

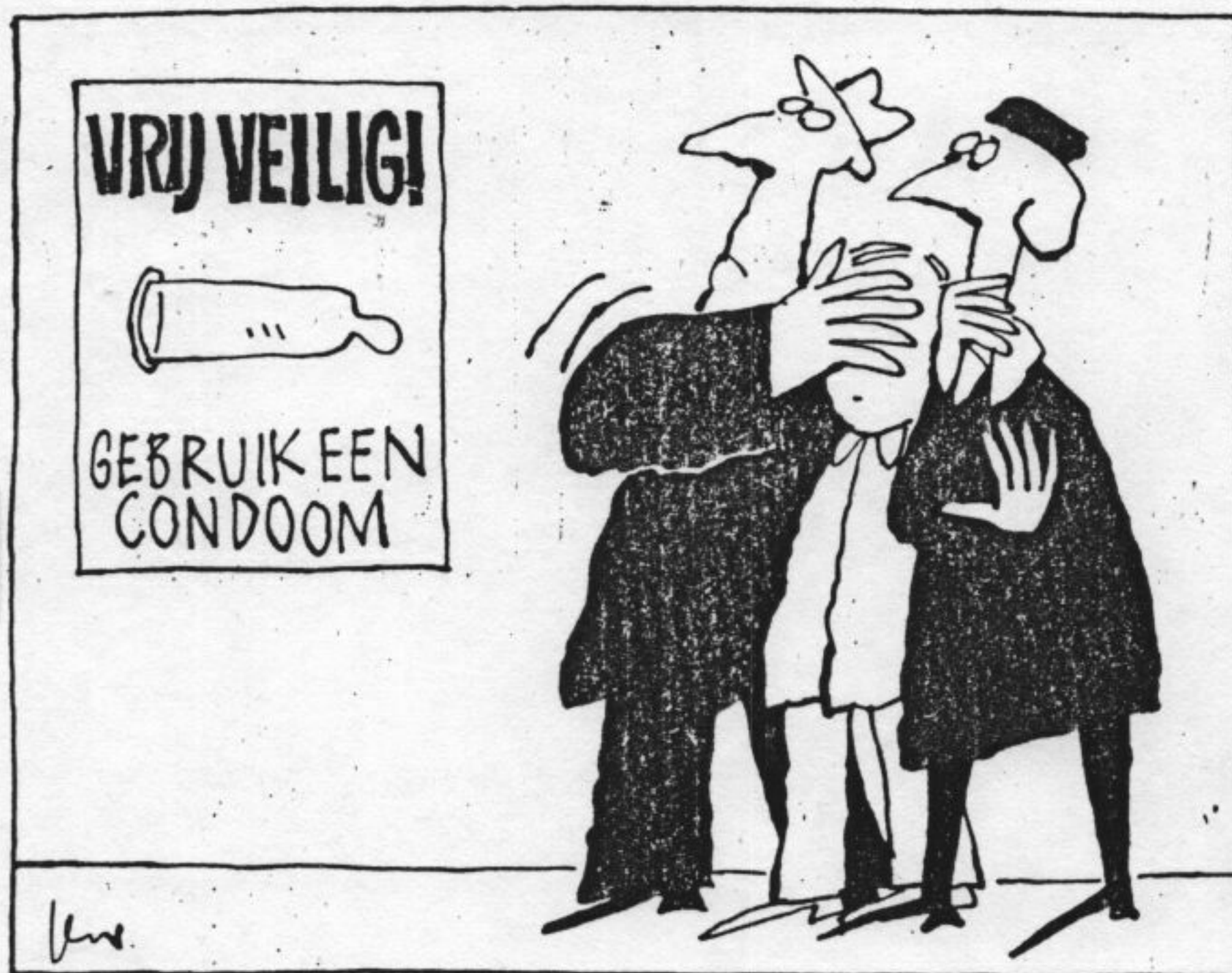
PERSFOCUS

DERDE JAARGANG NUMMER 2

--

FEBRUARI 1987

Len

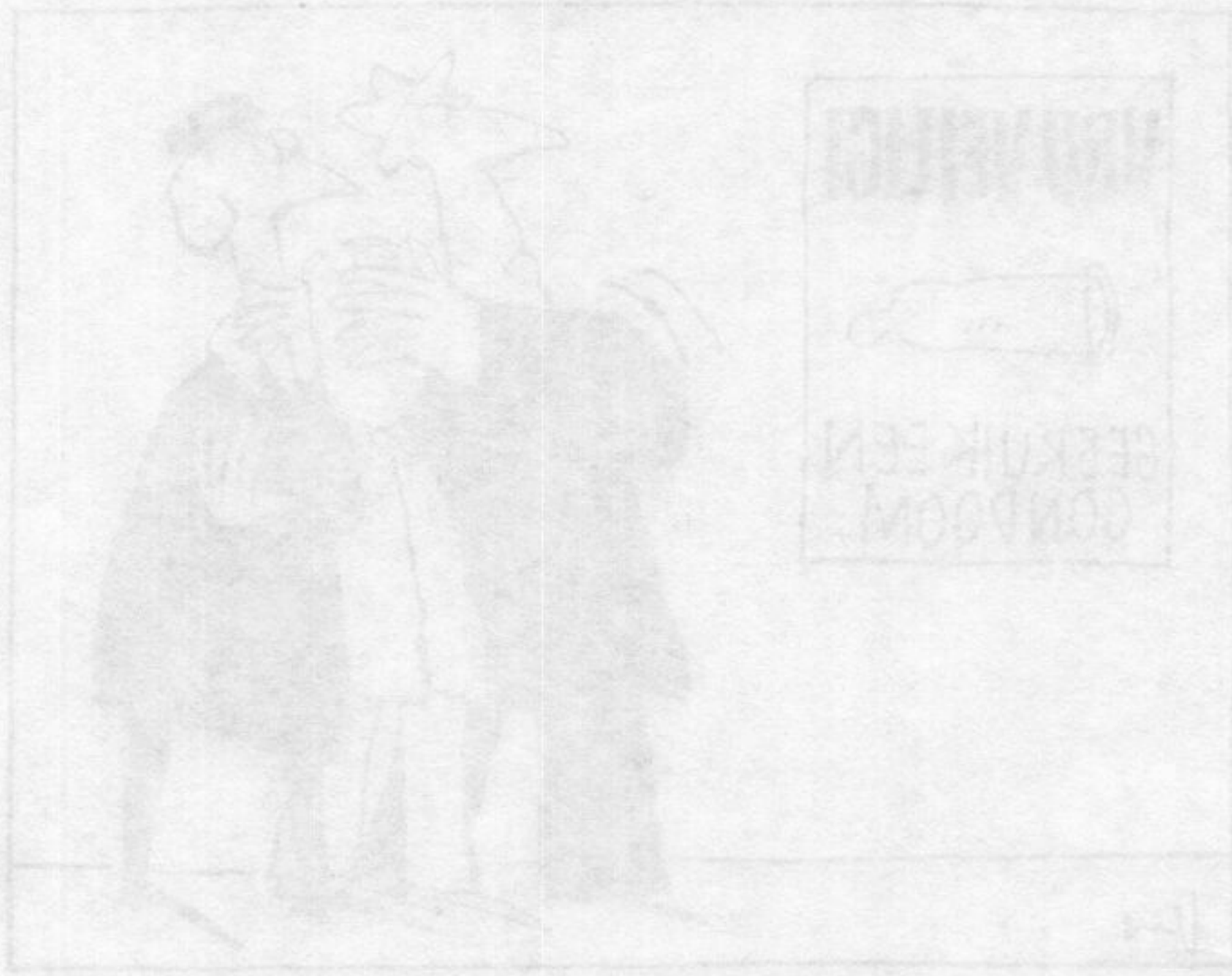
In dit nummer:

Met dank aan Simonis	pag. 2
Kerels met echte kloten	pag. 13
AIDS	pag. 17
Seksuele voorlichting	pag. 20
Zedenpolitie	pag. 22
De antipedo-lobbyist	pag. 25
Zorgenkinderen	pag. 27
Wie zijn kind liefheeft	pag. 29
'Notaris X'	pag. 34
Ontucht van maand	pag. 36
Achtergrond	pag. 38

HEERST 0003

DEERDE JAARBANK NUMMER 2 FEBRUARI 1983

len

In dit nummer:

1	289	het boek 'Aids'
12	289	Kennis met een klomp
17	290	Aids
20	290	Sexuele voorlichting
25	290	Levenswijze
28	290	In de wereld van de seks
32	290	Organismen
38	290	Wie zijn de 'Aids'?
39	290	Waarom?
48	290	Bevallen van Aids
50	290	Aids en de

Knipsels uit:

Trouw	Tr
Het Parool	Par
De Volkskrant	Vk
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
De Waarheid	Wh
Utrechts Nieuwsblad	UN
De Dordtenaar	Ddt
Binnenhof	Bh
Nieuwsblad vh.Noorden	NvhN
Vrij Nederland	VN
De Groene Amsterdammer	GA
Het Vrije Volk	HVV
De Tijd	DT
Haagse Post	HP
Elsevier Magazine	EM
SEK	SEK
Algemeen Politieblad	AP
FNV-Magazine	FN
Folia	Fol
De Morgen	DM
De Nieuwe Gazette	NG
HUMO	HUMO
Liberation	Lib
Financial Times	FT
International Herald Tribune	IHT

Abonnementen op Persfocus kosten f 55,- per jaar.

Losse nummers f 6,50.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam.

Simonis dacht bij homo-interview aan „werkelijke geluk van mens”

Van onze verslaggever

NOORDWIJKERHOUT — Kardinaal Simonis, de aartsbisschop van Utrecht, heeft zijn omstrede interview met het Humanistisch Verbond over homoseksualiteit „met de beste bedoelingen” gegeven. Volgens de kardinaal heeft hij met zijn uitspraken over homoseksualiteit alleen maar „aan het werkelijke geluk van de mens” gedacht. Simonis zei dit zaterdag op het vierde Landelijk Pastorale Overleg (LPO). Hij reageerde daarmee op kritiek van de Diocesane Pastorale Raden (DPR's), die de uitspraken van Simonis scherp veroordeelden.

Namens de DPR's las E. van Erp een verklaring voor, waarin de leden lieten weten „overmand te zijn door gevoelens van pijn, verdriet en schaamte”. Van Erp zei diegenen die zich gegriefd voelen door de uitspraken van Simonis, „niets anders te kunnen bieden dan ons eigen verdriet en schaamte”.

In het interview met het Humanistisch Verbond noemde kardinaal Simonis homoseksualiteit een afwijking. Hij

zei dat de homoseksuele levenswijze een bedreiging kan betekenen voor de samenleving. Verder keurt Simonis het goed dat een katholiek kamerverhuurder woonruimte weigert te verhuren aan homoseksuelen.

Tijdens een ingelaste toespraak benadrukte Simonis dat hij in het interview heeft toegestemd om een toelichting te kunnen geven op een verklaring van de Congregatie voor de Geloofsleer over homoseksualiteit. Deze congregatie, die onder leiding staat van kardinaal Ratzinger, kwam in het najaar met een scherpe veroordeling van homoseksueel gedrag. Simonis zei in het interview alleen „het katholieke denken dat daar achter zit” te hebben willen uitleggen.

In de context

Volgens Simonis heeft de pers, net als met zijn uitspraken over feminisme enige weken geleden, ten onrechte „bepaalde uitlatingen eruit gepikt”. „Alles moet gezien worden in het geheel van de context”, aldus Simonis. Hij liet weten dat hij er zich zeer goed van bewust was met zijn opmerkingen over homoseksualiteit een delicate kwestie te hebben aangesneden. „Als bisschop moet ik iets zeggen. Spreken is zilver en zwijgen is goud, maar soms moeten de bisschoppen met zilver genoeg nemen.”

Het vierde LPO hield zich verder voornamelijk bezig met liturgische kwesties. De deelnemers aan het LPO lieten de bisschoppen in een verklaring weten dat de bisschoppen de liturgie te leerstellig benaderen. In een document stelden zij dat mensen die niet in staat zijn te leven overeenkomstig de normen van een katholieke levenswijze, niet uitgesloten moeten worden van de liturgie. De bisschop van Rotterdam, Bar, meende dat het eigen geweten van de gelovigen mede moet bepalen of zij ter communie kunnen gaan of niet. „Het ontvangen van het sacrament vraagt verantwoording tegenover de Heer zelf”, aldus Bar.

K. Weerkamp, voorzitter van de Nationale Missieraad, vroeg ook om mogelijkheden „het eigen geweten bij de eucharistie in te schakelen”. Zeker nu er volgens Weerkamp verwarring leeft bij gelovigen in de verschillende bisdommen over de vraag of gescheiden mensen en homoseksuelen ter communie mogen gaan. In Limburg wordt het volgens hem van hogerhand tegengehouden, maar in sommige andere bisdommen zijn er nauwelijks problemen. In een reactie daarop vroeg kardinaal Simonis zich af: „Wat is een persoonlijk geweten? Daar liggen allerlei belangwekkende vragen.”

Simonis gekapitteld over veroordeling van homofilie

'Ik heb alleen werkelijke geluk mensen voor ogen'

(Van onze Haagse redactie)
NOORDWIJKERHOUT — „Ik heb alleen het werkelijke geluk van de mens voor ogen met de uitspraken over homofilie en feministische theologie”. De kardinaal reageerde daarmee op kritiek van leden van de diocesane pastorale raden op

het Landelijk Pastoraal Overleg van zaterdag in Noordwijkerhout.

Simonis benadrukte dat hij slechts de beste bedoelingen heeft gehad toen hij in een radio-interview begrip toonde voor huurbazen die homoseksuelen weigeren als huurders. En in dat licht moet ook zijn afwijzing van de feministische theologie in het tijdschrift 'Communio' gezien worden.

Oud-premier en PvdA-Kamerlid, dr. J. den Uyl veroordeelde Simonis' uitlatingen eveneens. „Die zijn een opwekking tot dis-

criminatie. Dat is in strijd met de Grondwet en moet veroordeeld worden”, aldus de voormalige fractievoorzitter op een bijeenkomst van het 'Vrij veiligheidsfestival' dat in het teken stond van AIDS.

Overigens zal de kardinaal zijn uitspraken voor de rechtbank moeten toelichten. Het Landelijk Interdisciplinair overleg Feminisme heeft een kort geding aangespannen dat op 20 februari in Utrecht plaatsvindt.

Ook de belangenvereniging voor homoseksuelen, COC, heeft met een geding bedreigd.

COC geeft Simonis laatste kans om geding te voorkomen

Van onze verslaggever

AMSTERDAM — Het COC, de belangenvereniging voor homoseksuelen, heeft kardinaal Simonis gesommeerd binnen 48 uur in het openbaar afstand te nemen van zijn voor homo-kwetsende uitlatingen. Voorts dient hij daarvoor zijn verontschuldiging aan te bieden.

De sommatie is maandagmiddag per telex naar de kardinaal verzonden. De termijn waarbinnen hij aan het gesommeerde kan voldoen, loopt bedenmiddag af.

Als Simonis niet bereid is tot de gevraagde genoegdoening, zal hij in kort geding worden gedagvaard. Naast het COC zal dan een particulier als eiser optreden, omdat het niet zeker is of de rechter het COC zal aanvaarden als procespartij. Die eiser is het oud-PSP-Tweede-Kamerlid Henk Branderhorst.

In de telex wordt opgemerkt dat het COC en Branderhorst zich gegriefd en gekwetst voelen door de opmerkingen van Simonis. Vorige week zei Simonis in een radiovraaggesprek dat homoseksualiteit een afwijking is, een objectief kwaad en een bedreiging voor de cultuur. Simonis toonde begrip voor een katholieke huisbaas die een homo als huurder zou weigeren.

Het COC meent dat Simonis mede door zijn functie en positie in de samenleving aanzet tot discriminatie van homoseksuelen en tot homohaat en dat hij daarom onrechtmatig heeft gehandeld.

Verbazing in Vaticaan over korte gedingen

(Van onze correspondent Gerard Kessels)

ROME — Het Vaticaan hult zich officieel in strikt stilzwijgen over de twee kort gedingen tegen kardinaal van Utrecht, mgr. Simonis.

Intern is er echter sprake van verbazing. „Het is niet gebruikelijk”, zo formuleert een Vaticaanse prelaat voorzichtig, „dat een kerkelijk gezagsdrager die binnen de perken van zijn leeropdracht en bevoegdheden blijft, voor de burgerlijke rechter moet verschijnen.”

In Rome wordt erop gewezen dat wanneer katholieken menen dat een priester of bisschop zijn boekje te buiten is gegaan, zij niet naar de burgerlijke rechter hoeven te stappen. De klacht kan voorgelegd worden aan een van de dicasteriën, een soort ministeries van de Heilige Stoel. In dit geval zou dat de Congregatie voor de Bisschoppen zijn.

Het is volgens het Vaticaan wel vaker voorgekomen dat er in westerse landen procedures tegen bisschoppen werden aangespannen voor de burgerlijke rechter. „Maar over het algemeen verklaarde de rechter zich dan niet bevoegd. Er is immers sprake van een scheiding tussen kerk en staat.” De officiële woordvoerder van het Vaticaan, de Spanjaard dr. J. Navarro-Valls wil geen enkele reactie geven op de gedingen tegen de kardinaal. Hij laat ook in het midden of het Vaticaan met een standpunt komt in het geval dat de kardinaal veroordeeld wordt.

Menslievend

GA 4-2

Wat een menslievend mens is kardinaal Simonis! Haast zich van zijn schrijftafel naar de mikrofoon, en vervolgens weer met een delegatie naar Rome met maar één doel voor ogen: 'het werkelijk geluk van de mensen'. Bij Simonis niets van dat krampachtige ontwijken van delikate vragen rond seksualiteit, zoals men het vroeger wel in de kerken aantrof. Welnee, de kardinaal weet heel precies dat 'werkelijk geluk' alles met seks te maken heeft. Het wordt bereikt in het echtelijke bed, de vrouw ('passief, afwachend') onder, de man, 'het actieve element', boven, druk doende zijn dynamische zaden op haar in ruste verkerende eicel af te sturen. En laat de kinderen dan maar komen!

Het ware geluk! Dat kunnen homoseksuelen dus nooit deelachtig worden, want wie moet daar bijvoorbeeld onder liggen en wie boven? En hoe moet het met eicellen en zaden? Om van de kindjes maar te zwijgen. Het enige wat ik nooit helemaal begrip is waarom uitgerekend priesters die gelukzalige echtelijke staat niet mogen binnentreden. Maar dat zal wel iets te maken hebben met hun relatie met God de Vader of met God de Zoon (toch homoseksueel?).

Toch zijn ook de katholieke leken die op hun Landelijk Pastoraal Overleg een 'motie van pijn' indienden wel te begrijpen. Want ('werkelijk geluk' kan niet vrijblijvend zijn) Simonis treedt met zijn inzichten over seks en de seksen nogal dwingend op. Tegenover feministische theologes, priesterdocenten op wier 'goede katholieke levenswijze' iets valt af te dingen en homoseksuelen in het algemeen. Hebben de Nijmeegse feministen soms gelijk, die met de wet in de hand de kardinaal willen dwingen om ruimte te laten voor hun opvatting dat Zij ook Zwart kan wezen? Onzin. Achterlijkheid is niet verboden bij de wet, de seksuele geaardheid van God en de Here (!) Jezus laat zich niet per kort geding regelen. Als de feministische theologes en hun lekenzusters zich gekwetst voelen, moeten ze hun 'pijn, verdriet en schaamte' maar langs andere weg kenbaar maken. Te vrezen valt dat het zelfs in des kardinaals bevoegdheid ligt om te bepalen dat priesters met een minder 'goede katholieke levenswijze' ver van de studeerende roomse jeugd moeten worden gehouden (zolang hij ze tenminste niet van hun broodwinning berooft, en dat schijnt niet het plan te zijn).

Er is maar één ding wat de Nederlandse wet verbiedt, en dat is (aanzetten tot) discriminatie. De kardinaal mag God en de wereld vertellen hoe hij vindt dat men 'het' moet doen, maar hij mag geen huisbazen prijzen omdat ze niet aan homoseksuelen verhuren. Vandaar het gelijk van het COC met zijn klacht tegen Simonis. Het is te hopen dat de rechter uitspreekt dat de antidiskriminatie-wetgeving in dit land ook voor kardinalen geldt. (ab)

Zelfdoding

VK 14-2

Na het horen van kardinaal Simonis' uitspraken over homoseksualiteit en homoseksuelen ben je als ouders eerst even met stomheid geslagen over zoveel onzinnige en onzindelijke gedachten van een man, die leiding geeft aan een geloofsgemeenschap, een kerk. Maar al snel komen boosheid en verontwaardiging op omdat een kerkleider, een herder, zoveel kerkleden en niet-kerkleden tot „onnatuurlijk” en „abnormaal” en „afwijkend” veroordeelt. En ook omdat hij aan het „zuiver geweten” appelleert als het gaat om het aanzetten tot en het legaliseren van discriminatie.

Nu, enige tijd later, komen er andere gevoelens bij: Wij zijn hevig verontrust over de gevolgen van Simonis' uitspraken. De meeste zorg maken wij ons over die homoseksuele vrouwen en mannen, jongens en meisjes, die nog weerloos zijn, omdat ze in hun eigen omgeving niet voor hun gevoelens durven en kunnen uitkomen.

Zij zitten in een isolement, waardoor ze met hun leven geen kant uitkunnen. Zij horen de veroordeling: „abnormaal-onnatuurlijk-zondig-ontoelaatbaar-onverenigbaar met het geloof”. Zij voelen de banvloek van Godswegen over zich uitgesproken door Zijn vertegenwoordiger. Zij worden gedreven tot de uiterste eenzaamheid en wanhoop.

Aanzetten tot het plegen van een moord is bij de wet strafbaar. Wij vragen ons af, hoeveel zelfdodingen Simonis de komende maanden op zijn geweten heeft. Het zal nooit bekend worden. Maar de eerste verontrustende signalen hebben ons al bereikt. Van ouders van een homoseksuele zoon. Zelfdoding — door Simonis wellicht zelfmoord genoemd. Door Simonis wellicht veroorzaakt. Door Simonis veroordeeld. Wie zal de herder Simonis veroordelen?

EMMEN van de V.D.O.W.
Ouders van Homoseksuele Kinderen,
Freek Rhebergen, secr.

Simonis zal visie op homo's blijven uitdragen

VK 20-2
Van onze verslaggever
HENK MULLER

UTRECHT — Kardinaal Simonis, de aartsbisschop van Utrecht, heeft uit hoofde van zijn ambt de rooms-katholieke visie op homoseksualiteit gegeven. Hij heeft het recht om deze visie uit te dragen. Het is niet zinvol als een rechter gaat bepalen of Simonis daarmee wetten heeft overtreden. Kardinaal Simonis zal zich bij een eventuele veroordeling niet kunnen neerleggen en de visie van de katholieke kerk op homoseksualiteit blijven uitdragen.

Dit betoogde mr J. Wijn, de advocaat van kardinaal Simonis, donderdag voor de president van de Utrechtse rechtbank tijdens een kort geding dat was aangespannen door de belangenvereniging voor homo's COC en de homoseksuele Utrechtse PSP-politicus H. Branderhorst. President mr C. L. baron van Harinxma thoe Slooten zei na afloop van de pleidooien er niet zeker van te zijn of hij over twee weken al uitspraak kan doen.

Aanleiding tot het kort geding zijn de uitspraken van kardinaal Simonis in een radio-interview met het Humanistisch Verbond. In het interview reageerde Simonis op een schrijven van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer, die onder leiding staat van kardinaal Ratzinger. In de brief wordt homoseksueel handelen ten strengste afgekeurd.

Simonis noemde in het interview homoseksualiteit een „afwijking”. Verder zei hij dat de homocultuur een bedreiging voor de samenleving kan zijn. Hij bracht begrip op voor huisbazen en makelaars die weigeren woningen aan homo's te verhuren.

Volgens mr Wijn garandeert de vrijheid van godsdienst het recht onderscheid te maken, „te discrimineren”, tussen diegenen die, volgens een geloofsovertuiging, fout handelen en diegenen die dat niet doen. De kernvraag is volgens Wijn hoe artikel 6 van de Grondwet, dat vrijheid van godsdienst garandeert, zich verhoudt tot artikel 1 van de Grondwet dat discriminatie verbiedt.

Volgens de advocaat van Simonis houdt de vrijheid van godsdienst in dat iedereen het recht heeft zijn godsdienstige overtuiging publiekelijk uit te dragen in woord en geschrift. Zo iemand heeft „vanzelfsprekend het recht te verkondigen dat iemand, die niet naar deze leer leeft of handelt, handelt in strijd met de leer van de betreffende godsdienst, met Gods wil, en om dit woord te gebruiken, zondigt”, aldus Wijn.

„De uitoefening van dit recht impliceert het recht tot het maken van onderscheid, discrimineren, wat door een andere groep die een andere visie is toegedaan „subjectief” als beledigend of grievend kan worden ervaren.”

President van de Utrechtse rechtbank mr C. L. baron van Harinxma thoe Slooten (links) overlegt met de raadslieden mr J. Wijn en mr A. Bierenbroodspot (rechts). Foto ANP

Wijn zei dat moeilijk is aan te geven wat discriminatie is. „Als het mij gevraagd wordt, weet ik het niet. Als het mij niet gevraagd wordt, weet ik het precies.” Rechtbankpresident Van Harinxma thoe Slooten liet daarop weten dat het hem in dit geval juist wel gevraagd werd.

Grondrechten

Wijn stelde dat artikel 1 van de Grondwet zich richt op de overheid. In het geval van een botsing tussen de zogenoemde klassieke grondrechten (artikel 6) en de sociale grondrechten (artikel 1) prevaleren de klassieke grondrechten. Die zijn ook ouder, aldus de raadsman.

Hij benadrukte dat niet kardinaal Simonis, maar de eisers onbetamelijk handelen. Het interview met kardinaal Simonis vond niet op diens verzoek plaats. Wijn: „Indien men bewust aan iemand met een duidelijk van de zijne afwijkende opvatting vraagt deze toe te lichten voor zijn geestverwanten, waartoe ik ook het COC reken, dan rijst de vraag of zij niet onbetamelijk handelen door de uitgenodigde gastspreker/tegenstander, die op hun verzoek zijn geloofsleer toelicht en tracht uit te zetten, voor de rechter te slepen.”

Mr B. Tomlow, de advocaat van Branderhorst, meende dat het interview van Simonis veel meer was dan een reactie op de brief van kardinaal Ratzinger. „Je

krijgt irritaties over de manier waarop Simonis het allemaal gezegd heeft. Het gaat om een persoonlijke mening. Die is buitensporig, letterlijk en figuurlijk. Simonis dient te worden teruggefloten.”

Simonis had volgens Tomlow ook rekening moeten houden met het feit dat hij in het maatschappelijk verkeer, na de koningin, tweede is in protocollaire status.

Mr A. Bierenbroodspot, advocaat van het COC, liet weten dat het kort geding niet bedoeld is om te doen alsof het COC tegen de rooms-katholieke kerk procedeert. „Het is van het grootste belang dat de principes die in een democratische samenleving tot grondrechten zijn verheven, gehandhaafd blijven.” Omdat de reacties bij het COC bleven binnenstromen, besloot het landelijk bestuur tot actie over te gaan.

„Onverwacht kwamen berichten over zelfdoding onder gelovige homoseksuelen. Een homoseksuele verhuurder van kamers aan, naar hij dacht, twee rooms-katholieke heteroseksuele studenten, schreef aan de kardinaal dat hun de frustraties van zijn visie bespaard bleven omdat zij vrijelijk volgens hun heteroseksuele aanleg konden leven. Een kopie van deze brief ging ter kennisname aan de huurders. Een paar dagen later hing een van beiden zich op; hij probeerde als heteroseksueel te leven, onderging daartoe een psychotherapie, doch kon met deze leugen niet leven”, aldus Bierenbroodspot.

De beide advocaten stelden dat ook voor kardinaal Simonis geldt dat zijn recht op godsdienstvrijheid ophoudt waar de rechten van anderen beginnen. Het recht op godsdienstvrijheid is geen vrijbrief voor beschuldigingen jegens anderen. Simonis bestempelt homoseksuelen tot zondebokken en roept op tot homohaar. „Vandaag praat hij het gedrag van kamerverhuurders tegenover homo's goed, morgen dat van werkgevers en overmorgen dat van artsen.”

Gezien de kwetsbare en ongelijke positie van de homoseksuelen was hier zorgvuldigheid getoond. „In plaats van deze mensen de helpende hand te bieden, geeft Simonis hun door zijn uitspraken een extra duwtje in het moeras. Er is derhalve sprake van hoogst onzorgvuldig handelen”, aldus de raadslieden van de eisers.

Bierenbroodspot stelde dat Simonis wist of behoorde te weten dat hij met zijn uitspraken mensen beledigde. Zij eindigde haar pleidooi met een citaat van de rooms-katholieke schrijver Gerard Reve, die de uitspraken van Simonis „buitensporig en ontoelaatbaar” heeft genoemd.

Het COC en Branderhorst vroegen de president van de rechtbank Simonis te verbieden zich bij het uitdragen van zijn visie beledigend, kwetsend, denigrerend of discriminerend over homoseksualiteit of homoseksuelen uit te laten. Per advertentie in acht kranten, waaronder het Katholiek Nieuwsblad, zou hij moeten melden dat hij ten onrechte begrip heeft getoond voor huisbazen die geen kamers aan homo's willen verhuren.

Medemens

Mr Wijn betwistte dat Simonis tot homohaar zou hebben aangezet. Hij verwees naar een brief uit 1978 van Simonis, destijds bisschop van Rotterdam, aan zijn priesters. Daarin wees hij onder meer op de zeer moeilijke omstandigheden, eenzaamheid en het dreigende gevaar van discriminatie voor homoseksuelen, alleen al op grond van de homofiele aanleg als zodanig. „Dat wij tegen deze vorm van discriminatie opkomen, is onze plicht als christen en medemens. Ik wil dat uitdrukkelijk stellen”, aldus Simonis in 1978.

Ook in het onderhavige interview is geen sprake van discriminatie of belediging, laat staan van haat, aldus mr Wijn. Hij verweet de eisers verder zelf weinig fijnzinnig en genuanceerd in deze zaak op te treden. Wijn noemde de suggestie dat personen zich als gevolg van de uitspraken van Simonis van het leven zouden hebben beroofd „bijzonder pijnlijk”. Het is volgens hem de vraag of dit de oorzaak is geweest.

Even belangrijk noemde hij de vraag of de „emotionele, overtrokken en ongenueanceerde” wijze waarop het interview door eisers in de publiciteit is gebracht niet de oorzaak kan zijn geweest.

‘Satan heeft veel te lachen’ om geding Simonis

NRC 12-2

Door onze redacteur
FRITS GROENEVELD

ROTTERDAM, 12 febr. — Dat nu een Prins der Kerk voor Vrouwe Justitia wordt gedaagd is een ontoelaatbaar hoogtepunt in de samenleving die steeds verder afglijdt en verloedert, schreef hoofdredacteur G.J.M. Laugs van het Katholiek Nieuwsblad vorige week in het periodiek, dat hijzelf het „clubblad” noemt van het volksdeel dat meent dat het nog écht rooms-katholiek is.

Laugs wijst zijn 21.000 abonnees erop dat katholieken en hun kardinaal Simonis voorop wel eens binnen vijf jaar helemaal vogelvrij zouden kunnen worden verklaard door hen (de homoseksuelen en de feministische theologen) die zo brutaal zijn zulke kort gedingen tegen de kardinaal aan te spannen.

De hoofdredacteur constateert vervolgens dat „Satan in Nederland veel te lachen heeft” en dat wie nog „maar enig hart voor onze kerk heeft nu wel als één man achter de kardinaal mag gaan staan; achter die volstrekt eenzame man aan de Maliebaan in Utrecht, die het kardinaalsrood

draagt als een last. Laten we God bidden”, zegt Laugs, „dat hij er nooit onder zal bezwijken”.

Stormloop

Dat Simonis op 19 en 20 februari in Utrecht voor de rechter moet verschijnen op grond van klachten over zijn scherpe veroordeling van homoseksualiteit en van de feministische theologie-beoefening, stemt velen die van vernieuwing in de kerk weinig willen weten, tot grote droefheid. Zij vinden het een pure schande dat hun kardinaal wordt aangeklaagd om uitspraken die tot de leer van de kerk behoren en menen dat de vrijheid van meningsuiting in het geding is.

„Laat ons gebed voor Simonis tot een ware stormloop op de hemel aangroeien, opdat hij met Gods hulp tegen zijn onmetelijk zware taak opgewassen zal zijn”, zegt Pierre Frissen (een oud-DSM beambte) uit het Limburgse Beek. Frissen is sinds 1968 de leider van de „Gebedsactie Limburg”, wier circa tienduizend leden de afgelopen decennia al veelvuldig tegen het kwaad van abortus en van eutha-

nasie hebben gebeden. En nu moeten diezelfde tienduizend leden volgens Frissen in het geweer komen door aanstaande zaterdag twee rozenhoedjes voor hun kardinaal te bidden. (Een rozenhoedje is een derde gedeelte van een rozenkrans, vijf maal tien weesgegroettes, voorafgaan door het credo, het pater-noster en de kleine gloria — aldus Van Dale.)

Ook elders in Limburg — in Sint Odiliënberg (onder de rook van Roermond) — komt men in actie. Niet door volgende week donderdag en vrijdag voor de rechtbank in Utrecht te hoop te lopen, maar door de instelling van een novene (reeks van negen dagen waarop men, ter verkrijging van enige gunst, tot God op bijzondere wijze bidt — aldus Van Dale). „We moeten en bloc in gebed gaan”, zegt een van de zusters Kanunnikessen van het Heilig Graf in St. Odiliënberg. „Wij, die in ons klooster gelukkig niet de nood van opstandige zusters kennen, zijn daar in onze kapel al mee begonnen. En we merken dat veel mensen in de buurt daar thuis al aan meedoen”.

Bij het Katholiek Nieuwsblad zijn inmiddels meer dan honderd

brieven met steunbetuigingen voor Simonis binnengekomen. „Nog nooit is er zo veel gereageerd”, zegt de hoofdredacteur. „Er waren ook drie brieven tegen Simonis, maar wij gaan in ieder geval door met publicitaire steun te geven aan alle initiatieven die voor de kardinaal zijn”.

Kerkleider Simonis is erop uit in Nederland tot „een nieuw geestelijk reveil” te komen, tot een „herleven van de zin voor het mysterie, voor de heiligheid van God en een herwaarderen van het gebed en de christelijke gewetensnormen”, aldus zijn laatste Nieuwjaarsboodschap. Bij die poging vindt de kardinaal de vereniging „Vrouwen in de R.K. Kerk”, die in overeenstemming met het kerkelijke leergezag wil opereren, aan zijn kant. Mevrouw E. Reijnaerds-Dassen in Eindhoven (secretaris van de 400 leden tellende vereniging) meent dat Simonis moet worden geprezen voor de manier waarop hij het katholieke geloofsgoed bewaart en bewaakt. In een brief aan de leden schrijven zij en voorzitter mevrouw J.J.M. van den Toorn-Jansen dat in ons land de vrijheid van godsdienst en de vrijheid van meningsuiting in

acuut gevaar zijn als justitie de klachten van het COC en van feministische theologen aanvaardt als voldoende rechtsgrond om een kerkleider een geding aan te doen.

Vieze blaadjes

Mevrouw Reijnaerds zegt verder dat het COC in haar woonplaats bijzonder agressief optreedt door kinderen vieze blaadjes met „misselijke, bestiale foto's” in handen te stoppen en jonge kinderen voor „smerige films” uit te nodigen en prijst zich daarom zeer gelukkig dat kardinaal Simonis volgens haar daarop heeft gereageerd. „Hij heeft dat op een moedige, heldere en genuanceerde wijze gedaan”, meent zij. „Daarom”, aldus mevrouw Reijnaerds die zich door homoseksuelen bedreigd zegt te voelen, „nodigen we nu iedereen uit voor een gezamenlijke gebedsinzet. Name-lijk door negen dagen lang een tientje van de rozenkrans tot Maria, de moeder van priesters en de koningin van de apostelen, te bidden en Haar om zorg en koninklijke bijstand voor onze kardinaal in deze ernstige situatie te vragen”.

Raadsman: Simonis beledigt niet, maar werd beledigd

NRC 20-2

Door onze redacteur geestelijk leven

UTRECHT, 20 febr. — Is de actie tegen kardinaal Simonis zelf niet in strijd met de betamelijkheid die in het maatschappelijk verkeer in acht moet worden genomen? Met die vraag reageerde Simonis' raadsman, de Utrechtse advocaat mr. J.P. Wijn gisteren op het feit dat door het COC (de Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksueliteit) en de Utrechter H. Branderhorst tegen de kardinaal een kort geding wegens homohaas is aangespannen.

Volgens Wijn heeft de kardinaal op verzoek van het Humanistisch Verbond (volgens de raadsman „geestverwant” van de eisers) in een radio-interview slechts toelichting gegeven op een brief van de Congregatie van de geloofsleer in Rome over de pastorale zorg voor homoseksuelen en heeft hij als uitgenodigde gastspreker/tegenstander daarbij in het geheel niets nieuws verteld, maar alleen maar de eeuwenoude visie en de officiële leer van de rooms-katholieke kerk over homoseksualiteit herhaald.

Dat het COC Simonis' toelichting op de visie van zijn kerk niet deelt en die grievend vindt, ontleent volgens de raadsman de kardinaal niet het recht die visie door te geven, vooral ook omdat de vrijheid van godsdienst (een van de zogenaamde klassieke grondrechten) inhoudt dat men zijn godsdienstige overtuiging vrij mag uitdragen en dat men mag zeggen dat iemand die daar niet naar leeft of handelt, in strijd met Gods wil handelt en zondigt.

De raadslieden van het COC en van H. Branderhorst bestreden niet dat ook voor Simonis vrijheid van godsdienst en vrijheid van meningsuiting geldt, maar wezen erop dat die ook bij hem hun begrenzing vinden in zijn verantwoordelijkheid voor de wet. Wat met zich meebrengt dat Simonis zorgvuldiger te werk had moeten gaan bij het interview, waaraan hij voor de uitzending nog zijn goedkeuring had gegeven. De uitspraak is over 14 dagen.

Discriminerend

In een kort geding dat vanmorgen diende, werd geëist dat de verspreiding van het artikel van kardinaal Simonis over de feministische theologie in het Internationaal katholiek tijdschrift onmiddellijk verboden moet worden omdat de kardinaal daarin discriminerend over vrouwen schrijft.

Mr. I.M. van Westerlaak van het Nijmeegs vrouwenadvokatenkollektief eiste dit vanmorgen namens het Landelijke interdisciplinair overleg feminisme en theologie (LIO). De representativiteit van het LIO werd door Simonis' advocaten mr. H. Pasma en mr. J.P. Wijn direct onder vuur genomen met het argument dat bij het overleg geen feministische theologen zouden zijn aangesloten. Bovendien „kan iemand niet al voor zijn conceptie onrechtmatig be-

handeld zijn”, aldus Wijn. Hij doelde daarmee op het feit dat het LIO pas na de publicatie van Simonis' artikel is opgericht. Bovendien wees de raadsman erop dat feministische theologen als de Nijmeegse oud-hoogleraar C. Halbes, zich volledig van het LIO gedistantieerd zouden hebben.

Advocate Van Westerlaak noemde het voor vrouwen in het bijzonder kwetsend dat Simonis er een „middeleeuws” beeld van een exclusief mannelijke God op nahoudt en dat hij daaraan een argumentatie ontleent dat vrouwen ondergeschikt aan mannen zouden zijn. Deze ondergeschiktheitsopvatting is in strijd met zowel de Grondwet, die discriminatie naar onder meer geslacht verbiedt, als ook met diverse internationale verdragen die door Nederland zijn of nog worden geratificeerd. Bijzonder ernstig vond Van Westerlaak het dat de verspreiding van Simonis' denkbeelden over vrouwen en vrouwentheologie gewoon wordt voortgezet.

Volgens Wijn is van discriminatie door kardinaal Simonis geen sprake omdat hij gewoonweg zijn overtuiging en die van zijn kerk verkondigt en omdat dat tot de vrijheid van godsdienst zou behoren. De uitspraak is over 14 dagen, hoewel de president van de rechtbank vanmorgen al verklaarde de eisers niet voor ontvankelijk te houden.

Pastorale raden verontrust over stelling Simonis

Door onze redacteur geestelijk leven

NRC 2-2

ROTTERDAM, 2 febr. — De leden van de pastorale raden uit zes van de zeven Nederlandse bisdommen hebben aartsbisschop Simonis van Utrecht unaniem laten weten buitengewoon verontrust te zijn over diens negatieve uitspraken over homoseksualiteit en over de feministische theologie.

„Wij voelen ons overmand door gevoelens van pijn, verdriet en schaamte”, aldus een „motie van pijn” van deze 42 leden van het Landelijke pastoraal overleg (LPO), dat het afgelopen week-einde in Noordwijkerhout werd gehouden. Het bisdom Roermond was niet vertegenwoordigd bij het overleg, omdat bisschop Gijsen dat niet opportuun achtte.

In een verklaring die werd voorgelezen door de heer E.J. van Erp uit Drachten, werd kardinaal Simonis gevraagd zich van dergelijke uitspraken te onthouden. Persoonlijk is Van Erp van mening dat „wie zo (zoals kardinaal Simonis) met mede-mensen omgaat en mensen aan de kant gooit, zich nauwelijks meer christen kan noemen. Wij hebben hem zo hard mogelijk gezegd wat we vinden en hopen dat ook de bisschoppen kardinaal Simonis duidelijk zullen maken dat hij met zijn liefdeloze

uitspraken volkomen over de schreef is gegaan”.

De aartsbisschop van Utrecht weigerde zaterdag op de motie van pijn in te gaan of zijn verontschuldiging aan te bieden. Wel zei hij dat hij het interview over homofilie met de beste bedoelingen had gegeven en dat het hem om „het werkelijke geluk van de mens” gaat. Verder wees Simonis erop dat hem door het Humanistisch Verbond was gevraagd een toelichting te geven over de achtergronden van de verklaring van de Congregatie voor de Geloofsleer over homoseksualiteit, die in oktober 1986 werd gepubliceerd en zei hij dat met die toelichting als ook zijn artikel over feministische theologie, „zonder vooringegenomenheid” moet lezen.

De leden van het LPO konden over de zaak verder niet niet discussiëren, „niet omdat ik er niet toe bereid ben, maar het kan niet in deze vergadering”, aldus de aartsbisschop van Utrecht. LPO-voorzitter G.J. Fleers had voor de aanvang van de bijeenkomst ook al verklaard weinig voor een uitgebreide discussie met Simonis te voelen, omdat het „geen wedstrijd van allen tegen één moet worden” en omdat zo'n discussie niet op de agenda paste.

Racisme

„Als je in Simonis' uitspraken het woord homoseksuelen zou vervangen door joden of negers, dan zie je dat dit type van denken in wezen de grondslag is van racisme. (...) Hier wordt een rechtvaardiging gegeven voor discriminatie...”, aldus dr. R. Tielman, voorzitter van het Humanistisch Verbond en oud-secretaris van het COC, op de uitspraken van kardinaal Simonis over homoseksualiteit.

Volgens Tielman kunnen uitspraken als die van Simonis alleen maar worden gedaan omdat er nog geen Wet gelijke behandeling is. Het grote voordeel van Simonis' uitspraken, aldus Tielman, is echter dat „we nu in ieder geval weten wat de positie van de rooms-katholieke kerk is”. Volgens Tielman is „nog altijd zo'n 10 tot 15 procent van de samenleving discriminerend over homoseksuelen blijven denken en is dat nu weer zichtbaar geworden”.

Schillebeeckx vindt geding tegen Simonis terecht

VK 16-2

Van onze verslaggeefster

HILVERSUM — De theoloog prof. dr. E. Schillebeeckx vindt het een goede zaak dat via een kort geding wordt gereageerd op de uitspraken van kardinaal Simonis over homoseksualiteit en feministische theologie. Schillebeeckx hoopt dat de gerechtelijke stappen de kardinaal in de toekomst wat voorzichtiger en bescheidener maken, zelfs ten aanzien van wat naar het idee van Simonis de leer van de kerk is.

„Goed dat het gebeurt. Kardinaal Simonis moet in de toekomst bedenken of wat hij stelt als leer van de kerk, wel de leer van de kerk is. Offers vragen is niet mensen kwetsen. Dan is er iets mis met die leer”, aldus Schillebeeckx zondag in het IKON-radioprogramma De Andere Wereld van Zondagmorgen.

„Op het moment dat de godsdienst iets verkondigt dat mensen knecht, in hun rechten aantast, dan kan de staat en dus het gerecht inderdaad ingrijpen. Ik vind het altijd jammer dat zo iets moet gebeuren. Maar ja, er zijn ergens grenzen. Zeker op dat gebied, discriminatie”.

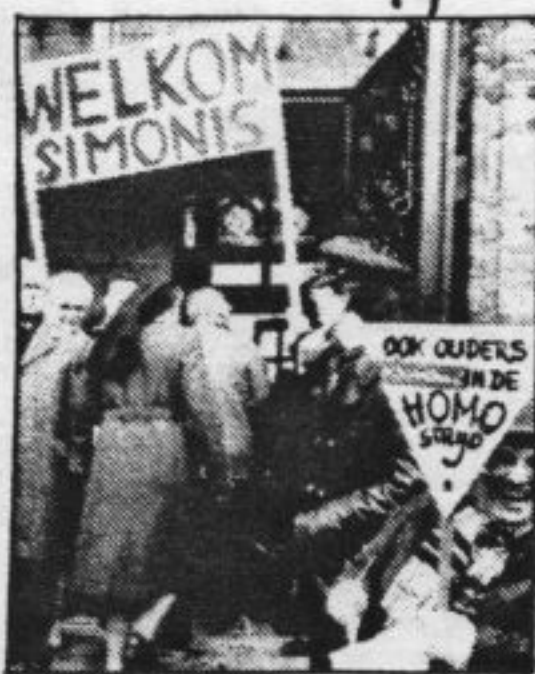
Schillebeeckx noemde het artikel van kardinaal Simonis over de feministische theologie in het tijdschrift Communio „benedien peil”. „Het gaat om bewust maken van onbewuste vrouwonvriendelijke gedragingen door mannen die doen alsof ze het hoofd van de vrouw zijn, zoals Paulus zei. Dat is een reflectie van een antieke, patriarchale cultuur. In een moderne democratische gemeenschap kan men niet meer zeggen dat de man het hoofd van de vrouw is. Dat is een anachronisme. Als men dat nu nog gaat verkondigen als priester of bisschop, dan gaat men een patriarchale

cultuur verheffen tot dogma. Dat is triest, dat dat gebeurt in 1987”, aldus Schillebeeckx.

Hij bepleitte dat de kerk inzake ethische en politieke vraagstukken alleen voorlopige uitspraken doet, omdat elke ethische en politieke opvatting gebonden is aan een bepaalde traditie en cultuur. Schillebeeckx wees erop dat de rooms-katholieke kerk vele opvattingen op ethisch en politiek gebied heeft gewijzigd. Zo beweerden pausen in de elfde en twaalfde eeuw nog dat met geslachtsverkeer binnen het sacramentele huwelijk altijd zondigheid is gemoeid.

Hij zei zich diep geraakt te voelen door de uitspraken van Simonis. „Het is triest dat een overheid van een kerkelijke gemeenschap zo nog kan spreken zonder enige nuance en dan ook nog in de overtuiging dat het het spreken Gods is”, aldus Schillebeeckx zondag voor de IKON-radio.

Kort geding NRC 17-2

In NRC Handelsblad van 6 februari wordt melding gemaakt van het kort geding dat ik — naast dat van het COC — heb aangespannen tegen kardinaal Simonis. Ik zou me persoonlijk „gekwetst” voelen door wat Simonis heeft gezegd over homofielen en hun zondige, tot homoseksuele daden geneigde afwijking”. Zo lijkt het welhaast een cabarettekst.

Als Simonis zich tot hierboven gemelde uitspraken zou hebben beperkt zou hij nooit van z'n leven van mij hebben gehoord.

Maar er is méér aan de hand. Simonis lichtte een convocatie toe van de Vaticaanse zedenpolitie, waarin onder meer wordt gemeld dat „maatschappelijk geweld, in naam van de normaliteit dat tegen naar buiten tredende homoseksuelen wordt gebruikt afkeurenswaardig is, maar begrijpelijk”. Kijk, in dát kader sprak Simonis over „de homocultuur als een bedreiging van de samenleving” en over „homoseksualiteit als een objectief kwaad”. Tegen de teneur van de geschriften van de Congregatie voor de Geloofsleer van het Roomse Hoofdkwartier, ervaar ik dát soort uitspraken als uitermate bedreigend.

De in uw artikel opgevoerde prof. mr. Van der Grinten betitelt de door het COC en mij ondernomen stappen als „overgevoelige reacties”. Liever nu overgevoelig dan dat ik straks — met alle begrip van Rome en de Nederlandse filiaalhouders in Utrecht — in naam „der normaliteit” in elkaar geramd en wellicht voorgoed opgeruimd word.

Henk Branderhorst, Doorn.

'Kapelaan Simonis' viel non lastig...

(Van een onzer verslaggeefsters)

AMSTERDAM — „Zijn uitspraken zijn absurd, beledigend, schandelijk. Als kardinaal Simonis op z'n nummer wordt gezet, dan is dat hoog tijd.” Volkschrijver Gerard Reve spande gisteren zijn gal in VARA's Achter het Nieuws over de uitspraken van de kardinaal, die meent dat een katholieke huisbaas homoseksuelen als huurder mag weigeren.

„Een homopaar, dat zijn meubilair de ideale huurders. Ze houden de boel knap en hangen borduurwerkjes aan de muur. Simonis wil ons wijsmaken dat er aan de lopende band mensen voor dat kardinaalpaar in Utrecht staan die zeggen: 'Eminentie, hoor 'y in wat voor geweldig getuissenoot we staan! We kunnen een pand verhuren, maar het zijn homo's'.”

De strijd van Simonis tegen de „heren- en damesleefde” begon al, aldus Reve, toen de kardinaal nog kapelaan was in de Rotterdamse parochiekerk van de Heilige Martelaren van Gorkum. „Daar was een non die godsdienstonderricht gaf aan zwakzinnige kinderen. En hij, Simonis, viel die non lastig. Niet wat u en ik denken, maar hij wierp die brave non voordurend voor de voeten dat ze een broer had die homo was. Dat dat zondig was en dat ze hem op het betere pad moest brengen.”

Zelf voelt Reve zich in het geheel niet 'zondig of benard'. „Ik ben 20 jaar geleden katholiek geworden en heb gebiecht als 't so uitkwam bij priesters in

Frankrijk en Engeland die helemaal niet wisten dat ik in Noord- en Zuid-Holland wereldberoemd was. Die hebben nooit gemerkt dat ik van de herenleefde was. In Frankrijk bleef ik bij een oude orthodoxe priester, iemand die preekte zoals het hoort: tegen alles. Ik zat: U siet mij wel eens wandelen met die knappe jongen met dat lange haar. Daar ben ik een jaar of acht mee getrouwd en ik ben die jongen op mijn manier wel trouw. Maar ja, dan doe ik boedenschappen in dat stadje en zie de hoogste klassen van het gymnasium uitgaan. Dan zie ik een bepaalde jongen en komen er geweldige westmoedige verlangens van bepaalde aard. Dan ga ik weer naar huis, voel me bedrukt en chagrijning, kruip weg in een donkere hoek en beroer mezelf, doe de liefde met mezelf, terwijl ik droom van die jongen.”

„Is dat alles mijn zoon, zei hij. Dat is toch heel menselijk en normaal. U en ik hebben geen vrouw en toch zouden we die vrouw moeten hebben. Maar door Gods genade is die vrouw er wel degelijk: de moeder van God. Als u zich maar tot haar wendt, kan er nooit iets scheef gaan.” De volkschrijver wijst devoot naar het Madonna-beeld met kind, boven hem, aan de muur. Reve geeft toe dat Simonis' geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis, „maar we weten beiden dat God rare kostgangers heeft”. „En u weet ook dat God over de hele schepping maar zes dagen heeft gedaan.”

COC zet geding tegen Simonis om uitspraken homo's door

AMSTERDAM (ANP) — De aartsbisschop van Utrecht, kardinaal Simonis, moet zich deze dinsdag 19 februari voor de president van de Utrechtse rechtbank verantwoorden voor zijn uitspraken over homoseksualiteit.

Op die dag dienen de twee kort gedingen die tegen hem zijn aangespannen door het COC, de Nederlandse vereniging voor integratie van homoseksueliteit, en de heer Henk Branderhorst, lijstadvocaat van de PSP-CPN-combinatie bij de komende statieverkiezingen in de provincie Utrecht.

Gisteren liep het ultimatum af dat het COC en Branderhorst aan Simonis hadden gesteld. Zij sommende de kardinaal in het openbaar abtand te nemen van zijn recente uitspraken over homoseksualiteit en zijn verontschuldiging aan te bieden. De advocaat van Simonis heeft het COC laten weten dat de kardinaal niet op het ultimatum zou reageren.

Een dag later, vrijdag 20 februari, diende een verzoeken voor de president van de rechtbank van Utrecht het kort geding dat het Landelijk Interdisciplinair Overleg Feminisme (LIO) en de Amerikaanse theoloog dr. Mary Daly tegen mgr. Simonis hebben aangespannen.

Een katholieke homo versus de kardinaal. De volledige tekst van Gerard Reves weerwoord via VARA's Achter Het Nieuws.

HP 21-2 'SIMONIS IS NIET GEHEEL BIJ ZIJN VERSTAND'

hoogste gezag van de Kerk hem niet op zijn nummer zet, dan moet de wereld het maar doen. Het zijn uitspraken die nergens op slaan, die volgens mij ook helemaal niet in overeenstemming zijn met het standpunt van Rome. Het is weer echt Nederlands om stennis te maken, om ellende te zaaien, verdriet te veroorzaken. Ik weet niet of de man het zelf weet, maar het is een verschrikkelijk wezen."

EINDREDACTEUR Paul Witteman: *Wat vond u van de recente uitspraken van kardinaal Simonis?*

Reve: „Extravagant, schande-

lijk, agressief. Ze geven blijk van liefdeloosheid, van echte haatdragendheid. Die uitspraken zijn buitensporig, die zijn absurd, die zijn kwetsend en die zijn beledigend en die missen

elke grond. Ze zijn werkelijk schandelijk. Ze zijn van dien aard dat het heel goed zou zijn als die man, als Zijne Eminentie, in het openbaar terecht werd gewezen. Kijk, als het

U vindt Simonis een verschrikkelijk wezen?

„Ja, dat die man in die functie zit is geen reclame voor de Rooms-Katholieke Kerk."

Wat vindt u van de uitspraak dat een katholieke huisbaas homoseksuele huurders een kamer zou mogen weigeren?

„Ja, Simonis stelt het voor alsof allerlei beproefde huiseigenaren bij hem zijn gekomen met een gewetensconflict. Dat is ook weer een verzinsel van hem. Een huisbaas maakt zich zorgen om zijn onroerend goed, of het goed bewoond wordt en of hij de huurpenningen binnen krijgt. Wat een homo-paar betreft: meestal is dat de ideale huurder. Ze houden de boel knap, ze beginnen de boel netjes op te schilderen, ze beginnen borduurwerkjes aan de muur te hangen, de burens hebben geen last van schreeuwende kinderen, de burens hebben geen last van jeugd vandalisme, van het nakomelingschap van de mensen die de woning huren. Dus het is ook weer een verzinsel van hem.

„Hij wil ons wijs maken dat er aan de lopende band mensen in de rij staan voor dat kardinaals-paleis in Utrecht die zeggen: Eminentie, hoor eens in wat voor geweldig gewetensconflict ik toch ben, ik kan een pand verhuren, maar dat zijn homo's. Maar dat is een verzinsel. Ik bedoel, iedereen weet toch wat dat ongeveer is, homo's, iedereen weet toch dat die mensen gewoon werken, de boel aanvegen en de boel netjes houden."

Simonis is wel geschapen naar Gods beeld en gelijkenis.

„Ja, dat moeten we aannemen. Maar ja, we weten dat God rare kostgangers heeft. We weten dat God over de hele schepping maar zes dagen gedaan heeft. En over de schepping van de mens misschien maar een paar uur. Misschien is er toch een steekje gevallen. Maar ach, de man is ook een mens, een levend wezen. Toch zoekt hij werkelijk een conflict. Het is geen man van eenheid, van eendracht, van warmte. Hij is een ijskoud, geestelijk en moreel onderontwikkeld mens, absoluut, daar ben ik van overtuigd. Wat eraan te doen is weet ik ook niet. Hij is kardinaal, zit nu eenmaal op die plek, is niet zo gauw weg. Theoretisch zou hij paus kunnen worden. Het zit erin, maar ik denk niet dat het eruit komt, hoor. De Heilige Geest beslist dat. Ik denk niet dat God op zijn kop gevallen is. Ik geloof niet dat God die man ooit paus zal laten worden."

Doet het er eigenlijk toe? Heeft de man gezag?

door Gods genade is die vrouw er wel degelijk, de moeder van God. Als u zich nou tot haar wendt, kan er nooit iets scheef gaan."

Wilt u daarmee zeggen dat het meer iets van Simonis is dan van de kerk als zodanig?

„Ja, het is een Nederlandse uitvinding."

„Dat is betrekkelijk. Er zijn veel dingen die de kerk verkondigt en die betekenen dat men op een bepaald moment een theoretisch standpunt over iets inneemt. In het algemeen worden dat soort verklaringen door de katholieken voor kennisgeving aangenomen. Men gaat daarna zijns weegs. Het zijn verklaringen voor mensen die willen weten hoe het precies zit. Die vragen stellen aan de kerk, die overal een antwoord op heeft. Als er een verklaring komt van Rome, van de geloofscongregatie, dan is dat een theoretische formulering, maar die is niet onfeilbaar. Natuurlijk bete-

„Maar, nu wil ik u zeggen, die kruistocht van hem tegen de herenliefde is wel van heel lang geleden. Want heel lang geleden toen Simonis in Nederland zijn carrière begon, als kapelaan in de parochiekerk van de Heilige Martelaren van Gorcum in Rotterdam - ik weet niet hoe lang het geleden is, misschien 25 jaar - toen was er in de parochie een non die heel hard werkte en erg haar best deed, op wie niets te zeggen viel, die godsdienstonderricht gaf aan zwakzinnige kinderen - dat vind ik ook wel een opgave, bewonderenswaardig - en hij,

„Nou, ik ben twintig jaar geleden katholiek geworden. Ik ben het gebleven en ik heb die twintig jaar nergens last van gehad. Niemand heeft me aan mijn kop gezeurd. Ik heb gebiecht als het zo uitkwam in Frankrijk, ook wel in Engeland, bij priesters die helemaal niet wisten wie ik was, die niet wisten dat ik in Noord en Zuid-Holland wereldberoemd was. Zij hebben nooit gezeurd over het feit dat ik van de herenliefde was. Maar dingen die mij bezwaarden vertelde ik. Ook al is wat je bent niet zondig, toch kun je in je gedragingen wel degelijk morele normen schenden. Daar hoef je geen hetero of homo voor te zijn."

Simonis zegt: volgens de Kerk is homoseksualiteit een afwijking die dient te worden bekeerd.

„Als het een afwijking is, een ziekte, dan is het een ziekte waar je kerngezond bij kunt blijven en stokoud mee kunt worden. Maar dan is het ook geen zonde. Het is een variëteit die zo oud is als de wereld. Het is een gegeven, moreel indifferent, op grond waarvan iemand zondig kan handelen of niet zondig kan handelen. Op zichzelf is het geen zonde en ik heb ook nooit een priester ontmoet die dat vond. Kijk, ik ging in Frankrijk bij een oude, orthodoxe priester biechten, iemand van de oude stempel die prachtige preekte, die preekte zoals het hoort. Tegen alles. Ik kwam bij die man en ik zei: ja, vader, het zit zo, u ziet mij wel eens wandelen met die jongen met dat lange haar, met die knappe jongen. Met die jongen ben ik een jaar of acht getrouwd en ik ben die jongen op mijn eenvoudige manier wel trouw. Maar ja, dan ga ik boodschappen doen in het stadje en dan zie ik de hoogste klassen van het gymnasium uitgaan, dan zie ik de technische school uitgaan, dan zie ik een bepaalde jongen, dan komen er geweldige weemoedige verlangens van een bepaalde aard. Dan ga ik weer naar huis, voel ik me bedrukt en chagrijnig, dan kruip ik weg in een donkere hoek van het huis en dan beroer ik mezelf, dan doe ik de liefde met mezelf terwijl ik droom van die jongen. De priester zegt: maar is dat alles, mijn zoon? Ik zeg: ja. Hij zegt: dat is toch alles heel menselijk en normaal. We moeten leren onszelf te aanvaarden in onze zwakte. U en ik hebben geen vrouw. Toch zouden we die moeten hebben, maar

Gerard Reve: 'De katholieke weet nu eenmaal, laat maar praten'

kent het iets. Maar, zoals ik zeg, de katholieke kan het voor kennisgeving aannemen. Waarmee wij als katholieken echt te maken hebben, is de afkondiging van een nieuwe leerstelling, een nieuw dogma. *Ex cathedra*, van het balkon. Dat gebeurt gemiddeld een keer in de twee, tweeneenhalf eeuw. Dat moet je aanvaarden als katholiek. Anders ben je geen katholiek. Maar al die verklaringen dat de films zo schandelijk zijn en dat de moraal zo vervallen is en dat de dames veel te korte rokken dragen en zo, ja, dat is prachtig natuurlijk, maar het betekent niks. Dit is echt weer Nederlands. Deze man gaat een haatdragende kruistocht voeren, doet uitspraken op seksuologisch, sociologisch, antropologisch, weet ik veel gebied waar hij helemaal niks vanaf weet. Hij publiceert een hele verhandeling over het manlijk primaat van God. Ja, misschien hebben u en ik een manlijk primaat. Of God het heeft, weet ik ook niet. Maar hij weet wat het soortelijk gewicht van God is. Het is een ramp, die man.

Simonis, viel die non lastig. Ik bedoel niet wat wij allebei denken. Ik bedoel, hij wierp die non, die brave non, voortdurend voor de voeten dat zij een broer had die homo was, en dat dit zo verschrikkelijk was en dat het schandelijk was en dat zij er iets aan moest doen en dat zij, weet ik veel, hem op het betere pad moest brengen. Ik bedoel, het is een bemoeizucht, een volslagen krankzinnigheid. Ik geloof dat als we hem willen vrijpleiten, kardinaal Simonis, Zijne Eminentie, dat we zouden moeten zeggen dat hij niet geheel bij zijn verstand is."

Denkt u dat mensen in narigheid komen door dit soort uitspraken?

„Ja, het heeft wel een slecht effect. Het effect is waarschijnlijk buiten de katholieke wereld veel ernstiger dan daarbinnen. Omdat de katholieke nu eenmaal weet: laat maar praten."

Maar voelt de katholieke homoseksueel, dat bent u bij voorbeeld, zich dan niet zondig, of benard?

Toch is dat de vraag. Vorig jaar is nog een brief gekomen van het Vaticaan waarin stond: je moet homoseksuelen bekeren.

„Nee, het komt hierop neer. Ten eerste zegt dat met pauselijk gezag beklede stuk dat homoseksuelen met rust gelaten moeten worden, dat homoseksuelen niet vervolgd moeten worden. In de publikaties wordt

dat allemaal verzwegen. Daarnaast zegt de kerk: we hebben voor deze nieuwigheid geen rituele plaats. Er is in ons kerkelijk recht geen mogelijkheid om homoseksuele betrekkingen als een soort huwelijk in te zegenen. Dat past niet, dat kunnen wij niet.

„Maar dat wil niet zeggen dat er in de kerk voor de homo geen

plaats is. Ik bedoel: als de Katholieke Kerk de homo's eruit zou gooien kon men de tent wel sluiten. Zoals matroos Vos heel terecht zegt: het is een nictengelooft. Het is een geloof voor vrouwen, voor homo's en voor romantische, barokke kunstenaars."

'Ik schaam me voor mijn kerk'

Katholieken over de seksuele ethiek van kardinaal Simonis Elseviers Magazine 7 feb

De geestelijke leider van de Nederlandse katholieken, kardinaal Ad Simonis, heeft zichzelf weer eens in opspraak gebracht. Binnen zes weken tijd deed hij twee uittalingen die tot gerechtelijke procedures zullen leiden. De eerste was een stuk in het decembernummer van het theologische tijdschrift *Communio*, dat een aanval behelsde op de feministische theologie. In dit artikel suggereerde de kardinaal onder meer dat uit het passieve gedrag van de vrouwelijke eicel vóór de bevruchting kan worden afgeleid dat God ook in de kerk voor de vrouw een passieve functie voorzien heeft. Simonis' tweede uitspraak werd vorige week uitgezonden in een radioprogramma van het Humanistisch Verbond. Hierin noemde hij een katholieke makelaar of huisbaas die weigert woonruimte te verhuren aan praktiserende homoseksuelen „gewetensvol” en betitelde hij de homo-cultuur als een bedreiging voor de samenleving. De kardinaal baseerde deze tweede uitspraak op de Vaticaanse „brief aan de bisschoppen van de katholieke kerk over de pastorale zorg voor homoseksuele personen”, die vorig jaar oktober werd rondgestuurd.

In dit document worden twee bronnen als bewijs aangevoerd dat homoseksueel gedrag „tegen Gods wil” zou zijn, namelijk de natuurlijke ordening van de schepping, en de bijbel.

Homoseksueel gedrag zou volgens het document tegen de natuurlijke ordening zijn omdat het „geen elkaar aanvullende vereniging inhoudt, in staat om leven door te geven”. Het doet de „rijke symboliek en betekenis van het door de Schepper gemaakte seksuele ontwerp” teniet. Daarom bevestigen mensen die zich eraan schuldig maken, „in zichzelf een ongeordende neiging, essentieel gericht op het eigen genot”. In de tweede bron, de bijbel, ziet het document een „duidelijke en consistente verdeling van homoseksueel gedrag.” Er kan geen twijfel over bestaan: praktiserende homoseksuelen „behoren tot degenen die het Koninkrijk Gods niet binnen zullen gaan.”

Hoe zelfverzekerd het Vaticaanse document ook moge overkomen (een Amerikaanse katholieke commentator noemde het een „weezinwekkend en agressief verhaal vol stinkende insinuaties”), uit opiniepeilingen blijkt dat een groot deel van de katholieke geloofsgemeenschap de erin verwoorde opvattingen even resoluut afwijst. In de VS bij voorbeeld is dat 41 procent, in

Nederland 64 procent. Ten dele is dit te danken aan een grote en groeiende groep dissidente theologen, die in het grondvlak van de r-k kerk geleidelijk meer vertrouwen geniet dan het Vaticaan of kardinaal Simonis. Trouwens, zelfs meer behoudende theologen hebben hun twijfels over het Vaticaanse uitgangspunt dat Gods wil zich zo absoluut zou manifesteren in de ordening van de (fysieke) natuur. Want dat zou bij voorbeeld ook betekenen dat de kerkvader Tertullianus (160-220), gelijk had toen hij cosmetica verwierp als onnatuurlijk en dus moreel verwerpelijk. Of dat man en vrouw tijdens een zwangerschap geen geslachtsverkeer zouden mogen hebben „omdat de boer pas zaait als de oogst is binnengehaald”, zoals de kerk in de eerste eeuw leerde.

Marionet

„Het katholieke leergezag heeft een 'biologische' visie op de natuur,” schrijft Hartmut Meesmann in het Duitse oecumenische blad *Publik-Forum*. „Het gaat ervan uit dat de natuur de moraliteit al in zich bergt. Dat is echter de grote strijd-vraag. Is de moreel handelende mens slechts een marionet van de natuur? Zeker, de mens moet de raamvoorwaarden van de

natuur eerbiedigen. Maar hij staat ook boven de natuur. Als evenbeeld van God is hij geen slaaf van de natuur. Met andere woorden, de biologische natuur als zodanig stelt nooit de zedenwet vast.”

De auteur van het eerder genoemde document over homoseksualiteit, kardinaal Joseph Ratzinger, zei eens: „De biologie respecteert staat gelijk met God zelf respecteren.” Dissidente theologen als Peter Eicher van Paderborn vinden dat echter een vorm van afgoderij. Volgens hen transcendeert God de biologische natuur en valt zijn morele wil er niet mee samen. Zou dat wel zo zijn, zo zeggen ze, dan is degene die bepaalt wat natuurlijk is, ook degene die Gods wil vaststelt. En dan is het de bioloog die ons de morele wet voorschrijft.

Deze theologen wijzen er ook op dat je iemands fysieke handelen nooit los mag koppelen van zijn totale menselijke context. Dat probeerde men bij voorbeeld in de jaren zestig in de VS, toen men, afgeschrikt door de napalmbommen in Vietnam, tot de stelling kwam: baby's schroeien mag nooit. Maar mag dat echt nooit? Is het ook ontoelaatbaar om in een ziekenhuis een gezwel bij een baby weg te branden? Anders gezegd: de geslachtsdaad van twee mensen die biologisch niet voor seks met elkaar ge-

schapen lijken te zijn, is om die reden alleen nog niet immoreel. Voor de beoordeling van die daad zal men de totaliteit van de personen die de daad stellen, mee moeten wegen. De biologie mag de geest de wet niet voorschrijven.

Wat dissidente theologen pas echt immoreel vinden, is het onderscheid dat het Vaticaan maakt tussen (niet te veranderen) homofiele gaardheid en homoseksuele praktijk. „Want dan ruk je lichaam en geest van de homofiel uit elkaar,” zegt Hartmut Meesmann. „Van hem wordt dan verlangd zijn oermenselijke, op de een of andere wijze toch ook natuurlijke en dus door God gegeven verlangen om zijn liefde voor een ander lichamelijk uit te drukken, te verloochenen. Zo scheidt men neurotici. En daarom kunnen veel moraaltheologen in zo'n homoseksuele vriendschap, gebaseerd op trouw, niets zondigs ontdekken.”

Maar de bijbel dan? Wijst die homoseksualiteit niet radicaal af? „Nee,” zegt de theoloog Gabriel Looser, die hierover uitgebreid gepubliceerd heeft. „Het eerste en belangrijkste dat daarbij vastgesteld moet worden, is dat de bijbel niets geweten heeft van homoseksualiteit als ingebakken gaardheid. Die kennis is pas ongeveer honderd jaar oud en het is eenvoudigweg onzinnig haar in de bijbel terug te willen vinden. Geheel onkritisch en zonder daar verder bij stil te staan gaat de bijbel ervan uit dat iedere mens voor het andere geslacht bestemd is. Deze verfrissende onbekommerdheid voldoet in deze tijd echter niet meer, daarvoor weten wij te veel. En daarom zullen wij daar genuanceerder mee om moeten gaan. Zo blijkt uit verschillende plaatsen in de bijbel waar homoseksualiteit veroordeeld wordt, dat men in eerste instantie aan heidense vruchtbaarheidsriten dacht, aan heidense tempelprostitutie. En daar ging het om onpersoonlijke seksuele contacten in het gedrag van de goddeloze. Dat geldt voor vroege teksten in het Oude Testament tot en met uitspraken van Paulus.”

Daar komt volgens anderen nog bij dat afwijkende gedragspatronen van minderheden het in de geschiedenis moreel vaak af hebben moeten leggen tegen wat als „normaal” gold. En dat heeft niet alleen in de bijbel, maar ook in de kerk zijn weerslag gehad. Zo ging men waarschijnlijk in de kerk het „normale” de lading geven van een natuurwet. Ipso facto stond God ach-

ter die wet, God was onveranderlijk, dus ook de wet kon niet veranderd worden. „Maar kerkelijke tradities kunnen heel goed veranderd worden,” zegt Hartmut Meesmann. „In de moraal heeft het kerkelijke leergezag zich al zo vaak vergist, denk bij voorbeeld maar eens aan zijn goedkeuring van de slavernij. Een wijziging van morele opvattingen in bepaalde vragen is dus principieel mogelijk.”

Wandelgangen

Dat overigens niet alleen theologen, maar katholieken uit alle rangen en standen Simonis' uittalingen diep betreuren, bleek afgelopen weekeinde tijdens het Landelijk Pastoraal Overleg (LPO) in Noordwijkerhout. Op dit overleg beraadden gedelegeerden uit het kerkelijk grondvlak zich over beleidsaanbevelingen voor de bisschoppen op het gebied van „christelijk maatschappelijk handelen”. Ofschoon Simonis' biologische ethiek ten aanzien van de vrouw en de homofiel daar in strikte zin niet onder viel, werd over geen thema zoveel en zo gepassioneerd gesproken. Dat gebeurde vooral in de wandelgangen, waar bij voorbeeld vrijdagavond een geëmotioneerde afgevaardigde uitriep: „Ik schaam me onderhand voor mijn eigen kerk! Ik durf gewoon niet meer hardop te zeggen dat ik katholiek ben!”

In Noordwijkerhout kon zelfs over die schaamte nauwelijks hardop — dat wil zeggen plenair — gesproken worden, zeker die vrijdagavond niet. Gespreksleider Fleers voorkwam dat door twee moties van orde gewoonweg niet in stemming te brengen. Pas toen zaterdag de Groningse gedelegeerde Van Erp namens alle gekozen leden van het afgevaardigde gezelschap een motie over Simonis' uitspraken voorlas, kreeg de bitterheid enige ruimte. Van Erp zei overmand te zijn door „gevoelens van pijn, onmacht, verdriet en schaamte”. Zo kan men niet in Christus' naam met zijn naasten omgaan, aldus de woordvoerder, die daar de uitdrukkelijke wens aan toevoegde om in de toekomst van dit soort uitspraken verschoond te blijven.

De kardinaal reageerde later op de dag door te zeggen dat de motie hem niet in zijn koude kleren was gaan zitten. Maar hij had nu eenmaal niet anders gekund. „Sprekend is zilver, zwijgen is goud, en sommige bisschoppen houden zich liever aan goud,” aldus Simonis. „Maar bisschoppen kunnen ook veroordeeld zijn tot zilver.” Wederom een opmerkelijke uitspraak, die wellicht her en der de vraag oproep of hier het begrip „bordkarton” niet toepasselijker geweest was. Maar zij kon niet gesteld worden, want de kardinaal zei op eventuele vragen niet in te willen gaan.

Intussen had een document van de gezamenlijke bisschoppen over liturgie (als antwoord op de aanbevelingen van vorige LPO's) zo'n verwoestende kritiek van de gedelegeerden gekregen als nog nooit op enig LPO vertoond was. Reacties varieerden van „te leerstellig”, „niet creatief” en „niet pastoraal” tot „sprekend vanuit bovennatuurlijke zekerheid”, „met meer geboden en verboden dan inspiratie” en „onder de maat”. Een gedelegeerde: „Laat eens wat warmte blijken.” Een ander: „Als de bisschoppen spreken over 'leven in de geest van Jezus', hoe kan de kerk dan zo over homofielen spreken? Zwijg er verder maar over, anders wordt het nog erger...”

Mgr. Bär van Rotterdam, de liturgist onder de bisschoppen, kreeg dan ook de opdracht het onverdedigbare te verdedigen. Maar hij lachte dat wonderwel door dogmatische gestrengheid om te zetten in pastorale bewogenheid en daarbij een opvallende nadruk te leggen op de „onvervangbare waarde” van het individuele geweten. Dit leidde evenwel niet tot instemming van al zijn episcopale medebroeders. Prompt haastte Simonis zich naar de microfoon om den volke voor te houden dat het christelijke geweten ook *goed gevormd* moest zijn, terwijl bisschop Ter Schure van Den Bosch op Bär afstevende. „Ketter dat je bent!” siste hij zijn hoogwaardige ambtsbroeder toe, zijn inquisiteursblik in alarmstand. „Dat neemt u terug!” donderde Henk Heruer, Bär's trouwe perschef. Hetgeen naar verluidt geschiedde, zij het na veel diplomatieke vijven en zessen.

Zwijgen en bidden

„Zwijg er verder maar over, anders wordt het nog erger.” Niets typeerde de sfeer in Noordwijkerhout zo helder als deze verzuuchting door delegatieleider H. W. H. Valk. „Naar ten minste vier van de zeven bisschoppen valt geen brug meer te slaan, dat is een gepasseerd station,” zei me een kerkelijke beleidsfunctionaris. „Wat kun je dan anders doen dan zwijgen en bidden voor betere tijden?”

De tragedie van de r-k geloofsgemeenschap in Nederland is echter dat haar gezicht in overwegende mate bepaald wordt door juist die bisschoppen, al was het alleen al door de wijze waarop ze in de publiciteit

komen. Doen ze geen discriminerende uitspraken over vrouwen of homofielen, dan brengen ze wel een „herderlijk schrijven” over de oecumene uit dat de kudde angstvallig in het roomse hok wil houden. Daarbij dient zich steeds vaker de vraag aan hoelang een — in vele opzichten levende en bloeiende — geloofsgemeenschap kan functioneren met een „gezicht” dat haar niet alleen geen recht doet, maar zelfs een karikatuur van haar maakt.

Geconfronteerd met die vraag zei mevrouw Wies Stael-Merkx, voorzitter van de achtmei-beweging van alternatieve katholieken: „Dat is inderdaad een groot probleem waar veel mensen in die geloofsgemeenschap erg mee zitten. Volgens mij moeten

Mgr. Bär van Rotterdam kreeg de opdracht het onverdedigbare te verdedigen

bisschoppen zulke dingen dan ook niet kunnen zeggen zonder er publiekelijk voor ter verantwoording geroepen te worden.” Volgens mevrouw Stael-Merkx zou de achtmei-beweging die kritische rol kunnen vervullen, echter alleen als de ongeveer tachtig groepen en instituten die er deel van uitmaken zich samen krachtiger zouden profileren. „We proberen al meer body aan onze structuren te geven nu we de mensenrechten in de kerk tot een van onze prioriteiten verklaard hebben,” aldus de voorzitter. „En dat betreft niet alleen discriminerende uitspraken over de vrouw of de homofiel, maar ook de praktische wijze waarop bisschoppen met groepen en mensen omgaan als de Vereniging van Pastoraal Werkenden, de vrouwenbeweging of abt Ton Baten persoonlijk.”

Of mevrouw Stael-Merkx meent dat dit tot consequenties voor het bisschoppelijke beleid zou kunnen leiden? „Tot vergaande, denk ik. Als we er bij voorbeeld in zouden slagen de geldstroom voor de kerk in een richting te sturen die wij allen samen verantwoord vinden, dan kunnen we misschien de zwijgenden in de kerk meer stem geven. Want zo'n kardinaal kan nu wel heel vriendelijk zeggen dat hij het allemaal zo goed bedoeld heeft, zijn uitspraken hebben talloze mensen diep gekwetst. En dat is niet teruggenomen, dat staat nog recht overeind.”

Rex Brico

Priesterlijke mijmeringen over een erotische variant NRC 18

Een vondst van de Schepper

Een beetje romanticus moet je wel zijn om nog te durven spreken over de majesteit van het menselijk paar. Ik bedoel, in de gestalte van man en vrouw, ongevekt of al uiterst gerimpeld. Toch is over dit eenvoudige gegeven eindeloos te filosoferen en ook gefilosofeerd in de beelden van dichters en vertellers of in de bespiegeling van wijsgeren. Wat anders zou er overblijven voor onze verbeelding?

De soevereiniteit van het menselijk paar als man en vrouw springt zó in het oog dat ze exclusief lijkt. Zoals alles wat ons in de diepte raakt het enige lijkt dat geen varianten naast zich duldt, zeker niet op hetzelfde vlak. Dat gevoel hebben we ook bijvoorbeeld bij godsdienst. De ene godsdienst schijnt de andere uit te sluiten, niet in de opgaaf van tolerantie, sinds kort tenminste, maar in de vraag of godsdienst, een andere dan de onze, ook de diepste bestaansvorm en bestemming van de mens zou vertolken. Maar we weten wel beter. Zo is ook de majesteit van het menselijk paar in de gestalte van man en vrouw niet exclusief.

Constante

Wij weten dat in alle eeuwen, bij alle rassen en huidskleuren, in alle culturen, in alle godsdiensten, bij beide seksen, op alle scholingsniveaus er mensen zijn of waren die niet als man en vrouw, maar als vrouw en vrouw, als man en man elkaar wilden beminnen om zó vervoering en vrede voor hun hart te vinden.

Als wij klakkeloos dreigen te spreken over een minderheid van vrouwen en vrouwen en van mannen en mannen, dan mag in elk geval met klem worden onderstreept dat deze minderheid in de lange gang van de geschiedenis zo markant is dat zij in de getallen loopt van honderden miljoenen. Op dit eigen ogenblik wellicht zo'n 300 miljoen. In Nederland driekwart miljoen.

Het talent om als vrouw een vrouw of als man een man te beminnen is met zulk een regelmaat en zo eigenstandig in het gobelin van de geschiedenis geweven dat we moeten spreken van een onverbidde constan-

te. Die constante is voor ieders oog boeiend en indrukwekkend. Maar niet alleen het getal. Nóg boeiender en indrukwekkender blijken gehalte en kwaliteit van deze liefdeskunst. Ook op het punt van gehalte en kwaliteit kan iedereen weten dat twee meisjes of twee jongens elkaar vaak beminnen met eenzelfde diepgang en opvlucht, met eenzelfde verrukking en tederheid, met eenzelfde overgave en toewijding, met eenzelfde grootheid en eenzelfde ellende als bij tijd en wijle geschiedt tussen man en vrouw.

Zodra wij met nuchtere waarneming zulk een zich altijd voortzettend getal van vrouwen en vrouwen en van mannen en mannen gadeslaan die zelfs in een bedreigende cultuur niet ophouden een eigen liefdesaanleg met ernst en bloei te handhaven, dan kan de gelovige niet anders begrijpen: deze behoefte en deze kunst om te beminnen en om bemind te worden is niet zomaar een toe- val, nog minder een ongeval. Zij is een vondst, een ontwerp van de Schepper. Zij is gave en opgave. Net zoals zon, maan en sterren dat zijn, of zwart, bruin of blank, of man en vrouw als paar.

Geloofstaal

Als de geloofstaal op belijden- de en zingende toon zegt: God scheidt, dan grijpen wij allereerst naar beeldende woorden van oorzaak en gevolg, bijvoorbeeld: God maakt, God formeert, God

Majesteit van het menselijk paar - Rodin's 'Eternelle Idole'

Morgen dient het kort geding dat de Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksuelen COC heeft aangespannen tegen kardinaal Simonis wegens diens recente in homoseksuele kring als discriminerend uitgelegde uitspraken. Pater J. van Kilsdonk schetst hieronder een visie op homoseksualiteit die hemelsbreed verschilt van die van Simonis

Door J. van Kilsdonk S.J.

bouwt of boetseert. Hoe kan het anders!

Maar in de joodse scheppings- theologie, met name van Genesis I, wordt het beeld van de oorzaak-lijke Maker onmiddellijk ver- rinnigd en gelouterd door re- freinwoorden als: „Hij sprak”, als om de keuze en de vrijheid van God te vieren „Hij zegende!”. En vooral: „Hij zag dat het goed was”. En het scheppende woord maakt de mens tot beeld, tot enige openbaarwording van God. Dat beeld is in joodse zin geen afbeelding van God, bespieg- lend of plastisch, maar appél tot na- volging. Welnu, als wij met gelovige ogen vermoeden dat de honger en de gave van liefheb- ben tussen vrouw en vrouw en tussen man en man niet verzon- ken is in het donkere toeval, maar als schepping ontspringt aan de lichtende keuze van God, dan bedoelen wij dat ook in deze liefdesstructuur de Eeuwige heeft gesproken, dat hij deze vrouwen en deze mannen zegent, dat Hij achter hen staat, dat hij voor deze gestalte van het mens- zijn verantwoordelijkheid neemt, dat Hij ziet dat het goed, ja zeer goed kan zijn. Ja, dat het ook voor hen niet goed is om tot al- leenzijn te worden gedoemd. Zo- dra mensen het wagen op deze wijze schouder aan schouder te gaan, is het ook hun weg beeld van God te zijn, enige openbaar- wording van God, niet als on- middellijke afbeelding - even- min als man en vrouw dat zijn - maar als appél tot navolging van God.

Antieke culturen

Antieke culturen, ook de jood- se, spreken enkel en alleen met sympathie en begrip over de

asymmetrie van man en vrouw. Alleen de Grieken brengen een wat gevarieerder ervaring in beeld. Maar sindsdien hebben wij niet alleen de geologie van de aarde, maar ook de geologie van de ziel en van al haar ingeslepen gevoelsenergieën met meer graafwerk kunnen blootleggen dan waartoe de rabbijnen, Paulus inbegrepen, in staat waren. Deze ontdekking geeft ons niet alleen het recht maar ook de plicht hun theologie van schepping en be- vrijding te transponeren op de verstrengeling van vrouw en vrouw en van man en man.

Wat zou de Schepper beogen met deze oorspronkelijke vondst? Zonder twijfel het wonder van de afwisseling en van veelkleurigheid. Honderd bloe- men, zingt een kerklied. Ach, de dichter schijnt nog te geremd. Duizend maal duizend, zegt de Schepper. Dictaturen, ook ker- kelijke, beogen uniformiteit, ja zelfs uniformen. De Schepper speelt blijkbaar van uit een ge- heel andere smaak. Raad ik nog andere elementen in dat artistie- ke denken van God? Het wemelt van onhuwbare jongens die met een zeer intieme vertrouwens- vriendin een band van vertroos- ting en wederkerige doorschijn- endheid ontwikkelen. Je kunt het ook anders zeggen: vele vrouwen hebben als uiterst na- bije vriend een jongen die in zijn erotische ontvankelijkheid van jongens houdt. Het zijn vriend- schappen, even uitzonderlijk door diepte als door onbaatzuch- tigheid. Ja, de Schepper is tuk op verrassingen waarin de cul- tuur, ook de kerkelijke, on mis- schien niet altijd geoeffend heeft. Ik noemde er maar één.

Dat deze liefdeskunst tussen twee vrouwen of tussen twee

mannen schepping is van God, berust voor mij op een zekerheid des geloofs, waarvoor te leven en te sterven is. Zoiets betekent op generlei wijze dat deze erotische aanleg niet in allerlei historische en wisselende gestalten zou op- treden, alle min of minder au- thentiek, meer of minder vrij of bekneld, meer of minder ver- momd of ontsluitend.

Twee kardinalen

Het is nog maar twee maan- den geleden dat de Beierse (!) kardinaal Ratzinger, prefect van de Congregatie van de Geloofs- leer te Rome, een uitvoerig en nogal grimmig document ver- stuurde over het pastoraat aan katholieken met homoseksuele voorkeur. De vermaning van Ratzinger, vooral omd naar de Verenigde Staten, richt zich tot alle bisschoppen van de katholie- ke kerk als tot landvoogden en satrapen. Het zou misschien leerzamer zijn geweest en ook véél katholieker indien de curie- kardinaal alle bisschoppen zou hebben ondervraagd als de Enge- len van hun kerk.

Zulke uitvoerige teksten, in het latijn geschreven en pas vele weken na verschijnen in de le- vende talen overgezet, prikkelen zelden of nooit de openbare me- dia. Dit gelukkige voorrecht viel wél ten deel aan het radio-inter- view van zijn te Utrecht ge- plaatste ambtgenoot. De kern van beide documenten ligt in het geloof dat homoseksuele aanleg een min of meer grondige weef- fout betekent in de schepping. Ja, ernstiger nog, dat deze ont- plooiende aanleg de schepping, na- melijk de in het huwelijk geor- dende seksualiteit zou verwoes- ten. Deze zorg, misschien deze angst, is voor iederéén herken- baar. Tot voor kort werd deze vrees gedeeld en gedragen door de hele beschaafde burgerij.

Deze burgerlijke en kerkelijke filosofie vertoont opmerkelijke schaduwzijden, waarvan twee di- rect in het oog springen. Vast staat dat de burgerlijke en ro- meinse taboe-isering talrijke vrouwen en mannen met homo- seksuele voorkeur in het huwe- lijk heeft gedreven. Een kind kan vermoeden dat met deze angstaanjagende manipulatie de ordening van de seksualiteit niet erg gediend is. Ten tweede, de burgerlijke en kerkelijke leer heeft een enorme versperring aangebracht in de ontwikkeling van een cultuur, een code en een traditie in de erotische vriend- schap tussen twee vrouwen of tussen twee mannen. Een cul- tuur van eerbied waaraan be- hoefte is allereerst bij homosek- seksuele mensen zelf. Aan de verwildering en vervlakking, die in relatief zeer beperkte mate in de homo-wereld optreedt en waarheen Ratzinger wat kwaad- aardig verwijst, is de kerkelijke leer zelf voor een goed deel de schuld. Alleen eerbied máákt eerbiedwekkend.

Zegenen

Hoe kwam in mij deze ge- loofsvisie tot rijping? In mijn zeer vluchtige leven van zeventig jaar is niets tot stand gekomen dat blijft. Dat hoeft ook niet. Wel was mij de vreugde gegeven om te luisteren met een oor dat zijn wortels vond in het hart, naar circa 30.000 mannen en vrouwen die niets naders te ver- tellen hadden dan hun lief en leed, getrouwden, gescheidenen, alleenstaanden. Onder hen be- vonden zich zeker drieduizend mensen met een homoseksuele levensweg. Op hoeveel ervaring de teksten berusten van de beide kardinalen? Het erge is dat ik dat tamelijk nauwkeurig weet.

De auteur is emeritus-studen- tenpastor te Amsterdam

'Met een verloren geding sta je goed in je hemd'

Zin en onzin van de processen tegen Simonis

De Tijd 27 febr.

Eind vorige week vond in Utrecht een unieke gebeurtenis plaats. Voor het eerst sinds mensenheugenis werd een Nederlandse kardinaal voor de burgerlijke rechter gedaagd om zich te verantwoorden voor beschuldigingen van discriminatie en schending van de auteurswet die tegen hem waren ingebracht. De kardinale blunders en de twee processen: 'Je kunt toch in gemoede niet veronderstellen dat Simonis onze opvattingen plotseling gaat goedvinden.'

Een buitenlander die de afgelopen weken Nederland bezocht, moet de stellige indruk hebben gehad dat ons land aan de vooravond stond van kerkvervolging en godsdienststrijd. Theologen en sociologen, homo's en hetero's, feministen en 'echte vrouwen' vulden kolommen in dag- en weekbladen en waren goed voor menig uur zendtijd op radio en televisie om uit te leggen hoe hoog de nood wel was gestegen.

Een Nederlandse kardinaal had verbaal en op papier opvattingen verkondigd waarin sommige weliswaar Gods eigen stem meenden te horen, maar die door vele anderen als hoogst gevaarlijk, discriminerend en beledigend werden beschouwd. Dat de betrokken kerkleider in feite precies hetzelfde zei als wat hij bij eerdere gelegenheden ook al aan 'wijsheden' had gespuid leek weinigen op te vallen.

Ofschoon minstens negentig procent van de wederzijds verontrusten de zaak slechts indirect, namelijk via de krant had vernomen, was de opwinding groot. Een Utrechtse studentenpredikante meende zelfs dat er 'alle redenen was groot alarm te slaan'. Berichten over zelfdoding en psychische ineenstorting deden de ronde. En de traditionele dreigbrieven en dito telefoontjes van weerskanten gaven aan het geheel een speciaal cachet.

Er ging geen dag voorbij of het pu-

Ton Crijnen en Jet Kunkeler

blik werd via de media door beide partijen geconfronteerd met nieuwe 'bewijzen'. Het vormde op den duur zelfs een vast onderdeel van het NOS-journaal.

Kolonelsregime

Volkomen eensgezind wat het voorstellen van barre tijden betreft, waren beide kampen het alleen oneens over de vorm waarin de rampspoed zich zou manifesteren. Terwijl de een de natie vast in handen van Satan wist, suggereerde de ander met dodelijke ernst dat Rome ernaar streefde hier een soort klerikaal kolonelsregime in te stellen.

Aanleiding tot alle commotie vormden twee korte gedingen tegen kardinaal Simonis, omdat deze homoseksuelen en vrouwen in woord respectievelijk geschrift zou hebben gediscrimineerd en beledigd. „Dat nu een Prins der Kerk voor Vrouwe Justitia wordt gedaagd”, jammerde hoofdredacteur Laugs van het Romegetrouwe Katholiek Nieuwsblad, „is een ontoelaatbaar hoogtepunt in een samenleving die steeds verder afglijdt en verloedert.”

Het homoseksuele deel van die samenleving dacht daar kennelijk an-

ders over en zong in de luwte van het aartsbisschoppelijk paleis: „En we duiken niet meer onder, we slaan hem voor z'n donder. Dat doen we met Simonis in ons land.”

Volksvermaak

In werkelijkheid deed men natuurlijk iets heel anders. Den vaderland getrouwe werd er geschreven, gediscussieerd en ten slotte geprocedeerd tot iedereen blaren op de oren en zand tussen de kiezen had. Want in een land van geseclariseerde dominees en gehuwde pastoors blijkt geen spannender volksvermaak dan het praten over geloof en zeden, vooral als daarbij een kardinaal in het geding is wiens uitspraken en gedragingen niet bepaald uitmunten door intellectuele diepgang en begrip voor de tijdgeest. Vóór of tegen Simonis werd de lakmoesproef waaraan in beide kampen menigene de voortreffelijkheid van het eigen gelijk meende te kunnen aflezen. Wie de schouders ophaalde over alle kardinale blunders en het waagde op grond van de feiten wat grijs toe te voegen aan het zwart-wit palet liep het risico als collaborateur van de tegenpartij te worden gediskwalificeerd.

Was de Utrechtse aartsbisschop voor de een 'n walgelijk stuk hysterica' (tekst uit pamflet), voor de ander was hij een vaderlandse Mindszenty die de geloofsbanier hoog hield tegen de aanstormende horden van godde-

Geen nut

Toch dacht menig progressief van onverdachte huize, geconfronteerd met de vraag omtrent zin en onzin van de beide processen tegen Simonis, er zo het zijne of het hare van. Sommigen spraken dat ook openlijk uit, zonder zich overigens maar een seconde te identificeren met het archaisch gedachtengoed waarvan Simonis de voornaamste katholieke exponent vormt.

Een van hen was Catharina Halkes, emeritus-hoogleraar feminisme en christendom aan de katholieke universiteit van Nijmegen. Een ander: Ton van der Worp, directeur van de uitgeverij (Ten Have in Baarn) die Halkes' boeken op de markt brengt. Theo Beemer, lector in de moraaltheologie aan dezelfde universiteit en tevens lid van het Workverband van katholieke homopastores, zag en ziet een kort geding al evenmin zitten. En zelfs Rob Tielman, voorzitter van het Humanistisch Verbond en binnenkort bijzonder hoogleraar aan de sociale faculteit van de rijksuniversiteit Utrecht, had van het begin af al zijn twijfels over het nut van het gaan naar de rechter.

Tine Halkes: „Met een verloren geding sta je goed in je hemd en, wat erger is, ook de feministische theologie. Als je tegen dat Communio-artikel wilt protesteren moet je dat doen op een manier die de zaak waarom het gaat, de feministische theologie, niet schaadt. En dat dreigt nu wel te gebeuren.”

Ander kerkmodel

— Heeft Simonis niet het recht zijn opvattingen in de vorm van een tijdschriftartikel wereldkundig te maken, ook al staan zijn ideeën nog zo haaks op de uue?

„Jazeker. Ik vind dat heel legitiem. Ik kan me voorstellen dat hij zich doodschrikt na het lezen van een paar boeken over feministische theologie en bezorgd in de pen klimt, al moet hij natuurlijk wel de namen van degenen die hij citeert netjes noemen. Je kunt toch in gemoede niet veronderstellen dat Simonis onze opvattingen plotseling goed gaat vinden. We willen namelijk, ook omwille van de geloofwaardigheid van de kerk, echt iets anders, een totaal ander kerkmodel. We willen geen hiërarchische structuur meer. Het is toch wel erg naïef te denken dat de kardinaal ons in zijn stuk een applausje had moeten geven. En trouwens, als hij het niet eens is met onze opvattingen, so what?”

In dezelfde geest reageert Ton van der Worp. Hij heeft zich, evenals mevrouw Halkes, in een vroeg stadium als eiser in het LIO-proces tegen Simonis teruggetrokken: „Ik wilde niet voor een kar worden gespannen die ik helemaal niet wens te trekken.” Van der Worp ziet geen heil in het aanspannen van een proces tegen iemand

wiens mening je niet deelt. „Zeker niet als je, zoals de meeste feministische theologen, zelf voortdurend met publieke stellingnamen komt. Wie zijn visie publiek maakt stelt deze voor iedereen ter discussie.”

Theo Beemer zegt: „Of het COC en de heer Branderhorst hun zaak winnen of verliezen, in beide gevallen wordt er niets opgelost, levert het de homo-emancipatie niks op. De kardinaal zal zich bevestigd zien in zijn 'martelaarschap' en de kloof tussen rooms-katholieke hetero's ter rechterzijde en de homobeweging binnen en buiten de kerk wordt er alleen maar dieper door. Scheefgegroeide overtuigingen buig je niet om via rechtsgedingen. Die help je alleen de wereld uit door middel van voorlichting en gesprek. Al geef ik onmiddellijk toe dat het gesprek in de rooms-katholieke kerk over homoseksualiteit ernstig wordt bemoeilijkt door die afschuwelijke verklaring van de Congregatie voor de Geloofsleer van vorig jaar oktober.”

Rob Tielman: „Ik schat de kansen nu tot gerechtelijke uitspraken te komen niet erg groot in. Ik heb eerlijk gezegd liever dat het niet geprobeerd wordt. Ik vind dat je in de eerste plaats moet trachten in een vrije maatschappelijke discussie een eind aan dit soort uitlatingen te maken.”

en zedeloze homoseksuelen en manvriendige feministen. Daarbij werd niet geschroomd de zaken zo zwart mogelijk voor te stellen. Terwijl een (klein) deel van rooms-katholiek Nederland neerzank in gebed en bloemen stuurde naar 'die volstrekt eenzame man aan de Utrechtse Maliebaan die het kardinaalsrood draagt als een last' (Laugs), meende een ander deel van die natie dat 'er aan de fundamenten van onze rechtsstaat wordt geschud' (PSP'er Branderhorst).

Aanfluiting

De realiteit ligt ook ditmaal in het midden. Simonis' biotheologische en seksuologische prietpraat, verwoord in een tijdschriftartikel (Communio) en een radio-interview (Humanistisch Verbond), vormt natuurlijk een aanfluiting voor het morele gezag van de r.-k. kerk in dit land en jaagt menig weldenkend katholiek (nog steeds de meerderheid) het schaamrood op de kaken. Dit neemt echter niet weg dat men zich in gemoede kan afvragen of

het nou wel zo verstandig en ook wel helemaal eerlijk was de kardinaal vanwege zijn archaische opvattingen voor de rechter te dagen. Nog afgezien van de vraag of bij sommige moreel gekwetsten niet de wens meespeelde via de naïeve leider van een als irritant want religieus en daarom als reactionair ervaren volksdeel dat volksdeel zelf aan te pakken.

Dat dit laatste vermoeden een hechtere basis bezit dan op het eerste gezicht lijkt, blijkt uit de reactie van prof. dr L. Laeyendecker, hoogleraar godsdienstsociologie aan de rijksuniversiteit van Leiden en bepaald geen bewonderaar van de opvattingen van Simonis. Desgevraagd constateert hij: „De beide kortgedingen tegen de kardinaal staan niet op zichzelf. Je moet ze zien als elementen in een proces van maatschappelijke machtsverschuiving dat momenteel plaatsvindt.”

Tien jaar geleden zou niemand het in zijn hoofd hebben gehaald een kardinaal wegens diens leerstellige uitspraken voor de burgerlijke rechter te dagen, ook al had die kardinaal ook toen reeds Simonis geheten. Als gevolg van het huidige seculariseringsproces zie je echter hoe de maatschappelijke groeperingen die vroeger altijd het onderspit moesten delven tegen de christelijk-religieuze machtsgroepen — homoseksuelen en vrouwen — geleidelijk aan kracht winnen en daarbij van dezelfde soort stigmatisering gebruikmaken als vroeger (en voor een deel ook nu) de oude machthebbers jegens hen deden. Ik zeg dit zonder er een

emotionele lading aan te geven; het is een puur sociologisch feit.”

Slimme vos

Zoals zo vaak waren ook nu de kinderen van de duisternis vele malen slimmer dan die van het licht. Terwijl de advocaten van Simonis hun feministische collega alle hoeken van de rechtszaal lieten zien en ze ook wat de homo-zaak betreft het juridische steekspel op punten lijkten te gaan winnen, muntten twee van de juridische tegenspelers van de kardinaal uit door vaagheid, gebrek aan feitenkennis en een magere presentatie.

Met name tijdens de zitting die de vrouwvijandige uitlatingen van Simonis aan de kaak moest stellen maak-

ten zich bij menig toeschouwer gevoels van plaatsvervangende schaaft meester bij het zien van de klungelige manier waarop de eisende partij haar zaken voordroeg. Zelden werd een dagvaarding slechter gepresenteerd en toegelicht dan door mr I van Westerlaak van het Nijmeegs vrouwencollectief. Essentieel bewijsmateriaal bleek thuis te liggen, namen waren door elkaar gehaald, punten voor de repliek werden vergeten.

De Utrechtse advocaat mr J.P. Wijn, die geflankeerd door twee collega's de verdediging van de kardinaal voor zijn rekening nam, had het zo gemakkelijk bij het aan flarden trekken van de dagvaarding dat hij zelfs een enkele maal bezweek voor de verleiding zijn hand te overspelen. De jeugdige advocate bleek geen partij voor de slimme oude vos die in eendrachtig samenspel met zijn beide confraters genadeloos aan de kaak stelde hoe krakkemikkig de aanklacht in mekaar zat en hoe weinig representatief de belangrijkste eisende partij, het Landelijke Interdisciplinair Overleg feminisme en christendom (LIO) wel was voor de feministische theologie in Nederland. Halverwege de zitting werd al duidelijk dat het LIO geen schijn van kans had zijn zaak te winnen.

Simonis in tijden van cholera

Net zoals de bezettingstijd is de recente geschiedenis van het Nederlandse katholicisme bedekt met een dun vliesje. Zodra je het aanraakt breekt een stroom van woede, angst en onzekerheid los. Je moet personen die als autoriteiten toch al extra kwetsbaar zijn, niet belachelijk maken. Je kunt ook proberen de klemsituatie waarin zij verkeren bespreekbaar te maken zonder hun handwijze goed te praten. Er zijn in ons land kleine groepen katholieken, die de toch wel snelle veranderingen nauwelijks konden verwerken. Zij hunkerden naar zekerheid, naar de 'constante leer', waarover de bisschoppen na hun laatste vergadering, onder druk van Rome, een uitspraak moesten doen. Maar er waren veel meer gelovigen en priesters, die deze recente geschiedenis hebben beleefd als een begin van bevrijding uit geestelijke terreur en schuldgevoelens. Dat willen zij een nieuwe generatie niet meer aandoen.

Er kwam een beminnelijke paus, die niets moest hebben van onheilsprofeeten. Bisschoppen konden in Rome openhartig spreken, hadden kritiek op de Romeinse curie, en kregen in eigen land veel speelruimte voor pastoraal beleid. Er was een feestelijk gevoel dat alles anders kon worden. Onder leiding van kardinaal Alfrink namen de bisschoppen moedige initiatieven en werd medeverantwoordelijkheid gestimuleerd.

Een van hen formuleerde de grondlijnen. Vanuit het evangelie aandacht voor de waardigheid van de mens, respect voor ieders persoonlijke overtuiging, oecumene met joden en christenen, gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de wereld, een eigen taak voor de leek in de kerk en de democratisering van het praktisch bestuur (mgr G. de Vet, 16 november 1965).

Toen kwam de omslag. De bureaucraten in Rome sloten feilloos aan bij de eerste conservatieve reacties tegen de 'revolutie' van de jaren zestig. Met zorg werd gekeken waar de eerste klappen konden vallen. Via het enige bestuursinstrument waarover het Vaticaan exclusief beschikt: bisschopsbenoemingen.

In Nederland zetelde de auctor intellectuelis van een kroonraad van bisschoppen, die de macht van de Romeinse curie zou relativeren: kardinaal Alfrink. Tot zijn groot ongenoegen werd een priester benoemd die zich regelmatig tegen het beleid van de Nederlandse bisschoppen had verzet. Ondanks het feit dat kapelaan A. Simonis Romeins doctor was in de exegeese was hij niet uitgenodigd deel uit te maken van het academisch circuit van theologen te Amsterdam. Dat

heeft hem zeker gefrustreerd. In ieder geval was hij toen al door zijn publieke optreden een controversiële figuur.

Het Vaticaan is nooit geneigd dit soort kandidaten tot bisschop te benoemen. Nu wel. Met alle risico's van dien. Niet Alfrink was het eerste slachtoffer van de nieuwe Romeinse politiek, die in het huidige pontificaat overal ingang heeft gevonden. Wel de jonge kapelaan van 39 jaar, die in zijn eerste interview tegen journalisten het volgende zei: „Ik hoop dat men mij wil accepteren” en „Ik hoop dat u mij niet verleidt dingen te zeggen die ik eigenlijk niet wil zeggen”. Maar Simonis werd nauwelijks geaccepteerd en hij bleef tot op de dag van vandaag dingen zeggen die hij eigenlijk niet wilde zeggen. Hij bleef onzeker.

Toen een diplomatieke reus als zijn vroegere seminarieleeraar dr J. Willebrands, opvolger van Alfrink, de spanning in Utrecht niet langer kon verdragen werd Simonis nog hoger geplaatst. Hij werd aartsbisschop en kardinaal. Op die hoge post is hij slachtoffer gebleven en wordt hij nog steeds misbruikt. Ook door de redactie van het theologentijdschrift *Communio*. De ghostwriter stond klaar, maar de Heilige Geest was er niet bij.

Simonis is door het Vaticaan niet verheven om zijn perfect leiderschap, maar wegens zijn orthodoxe kwaliteiten. Zonder dat hij het wil zet hij de katholieke geloofsgemeenschap voor schut. Die kan wel tegen stootje. In de 1800 parochies van ons land bidden de pastores soms tot vier- à vijfmaal toe tijdens de liturgievieringen in het weekeinde voor paus en bisschoppen. Dat blijven zij doen. Vaak met een bloedend hart, maar zij doen of hun neus bloedt. Zij zijn niet bang voor schandpaal of rechtbank. Dat is allemaal voorspeld. Er zitten bisschoppen en priesters in gevangnissen en één van hen is zelfs neergeschoten zonder gerechtelijk proces. De katholieken van Nederland gaan gewoon door, al zijn hun bisschoppen verdeelder dan ooit. Iedereen houdt het vol zolang er liefde is. De tijden van cholera gaan wel weer voorbij.

Het lijken inderdaad wel de tijden van cholera, waarover Gabriel Garcia Márquez schrijft in zijn gelijknamige roman *Liefde in tijden van cholera*. 51 jaar, negen maanden en vier dagen moest Florentino Ariza wachten tot hij zijn geliefde Fermína Daza in de armen kon sluiten. Blijven geloven in tijden van cholera, in goede en kwade dagen. Misschien moeten mijn geloofsgenoten en medepriesters nog wel langer wachten totdat zij weer zonder schaamte en verdriet kunnen spreken over hun liefde voor een kerk, die hun jeugd heeft verblijd. *Walter Goddijn*

Het geheel versterkte de indruk dat hier sprake was van een goedkope stunt door buitenstaanders waarvan noch het feminisme en al helemaal niet de zaak van de feministische theologie beter is geworden. Integendeel. Dit soort amateurisme versterkt de bestaande vooroordelen tegen vrouwen en geeft Rome een extra stok in de hand om er de feministische theologie mee te slaan.

Wat de tweede eiseres, de Amerikaanse feministische theologe *Mary Daly* betreft, zei rechtbankpresident mr C.L. baron van Harinxma thoe Slooten dat die wel recht van spreken heeft wat haar eigen auteursrecht betreft. Hij voegde daaraan echter meteen de vraag toe wat voor dringend belang iemand die aan de andere kant van de wereld woont wel mocht hebben bij een kort geding over het eventuele onrecht dat een kardinaal aan andere theologes zou hebben aangedaan middels een tijdschrift waarvan de Nederlands-Vlaamse editie de dertienhonderd exemplaren niet te boven gaat.

Nu de gedaagde partij al tevoren heeft willen toegeven aan Daly's terecht eis - rectificatie van het bronnenmateriaal - is haar aanklacht wel heel dun geworden. Ook maakte het een wat merkwaardige indruk dat iemand als mevrouw Daly die, om overigens zeer begrijpelijke redenen, uit de katholieke kerk is getreden, zich vervolgens zulke zorgen maakt over de ontwikkelingen binnen diezelfde kerk dat ze naar de rechter stapte.

Al met al wisten de eisende partijen niet aannemelijk te maken dat Simonis in zijn artikel meer heeft gedaan

dan de traditionele kerkleer verdedigen zoals die (ten onrechte) al eeuwenlang bestaat. Ronduit potsierlijk was de opmerking van de LIO-advocate dat „in Nederland enorm veel gezegd (wordt) toegekend aan de opvattingen van de kardinaal” en dat „zeer veel mensen binnen en buiten de kerk de kardinaal (zien) als bijzonder gezaghebbend in de kwesties die in het artikel besproken zijn”. Veruit de meeste reacties van de laatste weken hebben juist laten zien dat Simonis binnen en buiten zijn kerk op dit punt door vrijwel niemand, en zeker niet door vrouwen, serieus wordt genomen en dat ook voor de rest zijn moreel gezag zo'n beetje tot het nulpunt is gedaald.

Dit alles heeft het LIO er niet van weerhouden meteen te laten weten dat het tegen de afwijzende uitspraak in hoger beroep zal gaan. Hopelijk beter voorbereid en met een meer competente advocaat.

Bittere pil

Het moet voor menig theologisch geïnspireerde vrouw een bittere pil zijn geweest te moeten toezien hoe hoopvolle verwachtingen strandden op het gehaaid weerwerk van een oude maïtre wiens betoog tussen de regels door deed vermoeden dat hij zich ook persoonlijk goed kon vinden in de theologische en leerstellige opvattingen die Simonis erop nahoudt.

Want al mag in de onderhavige kwestie de kardinaal juridisch vrijuit gaan, zijn ideeën over vrouwen in het algemeen en over de feministische theologie in het bijzonder zijn en blijven natuurlijk uiterst dubieus.

Toch liet de kardinaal zich in *Communio* voor zijn doen nog gematigd uit. Want hij heeft niet veel op met

geëmancipeerde vrouwen, ondanks zijn verzekering dat „de kerk tegenwoordig ten volle het recht en de bekwaamheid van vrouwen (beaamt) om aan het openbare leven deel te nemen in alle functies”. Maar zo gauw die in de praktijk van dat recht gebruik willen maken, bij voorbeeld in haar eigen kerk, is het mis. Zeker als daarbij gezin en moederschap ter discussie worden gesteld.

'Manvijandig'

Zo noemde - toen nog bisschop - Simonis tijdens een zitting van de pastorale raad van het bisdom Rotterdam op 12 april 1982 het feminisme „in extreme vorm gevaarlijker dan het marxisme”. En kort daarna kwalificeerde hij in een interview met het *Rotterdams Nieuwsblad* sommige feministische literatuur als „sektarisch, manvijandig, wazig, mystificerend of onverhuld schaamteloos met een uitgesproken triviaal woordgebruik dat de vrouw verlaagt.”

Ook toen al noemde het *Katholiek Vrouwengilde* zijn uitspraken „uitermate kwetsend en demotiverend.” Maar aan een proces dacht niemand.

Al gaat het te ver om, zoals de dagvaarding doet, de kardinaal 'indirect verantwoordelijk te stellen voor gevallen van incest of (zie het pleidooi van de advocate) hem medeschuldig te verklaren aan de psychische inzinking bij vrouwen die onder psychiatrische behandeling zijn, er zullen in katholieke kring toch nog (oudere) vrouwen bestaan die gevoelsmatig last hebben van de gedateerde uitspraken van Simonis. Of omdat die verdrongen schuldgevoelens weer doen opkomen, of omdat ze ergernis en bitterheid wekken. Maar wie in dit soort gevallen de rechter om een uitspraak vraagt, omzeilt eerder de problemen dan dat ze worden opgelost.

Kronkelpaden

Het kort geding dat de belangenvereniging van homoseksuelen (COC) en Henk Branderhorst, homoseksueel en lijsttrekker van PSP en CPN in de provincie Utrecht bij de komende statieverkiezingen, tegen de kardinaal had aangespannen was veel beter voorbereid en maakte het voor president Harinxma aannemelijk dat er reële belangen in het spel zijn.

Toch begaf COC-advocate mr. A. Bierenbroodspot uit Amsterdam zich in haar pleidooi en replek soms op wonderlijke binnenkerkelijke kronkelpaden. Zo beweerde ze volkomen onrechte dat de *Katholieke raad voor kerk en samenleving* zich tegen Simonis had gekeerd. Bovendien zou de kardinaal volgens haar niet alleen in zijn uitspraken over homoseksualiteit zijn afgeweken van bestaande concilienstukken, maar ook een onnodig buitensporige interpretatie hebben gegeven van de recente brief van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer over pastorale zorg aan homoseksuelen.

Ze kwalificeerde dit schrijven, gericht aan alle rooms-katholieke bisschoppen ter wereld, als een niet bindend advies waarvan de kardinaal in het beruchte interview desgewenst „voldoende afstand” had mogen en kunnen nemen. De advocate had het desbetreffende stuk kennelijk niet gelezen en zich evenmin op de hoogte gesteld van de conciliedecreten.

Theo Beemer („Ondanks mijn kritiek wil ik me niet laten uitspelen tegen het COC”) heeft dat wel en hij constateert: „Wat Simonis in dat radio-interview zei is niet echt kwetsend of beledigend. Zeker niet als je zijn uitspraken vergelijkt met die brief uit Rome. Dat Romeinse stuk is veel discriminerender en gemener dan alles wat Simonis ooit over homoseksuelen heeft gezegd of geschreven. Daarin worden wij, homo's, afgeschilderd als een gevaar voor de samenleving. Op uiterst geniepige manier wordt de huidige AIDS-epidemie in onze schoenen geschoven en wordt er gesuggereerd dat we het potenrammen aan onszelf te wijten hebben.”

Bindend

„Terwijl de kardinaal nog het traditionele kerkelijk onderscheid maakt tussen homofilie (geen bezwaar) en homoseksualiteit (zondig) blijkt dat verschil in het stuk van de Congregatie te zijn verdwenen. Los van enige seks wordt nu ook de homoseksuele geaardheid voorzien van een afkeurend etiket. De Vaticaanse brief is overigens helemaal niet vrijblijvend. Niet voor niets staat er aan het slot nadrukkelijk vermeld dat hij wordt gepubliceerd met goedkeuring van de paus. Dat betekent automatisch dat hij een bindend karakter heeft. En wat het Tweede Vaticaanse Concilie betreft, dat heeft zich nooit over homoseksualiteit uitgesproken.”

Wie het pleidooi van de eisende advocaten hoorde en dit afwoog tegen de feiten kon in alle eerlijkheid niet volhouden dat de kardinaal zich heeft bezondigd aan homohaar. Dat blijkt als je de letterlijke tekst van het gewraakte interview leest. Daaruit komt Simonis, in tegenstelling tot wat sommige perspublicaties suggereerden, bepaald niet naar voren als de reactionaire dolleman die homoseksuelen verkettert en katholieke huisbazen oproept hun kamers niet langer te verhuren aan homo's en lesbiennes. Integendeel. Tegenover een interview die voortdurend probeert hem belastende uitspraken in de mond te leggen, formuleert hij voorzichtig, behoedzaam en zonder enige agressie.

Dat de kern van zijn boodschap - homoseksualiteit is geen juiste ordening vanuit de scheppingswerkelijkheid en homoseksuelen dienen in omhouding te leven - niet deugt, is een andere zaak. Dat is nog niet de „maatschappelijke onzorgvuldigheid” die het COC en Branderhorst hem in de schoenen schuiven. Ook van het opzettelijk aanzetten tot discriminatie of het vogelvrij verklaren van homoseksuelen, waarvan de dagvaarding Simonis beschuldigt, blijkt uit het interview niets.

Zelfdoding

Hebben de woorden van Simonis nu inderdaad, zoals het COC suggereert, gevallen van zelfdoding in de hand gewerkt? „Ik kan me moeilijk voorstellen”, zegt dr A.J.F.M. Kerkhof, universitair hoofddocent aan de faculteit der sociale wetenschappen van de rijksuniversiteit in Leiden, „dat iemand suicide pleegt uitsluitend vanwege zo'n uitspraak van Simonis. Ik denk dat het in een dergelijk geval dan ook gaat om de bekende druppel die de emmer doet overlopen. Dan zal er al eerder het een en ander aan de hand zijn geweest en is er misschien sprake van de *last minute factor*. Het zou kunnen gaan om mensen die in een zodanige mentale conditie verkeren dat uitspraken van wie dan ook dit effect kunnen hebben.”

Het zij nogmaals onderstreept: de kern van Simonis' boodschap richting homoseksuelen klopt niet. Die heeft trouwens, in navolging van het Vaticaan, nooit gedeugd. In november 1984 kreeg Jan Bruinsma van de Friese COC-vereniging 'Geloof en levensbeschouwing' tijdens een gesprek op de Maliebaan van de aartsbisschop te horen: „De kloof tussen de rooms-katholieke leer over homofilie en de opvattingen van katholieken die in een homoseksuele relatie leven, is onoverbrugbaar.”

Als bisschop van Rotterdam schreef Simonis twee herderlijke brieven over het onderwerp. De eerste verscheen op 19 december 1978. De bisschop liet daarin weten dat „de homofiel zijn anders geaard zijn niet in de praktijk mag brengen.” Hij verwees daarbij naar een anderhalf jaar eerder uitgekomen schrijven van de Congregatie voor de Geloofsleer (*Persona humana*) waarin hetzelfde werd gezegd. Na scherpe kritiek van een aantal pastores in het bisdom stuurde Simonis op 31 maart 1979 een tweede brief waarin hij uitlegde „homofiele vriendschappen” niet onoirbaar te vinden zolang seksuele contacten maar achterwege blijven.

Hij adviseerde zijn pastores tegen 'homofielen' te zeggen: „U bent geroepen tot een liefde van hogere orde, een liefde die ook zonder seksuele contacten diep-menselijk en verrijkend kan zijn. U zult ontdekken dat u zich in deze liefde meer mens gaat voelen, innerlijk vrij omdat het geweten zuiver is.”

En ook: „Met goede begeleiding en met Gods kracht is het u wellicht mogelijk weer normale verhoudingen met mensen aan te gaan.” Dit ranzige proza weerspiegelt nog steeds de kijk van Simonis op homoseksuelen. Die hoeven, acht jaar later, zich nog altijd geen illusies te maken omtrent hun plaats in de kerk. Al zegt Theo Beemer: „Geen paus of bisschop krijgt ons de kerk uit. Want wij zijn immers ook de kerk.”

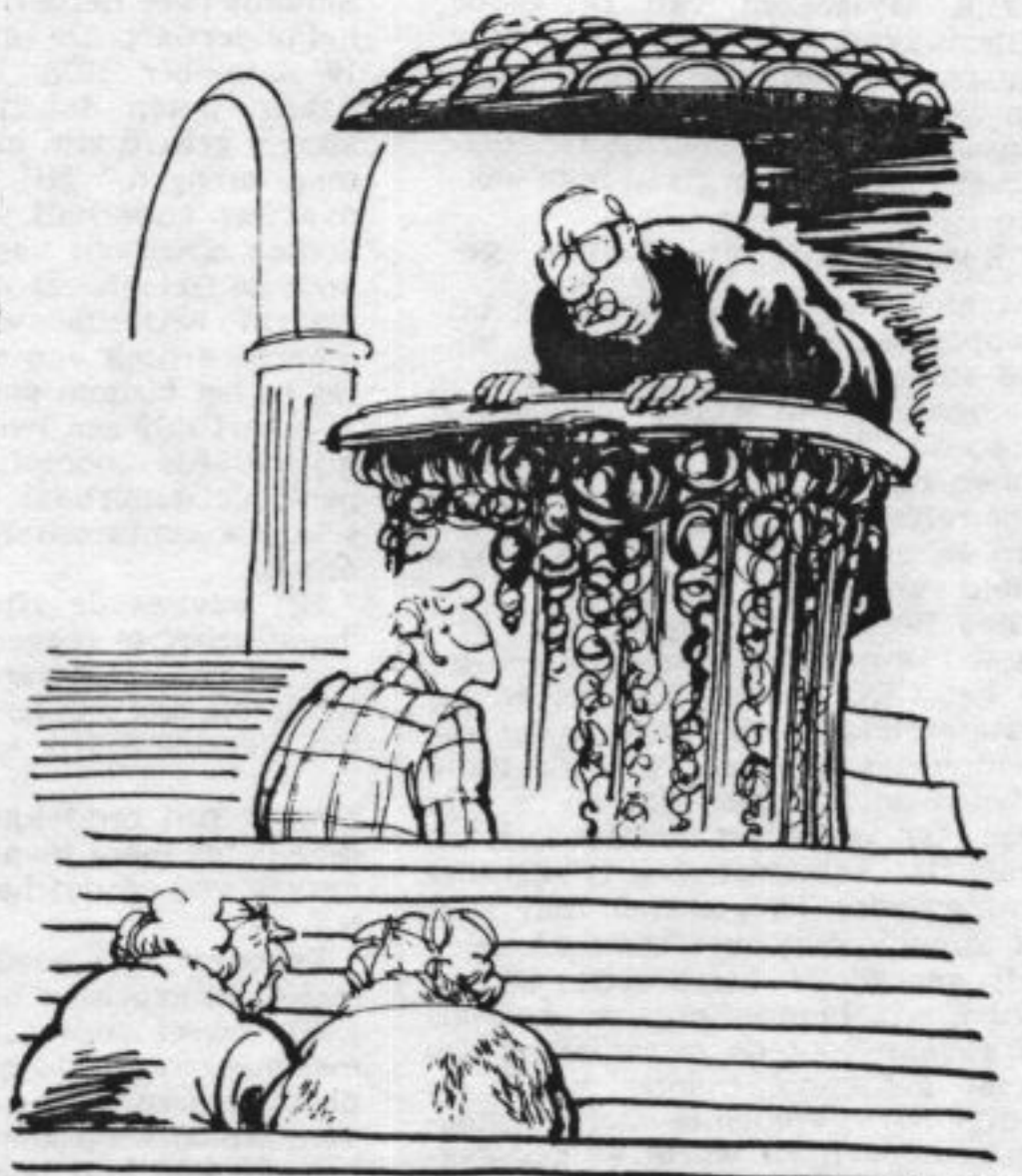
Godsdienstvrijheid

In beide korte gedingen stond één vraag centraal: Hoe verdraagt het in de grondwet verankerde recht op vrijheid van godsdienst zich met andere grondrechten zoals het eveneens in die grondwet vastgelegde beginsel van non-discriminatie? Hebben de bisschoppen gelijk als ze benadrukken dat er aan de godsdienstvrijheid, inclusief hun recht om de leer van de kerk onverkort te verkondigen, niet valt te tornen? Of moet in een moderne, geseceuleerde samenleving de godsdienstvrijheid uiteindelijk altijd wijken voor het verbod op discriminatie?

Dat hoeft niet, begrijpen we van prof. dr A.J.O. baron van Wassenaer van Catwijck. Hij is hoogleraar privaatrecht aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. „Het ene grondrecht vindt weer zijn grens in het andere.“ Het kan dus nooit zo gaan dat alle andere rechten geheel moeten wijken voor het discriminatieverbod.

Dat vond ook mr Wijn, de verdediger van de kardinaal. In zijn repliek citeerde hij prof. mr J. van der Hoeven, oud-lid van de afdeling rechtspraak van de Raad van State. Deze eminente jurist zei tijdens een rede op 14 februari 1983: „Ook kan niet worden volstaan met de opmerking: 'als men op basis van eigen godsdienst te ver gaat in zijn verlangen om anderen te discrimineren, moet jouw godsdienst het afleggen tegen wat in Nederland als gerechtigheid wordt aangemerkt'. Tot de kern van het recht van vrijheid van belijden behoort immers, dat de overheid - en ook de wetgever - geen inhoudelijk oordeel geeft over levensovertuiging, met deze beperking dat zij achtbaar moet zijn...“

Het gaat dus bij de kwestie van de godsdienstvrijheid om een beperking van grondrechten door grondrechten. En dus om de vraag welk grondrecht in deze zaak moet prevaleren. De rechter zal die vraag moeten beantwoorden, ook bij de twee korte gedingen tegen Simonis. Want hij kan niet volstaan met de woorden van Augustinus, tijdens de parlementaire discussie over het eerste artikel van de grondwet - non-discriminatie - aangehaald door de toenmalige minister van justitie De Gaay Fortman: „Als het mij wordt gevraagd weet ik het niet, als het mij niet wordt gevraagd weet ik het precies.“

NOW ZIJN WE NOG VERDER VAN HUIS: ALLEEN DE AKTIEF-SADO-MASOCHISTISCHE HOMOS BLIJVEN KOMEN.

Jos Collignon

Werken in de psychiatrie
DAAR MOET JE *goed* VOOR ZIJN

U ZAG GISTERAVOND

OP DE TV HOE SPANNEND

HET SOMS WORDT

Advertentie van psychiatrisch ziekenhuis Veldwijk. „Bel de afdeling personeelszaken!“

vrijdag
21
februari

- Goh, wat zie jij er gezond uit,
vergeleken bij de vorige keer!
Ja dat komt ik heb nu een verhouding
met een meisje van zes, dus ik lig
elke avond om zeven uur in bed.

Kardinaal SIMONIS en de Kinderen van het Licht

Wie is erger: de ene gelijkhebber of de andere? Overpeinzingen in de schaduw van Vrouwe Justitia en de Hoogste Rechter.

door FRANS KELLENDONK

Z.E. ADR. KARDINAAL SIMONIS heb ik eenmaal van nabij kunnen meemaken, juni vorig jaar, in Den Bosch. Een mij verder onbekende instelling, de Katholieke Raad voor Kerk en Samenleving, had me daar uitgenodigd voor een besloten beraad.

'Levensbeschouwelijke pluriformiteit en katholicisme' zou die middag het onderwerp zijn. Waaraan ik de eer te danken had wist ik niet goed. Het moest iets te maken hebben met mijn godslasterlijke boek *Mystiek Lichaam*. De reden waarom ik ging was me ook niet erg duidelijk: uit nieuwsgierigheid, misschien om eens te kijken hoe katholiek ik nog was.

Plaats van samenkomst was de sociëteit De Zwarte Arend, een proper achttiende-eeuws gebouw in de stille oude Peperstraat, onder de schaduw van de Sint Jan. Ik kwam daar terecht in een gezelschap van zo'n twintig katholieke spraakmakers, meest hoogleraren en journalisten. Degenen van buiten de eigen kring die waren uitgenodigd, onder wie het Kamerlid Evelien Herfkens en de wereldhervormer Roel van Duyn, hadden het in meerderheid laten afweten. Wat hun redenen ook geweest mogen zijn, het was tekenend voor de benauwenis waarin het katholicisme dezer dagen verkeert. Verder waren er drie bisschoppen: mgr H. Bomers van Haarlem, zijn hulpbisschop Les-crauwaert en de reeds genoemde kardinaal Simonis.

Het was voor mij een bar onwennige middag. Tijdens de pauze stond ik bijvoorbeeld naast een heuse bisschop op het herenkabinet. Moet je beleefd je plas ophouden totdat de bisschop zijn water laat klateren, of moet je de eminentie juist een eindje op weg helpen door zelf als eerste het bevrijdende geluid te laten klinken? Een onverwachte vraag voor iemand die is opgevoed in de tijd dat priesters nog rokken droegen. Ook tegen het gesprek met zijn pastorale woordgebruik - 'gehoorzaamheidscategorieën', 'rituele onspeling van scharniermomenten' (bedoeld werden bruiloften en begravenissen) - zat ik nogal vreemd aan te kijken. De sfeer die middag leek in niets op de roomse blijheid van mijn kinderjaren. Die sfeer was zwaar depressief, de sloten koffie, de krentenbollen en brandewijn met kandisuiker ten spijt.

Het enige betoog dat me uit het hart gegrepen was kwam van professor Boerwinkel, die in het gezelschap de reformatie vertegenwoordigde. Terug *ad res et ad fontes*, smeekte hij in beverige volzinnen. Laten we alsjeblieft teruggaan naar de joodse oorsprongen van dit ontredder christendom. Maar de meeste anderen verzandden in agitatie tegen het kerkgezag. Huisvaders, vermoedde ik, met opstandige kinderen. Achter die verhitte debatten over de eigenheid van het evangelie versus inculturatie, het vlees versus het woord, achter die botsing tussen moderne leken en starre bisschoppen moest heel wat huiselijk ongerief schuilgaan.

Het verhaal van Simonis was helder en eenvoudig, zoals het altijd is. Wat van leken verwacht mag worden is allereerst gehoorzaamheid, want alleen in gehoorzaamheid is de mens ontvankelijk voor de waarheid van het evangelie, die op eigentijdse wijze vertolkt wordt door het leergezag van de Kerk. De waarheid is eeuwig en onveranderlijk en de Kerk heeft haar in pacht - daar kwam het zo'n beetje op neer. (De conclusie dat levensbeschouwelijke pluriformiteit binnen de rooms-katholieke kerk een monstrum zou zijn liet Simonis sijnjes aan de anderen over.) Het is een betoog dat staat of valt met de bezieling van degene die het houdt. Uit de mond van een functionaris als Gijsen klinkt het benepen, abject zelfs. Maar Simonis weet aan het woord 'gehoorzaamheid' zo'n lading van rust en vrede mee te geven en het woord 'waarheid' klinkt zo hemels van tussen die vlezige lippen dat je denkt: wat prachtig dat die man zo geloven kan en wat jammer nou dat mij zo'n geloof ontbreekt.

'S MAANDAGS LUISTER IK ONDER HET eten van mijn middagboterham graag naar *Het voor-*

deel van de twijfel, een programma van het Humanistisch Verbond. Dat Verbond verkondigt een gecastreerd christendom. Het wil zich nog wel houden aan de tien geboden - aan het ene wat strikter dan aan het andere - maar van de God die ze heeft uitgevaardigd wil het niets meer weten. Intussen staart het vol afgunst naar de ballen van de geïnstitutionaliseerde religie, de metafysische ballen, maar vooral de subsidieballen die ze ontvangt voor haar kerkgebouwen en haar onderwijs. Humanistenvoorzitter Rob Tielman heeft een paar jaar geleden, met een schuin oog op die subsidieballen, het idee geopperd dat iedereen die niet tot een kerkgenootschap behoort 'eigenlijk' humanist is. Dezelfde truc die Richard Nixon heeft willen uithalen met zijn zwijgende meerderheid en de theoloog Karl Rahner (op heel wat betere gronden, overigens) met zijn anonieme christendom.

Geamuseerd kauwend op mijn boterham luisterde ik naar het gesprek tussen Steven de Winter, een keurige interviewer zo te horen, en een beminnelijke kardinaal Simonis. Ik zag de prelaat weer ten voeten uit voor me, in al zijn grote vlezigheid: zijn zware handen, zware lippen, zware pijp die almaar tussen die handen en lippen op en neer pendelde. Het gesprek was één groot misverstand, met als kern

het begrip 'natuur'.

Voor Simonis is de natuur de door God gewilde ordening, zoals die vanuit de Schrift is afgeleid door de katholieke traditie en de heilige congregatie voor de geloofsleer. Met bloemetjes en bijtjes of het freudiaanse libido heeft zijn begrip niets te maken. Het is meer een bovennatuur, eigenlijk. De interviewer verstond onder 'natuur' nu eens het onderzoeksobject van de natuurwetenschappen en dan weer, als dat zo uitkwam, de natuur van de Verlichtingsfilosofen, de aangeboren aard die 'goed' heet te zijn.

De Verlichtingsideologie is de geloofsleer van het humanisme. Je moet toch iets hebben. En dan zie je maar liever over het hoofd dat die opvatting van een 'goede' natuur heeft geleid tot het sociaal-darwinisme, het fascisme en al die zogenaamd vooruitstrevende vermommingen van het fascisme die ons heden ten dage teisteren. Een grove versimpeling, Kellendonk! Zeker, het is maar één draad uit een geweldig ingewikkelde kluwen. Maar wat ik wil zeggen is dit: de Verlichting, die geleid heeft tot zowel het liberalisme als het communisme en hun beider wapentuig, tot zowel de knechting als de verheffing van de arbeider, tot emancipatie van de vrouw en terreur - een geestesstrooming die zoveel tegenstrijdigs heeft voortgebracht kun je *als zodanig* niet meer met goed fatsoen beamen.

In deze eeuw is de Verlichting al tien keer failliet gegaan. Behalve voor onoprechte politieke baasjes als Rob Tielman, die alle rampen van de Verlichting afschrijven op 'de reactie' en slechts de zegeningen willen zien. Wat het katholicisme in elk geval vóór heeft op de Verlichtingsideologie is een levendig besef van het kwaad.

In die verwarde natuurdiscussie is homoseksualiteit een brandpunt. Voor Simonis past die variant niet in de ordening van Godswege en is dus tegennatuurlijk. Punt uit. Voor de Verlichting is zoets aangeborens vanzelfsprekend 'goed' en ze heeft zich de afgelopen twintig jaar van harte beijerd voor de emancipatie van de homoseksuele. Ze is zelfs verder gegaan. In haar ongebreidelde experimenteerlust heeft ze de homo tot heraut van een nieuwe sexcultuur gemaakt. De hetero ontkoppelde sex van voortplanting en met behulp van pillen, vasectomieën en wat de sexkraam nog meer te bieden heeft werd hij (of zij) een namaakhomo. De hemel van een levenslang narcisme leek opengegaan. Maar nu is er AIDS. Hoe manhaftig men ook probeert te doen alsof AIDS een louter medisch-technisch

probleem zou zijn, het schokt de Verlichtingsadepten tot in het diepst van hun ideologie. Hun ongebreidelde experimenteerlust komt hier wel akelig in botsing met de 'goede' natuur, die in haar oneindige goedheid zo'n ingemeen virus heeft voortgebracht.

AIDS is het zoveelste echec van de Verlichting. Je kunt een tijdje dapper doen alsof het maar om een inhaalmanoeuvre gaat. Tenslotte hadden de homo's het paradijselijk vergeleken met de hetero's ('Kijk, mama, zonder voorbehoedmiddelen!'). Nu moet iedereen een condoom: gelijke monniken, gelijke kappen. Maar dat stoïcisme houdt je niet vol. Er vallen doden, steeds meer. In de homocultuur is zich een vervaarlijke boosheid aan het ophopen. Een van de eersten die daaronder is bezweken is humanistenvoorzitter Rob Tielman, tevens een hanige carrièrehomo en leider van een onderzoek naar de sociale oorzaken van AIDS. Of die er zijn weet ik niet, maar er zijn zeker sociale gevolgen, waarvan Tielman er één is. Hij verkondigt de theorie dat alleen zij die geneukt worden AIDS krijgen. Wie neukt heeft niets te vrezen. U mag één keer raden wat Tielman het liefst doet. Het is neuken of geneukt worden, erop of eronder. Dit is het einde van de homosolidariteit.

En al die verscheurdheid, al die woede wordt weer op 'de reactie' geprojecteerd. „Kardinaal, zeg eens, vindt u dat een huisbaas een homoseksueel als huurder kan weigeren?” „Nou, als zo'n man erg gewetensvol is,” zegt het rund, „dan kan ik me die afweging wel voorstellen.”

VOOR DE GOEDE ORDE: IK VIND DE UITSPRAKEN van de kardinaal volstrekt overbodig. Niemand is erbij gebaat, ze bieden geen enkel soelaas. Of je nu aan je gelijkgeslachtelijke neigingen toegeeft of niet, een oude mie word je toch. Dus kun je voor het te laat is maar beter een beetje plezier maken. Voor zover een condoom dat toestaat, uiteraard. De uitspraken zijn dubbel overbodig omdat homoseksualiteit geen afzonderlijk verschijnsel meer is sinds de Kinderen van het Licht, de vooruitgangsadepten, het ganse liefdesleven hebben gehomoseksualiseerd. (Ik mag dit graag verkondigen aan progressieve, rechtgeaarde kennissen die geen kindertjes willen. Dan komen er heel wat vooroordelen bloot.)

Maar de kardinaal beweerde niets nieuws in dat vraaggesprek. Hij lichtte op verzoek de leer van de Kerk toe, zoals die onlangs opnieuw is uiteengezet in een brief van kardinaal Ratzinger. Daar is Simonis nu eenmaal kerkleraar voor. Tijdens de verdediging van zijn lezenswaardige proefschrift *Homoseksualiteit, een medische reputatie*, afgelopen vrijdag in Utrecht, stelt Gert Hekma dat de Kerk wel degelijk beïnvloed zou zijn door het veranderde denken over dit onderwerp. Volgens zijn theorie bestond er tot in de negentiende eeuw alleen homoseksueel handelen, dat sodomie werd genoemd. Daarna is de homoseksuele aanleg uitgedokterd, zodat de homo een medisch-psychiatrisch geval werd en er zich een homo-identiteit kon ontwikkelen. Zonder die uitdoktering zou de kardinaal nooit tot zijn uitspraken zijn gekomen, aldus Hekma. Maar dat geldt slechts voor de terminologie, niet voor de theologische inhoud. Simonis maakte hetzelfde onderscheid als Hekma, alleen noemde hij sodomie homoseksualiteit - die hij zondig acht, zoals de Kerk altijd heeft gedaan - en voor de homoseksuele aanleg bezigde hij het schijnheilige woord homofilie. Homofilie heeft hij niet veroordeeld. Het is haarkloverij waar geen mens iets wijzer van wordt, maar eerlijk is eerlijk.

En eerlijk is eerlijk: het Humanistisch Verbond wist precies wat het te horen zou krijgen toen het Simonis ondervroeg. En het wist ook precies hoe lang de tenen van het COC zijn. Het heeft het vraaggesprek twee

maanden in de kast laten liggen, lang genoeg om zich te beraden over de vraag of uitzending niet onnodig kwetsend zou zijn voor al die benarde homozielen. De huidige stennis is kinderachtig en hypocriet. Eerst een beest tergen dat bekend staat om zijn scherpe klauwen en dan jammeren wanneer je een schrammetje hebt. Of hier sprake is van discriminatie weet ik niet, maar dat er tot discriminatie is aangezet lijkt me duidelijk.

MAAR IN WEZEN GAAT HET GESCHIL NIET om discriminatie. Hier woedt een ideologiestrijd. De katholieke visie op het geslachtsleven is een wonder van theoretische schoonheid, dat echter in de praktijk nog maar weinig verricht wordt. De seksuele revolutie heeft daar geen samenhangende visie tegenover kunnen stellen. Vrijheid blijheid, is steeds de leus geweest. De oude banden werden verbroken, met als gevolg dat de mensen machteloze eenlingen werden: rijp, niet voor de vrijheid, maar voor de totalitaire staat. Dat er met Rome geen gesprek mogelijk is kan niet slechts geweten worden aan de onverzettelijkheid van de katholieke leer. Je gaat niet in discussie om de ander te overtuigen, tenzij je zelf ook iemand bent die denkt de waarheid in pacht te hebben - en dan is het een geval van je pot verwijt de ke-

tel. Doordat die visie bij de Verlichtingsadepten volledig ontbreekt is een gesprek uitgesloten. En in hun frustratie hebben ze nu gegrepen naar het machtsmiddel van een kort geding. Laat de rechter maar beslissen wie er gelijk heeft.

Als ik rechter was zou ik daar mooi voor passen, maar welke uitspraak de president van de Utrechtse arrondissementrechtbank zal doen blijft nog even in het ongewisse. Afgelopen donderdag hebber de dames en heren van de tabbaard zich in het sexgewoel gestort. De zitting ging grotendeels heen met formeel gekisbis. Was de klacht van het COC ontvankelijk? (Het COC speelde voor de beledigde partij.) Wat is precies de verhouding tussen de verschillende grondrechten, tussen artikel 1 van de grondwet, dat discriminatie verbiedt, en de vrijheden van godsdienst en meningsuiting? Mr B. Tomlow had de ondankbare taak om aannemelijk te maken dat de Utrechtse PSP-lijsttrekker H. Branderhorst, die een tweede aanklacht had ingediend voor het geval het COC als eisende partij niet ontvankelijk zou blijken, door de uitlatingen van Simonis geschaad zou zijn. Een aan de weg timmerend politiek baasje heeft helemaal geen baat bij zo'n rel, integendeel! De advocate van het COC, mr A. Bierenbroodspot, schreide roze tranen over een geval van zelfmoord dat haar ter ore was gekomen. Door de opschudding over de uitlatingen van Simonis was een gewetensvolle rk-homo in het land zo overstuurd geraakt dat hij zich had opgehangen. Waarop de raadsman van de wederpartij, mr J.P. Wijn, gemakkelijk kon repliceren dat het COC het zijne aan de opschudding had bijgedragen.

Het was geen homobeeld om trots op te zijn, dat daar ten behoeve van het COC en Branderhorst werd opgehangen. Niks geen heraut van een nieuwe sexcultuur. De homo was zielig, onderdrukt, ten achtergesteld, deze huilebalk diende positief gediscrimineerd te worden. Als ik niet zoveel eelt op mijn homoziel had, dan zou ik me op mijn beurt gegriefd, gekrenkt, geschaad en hoogst onzorgvuldig behandeld voelen, door eisers.

Mr Bierenbroodspot, zij van de roze tranen, liet en passant merken dat ze niet beseftte wat het leergezag van de Kerk feitelijk inhoudt. Leergezag heb je wanneer je iets kunt vertellen wat een ander niet weet. Leraren hebben het soms. Maar de Kinderen van het Licht erkennen geen ander gezag dan dat van het soevereine volk, dat wil zeggen: de staat met zijn

machtsmiddelen. (Daarom moet de staat alle gezag op zich nemen, ook het gezag om te kunnen beslissen in een ideologiestrijd als deze. De totalitaire staat is een rechtstreekse consequentie van de Verlichtingsdenkbeelden.) Wil je de katholieke kerk serieus nemen - en wie zich door haar gegriefd wenst te voelen moet dat doen, althans voor de duur van een rechtszaak - dan dient die Kerk te worden voorgesteld als een staat. Er is toch zoets als een Kerkelijke Staat, met ambassadeurs en zo? Nou dan! Terloops werd eraan herinnerd dat kardinaal Simonis in ons land na de koningin de hoogste protocollaire status heeft. (Onder het publiek stak een verontwaardigd geroezemoes op.) De katholieke kerk is dus zoets als een staat in de staat en alle katholieken zijn dubbelhartige kosmopolieten, Nederlanders in naam maar in feite aan Rome onderhorig. Dat werd door mr Bierenbroodspot geïmpliceerd in een wel heel zonderling bezwaar dat ze tegen Simonis aanvoerde: „Zijn meningen zijn niet representatief voor de rooms-katholieke geloofsgemeenschap in dit land. Minder dan tien procent van de katholieken wijst homoseksualiteit af!” Die staat in onze staat is geeneens een democratische staat! Simonis steekt onze koningin naar de kroon, maar hij lijkt in niets op een volkstümlich Nederlandse gezagsdrager. Hij vertelt helemaal niet wat de meerderheid van het volk graag wil horen.

MAAR ALS ANDERZIJDS DE MEERDERHEID van het volk niet graag hoort wat het leergezag te vertellen heeft, dan is er toch iets rot in de Nederlandse kerkprovincie. Mr Wijn sprak in zijn repliek op Bierenbroodspot met de stem van het imperium: de rooms-katholieke kerk omvat de gehele wereld en daarin heeft die Nederlandse meerderheid heus niet zoveel te betekenen. Zo gaf hij toe dat er toch zoets als een consensus bestaan moet. Ik moest weer denken aan wat ik mgr Bomers in Den Bosch had horen zeggen. Hij vertelde toen dat het helemaal niet slecht gaat met de Kerk. In Oost-Afrika en Zuid-Korea zitten de seminaries vol. U in Nederland moogt dan de indruk hebben dat het katholicisme een crisis doormaakt, wereldwijd gezien beleven we een tijd van bloei. De rooms-katholieke kerk is een multinational en daarbinnen is Nederland hoogstens een onrendabele vestiging. Rome heeft besloten die vestiging te saneren. Het oude management is vervangen door een ploeg van theo-technocraten, die welbewust bezig zijn met het afstoten van boventallige gelovigen. Hun boodschap is simpel: als u de beginselen van onze club niet kunt onderschrijven, dan hoepelt u maar op. De Kerk heeft immers de waarheid in pacht. Liever dan aan die waarheid te tornen decimeert ze haar Nederlandse belangen, in het volste vertrouwen dat ook hier, ooit, haar waarheid weer zal zegevieren. De marges die katholieken worden toegestaan verschillen overigens van land tot land. Rome is bijvoorbeeld opvallend veel coulanter jegens de bevrijdingstheologie dan jegens de feministische theologie in Nederland, terwijl het in beide gevallen toch om het binnendringen van de verlichte emancipatiegedachte gaat. De winstverwachtingen zijn kennelijk hoger in Zuid-Amerika. Het korte geding van het COC was huichelachtig. Waarom heeft het afgelopen september geen gerechtelijke stappen ondernomen, toen Surinaamse islamieten het vertikten om het COC te accepteren als naaste buur in de Zwolse Oranjeschool? De islam is toch ook een wereldgodsdienst met een flinke Nederlandse aanhang? En het COC werd toen veel directer in zijn belangen geschaad dan nu. Selectieve verontwaardiging.

Groter medeleven verdienen de feministische theologen. Door het Romeinse saneringsbeleid komen ze

geestelijk op straat te staan. De bezwaren die de kardinaal tegen hen heeft ingebracht zijn bovendien vergezocht en weinig steekhoudend. Zijn eicel/zaadcel-rede-nering is al duchtig door de mangel gehaald. Je zou haast gaan denken dat hij bekeerd was tot de 'goede' natuur van de Verlichting. Ik neem maar aan dat hij niet meer heeft willen zeggen dan: „Goh, kijk eens wat geinig, het is net of die amorele celletjes zich precies volgens Gods wet gedragen.” (Zo heb ik de indruk, dat de meeste videospelletjes over zaadcel/eicel gaan.) Ik neem maar aan dat hij metaforisch gesproken heeft. Het is jammer dat diezelfde metafoor al eerder is gebruikt, meermalen door Norman Mailer en ook door Harry Mulisch (in *Het seksuele botwerk*: de wachtende eicel en een nek-aan-nek-race tussen spermatozoa, die natuurlijk gewonnen werd door Harry Mulisch), anders hadden we de impasse rond de P.C. Hooftprijs kunnen doorbreken door hem toe te kennen aan Z.E. Adr. Kardinaal Simonis.

Het is uit betrokkenheid bij de Kerk, dat de feministische theologen aanstoot nemen aan de veroordeling van de kardinaal. Juist die betrokkenheid heeft het hen onmogelijk gemaakt om naar de rechter te stappen. Bij het tweede korte geding dat afgelopen week tegen Simonis dien-

de bleek dat eiseres, het inderhaast opgerichte Landelijk Interdisciplinair Overleg Feminisme en Theologie (LIO), geen enkele feministische theologe op de ledenlijst had staan. Het LIO werd meteen niet ontvankelijk verklaard. Volgens raadvrouw mr Ingrid van Westerlaak zouden de theologes niet durven te procederen omdat ze voor hun broodwinning op de Kerk aangewezen zijn. Die vlieger gaat niet op voor emiritus hoogleraar Catharina Halkes. Zij heeft al in december van het LIO afstand genomen. In een brief a:n NRC Handelsblad (zaterdag 21 februari) verklaarde zij mede namens haar vakzusters, een gerechtelijke actie geen goed middel te vinden om kritiek te uiten. Een vrije geest wast zijn ideologische varkentjes zelf.

Ook dit tweede geding is aangespannen door een stel doordrammers. Zonder blikken of blozen beweren ze mensen te vertegenwoordigen die zich van hen gedistancieerd hebben. Net als het COC achtte het LIO zich gediscrimineerd op grond van artikel 1 van de Grondwet. Dat artikel is bedoeld voor, zeg, een donkere landgenoot die geen lening krijgt van een Amersfoortse bank, terwijl diezelfde lening wel verstrekt wordt aan een even kapitaalcrachtige Kaukasier. Maar de Kinderen van het Licht proberen het met geweld om te smeden tot een ideologisch terreurwapen.

Nog geen jaar geleden heb ik de opmerking laten vallen dat een multiculturele samenleving een onding is, dat een straat waar men op de ene hoek een katholieke kerk probeert te handhaven, op de andere een moskee en nog een hindoe-tempeltje ergens in het midden, een straat is waar binnen de kortste keren helemaal geen godsdienst en helemaal geen gemeenschap meer zullen zijn. De beschuldigingen van onverdraagzaamheid waren daarna niet van de lucht. De boodschapper kreeg weer eens de schuld van het slechte nieuws.

Die onverdraagzaamheid is er, zoals sindsdien gebleken is in Zwolle (waar ook het evangelistenechtpaar Goeree terecht heeft gestaan) en nu weer in Utrecht. En ze komt niet alleen van de traditionele godsdiensten, maar evenzeer van hen die het evangelie van de vooruitgang prediken en intussen met artikel 1 als botte bijl alles proberen te slechten wat ze onverenigbaar achten met hun verlichte opvattingen. Een aartsbisschop die zulke totalitaire tendenzen aan het licht weet te brengen, al is het maar uit pure runderigheid, kan niet gemist worden in de Nederlandse samenleving. Simonis moet blijven.

FOTO CHRIS PENNARTS

21-2-87 FNV-Magazine

Problemen op werk voor homoseksuelen

Je probeert te doen alsof je het niet hoort. Jammer. Je hoort het wel. En daar is het ook voor bedoeld. Die opmerking die je door je ziel snijdt. Die grap die je raakt. Die kollega die een gebaar overdreven nadoot.

Het laagje tolerantie is flinterdun. Homo's en lesbiennes skoren nog steeds niet hoog op de ranglijst van favoriete werknemers en kollega's. Anno 1987 vallen er nog steeds mensen bij sollicitatieprocedures af vanwege hun homoseksuele voorkeur. Een man zegt: „Iedere homo kent dat gevoel tijdens een sollicitatiegesprek. Zouden ze naar mijn privéleven vragen? Moet ik het ze vertellen? En heeft dat gevolgen voor mijn kansen?”

Maar ook als je die baan wél hebt, ben je er nog niet. Lang niet alle kollega's vinden het normaal dat je als man met een vriendje samenwoont. Of dat je als vrouw met een andere vrouw vrijt. Ze maken daar wel eens een opmerking over. Soms grof en midden in je gezicht. Vaak in de vorm van een „lollige” opmerking. Of achter je rug om.

Het gaat soms heel ver. Zo ver dat je weggaat. Omdat je de pesterijen of het onbegrip niet langer kunt verdragen.

Andersom gebeurt het ook. Dat je baas jou niet meer kan verdragen. Promotie blijft uit. Of je krijgt zelfs ontslag.

Mensen die „anders” zijn hebben er mee te maken. Zoals die ogenschijnlijk brave huisvader die na zijn echtscheiding een vriend kreeg. Weggepest. Of die etaleuse die een relatie met een verkoopster uit de zaak kreeg. Ontslagen.

Hard te maken is het haast nooit. Een werkgever zal nooit hardop zeggen dat je de laan uitvliegt omdat je homoseksueel bent. Ze kijken wel uit. Diskriminatie is bij de wet verboden.

Ze zoeken het in smoezen. „Je karakter past niet goed in ons bedrijf”. Of „je doet je werk niet goed genoeg”. Je gaat daardoor aan jezelf twijfelen. Je afvragen of je inderdaad wel geschikt bent voor het werk. Natuurlijk heb je een sterk vermoeden dat je homoseksualiteit er mee te maken heeft. Maar dat zul je niet zo snel zeggen. Want daar onderscheid je je liever niet op. Voor je het weet, krijg je het stempel opgedrukt van de figuur die zich bij het minste of geringste gediskrimineerd voelt.

Homoseksuelen met problemen op het werk staan daardoor niet zo snel bij belangenorganisaties op de stoep. Ook de drempel naar de vakbond is hoog. Veel homo's en lesbiennes vragen zich bovendien af wat de vakbeweging voor hun specifieke problemen doet. In het beleid van de FNV komen zij niet voor.

Op het laatste congres van de Dienstenbond FNV werden twee voorstellen om faciliteiten voor homoseksuele leden van de bond te krijgen, verworpen. Maar de Dienstenbond FNV wil de diskriminatie wel zoveel mogelijk te lijf gaan. Dat gebeurt door anti-diskriminatiebepalingen in de CAO's. En iemand die problemen op zijn werk heeft, kan bij de bond terecht voor individuele belangenbehartiging. Hier zal de bond het komend jaar een inventarisatie van maken. Om zo meer inzicht in de omvang en aard van de problemen te krijgen. Van groot belang hierbij is dat een homo of lesbienne de zaak zelf niet in de doofpot stopt, als hij of zij wordt gediskrimineerd. Maar dat je de stap naar de vakbond durft te nemen.

Aan FNV Magazine vertelden twee mensen over hun vervelende ervaringen op het werk. Hun verhaal staat op de volgende pagina's.

LINDA MÜTER

EEN KEREL MET ECHE KLOTEN

”In de zwakzinnigenzorg wordt homoseksualiteit gewoon genegeerd. Als een bewoner van een tehuis een man-vrouw-relatie aangaat, zitten de groepsleiders te popelen om die te begeleiden. Maar is het een homoseksuele verhouding, dan is het vaak niet eens een agendapunt op de vergadering.

Ik ben zelf als homo duidelijk herkenbaar. Het hoofd van het gezinsvervangend tehuis waar ik als groepsleider werkte, had daar problemen mee. Hij zei „Je moet het niet teveel laten blijken want dan krijg ik problemen met de familie”. Nu wil ik mijn werk en mijn privé-leven zelf ook zoveel mogelijk gescheiden houden. Niet alleen maar uit principe. Ik denk dat het homo's eigen is. Je bent toch altijd een beetje op je hoede. Als je het meteen vertelt, ben je bang niet meer alleen maar op je kwaliteiten beoordeeld te worden.

Overrompeld

In het begin ging het wel goed tussen het hoofd van het tehuis en mij. Maar na een tijdje kreeg ik allerlei opmerkingen te horen. Nu maakte hij ook vaak platte opmerkingen tegen de vrouwen die er werkten. Maar mij moest hij toch wel veel hebben. Zo hielp ik een keer een bewoonster die slecht ter been is, de trap af. Hij kwam naar mij toe, sloeg vriendschappelijk zijn arm om mij heen, en zei „Jij bent tenminste een kerel met echte kloten”. Ik was zo overrompeld dat ik niet wist wat ik moest zeggen. Pas achteraf drong tot mij door dat het behoorlijk vernederend bedoeld was. Of hij informeerde 's maandags heel vriendelijk „heb je een leuk weekend gehad?” O, dacht ik, hij is in een goede bui, dus antwoordde ik gewoon. Maar meteen daarop vroeg hij „En, hoeveel wijven heb je gepakt?”

Ook in zijn algemeenheid sprak hij vaak over „die vuile slikkers dit, die vuile slikkers dat”. En hij heeft een keer over AIDS gezegd „mooi, dan komen we eindelijk eens van die slikkers af”.

Ziedend

Ik wist gewoon niet hoe ik met die opmerkingen moest omgaan. Steeds weer stond ik met een mond vol tanden. Ik ging ook aan mijn eigen functioneren twijfelen. Want je gaat toch naar oorzaken zoeken. Op een gegeven moment kwam ik niet verder dan dat mijn homoseksualiteit het probleem was. Ook mijn kollega's zeiden „hij heeft er gewoon moeite mee dat je slikker bent”. Hij wilde mensen pakken op hun zwakheden. En mijn homo-zijn was dat in zijn ogen.

Twee gesprekken heb ik met hem gehad. Maar die leverden niets op. Hij vond dat ik overdreef toen ik zei dat ik moeite met zijn rotopermerkingen had.

Dan ging het weer een maandje goed, maar daarna ging hij gewoon weer door. Ik kon er op een gegeven moment niet meer tegen. Ik kon er 's nachts niet meer van slapen. Voelde me ongelukkig. Ik ben toen de ziektewet ingegaan, en heb bij personeelszaken gevraagd of ik in een ander tehuis kon werken. Ik had daar al een afspraak voor een gesprek toen ze mij vertelden dat ik de baan niet kreeg. Het hoofd van mijn werk had ze verteld dat ik niet goed funktioneerde. Terwijl hij een paar weken daarvoor mijn jaarkontract nog had willen verlengen! En ik heb altijd te horen gekregen dat ik mijn werk goed deed. Ik was ziedend. Ook mijn kollega's waren boos toen ze het hoorden. Ze waren bereid om zijn verhaal te ontcrachten. Daardoor kreeg hij het benauwd, en heeft hij een gesprek met mij georganiseerd. Daarin deed hij toen heel

joviaal. Het zou in de toekomst wel beter gaan, zei hij. Ik heb hem toen ook rechtstreeks gevaagd of hij soms moeite had met mijn homoseksualiteit. Hij vond dat ik spoken zag, en zei „als we daarover gaan praten, kunnen we maar beter ophouden”. Ja, wat kun je daarop dan nog zeggen?

Voor mij hoefde het daar allemaal niet meer. Ik heb ontslag genomen en ben via een uitzendburo gaan werken.

Toen dat buro informatie over mij ging inwinnen, heeft het hoofd zijn waarnemster geadviseerd te zeggen dat ik niet goed werk. Zij was het daar niet mee eens, en heeft dat dus godzijdank niet gedaan. Stel je voor, anders had ik door zijn toedoen niet eens ander werk kunnen krijgen!

Verzwijgen

Ik ben er inmiddels rustiger over, maar ik heb nog steeds wrokgevoelens. Door de hele toestand ben ik ook veel wantrouwiger geworden. Per 1 maart heb ik een nieuwe, vaste baan. Ik zie nu echt op tegen de eerste paar maanden daar. Vroeger had ik dat soort gevoelens nooit. Ik heb ook nooit zo over mijn houding als homo nagedacht. Niet dat ik zo naïef was dat ik dacht dat iedereen zo tolerant is. Maar échte problemen heb ik er nooit mee gehad. Dat is op dat werk pas gebeurd. Ik ging daar steeds meer stilstaan bij wat ik zei en wat ik deed. Ging op mijn gedrag letten, en vertelde minder. Ik raakte er geïsoleerd door.

Ik zal nooit ergens ontkennen dat ik homo ben. Maar na deze hele situatie kan ik me nu wel beter voorstellen dat mensen het op hun werk verzwijgen dat zij homoseksueel zijn. **”**

Paul Erdhuizen, 25 jaar.

Homosexuals in Dutch Military Permitted to Form Group

Reuters **HT 22**
THE HAGUE — Homosexuals are setting up their own organization in the Dutch armed forces with Defense Ministry approval.

Two majors, an infantry captain and a noncommissioned officer are organizing a group called Homosexuality and the Armed Forces to promote the interests of male and female homosexuals in the military.

Since 1974, as part of a drive to

ensure that the 71,400 members of the armed forces reflect civilian society, the Dutch military has not rejected conscripts on the grounds of homosexuality. The main Dutch homosexual organization estimates there are half a million to a million homosexuals in a population of 14.5 million people.

The effort to set up the group was reported by the ministry newspaper, Defensiekant. The newspaper carried an article about the

group, printed a photograph of the two majors and gave the names and addresses of the main organizers. The group will be set up as a foundation, which means it will be registered and recognized by law.

A Defense Ministry spokesman said there would be “no problem” agreeing to the organization's request that information about homosexuals be placed in the official brochures given to new conscripts.

Homo's in het Jeger richten stichting op
(Van een onzer verslaggevers)
DEN HAAG - Een groep homoseksuele militairen heeft een stichting opgericht, die de bewustwording van homo's in het leger wil bevorderen en militairen wil helpen die door hun geaardheid problemen hebben met hun werk. De leiding van de krijgsmacht reageert positief op deze ontwikkeling. Staatssecretaris Van Houwelingen (defensiepersoneel) heeft het bestuur van de nieuwe stichting een gesprek toegesegd.

“Homoseksualiteit is in de krijgsmacht onbekend en onbemind, menen de bestuurders van de nieuwe stichting. Wij hebben de indruk dat zo'n 90 procent van de homo's die bij defensie werken ‘onder water’ zit: die durven er niet voor uit te komen,” aldus de voorzitter, majoor drs A. van Weerd. De andere bestuursleden zijn sergeant-majoor H. Kruislaar en majoor-arts R. Hendriks. Er bestaan geen cijfers over het aantal homoseksuelen dat voor defensie werkt. Volgens de stichting moet worden onderzocht hoeveel het er zijn, en welke problemen zij in de praktijk ontmoeten. De stichting wil genoemd worden in het informatie-materiaal voor nieuwe dienstplichtigen, aldus de bestuurders.

DE UITVINDING VAN DE HOMOSEKSUALITEIT

FOL 27-2

Amsterdam 1890. Uit een rechtbankverslag: Een 16-jarige banketbakker getuigde 'dat, toen' hij op dien waterbak (Frederiksplein) binnentrad, beklagde zich daarin bevond, die hem direct van het hoofd tot de voeten opnam en hem, nadat getuige gewaterd had en op het punt was om zijne broek toe te doen, bij zijn ontbloot schaamdeel pakte, dat hij terstond achteruitspringende, den beklagde terug duwde en laatstgemelden toevoegde de woorden "wat denk je? dat ik van de zachten ben? Ik ben geen sodomiet."

Tot tegen het einde van de negentiende eeuw hebben de 'verkeerde liefhebbers' het moeten stellen met benamingen als sodomieten, uraniërs en urningen. Pas in 1892 doet de *homoseksueel* zijn intrede in de Nederlandse taal, al zal het nog tot 1910 duren voor een woordenboek (Kramers' verkorte woordentolk) hem vermeldt.

In de negentiende eeuw is het *crimen nefandum* oftewel onnoembaar misdrijf waaraan de *bougre*, *cinéadus*, *ganymedes*, *paederast* of *sodomiet* zich schuldig heet te maken, in de meest letterlijke zin een 'stomme zonde': schriftelijke bronnen zijn er nauwelijks, de meeste informatie is nog te vinden in gerechtelijke archieven.

Aldus de vorige week gepromoveerde socioloog Gert Hekma in zijn studie naar vorige-eeuwse ontucht onder mannen. In *Homoseksualiteit, een medische reputatie* graaft Hekma naar de oorsprong van wat hij noemt een 'slagader van de westerse cultuur'. In navolging van Foucault plaatst Hekma het ontstaan van de homoseksualiteit als exclusieve seksuele voorkeur en geaardheid op de tweede helft van de negentiende eeuw. In die dagen breekt de Verlichting door tot de overheid die de ontucht preventief te lijf gaat en beginnen artsen hartstochtelijk te zoeken naar kentekenen van de homoseksueel. 'De uitdoktering van de homoseksueel in negentiende-eeuws Nederland', zoals de ondertitel van Hekma's dissertatie luidt, is dan een feit. De homoseksueel wordt er overigens van geen kant beter van.

JAAP VAN DE WOESTIJNE

Gert Hekma (35), socioloog aan de Universiteit van Amsterdam heeft zijn proefschrift vorige week verdedigd aan de rijksuniversiteit van Utrecht, de stad van kerkeprins Simonis. De stad van oud 1730 de aanzet gaf tot een rigoureuze vervolging der sodomieten. Wie 'van achter de Dom' kwam, liep

gerede kans om door wurging het leven te laten.

Deze sodomietenvolging is in deze eeuw heel wat uitvoeriger beschreven dan de behandeling die de *Utrechtse* of *verkeerde liefhebbers* te beurt is gevallen in de negentiende eeuw. Bij Hekma zet die in met de Verlichting. Het gedachtegoed van de Franse *philosophes* als Voltaire en Montesquieu die geloof belijden aan opvoeding van het gepeupel, vindt zijn neerslag in de

Code Pénal, welke wet in 1811 na de inlijving van het Koninkrijk Holland ook hier van kracht wordt en de doodstraf voor tegennatuurlijke ontucht uitbant. Een rozige toekomst gloort.

Karrevrachten

Toch moet Hekma tweehonderd pagina's verderop in zijn dissertatie constateren, dat precies honderd jaar later de zedenwetgeving van 1911 het perspectief van de homoseksuele emancipatie slechter is dan in de voorgaande eeuw. (In 1911 wordt in minister Regouts artikel 248bis — alleen — de homoseksuele ontucht met minderjarigen strafbaar gesteld.)

De honderd jaar tussen Code Pénal en 248bis zijn Hekma's domein. Hij draagt er karrevrachten informatie over aan in zijn nu in handelseditie bij SUA verschenen proefschrift (de prijs bedraagt 35 gulden). En dan te bedenken dat Hekma toen hij in 1978 als kersvers doctorandus van de VU bij ZWO om subsidie ging leuren voor zijn onderzoek, te horen kreeg dat hij dat vanwege gebrek aan bronnenmateriaal wel kon vergeten.

Aan de Utrechtse universiteit, waar de vorige week tot hoogleraar benoemde oud-COC-voorman Rob Tielman zetelt, is Hekma's aanvrage evenwel gehonoreerd en daar heeft hij van '79 tot eind '82 gewerkt aan de eerste versie van zijn proefschrift, dat sedertdien een beetje in de ijskast heeft gelegen. Het congres *Onder mannen, onder vrouwen* is er tussen gekomen en daarna is Gert Hekma druk op een vrijgekomen medewerkersplaats bij Homostudies aan de UvA. Bij de tien-koppige vakgroep van De Swaan is hij nu de derde gepromoveerde. 'De promotiecultuur is bij de sociologen heel slecht ontwik-

keld,' constateert hij. Ernstiger wellicht nog is het probleem van de vergrijzing waarmee het Sociologisch Instituut sukkelde ('het zijn allemaal mensen die tien jaar geleden zijn aangesteld en nog zeker tien jaar blijven zitten, zonder plaats te maken voor nieuw bloed') en de gebrekkige belangstelling van de sociologie voor homostudies.

Geringe aandacht wrijft Hekma in zijn proefschrift ook de geschiedwetenschappen aan die daardoor van 'een onaanvaardbare beperking van historische inzichten' te lijden zouden hebben. Hekma: 'Iemand zou Amsterdam eens onder de loep kunnen nemen. Deze stad heeft een bijzonder rijke homoseksuele subcultuur, die echt uit het niets is verschenen. In de jaren dertig zit die subcultuur in Den Haag, dat heeft dan een reputatie. In de jaren vijftig en zestig wordt opeens Amsterdam het mekka van de homoseksuele vrijheden van heel Europa. Tegelijk is het dan niet langer een subcultuur, de kunst met een grote K is homoseksueel. De literatuur met Komrij en 't Reve en Mulisch ook nog een beetje misschien. Het ballet is een eclatant voorbeeld, tot op zekere hoogte de muziek en het theater met Gerardjan Rijnders. Dat behoeft een historische analyse. Als je je afvraagt wat de economische betekenis is van de kunst in Amsterdam (zoals vorig jaar onderwerp van een onderzoek was — red.), kun je je ook afvragen wat de betekenis is van de homoseksuele cultuur in Amsterdam.'

Amsterdam en Den Haag zijn ook de plaatsen die Hekma in zijn speurtocht naar het wel en wee van negentiende-eeuwse homo's betreft. Met het navloeden van strafregisters komt Gert Hekma tot een tabel waaruit de vervolging van homoseksuele 'feitelijkheden'

tussen 1830 en 1909 in Amsterdam blijkt te zijn vertienvoudigd. Door personele versterking heeft de politie in de laatste decennia van de negentiende eeuw de tijd om speciaal toezicht te houden op plaatsen die de verkeerde liefhebbers frequenter. Meer tijd nog dan de nachtwachten kennelijk in 1833 al hadden toen een dezer wets-handhavers voor de rechtbank verklaarde 'wel veertien dagen' te hebben gesurveilleerd alvorens twee sodomieten op de hoek van de Anjelierstraat daadwerkelijk te kunnen betrappen 'met de aangezichten tegen elkander', terwijl 'zij allerhande dingsheden deden terwijl de broeksklep van den beklagde S. open was, en dat beklagde F. zijn hand er aan had, waarbij zij elkander zoodanig zoonden dat de mensen in de huizen het wel horen konden'.

Publiek

De politie begint ook vallen op te zetten voor sodomieten. Het bewijs is anders vaak moeielijk te leveren, het aantal vervolgingen is niet groot en wellicht daarom zit de angst er rond 1900 niet echt diep in. Het publiek is in die dagen beslist minder fervent dan de politie, zo blijkt in een zaak waarin de latere minister Regout als officier van justitie optreedt tegenover een visventer die openlijk in het gras langs de De Ruyterkade had liggen rommelen met een jongen. Een getuige verklaarde: 'Dat de voorbijgangers het ook wel zagen doch zich er niet mede bemoeiden.' Wel kreeg de visventer in hoger beroep negen maanden aan zijn broek.

Dat was een hoge straf: stond openbare schenners der eerbaarheid voor 1860 vrijwel altijd een (maximum)straf van een jaar te wachten, daarna werd dat gehalveerd en in de periode 1900-9 zelfs tot iets meer dan drie maanden teruggebracht. Aldus de gegevens die Hekma over de Amsterdamse rechtbank heeft verzameld. Overigens houdt de halvering van (alle) straffen in 1860 rechtstreeks verband met de nadruk vanuit de Verlichting op preventie.

Voor het gevangeniswezen betekent dat introductie van de eenzame opsluiting; aan het Kleine Gartmanplantsoen in Amsterdam verrijst de eerste cellulaire bajes. Dat helpt in het gevang de tegennatuurlijke ontucht drukken. Veel minder halen de architectonische denkkronkels uit die de openbare gemakken ten deel vallen; in het straatbeeld verschijnt, na erbarmelijke ervaringen met andere modellen, uiteindelijk de *krul* die het plasbedrijf weliswaar veel openbaarder maakt dan op de onder brugbogen gelegen gemakken, maar er blijven 'verrigtingen plaats hebben die daarin niet behooren'.

Opmerkelijk aan de door Hekma opgediepte gegevens over het strafrecht is bijvoorbeeld dat de Haagse rechtbank veel lagere straffen uitdeelde dan de Amsterdamse. Is de aanwezigheid van de homoseksuele subcultuur in Den Haag een verklaring voor de soepeler straffoemeting aldaar? Hekma vindt dat wat ver gezocht. Wel wijst hij op de mening van de meeste onderzoekers, dat de homoseksuele identiteit ontstaat is in de Europese hofcultuur rond 1700. De broer van Lodewijk XIV gaf miljoenen uit aan zijn geliefden en Willem III deelde gretig adellijke titels uit. 'Je zou kunnen veronderstellen dat door de band tussen hofcultuur en rechtbank men in Den Haag misschien wat soepeler optrad tegen die delicten.' Behalve een verschil tussen rechtbanken slijpt Hemak terloops ook verschil in clementie van de rechter tussen hogere en lagere klasse aan.

Dokters

Overigens, als Hekma instemt met collega-onderzoekers dat de homoseksuele identiteit al van rond 1700 in de maak is, waarom zou die in de negentiende eeuw nog eens 'uitgedokterd' moeten worden? In *Homoseksualiteit, een medische reputatie* benadrukt Hekma de doorslaggevende rol van de dokters in de periode 1850 tot 1900. Systematischer dan ooit worden seksualiteit en homoseksualiteit begrepen als biologische verschijnselen, als driften; de verkeerde liefhebbers worden een seksuele minderheid zodra de medici een verdeling aanbrengen tussen seksuele normaliteit en abnormaliteit en heteroseksualiteit de norm is geworden. 'Het maakt nogal verschil of je deelneemt aan een sodomistische subcultuur die onregelmatig bijeenkomt of dat je een

ontzettend vertoog krijgt rond homo's met allerlei implicaties' voor het gedrag. Als gezegd wordt — en dat is een beroemde egestelling: je mag wel homoseksueel zijn maar je mag het niet doen... Dat was in de achttiende eeuw onbekend. En dat heeft consequenties. Evenals de psychotherapieën die men in de negentiende eeuw ging ontwikkelen of geslachtsklieroperaties. Dat is toch geen geringe vernieuwing.'

Ziekte

Na 1850 worden liefde en seks onder mannen behalve een onnoembaar misdrijf ook een onbekende ziekte. De artsen gebruiken het stempel *psychopatia sexualis*, de persversies worden in een vocabulair van categorieën ondergebracht. Zo mag de arts dr. Donkersloot, redacteur van de Geneeskundige Courant te Dordrecht, in 1870 een anoniem schrijven ontvangen waarin een collega, 'zeer gezond naar lichaam en geest', omstandig uiteenzet weliswaar een urning te zijn, maar bepaald geen paederast. 'Paederastie komt onder ons,' aldus de brieveschrijver, niet meer voor dan u, Dioningen! Menige verrijnde wellusteling onder u verkiest bij zijne vrouw het rectum boven de vagina; vooral in Frankrijk is dit het geval.' Over de hele wereld verspreid zijn er, zo weet de anonymus, wel 'duizende Urningen. (...) Al die mensen zijn ongelukkig, omdat zij onderdrukt worden. (...) Daarin moet verandering komen en die zal komen ook (...) even zeker als 't in Spanje gekomen is, dat ketters niet meer worden verbrand.' Etcetera.

De man zou gelijk krijgen. Of, zoals Hekma schrijft: 'Tussen beide grootste fabrieken van maatschappelijke marginaliteit, de gevangenis en het krankzinnigengesticht, groeide het kasplantje van de homoseksualiteit.' Met namen als die van Aletrino, De Haan en Schorer neemt aan het einde van de negentiende eeuw de emancipatie een aanvang. Anno 1987 verklaart Hekma het buitengewone succes van de homoseksueel in het hedendaagse Nederland mede uit haar bijzondere sociale constellatie in de negentiende eeuw: een sociale voorlijkheid en een seksuele achterlijkheid maakten na 1900 een emancipatiebeweging mogelijk die in Frankrijk uitbleef en in Duitsland op de klippen van het fascisme liep. Hekma *live*: 'Nederland had aan het eind

van de vorige eeuw een achterlijke, heel agrarische samenleving. Maar wel, net als Frankrijk, een veel modernere staatsvorm dan Duitsland en Engeland. De liberale staat wordt dan bezet door conservatieve christenen, die de moderne staatsvorm een morele inhoud geven. Door bijvoorbeeld homoseksuele handelingen met minderjarigen strafbaar te stellen. Daarmee kreeg de homoseksuele emancipatie een duidelijk doel. Dat ontbrak in Frankrijk, waar geen strafrechtelijke discriminatie van homoseksuele handelingen bestond. In Duitsland en Engeland bestond die weer wel. Een verschil met die landen is weer, dat Nederland een heterosociaal land was met bijvoorbeeld gezamenlijk onderwijs voor jongens en meisjes. Engeland met zijn kostscholen is homosociaal en in Duitsland gaven de vriendschappen tussen mannen de samenleving een homosociaal karakter. Ik denk, dat in een homosociaal land een homo-emancipatie moeilijker te verwezenlijken is.'

In de nabeschuiving van zijn onderzoek moet Gert Hekma vaststellen, dat door het succes van de homoseksueel 'die gewoon hetzelfde' is (wat veertien jaar geleden reden is geweest om het COC goed te keuren) de *nicht* en de knapenliefhebber verder zijn gemarginaliseerd. Maar ook lijken vriendschappen onder mannen 'sterk te hebben geleden onder de homoseksuele categorisering'.

Hoeksteen

Vanaf eind vorige eeuw heeft de toenemende kennis over homoseksualiteit gevreten aan de door christelijke partijen gekoesterde hoeksteen van de samenleving. Waren de sodomieten veelal gehuwd en hadden ze kinderen, allengs zouden huwelijk en homoseksualiteit onverenigbaar worden geacht. Van daar de dag lijkt dat weer te veranderen.

Hekma: 'Dat kun je zeker constateren, dat is een heel interessante ontwikkeling. Bij de grote Margriet-enquête is in 1968 een sensationele uitkomst geweest, dat bij een heleboel huwelijken homoseksuelen betrokken waren. De reactie was: dat kan niet, een homoseksueel kan niet getrouwd zijn. Ik heb een keer een homoseksuele jongen op bezoek gehad die kinderen wou — niet dat ik daarvoor aan de universiteit zit, maar ik vind 't wel heel boeiend — en

GERT HEKMA EN DE HOMOSEKSUALITEIT

die was bij het COC met lege handen weggestuurd. Vandaag las ik toevallig in *Gai Pied*, een Frans flikkerblad, over de vraag of homo's kinderen zouden moeten kunnen adopteren, dat de meesten daarvoor zijn. Op die manier wordt het voor de homoseksuelen weer mogelijk om toegang te krijgen tot het kind. Want dat contact is, als ave-rechts effect van de ontwikkeling van homoseksualiteit, wel danig verstoord. Zo goed als iedereen in de achttiende eeuw wist wat een sodomiet was, weet nu iedereen wat een homoseksueel is. Onderwijl valt evenwel een, wat Hekma noemt, nieuwe conceptualisering te ontwaren. Niet dat de homoseksueel opeens flikker gaat heten, maar dat je verschillende groepen homoseksuelen krijgt. De travestieten hebben zich al heel duidelijk afgescheiden, je hebt de klassieke nichten van de Amsteltaveerne en van de Kerkstraat en er ontstaat een heel aparte *leercultuur*. Wellicht krijgen we een hetero-leercultuur die zich meer verbindt met de homo-leercultuur en dat die samen zich veel meer gaan onderscheiden van de *neo-gays* van de Reguliersdwarsstraat en dat die zich anderzijds gaat onderscheiden van de homo's in de buitenwijken, of weet ik wat. In de VS zie je radicale lesbiënes — in Nederland heten die geloof ik *slechte meiden* — die erg aan het avonturen zijn in de mannen-leerscene, dat vinden ze veel interessanter dan de hele pottenscene.

Bevreemding

Heeft die opdeling in nieuwe vakjes een pendant in de geschiedenis?

Hekma: 'Nee, ik denk dat het typerend is voor de moderne samenleving. In de VS heb je tegenwoordig zelfs *cross gender gay and lesbian persons*. Dat zijn homoseksuelen die heteroseksuele relaties hebben en zich desondanks, uit politieke en sociale overwegingen, homoseksueel blijven noemen. Daar sta je met bevreemding naar te kijken...'

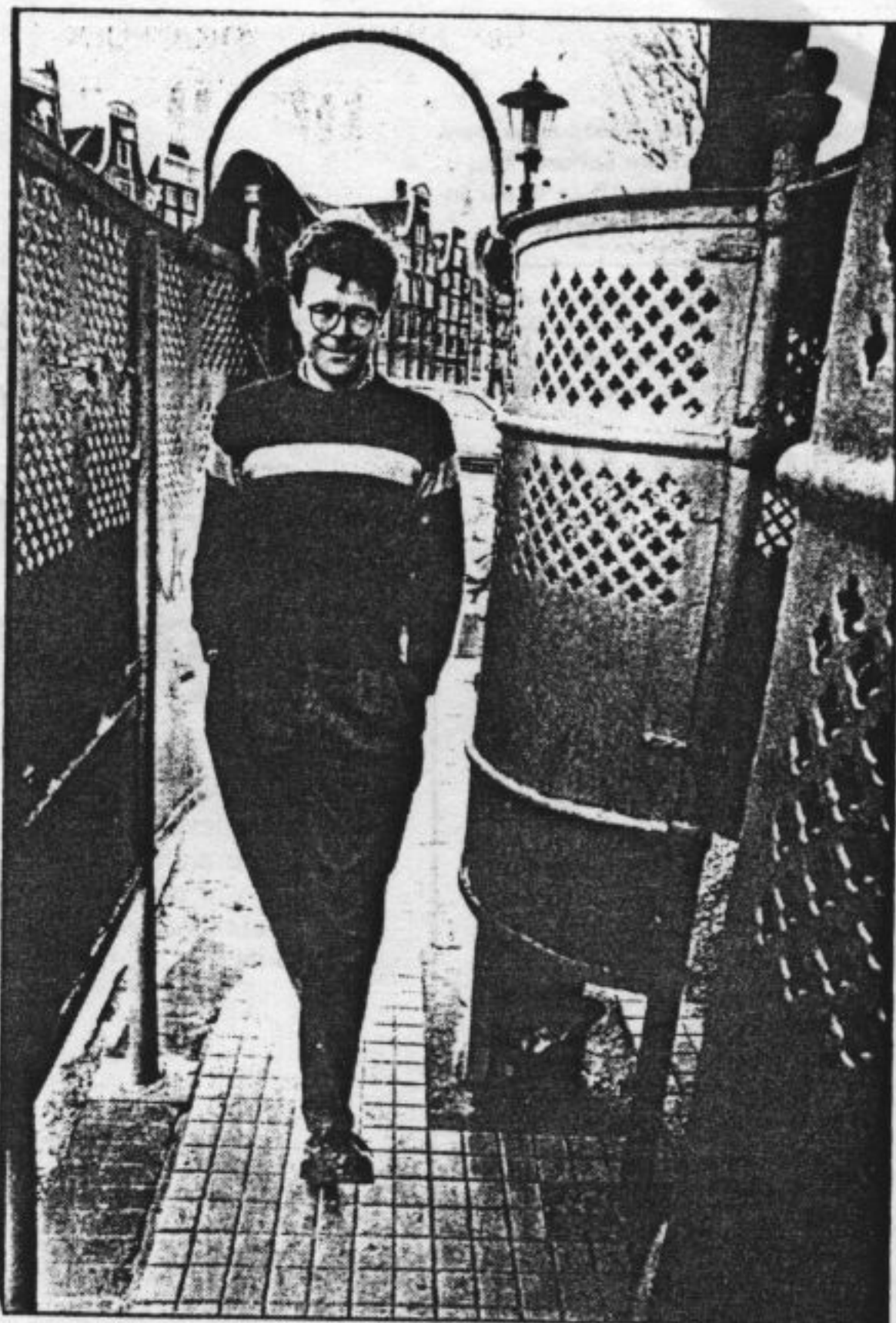
Je signaleert een geleidelijke inburgering van de homoseksualiteit vanaf begin deze eeuw, vanaf de jaren vijftig ook in de lagere klassen, vandaag de dag zijn de etnische minderheden aan de beurt en vervolgens — en je noemt dat een onderkend punt — de Derde Wereld. Hoezo onderkend? 'In de Derde Wereld ontstaat een conflict tussen traditionele vormen van seksualiteit en de

vorm die vanuit Europa wordt geïntroduceerd. Dat is vooral uitgezocht in Brazilië, waar men minstens twee soorten homoseksualiteit onderscheidt. De westerse en de vorm die beïnvloed is door afro-amerikaanse concepten van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Dat is echt de *macho-cultuur*: de man mag neuken, of het nou een man of een vrouw is; degenen die zich laat neuken is dan de *bicha*. Dat zijn dus heel verschillende vormen van homoseksualiteit. Het is ook een proces van cultuurvernietiging. Want de traditionele politiek van de emancipatiebeweging in Europa is, dat de homoseksualiteit zoals we die hier kennen, over de hele wereld geëxposeerd moet worden. Dat is een nieuw soort kolonialisme.'

Nieuw voer voor geschiedkundigen dus. Maar die laten het, zoals Hekma ze verwijt, nu al flink afweten. Terwijl toch, volgens een stelling van de nieuwe doctor, homostudies van wetenschappelijk belang is, omdat homoseksualiteit een slagader van de Westerse cultuur is. 'Een belangrijk deel van de geschiedenis kun je misschien verklaren uit gespannen verhoudingen met homoseksualiteit. Wat is bijvoorbeeld de houding tot homoseksualiteit binnen het leger? Dat heeft belangrijke consequenties voor hoe je dat formeert. In het Amerikaanse leger moesten de soldaten vroeger snel rouleren om bindingen tegen te gaan. Sinds de Vietnam-oorlog heeft men ontdekt, dat het heel goed is als er sterke bindingen tussen mannen zijn. Omdat je dan voor je maatjes opkomt. Het grote voorbeeld dat een leger van geliefden effectief is, is het Thebaanse leger van 400 voor christus of zo.'

Laat Simonis dat maar niet horen...

'Nou, bij de jezuïetenorde gold als tactiek bij het missiebedrijf, dat er drie missionarissen tegelijk op een post werden gezet.'

FOTIS HENK THOMAS

de Volkskrant van WOENSDAG 18 FEBRUARI 1987

UITSPRAKEN SIMONIS LEIDEN NIET TOT VERSNELLING Kabinet maakt geen haast met Wet Gelijke Behandeling

Van onze verslaggever
JOOP VAN SCHIE

DEN HAAG — Het kabinet ziet in de uitlatingen van kardinaal Simonis over homoseksualiteit geen aanleiding de voorbereiding van een wetsvoorstel Gelijke Behandeling te versnellen. Minister De Koning van Binnenlandse Zaken antwoordt dit op vragen van D66-kamerlid Groenman. Het wetsontwerp zal „zo mogelijk” dit najaar bij de Tweede Kamer worden ingediend. Volgens het regeerakkoord had dit voor 1 juli 1987 moeten gebeuren.

Uit het antwoord blijkt dat er in het wetsvoorstel bepalingen zullen worden opgenomen over het maken van onderscheid op grond van seksuele gerichtheid bij het verhuren van woonruimte. Groenman had daarnaar gevraagd omdat kardinaal Simonis in een gerucht makend radio-interview „begrip” had getoond voor een verhuurder die een homoseksuele huurder weigert.

Het D66-kamerlid had van de minister ook willen weten of volgens de komende Wet Gelijke Behandeling de weigering van een particuliere kamerverhuurder anders moet worden beoordeeld dan discriminatie door bijvoor-

beeld een woningbouwvereniging. Maar die vraag mocht van kamervoorzitter Dolman niet worden gesteld.

Simonis zei in een radio-uitzending van het Humanistisch Verbond op 26 januari op de vraag of een huisbaas of makelaar met een beroep op de bijbel „praktiserende homo's” als huurders mag weigeren: „Zo iemand heeft een geweten en die ziet vanuit zijn geweten: dit is geen juiste levenswijze en ik wil daaraan niet meewerken. En die moet ik het recht laten om dat zo te beslissen.” Voor deze en andere uitspraken zal hij zich moeten verantwoorden in een kort geding dat het COC en een particulier

tegen hem hebben aangespannen wegens „zijn grievende en kwetsende uitlatingen over homoseksualiteit”.

Groenman vindt dat minister De Koning geen antwoord heeft gegeven op haar eigenlijke vraag. Zij signaleert dat hij geheel is voorbijgegaan aan de ongerustheid bij een groot aantal homo's, waarop zij haar vraag had gebaseerd. Haar vraag was niet of de uitlatingen van Simonis zelf aanleiding zijn om de voorbereiding van het wetsontwerp te bespoedigen. „De vraag was of die ongerustheid, die een gevolg was van die uitlatingen van de kardinaal, aanleiding kon zijn tot enige haast met de Wet Gelijke Behandeling. Over de ongerustheid wordt in de antwoorden niet gesproken. Ze gaan er om heen”, zegt Groenman.

Groenman veronderstelt dat er over de Wet Gelijke Behandeling nog problemen bestaan tussen CDA en VVD. De bewindslieden van die partijen slaagden er in de vorige kabinetsperiode ook al niet in het over deze immateriële zaak eens te worden. Het kamerlid begrijpt

niet goed waarom er niet sneller kan worden gewerkt. Te meer omdat er eigenlijk maar op één onderdeel een oplossing moet worden gevonden: de vraag of voor het bijzonder onderwijs een uitzondering kan worden gemaakt.

Groenman probeerde in haar vragen inzicht te krijgen in de reikwijdte van het toegezegde wetsontwerp. De Koning verwijst in zijn antwoord naar het regeerakkoord. Daarin worden de contouren van het wetsontwerp volgens hem voldoende geschetst. In het regeerakkoord werd overeengekomen dat bij een sollicitatie het karakter van een functie onderscheid naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht en seksuele geaardheid kan rechtvaardigen. Ook „grondslag en doel van een instelling” kunnen zo'n uitzondering rechtvaardigen.

Groenman had graag iets willen vernemen over de invulling van deze uitgangspunten. „Er ontstaat onrust in de samenleving. Dan moet je als regering duidelijk laten weten waarmee je bezig bent.”

Strafrecht

De Wet Gelijke Behandeling moet duidelijkheid verschaffen in het civiele recht. Ook het strafrecht zal worden aangepast. Wat de beloofde aanscherping van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht gaat inhouden is ook nog niet geheel duidelijk. Het kabinet is er uit, maar de Raad van State moet er nog advies over uitbrengen.

De aanscherping houdt in dat ook discriminatie op grond van geslacht en seksuele gerichtheid strafbaar wordt. Maar er is een uitzonderingsbepaling opgenomen met het oog op de vrijheid van meningsuiting. Op grond van die bepaling zullen zich straks, volgens minister Korthals Altes van Justitie, wellicht kunstenaars en kerkgenootschappen met succes kunnen beroepen.

Niet strafbaar is degene die „in het algemeen belang handelt” en zich daarbij niet grievender uitlaat dan strikt genomen voor het te bereiken doel noodzakelijk is. Dat zal de rechter dan moeten beoordelen.

10

U bent directeur van een katolieke school. Zou u een homofiele leraar in dienst nemen?

JA : 52% NEEN : 46%

Op papier haalt de verdraagzaamheid het nipt, vooral bij de

14 HUMO - 5/2/1987.

jongeren onder de 25 jaar (65%) maar dat daalt gestaag bij het verouderen, tot 31% bij de peetjes. Verder zijn de Vlamingen (57%) aanzienlijk toleranter dan Walen (43%), en de zelfstandigen (70%) meer dan arbeiders (52%), bedienden (54%) en, kijk eens aan, de hogere kaders (42%), hoewel hoger gestudeerden op zichzelf toleranter overkomen (58%) dan de laagstgeschoolden (41%).

Tolerantie tegenover homofielen vind je ook meer bij mensen uit een jeugdbeweging (57%, tegen 48% anderen) of een sportclub (63%, tegen 44% anderen). Merkwaardig gunstig skoren mensen uit het katholiek onderwijs niet afwijkend van de anderen (allebei 52%), terwijl anderzijds rokers (56%) minder problemen zien in een homofiele leraar dan niet-rokers (49%).

Een meerderheid anti vind je bij gepensioneerden (67%), in Wallonië (55%), bij ongeschoolden (56%) en bij de hogere kaders (58%). *Bien étonnés de se retrouver ensemble.*

En dit is mijn slaafje vk 20-2

De rijksoverheid wil haar personeel niet discrimineren. Maar soms moet het een beetje, in het buitenland bijvoorbeeld. Een Nederlandse diplomaat die ongehuwd is maar wel samenwoont, zou in Djedda of Islamabad kunnen stuiten op onbegrip. Dat is ongewenst. Maar dat is discriminatie ook. Daarom is op het ministerie van Buitenlandse Zaken gewerkt aan een regeling waardoor gehuwde personeelsleden en mensen met een „niet-huwelijkse duurzame samenlevingsrelatie” gelijk behandeld kunnen worden. Dat werd een keurige regeling die het principiële samenwoners en homoseksuele paren inderdaad veel makkelijker maakt. Zij moesten tot dusver voor vriendin of vriend nog zelf de verhuiskostenvergoeding en verzekeringen betalen. Toeslagen en kostenvergoedingen waren zonder boterbriefje veel lager dan met. Vaak werd er, indien mogelijk, nog snel even getrouwd. Nu is dat officieel voorbij. Iedereen heeft dezelfde rechtspositie, maar dat betekent volgens de regeling niet dat iedereen gelijk zal worden behandeld. Net als in het verleden kunnen de „persoonlijke omstandigheden — waaronder de aard van de samenlevingsrelatie — het voor de ambtenaar onmogelijk maken hem of haar naar een bepaalde post uit te zenden.” En ook als een ongehuwde samenlever wel naar het

buitenland wordt gezonden, zal de waarheid niet altijd aan het licht mogen komen. De ervaring leert nu eenmaal, aldus de regeling, dat in een aantal landen niet-gehuwde partners niet als zodanig kunnen worden aangemeld. De partner mag dan wel mee, maar niet als partner. Hoe heet zo iemand dan in Djedda of Islamabad? Daar is in Den Haag al aan gedacht. In een aantal gevallen zal de partner worden aangemeld als *member of the family*, met de daaraan verbonden diplomatieke of consulaire voordelen. Dat kan een probleem vormen, want „leden van de familie” hebben in het diplomatieke verkeer geen strafrechtelijke immuniteit. Vaker zal daarom sprake zijn van aanmelding als *member of the household* (lid van de huishouding), *social secretary* (sociaal secretaris) of zelfs *private servant* (privé-bediende), dit laatste alleen „indien onvermijdelijk”.

Dat het voor de partner niet leuk is zo genoemd te worden, begrijpt ook Buitenlandse Zaken. De regeling vermeldt nadrukkelijk dat de gekozen formulering géén reden mag zijn om bezwaar te maken tegen de gekozen overplaatsing. „Van de betrokken ambtenaar mag worden verwacht dat hij zich op het punt van aanmelding voegt in hetgeen in het diplomatieke en internationale verkeer functioneel is.”

zaterdag 28 februari 1987 N.P.C

Nichtenactie Buitenlandse zaken succesvol

Rechtspositie partner diplomaat nu geregeld

Door onze redacteur AN SALOMONSON

DEN HAAG, 28 febr. — De gelijkstelling in rechtspositie van gehuwde en ongehuwd samenlevende diplomaten en BZ-ambtenaren is na drie jaar actievoeren een feit. In een memorandum dat deze week aan alle ambassades is toegestuurd deelt de secretaris-generaal van het departement van buitenlandse zaken mee dat alle materiële en immateriële rechten van echtgenoten voortaan ook gelden voor de levenspartner (dus zowel bij homo- als hetero-relaties). De regeling geldt met terugwerkende kracht tot 10 december 1986.

De enige restrictie die hieraan wordt verbonden is de eis dat ambtenaren, die naar het buitenland worden uitgezonden, een notarieel samenlevingscontract afsluiten. Het afleggen van een verklaring, zoals voor het overige rijksoverheidspersoneel geldt, is dus niet voldoende. Als argument hiervoor wordt in het memorandum aangevoerd dat de bedragen, die met uitzending zijn gemoeid, van een geheel andere orde zijn dan in de rest van de rijksdienst. Ook zal de minister, indien de samenlevingsrelatie binnen één jaar wordt beëindigd, vergoedingen en tegemoetkomingen voor de niet-huwelijkse relatie kunnen terugvorderen.

Afgezien van deze „kleine schoonheidsfout”, zoals een van de direct betrokkenen het noemt, zijn hiermee alle eisen ingewilligd die in 1984 tijdens de zogeheten nichtenactie op BZ aan de departementsleiding zijn gesteld. In het buitenland gedetacheerde ambtenaren zullen voortaan voor hun vriend of vriendin een diplomatiek paspoort krijgen, een extra verblijfsvoelag van 40 procent van het salaris, een reiskostenvergoeding, een verhuistoelage en alle andere regelingen waarop men voor een echtgenoot altijd al recht heeft gehad. Hoewel minister Van den Broek zich al in 1983 voor een gelijke behandeling van verschillende samenlevingsvormen heeft uitgesproken en in november 1985 die belofte in de Tweede Kamer nog eens heeft herhaald, moest er heel wat weerstand op het ministerie zelf worden overwonnen voordat het zover was.

Men verwacht in Den Haag dat dit besluit een duidelijke precedentswerking zal hebben, omdat een aantal wat bedrijven met buitenlandse vestigingen zich al jaren lang met hetzelfde probleem geconfronteerd ziet. Door onder andere de KLM is Buitenlandse zaken herhaaldelijk geconsulteerd over de behandeling van personeel met een levenspartner in het buitenland, dit met de bedoeling die zoveel mogelijk onderling op elkaar af te stemmen.

Buitenlandse diplomaten die in ons land zijn geaccrediteerd zullen nu voortaan ook hun levenspartner bij de afdeling protocol van BZ kunnen aanmelden, zodat die partner, net als een wettige echtgenoot, van de Nederlandse overheid een verblijfsvergunning krijgt benevens het welbekende pasje, waarmee diplomaten zich in het gastland kunnen legitimeren. In het verleden is het meer dan eens voorgekomen dat zo'n aanmelding door de (als zeer onderwets bekend staande) directie protocol is geweigerd, hetgeen in Haagse diplomatenkringen nogal wat bevreemding heeft gewekt gezien de duidelijke uitspraken van Van den Broek en diens voorganger Van der Klaauw tegen discriminatie, in het bijzonder van homofiele relaties.

Homo-partner

Nederland loopt met de officiële gelijkstelling in de buitenlandse dienst van alternatieve en huwelijkse samenlevingsvormen internationaal gezien voorop. Hoewel verschillende westerse landen oogluikend toestaan dat hun diplomaten een homo- of hetero-partner meenemen naar een post in het buitenland, verbinden ze daar nog steeds geen financiële en juridische consequenties aan.

Desbetreffende BZ-ambtenaren toonden zich gisteren over het bereikte resultaat zeer tevreden, maar wijzen er wel op dat, volgens een uitspraak van de Centrale raad van beroep van 13 november 1986, de gelijkstelling niet met terugwerkende kracht tot 10 december 1986, maar tot 1 januari 1985 zou moeten gelden. Voor enkele ongehuwd samenlevende paren in het buitenland zou dat een gevoelig financieel verschil kunnen betekenen gezien de in dat tijdsbestek gemaakte — en uit eigen zak betaalde — onkosten om de levenspartner mee te nemen. Het is niet onwaarschijnlijk dat BZ daarvoor, met een beroep op de bewuste uitspraak, nog enige forse financiële claims te wachten staan.

Tot grote verbazing van de Amerikaanse gelovigen deelde de dominee tijdens de zondagsdienst geen gewijd brood uit, maar gezegende condooms. 125 doosjes rubberjes gleden de kerkdeur uit. Het Vaticaan van zijn kant verdedigde een andere oplossing om AIDS te lijf te gaan: 'Niet het gratis uitdelen van condooms, maar het seksueel leven van de mens veranderen'.

Dominee deelt condooms uit tijdens de zondagsdienst

Condoom! Condoom! Condoom!, skandeerden de gelovigen afgelopen zondag in de protestantse 'Universalistische Unitaire Kerk' in Williamsville (in de Amerikaanse staat New York). Dominee Carl Titchener, die gratis condooms uitdeelde, had hen daartoe aangespoord. De gelovigen herhaalden het woord eerst wat onwennig, maar de gene maakte snel plaats voor een laaiend entoesiast applaus. De protestantse dominee wou met zijn aktie de noodzaak illustreren van AIDS-bestrijding. «Het enige middel om de verbreiding van de ziekte tegen te gaan is onthouding of als jullie daartoe niet in staat zijn het condoom», zo zei de dominee. Daarna kwamen een tiental betogers, meestal katholieken, protesteren tegen de «reklame voor geslachtsverkeer». «Seksuele betrekkingen zonder gevaar zijn daarom nog niet moreel verantwoord», aldus de protesterenden.

Osservatore

De krant van het Vaticaan, de Osservatore Romano, heeft van haar kant zondag geschreven dat de samenleving met het uitdelen van condooms een 'punt' bereikt heeft van «tragi-komische overdrijving». Volgens het gezaghebbende katholieke blad is het waanzinnig om te verklaren dat iedereen zonder gevaar vrije seksuele contacten kan aangaan, als er maar een condoom aan te pas komt.

«Alleen al het gezond verstand zou het inzicht moeten verschaffen dat dit een oppervlakkige en absurde benadering vormt van het AIDS-probleem», aldus het dagblad. «Aangezien AIDS wordt verspreid door een bepaald type gedrag, is de enige verstandige beslissing een streep te zetten onder dat soort gedrag», aldus het blad.

Het artikel in de Osservatore Romano was geen bliksemsnelle reaktie tegen de Amerikaanse show, maar wel tegen de aktie van de Italiaanse regering. De

De protestantse dominee die na de zondagsdienst doosjes condooms uitdeelde aan de gelovigen. (Foto AFP)

Romeinse overheid begon met het gratis verkrijgbaar stellen van condooms in kazernes om verspreiding van de ziekte onder militairen tegen te gaan.

De Osservatore veroordeelt deze gulheid van de overheid omdat de rooms-katholieke kerk elke kunstmatige vorm van het voorkomen van zwangerschap bij seksueel verkeer afwijst, dus ook

gebruik van condooms. «Het moreel verval dient niet te worden gezocht in het vlees maar in de geest», aldus het betoog van de krant.

De Osservatore betreurt het eveneens dat de discussie over AIDS niet altijd objectief wordt gevoerd «maar vaak naar een vulgair niveau afglijdt als vernedering van eigen geweten».

daar meester van maken. AIDS moet allen doen nadenken, niet alleen over het menselijk samenleven, maar ook over de tot verleiding uitnodigende cultuur van de menselijke seksualiteit die van sex een gebruiksartikel maakt in een wegwerpmatraschappij», aldus de Osservatore.

AIDS-priesters

In de VS poogt de dagbladers intussen enige duidelijkheid te krijgen over de vraag in hoeverre AIDS heeft toegeslagen in kringen van rooms-katholieke priesters en religieuzen, van wie wordt verondersteld dat zij celibatair leven en seksuele contacten moeten vermijden.

Volgens de New York Times zijn er al «een hele reeks AIDS-gevallen bekend in die kringen», maar de woordvoerder van het aartsbisdom New York beweert dat «zoiets bij ons niet voorkomt». Dat wordt tegengesproken door de woordvoerder van de Amerikaanse bisschoppenkonferentie van Washington, Carl Eifert. Hij heeft weet van «enige gevallen» onder priesters en religieuzen, maar beschikt niet over precieze cijfers. Wel is het volgens de woordvoerder noodzakelijk, «medegevoel op te brengen voor die priesters en geestelijken, die met AIDS besmet blijken te zijn».

Volgens de 'Boston Globe' zijn in het diocesis Boston in elk geval vier priesters aan AIDS overleden en ten minste twee dodelijk ziek.

Intussen raakte ook bekend dat bepaalde religieuze orden momenteel indringende vragen stellen aan de mannen die willen intreden. Ze peilen o.m. naar de seksuele voorkeur van de kandidaat-paters.

In een andere orde heeft men recht voor de vuist de kandidaten getest. De franciscaan Roland Faley zegt dat de AIDS-proef een voorwaarde is om in die religieuze gemeenschap opgenomen te worden. (NDB)

Voorlichting over aids via massamedia

Door een onzer redacteurs

AMSTERDAM, 11 febr. — De voorlichting over de dodelijke ziekte aids zal dit jaar worden uitgebreid met een grootscheepse campagne via de massamedia. Postbus-51 mededelingen via televisie, uitzendingen op de radio en advertenties in kranten moeten de kennis over de ziekte in brede kring verspreiden. Tevens zal worden begonnen met voorlichting om het condoomgebruik te stimuleren.

Volgens de landelijke afdelingscoördinator in Amsterdam, J. van Wijngaarden, is het inmiddels meer dan duidelijk dat de ziekte niet alleen slachtoffers maakt onder bepaalde risicogroepen. «We moeten rekening houden met het allersteerste scenario en dus op grote schaal kennis over aids verspreiden».

Bij de door een reclamebureau op te zetten campagne zal gekozen worden voor een niet-moralistische benadering. «Mensen zullen niet worden opgeroepen minder partners te hebben. Het gaat er om veilige seksuele technieken te propageren. We moeten voorkomen dat er, zoals in Engeland, als gevolg van de campagne voetballers worden opgeroepen niet meer met elkaar onder de douche te gaan staan».

Voor de campagne is dit jaar ongeveer 6 miljoen gulden beschikbaar. Van Wijngaarden hoopt volgend jaar over meer geld te kunnen beschikken. Hij rekent er zelfs op dat de voorlichtingscampagne «tientallen jaren gaat duren».

Het onderzoeksbureau Intomart zal de campagne begeleiden. Het zal niet alleen meten of de kennis over aids toeneemt maar ook of het lukt seksueel gedrag te beïnvloeden.

Vrije Volk 5. 02. 87 Carnaval: affiche tegen AIDS

BONN — Het Westduitse ministerie van Volksgezondheid heeft met het oog op carnaval een affiche laten maken dat ervoor waarschuwt dat te grote vrijmoedigheid op seksueel gebied tot AIDS kan leiden.

Op het affiche staat een man met feestneus, die op het punt staat te drinken uit een glas waar net door een vrouw een teug uit genomen is. Er staat boven: «Op Aswoensdag is carnaval voorbij, maar AIDS gaat door.»

In kleine letters staat op het affiche dat samen uit één glas drinken niet veel risico hoeft in te houden, maar dat bij vrijen met een onbekende het gebruik van een condoom aan te raden is.

Twee leden van het Westduitse parlement hebben voorgesteld het condoom in het ziektefondspakket op te nemen. Eén van hun argumenten is dat zo de verspreiding van AIDS kan worden tegengegaan.

Debate rages in W Germany over registration of AIDS victims

BY DAVID MARSH IN BONN

RISING ANXIETY in West Germany, sometimes bordering on panic, about the disease AIDS is provoking a heated political debate over whether sufferers should be officially registered. Such a move would open the way towards discrimination against victims, and probably their isolation socially and at work.

Senior government ministers oppose the idea, not only on ethical and moral grounds, but because they believe it would drive the disease underground.

However, Mrs Rita Süssmuth, the Health and Family Minister, who is pushing through a controversial anti-AIDS advertising campaign, may have to bow to pressure for tougher measures if the spread of the disease continues to accelerate.

About 870 cases of acquired immune deficiency syndrome have been confirmed in West Germany, of which more than 400 have proved fatal so far. The Health Ministry estimates, however, that 50,000-100,000 people are infected

The exponential development of AIDS in the US, and its spread into the heterosexual population thought previously not to be at risk, has raised fears that 50,000 Germans could be suffering from the disease by 1990. In the US, it has so far mainly affected "risk" groups made up of homosexuals, haemophiliacs, drug-users and Haitians. But its alarming development in parts of the Third World and its well-publicised infection of heterosexuals, including children, has

led to considerable public unease in West Germany.

The mass-circulation Bild newspaper, confirming its reputation for rapacious sensationalism, is running a lurid series on the disease this week, starting with the headline on Monday "Schoolchildren, housewives, soldiers, priests—everywhere AIDS."

The idea of registering people shown by blood tests to be carrying AIDS antibodies has been proposed by the Conservative Bavarian Christian Social

Union (CSU), sister party of the dominant Christian Democratic Union (CDU), in the Bonn coalition.

The proposal was made originally by Mr Peter Gauweiler, state secretary in the Bavarian Interior Ministry. It has now become official CSU policy and has been suggested to the CDU during talks in Bonn over the past fortnight on forming a new government after last month's general election.

Some CSU politicians claim

that registration could be made on a coded or anonymous basis. However, it is very unlikely that knowledge of a person's infection could be kept completely secret, and registration would confront the Government with highly complex problems of discrimination. This would start off with the most commonly afflicted people, prostitutes and homosexuals, but could also affect hundreds of thousands of ordinary people's lives in schools, factories, shops and offices.

door H. W. SANDBERG

IN HET INTERNATIONALE debat over AIDS...

Bischoppen stellen zich op het standpunt dat de op dit ogenblik nog belangrijkste risicogroep...

Daarom is het te veroordelen als medici en overheid...

Dit standpunt brengt inmiddels een praktisch, en ook een theologisch

Wat moet de kerk doen met de priesters die aan AIDS lijden?

AS 18

probleem met zich mee. Praktisch: in de Verenigde Staten is het inmiddels...

En theologisch: er wordt in het katholieke denken van uitgegaan dat homoseksuele...

Maar dan heeft God wel iets uit de hand laten lopen als Hij mensen heeft laten geboren worden...

Zo bevindt de kerk zich in een reeks van niet geringe dilemma's.

eenvoudige waarheid dat 'geen seks veiliger is dan veilige seks met condoom'...

Legioen van Eer

IN JULI 1985 plaatsten agenten van de Franse geheime dienst in Nieuw-Zeeland twee mijnen tegen de romp van de 'Rainbow Warrior'...

Ervarer en onsmakelijker kan bijna niet, maar het Franse 'gans' staat voor niets.

Taal

KOP BOVEN EEN artikel in NRC/Handelsblad: 'Verdediger Masson hekelt bewijslast'.

Ook in NRC/Handelsblad, kop boven een boekbespreking: 'Door de achterdeur naar binnen'.

Het Parool: 'Het gemeentebestuur heeft gefaald in haar beleid'.

En kletsmeier in De Telegraaf, in een verslag over de behandeling van een strafzaak van het Gerechtshof in Den Haag.

Condoom als wapen tegen Aids gevoelig onderwerp in België

VN 13-2

(Van onze correspondent Hans de Bruijn)

BRUSSEL - De Nederlandse overheid begint deser dagen met een grote voorlichtingscampagne onder het publiek over de gevaren van AIDS.

In België, waar naar verhouding de meeste AIDS-patiënten voorkomen, laat de overheid - nog - op zich wachten.

Pas als na de Belgische regering ook het parlement, de Hoge Raad voor de Volksgezondheid en de Raad van State het goed vinden, verschijnen binnenkort in de Belgische media de eerste advertenties voor condooms.

Reclame maken voor geneesmiddelen is hier sinds 1973 ver-

boden. Een condoom geldt vreemd genoeg als een geneesmiddel en dus is reclame voor het rubberje niet toegestaan.

Een verbod waarmee overigens al enige tijd de hand werd gelicht. In de Belgische bioscopen is al maandenlang het bekende Duréx-reclamefilmpje te zien van een deinnende deux-chevaux in een nachtelijk weiland, waarna op het scherm de woorden 'Zekerheid op momenten waarop je alles vergeet' verschijnen.

Een Belgische reclamespot die in de hele wereld bekend is geworden en prijzen heeft gewonnen. Maar 'gewone' reclame, in de kranten en tijdschriften of op reclameborden was in België tot nog toe taboe.

Hoogste aantal

AIDS maakt in België naar verhouding erg veel slachtoffers. Een maand geleden stonden hier 207 AIDS-patiënten geregistreerd, in november waren dat er nog 171, waarvan naar schatting de helft overlijdt.

Sommigen hier zeggen dat het allemaal wel meevalt. Van de 207 zieken zouden er immers maar 70 Belgen zijn. De rest (139) zijn in België wonende Afri-

kanen, veelal afkomstig uit Zaïre, de vroegere kolonie Congo. Het gaat daarbij in veel gevallen niet om homoseksuelen. Volgens cijfers van de EG is slechts 30 procent van de Belgische AIDS-patiënten homofiel, tegen een gemiddelde van 74 procent in de hele Gemeenschap.

Na lang gezweven te hebben is de Belgische regering eindelijk van plan actie te gaan ondernemen. Het opheffen van het reclameverbod op condooms is daarvan slechts één voorbeeld. Binnenkort worden in het hele land huis aan huis 4 miljoen folders over AIDS verspreid en er komt speciale voorlichting aan 'risicogroepen', zoals studenten en soldaten.

Zelfs op de Belgische scholen zal in het kader van de campagne aandacht aan AIDS worden geschonken. Mevrouw Demeester heeft voor de AIDS-campagne acht miljoen frank (450.000 gulden) uitgetrokken. En dat mag ook wel, want tot nog toe heeft de Belgische overheid het op dit punt laten afweten, ook al omdat de volksgezondheid voor een belangrijk deel de verantwoordelijkheid is van de Vlaamse en Waalse deelregeringen.

De Vlaamse minister Lenssens zei eind vorig jaar nog het niet nodig te vinden 'de bevolking in paniek te brengen zolang er geen reden is voor een epidemie'. Staatssecretaris Demeester, die een landelijke verantwoordelijkheid heeft, steit zich minder passief op. In de voorlichtingscampagne die haar voor ogen staat zullen ook de (publieke) omroepen BRT, RTBF en de in België veel bekeken Luxemburgse RTL worden ingeschakeld.

Aids-voorlichting voor de zomer op scholen van start

(Door Pieter van de Vliet)

DEN HAAG - Voor de grote vakantie gaat met steun van de regering een grote reclamecampagne van start om het gebruik van het condoom te bevorderen.

De eerste geslachtsziekte is aids. Daar ga je dood aan, terwijl er geen geneesmiddel tegen is. Je kunt met het virus worden besmet door zonder condoom te vrijen.

De kans dat je die ziekte oploopt is groter als je vaak met anderen vrijt. Als je nog geen vast vriendje of vriendinnetje hebt dus, dan eens met die en dan eens met die naar bed gaat. Dat is een reden dat de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming (NVSH) zich vooral ook op de jeugd richt.

Er wordt wel gezegd dat het met een condoom helemaal niet lekker is. Maar zo erg is het niet, denkt directeur Fred Julsing van de NVSH. Als je er eenmaal een beetje handig in bent in het omgaan van zo'n stukje rubber valt het best mee.

Antwerpen wil AIDS-info-campagne in stadsscholen

ANTWERPEN - Tijdens de aangang zijnde begrotingsdebat in de Antwerpse raad heeft schepen voor Onderwijs, Julien De Meyer (SP), bekendgemaakt dat het stedelijk onderwijs een informatiecampagne wil starten over seksueel overdraagbare aandoeningen en meer in het bijzonder over AIDS.

Het was PVV-raadslid Pecher die de nood aan informatielessen rond deze problemen had opgeworpen. Schepen De Meyer signaleerde dat hij reeds contact had opgenomen met het Antwerps Tropisch Instituut dat een wereldwijde reputatie heeft inzake AIDS-onderzoek.

«Er werd een werkgroep opgesteld met dokters specialisten van dat instituut, het stedelijk medische schooltoezicht, de stedelijke inspectie en enkele directeuren van middelbare stedelijke scholen om samen met een maatschappelijk werker en een psycholoog een voorlichtingsconcept uit te werken. De dokters reageerden erg positief, het bleek dat wij de eersten waren om dergelijke stap te zetten,» aldus de schepen. (JVD)

26 FEBRUARI 1987 - 2 DE MORGEN

Discussie in Bonn over meldingsplicht escaleert

Door onze correspondent
ROB MEINES

BONN, 20 febr. — De controverse binnen de Westduitse regeringscoalitie tussen enerzijds de Beierse CSU en anderzijds Kohls CDU en de liberale partij FDP over een meldingsplicht voor aids-geïnfecteerden is verder geëscaleerd. De oorzaak is het bekend worden van de arrestatie in Beieren van een voormalig Amerikaans sergeant, die willens en wetens zijn aids-infectie verspreide. De man, een 45-jarige kok die biseksueel is, is in Neurenberg gearresteerd op beschuldiging van het toebrengen van „lichamelijk letsel“, dat de dood ten gevolge kan hebben.

Voor zover bekend is dit het eerste dergelijke geval in Europa. Een tweede man loopt volgens het Beierse ministerie van justitie eveneens kans gearresteerd te worden; zijn zaak wordt nog onderzocht. Hij had tegenover zijn homoseksuele partners bekend aids te hebben nadat hij geslachtsgemeenschap met hen had gehad. Deze partners hebben hem

daarop bij de politie aangegeven.

Voor de gearresteerde Amerikaan, van wie men de naam niet wil noemen in Neurenberg en München, geldt hetzelfde. „In een aantal gevallen“ had hij seksuele contacten zonder zijn partners te waarschuwen voor het feit dat hij met aids was geïnfecteerd.

Een woordvoerder van het ministerie van justitie in Bonn, Henning Gehl, zei vanmorgen dat men al enige tijd wachtte op een dergelijk geval. Een recente studie binnen het ministerie was volgens hem tot de conclusie gekomen, dat arrestaties in deze gevallen volledig worden gerechtvaardigd door het Westduitse strafrecht.

Meldingsplicht

De Beierse CSU van Franz Josef Strauss, die op dit moment met de CDU en de FDP is gewikkeld in moeizame coalitie-onderhandelingen, gebruikt juist de gevallen van aids-geïnfecteerden die moedwillig de immuniteitsziekte verspreiden als argument voor een meldingsplicht.

De huidige en zeer waarschijnlijk ook de volgende minister van gezondheid, Rita Süßmuth (CDU), wil niets van een meldingsplicht weten. Volgens haar zal dat mensen er alleen maar van weerhouden zich vrijwillig te laten onderzoeken en kan men, ook indien men alle gevallen kent, deze mensen toch niet van de rest van de samenleving isoleren.

Strauss' secretaris-generaal, die de onderhandelingen in Bonn voor de CSU voert, heeft meldingsplicht als „onvoorwaardelijke“ eis gesteld voor het tot stand komen van een nieuwe coalitie. Staatssecretaris Peter Gauweiler uit het Beierse ministerie van binnenlandse zaken, de initiator van de plannen op dit punt van zijn partij, zegt vanmorgen in het dagblad Die Welt dat de melding anoniem kan zijn, als zij maar wordt voorzien van een bepaalde code, bijvoorbeeld om dubbelrellingen te voorkomen.

„Dat echter geïnfecteerde personen, die een houding praktiseren waarin zij de ziekte verspreiden, door functionarissen van instanties voor volksgezondheid in

de gaten mogen worden gehouden, is vanzelfsprekend en wordt in het Duitse gezondheidsrecht bij andere ziekten sinds lange tijd gedaan“, voegt Gauweiler eraan toe.

Seksverbod

Voor meer dan vijftig besmettelijke ziekten geldt in de Bondsrepubliek een meldingsplicht. Gauweiler zegt het onbegrijpelijk te vinden dat mevrouw Süßmuth weigert met aids geïnfecteerde vrouwelijke en mannelijke prostituees verdere seksuele activiteit te verbieden. Alleen zo, aldus Gauweiler, kan men de verdere verspreiding van de ziekte stoppen en niet door, zoals minister Süßmuth in zijn ogen wil, de rücksichtslose geïnfecteerde een levenslange anonimiteit garanderen.

De Beierse staatssecretaris zegt dat uit processen-verbaal van de politie in München duidelijk blijkt dat de personenkring die het grootste risico loopt bij aids — drugsverslaafden, mannelijke

en vrouwelijke prostituees, ontslagen gevangenen — er niet aan denkt vrijwillig maatregelen te nemen. „Na ons de zondvloed“ is daar het parool. Als de autoriteiten zo verder gaan met zwakke maatregelen, zegt Gauweiler in Die Welt, dan kan het motto van de Wereldgezondheidsorganisatie, *Health for all*, in het jaar 2000 worden veranderd in *Aids for all*.

Minister Süßmuth heeft intussen ook laten weten dat invoering van een meldingsplicht voor aids voor haar onaanvaardbaar is en een breekpunt in de coalitie-onderhandelingen zou vormen. Een door de onderhandelaars ingestelde speciale werkgroep, van wie de Beierse staatssecretaris Gauweiler deel uitmaakt, moet zo snel mogelijk met voorstellen komen.

In de Bondsrepubliek zijn op dit moment ongeveer 500 sterfgevallen door aids bekend. Nog eens circa 900 mensen zouden de ziekte in een vergevorderd stadium hebben. Volgens chattingen van de gezondheidsinstanties zijn tussen de 70.000 en 100.000 mensen in het land erdoor geïnfecteerd.

Van onze correspondent
JOS KLAASSEN

BONN — De regering van Beieren heeft woensdag eenzijdig een serie verregaande maatregelen getroffen tegen mensen die (mogelijk) dragers zijn van het Aids-virus. Mensen uit landen die niet tot de Europese Gemeenschap behoren, zullen verplicht worden een Aids-test te ondergaan als ze zich in Beieren willen vestigen. En burgers uit EG-landen krijgen in Beieren geen verblijfsvergunning als ze door Aids zijn geïnfecteerd.

Verder moeten ook alle West Duitsers die in Beieren solliciteren naar een openbare functie (ambtenaren-dus) zich een Aids-test laten welgevallen. Een soortgelijk lot ondergaan degenen die in de Zuidoostelijke vrijstaat een gevangenisstraf moeten uitzitten.

Vrouwelijke en mannelijke prostituees krijgen in Beieren een officieel verbod om hun beroep uit te oefenen. Verder worden de mensen die met het Aids-virus besmet zijn verplicht dit mee te delen aan hun intieme partner en hun arts. Laten zij dat na, dan kunnen zij wegens doodslag of zelfs moord vervolgd worden door de justitie.

Van een afzonderlijke meldingsplicht (met naam en toenaam) van met Aids geïnfecteerden ziet de Beierse regering-Strauss voorlopig af. Maar als de regering in Bonn niet binnen zes maanden met een wet op Aids komt, zal Beieren zelf een meldingsplicht invoeren.

De Beierse plannen met een meldingsplicht gaan aanzienlijk verder dan in Bonn politiek haalbaar is. De coalitiepartijen in Bonn (waartoe ook de Beierse CSU behoort) hebben deze week een akkoord bereikt over een Aids-wetgeving.

Er komt een meldingsplicht voor laboratoria. Zij moeten elk Aids-geval uitvoerig, maar naamloos melden bij een centrale registratie. Verder sluit de regering-Kohl strafvervolgung van mensen niet uit als ze „opzettelijk of door grote nalatigheid“ de ziekte op anderen overdragen.

De Beierse regering zou graag een centrale meldingsplicht op naam invoeren voor vooral de mensen die ervan verdacht worden dat zij opzettelijk of door nalatigheid de ziekte overdragen. Als „verdacht“ gelden voor de regering in Beieren prostituees en mensen die gelegenheden bezoeken die bekend staan als centra voor mannelijke of vrouwelijke homoseksuelen en drugsverslaafden.

Aids-test voor huwelijk

De Franse regering bereidt plannen voor om de strijd tegen Aids op te voeren. Minister Michèle Barzach van Gezondheid wil binnenkort paren, die in het huwelijk willen treden, een Aids-test laten ondergaan. In Frankrijk bestaat al een verplicht medisch onderzoek naar geslachts- en besmettelijke ziekten voor het huwelijk. De regering zal verder de beperkende bepalingen op de verkoop van injectiespuiten afschaffen zodat het niet meer nodig is dat drugsverslaafden elkaars naalden gebruiken. Volgens Barzach is in Frankrijk vijftig tot tachtig procent van de drugsverslaafden met Aids besmet.

DEELSTAAT HOUDT MELDINGSPLICHT ACHTER DE HAND

Beieren weert dragers Aids-virus

VK 26-2

Frans episcopaat kant zich tegen condooms in anti-Aidscampagne

VK 13-2

Van onze correspondent
PHILIP FRERIKS

PARIJS — Wat de Fransen de „capote anglaise“ noemen kan in deze tijden van Aids en stormachtige expansie in de condoombranche geen goedkeuring vinden in de ogen van het Franse episcopaat. Mgr. Jean Vilnet, de voorzitter van de Episcopale Conferentie, het hoogste orgaan van de katholieke kerk in Frankrijk, heeft dezer dagen een aanval gericht op de informatiecampagne over Aids waarin het gebruik van condooms wordt aanbevolen.

„Het aanmoedigen van zogenaamde vrije seksuele ontmoetingen, waarbij zij die elkaar begeren door het gebruik van preservatieven tegelijkertijd duidelijk maken dat ze dragers zijn van of bedreigd worden met de dood, is geen weg naar het leven, de liefde, de toekomst: dat is zonde.“

De prelaat vraagt zich vervolgens af of „onze maatschappij seksueel veilige losbandigheid wil of een in verantwoordelijke verbintenissen beleefde

liefde in de ware betekenis van het huwelijk.“

De verklaring van het episcopaat is een reactie op de van regeringswege begonnen campagne om de Aids-epidemie tegen te gaan. De strijd tegen wat in de Franse vertaling SIDA is geworden, is door het kabinet zelfs tot „zaak van groot landelijke belang“ verklaard, wat inhoudt dat er speciale fondsen worden vrijgemaakt en dat reclamespots op de tv tegen een speciaal tarief worden uitgezonden.

Zoals elders is het aloude condoom in ere hersteld en vooral de jeugd wordt van harte aangeraden om het gebruik ervan niet te vergeten. Op strategische punten als discotheken of faculteiten worden condoomautomaten opgehangen. De studenten hebben een duidelijke voorkeur getoond voor die anonieme bevoorrading boven een bezoek aan de dichtstbijzijnde apotheek.

„Misperstand“

De tegen het condoom gerichte aanval van het episcopaat heeft tot felle reacties geleid in Frankrijk. De vanwege zijn bemoeienissen met moeilijke jongeren in Lyon bekende pater Christian Delorme verklaarde tegenover het ochtendblad Libération dat hij ver-

bijsterd was en dat „het misverstand tussen de kerk en de jongeren geaccentueerd zal worden“ omdat „de officiële lijn eens te meer niet strookt met wat de mensen doormaken.“ De Franse prof. Siboulet, die bij de Wereldgezondheidsorganisatie belast is met de strijd tegen de „Seksueel Overdraagbare Ziekten“, verklaarde dat het gebruik van condooms „niet een zonde is, maar een noodzaak.“

Intussen presenteren de fabrikanten hun producten alsof er sprake zou zijn van een nieuwe zomercollectie. Zo kenmerkt het Japanse condoom Manix zich door delicate bloemmotieven. Manix zit bovendien in een prachtig doosje, dat de aanmerkelijk hogere prijs kennelijk dient te rechtvaardigen.

Reclame op de televisie voor het tot voor kort vrijwel in onbruik geraakte preservatief is voortaan toegestaan en de consumentenbladen hebben met een ingespeeld op de nieuwe trend met een serie vergelijkende testen. Het blad „50 Miljoen Verbruikers“ ging met achttien merken naar het laboratorium. Ze werden alle geschikt beoordeeld voor gebruik met negens en tienn. Alleen het merk Olla super forma moest met een twee genoegen nemen.

Osservatore: veranderd seksueel leven enige remedie tegen Aids

Bh 8-2

VATICANSTAD — Een verandering in het seksuele leven van de mens, niet de gratis verstrekking van condooms is noodzakelijk voor bestrijding van AIDS. Volgens de „Osservatore Romano“ heeft de samenleving een punt bereikt van „tragi-komische overdrijving“ door verspreiding van de opvatting, dat gebruik van een condoom ieder zonder gevaar kan doen voortgaan op de weg van vrije seksuele contacten, aldus het semi-officiële dagblad van het Vaticaan.

De enige verstandige beslissing is een streep te zetten onder dat soort gedrag, aldus het blad. De Osservatore betreurt het dat de discussie over AIDS niet altijd objectief wordt gevoerd „maar vaak naar een vulgair niveau afglijdt als op eigen gewin uitzijnde paniekzaaiers er zich meester van maken“. AIDS moet allen brengen tot nadenken over het menselijk samenleven niet alleen, maar over wat de tot verleiding uitnodigende cultuur van de menselijke seksualiteit heeft gemaakt: een gebruiksartikel in een wegwerpmaatschappij,

aldus de Osservatore. In de Verenigde Staten poogt de dagbladders intussen enige duidelijkheid te krijgen in de vraag, in hoeverre AIDS heeft toegeslagen in kringen van rooms-katholieke priesters en religieuzen, van wie wordt verondersteld dat zij celibatair leven en ook homoseksuele contacten absoluut vermijden. Volgens de New York Times is er al „een hele reeks AIDS-gevallen bekend in die kringen“. De woordvoerder van de Amerikaanse bisschoppenconferentie te Washington, Carl Eifert,

spreekt van „enige gevallen“ onder priesters en religieuzen spreekt, maar verklaart niet over precieze cijfers te beschikken. Kerkelijke woordvoerders geven te kennen dat dit in elk geval een uiterst miniem percentage voorstelt van de in totaal meer dan 57.000 rooms-katholieke geestelijken in de Verenigde Staten. De Franciscaan Roland Faley heeft bekend gemaakt dat er al één orde is, die een AIDS-proef als voorwaarde stelt voor opnemings in de religieuze gemeenschap.

ENGELSEN VINDEN: School moet voorlichten

par 12

Ouders en kinderen in Engeland vinden het nog steeds moeilijk om met elkaar over sex te praten. De overgrote meerderheid vindt daarom dat de school voor de seksuele opvoeding moet zorgen. Dat blijkt uit een onderzoek onder jongeren tussen de veertien en zestien jaar en hun ouders, dat is gehouden in drie grote Engelse steden. De resultaten van de studie 'Education in Sex and Personal Relationships', zijn vandaag gepubliceerd, zo meldt de Engelse krant The Independent.

lessen over sex die op school werden gegeven. De rechtverleugers van de conservatieve partij in Engeland, de Tory's, wilde dat ouders het recht zouden krijgen hun kinderen van die lessen weg te houden. De leider van die preutsheidscampagne, parlementslid Peter Bruinvels, zei in een commentaar op de onderzoeksresultaten: "Ik ben blij met het nieuws dat ouders willen dat hun kinderen seksuele voorlichting op school krijgen."

Het is alleen de vraag hoe en waarover ze die lessen krijgen.

Mijn punt was dat ouders hun kind moeten kunnen weghouden als er enig punt ter sprake komt, bij voorbeeld homoseksualiteit, waar ze bezwaar tegen hebben."

Verlegenheid, onwetendheid, moeite de juiste woorden te vinden, dat zijn de problemen waarmee ouders kampen als het gaat om een Goed Gesprek over de bloemetjes en de bijtjes. En zestig procent van de 99 ondervraagde jongens zei dan ook nog nooit met hun moeder over sex te hebben gepraat. Van de jongens en meisjes samen (er werden 110 meisjes ondervraagd) had zelfs driekwart nog nooit met hun vader gesproken over sex, voorbehoedsmiddelen, geslachtsziekten en dergelijke.

Uit het onderzoek bleek ook dat meer dan veertig procent van de kinderen wel eens een porno-video had gezien, sommigen van hen samen met hun ouders.

Niet iedereen wil de hele seksuele voorlichting aan de school overlaten. Een kwart van de ouders en kinderen vindt dat de ouders en de school samen moeten voorlichten. En 93 procent van de kinderen had op school ook al wel eens les gehad over de menselijke voortplanting, negentig procent was onderwezen over zwangerschap en geboorte. Maar slechts 28 procent had op school iets over homoseksualiteit gehoord, en een derde over masturbatie.

Afgelopen najaar ontstond in Engeland nogal wat tumult over de

Roze Driehoek voor de rechter

par 10

Leden van de Eindhovense groep de Rose Driehoek moeten voor de rechter verschijnen omdat ze pornografie aan kinderen hebben aangeboden. Dat heeft de Bessche officier van justitie mr. G. Regelink vandaag meegedeeld. Hij verwacht dat op korte termijn zowel de organisatie als de bestuursleden van de Rose Driehoek zullen worden gedagvaard.

Eind vorig jaar verspreidden leden van de groep het boekje 'Vies is lekker' onder leerlingen van enkele basisscholen in Eindhoven. De tekeningen en de teksten daarin zijn volgens Regelink pornografisch. De Rose Driehoek zegt het boekje te hebben uitgegeven omdat de seksuele opvoeding die kinderen krijgen te eenzijdig en beperkt is. De politie nam destijds bij een inval in het pand van de Rose Driehoek een aantal boekjes in beslag.

IN FRANKFORT Balspel met condoom als voorlichting

par 25

Als kinderen van veertien, vijftien jaar leren omgaan met condooms, zullen ze die ook later gemakkelijker gebruiken. Daarom moet daar op middelbare scholen les over worden gegeven. Dat vindt Pro Familia, een bureau voor seksueel advies en gezinsplanning (een soort Rutgersstichting dus) in Frankfort. Het bureau denkt zo bij te dragen in de strijd tegen de ziekte aids, meldt het dagblad de Frankfurter Allgemeine.

'Plezier en genot bij het omgaan met condooms zijn aan te leren', staat in de nota 'Seksueel-pedagogische maatregelen ter voorkoming van aids in alle scholen en jeugdcentra' die Pro Familia heeft uitgebracht. 'Uitpakken, vastpakken, opblazen van het condoom, met water vullen, balspelletjes ervoor' zijn een paar van de tips voor de condoom-lessen. En al dat gezoemel met die kapotjes moet er dus toe leiden dat jongeren het niet vervelend vinden om zo'n 'Gummi' te gebruiken bij het vrijen. Juist zij zijn een risicogroep voor aids, omdat het vaak onderdeel van hun levensstijl is veel wisselende sexpartners te hebben. De organisatie stelt verder voor in alle klassen voorlichting te geven over aids en over maatregelen ter voorkoming van aids, zoals het gebruik van condooms.

BINNENLAND

Bh 25-2

SGP wil verbod op jongerenbrochure

DEN HAAG — SGP-fractie leider Van der Vlies wil dat het kabinet onmiddellijk de verspreiding staakt van een voorlichtingsbrochure aan jongeren. Onder de titel 'waar zie je me voor aan' richt het ministerie van WVC zich daarin tot jongeren tussen de 14 en 18 jaar. Leefstijgenoten vertellen over hun relaties met ouders, vrienden, vriendinnen en anderen. Bovendien worden de adressen vermeld van instanties die op dit terrein actief zijn. Volgens de SGP is sprake van een zeer eenzijdige brochure. De fractie valt er over dat de bijbelse gezins- en huwelijksethiek slechts als negatief wordt afgeschilderd en het bestaan van organisaties die vanuit bijbels uitgangspunt hulp verlenen wordt verzwegen.

Discriminatie

In de jaren vijftig organiseerde de Kath. Ver. voor Geestelijke Gezondheid voor het eerst een studiedag over homoseksualiteit. Ik bewaar aan die dag twee herinneringen. 1. Voorzitter prof. Buitendijk opende als volgt (ik citeer uit mijn hoofd): 'Wij hebben op deze studiedagen al heel wat onderwerpen aan de orde gesteld. Het onderwerp van dit jaar is kortweg 'homoseksualiteit'. 2. Een seroloog zette uiteen (in navolging van Freud) dat het jonge kind (in het voorbeeld een jongetje) auto-seksueel begint, hij wordt geboeid door het eigen lijf. Met een jaar of twaalf volgt een homo-seksuele fase, hij wordt geboeid door het lijf van een vriendje, maar helaas: het vriendje krijgt even later pukkels en haarproet, reden waarom de aandacht verschuift naar meisjes; meisjes immers behouden de kinderlijke huid en het kinderlijke gelaat. Maar nu kan het gebeuren dat die pak-weg 12-jarige die laatste overschakeling niet kan maken. Waarom niet? De oorzaken liggen in de vroegste jeugd waar het kind een positieve dan wel een negatieve vader-e.g. moederbinding heeft opgelopen. Omdat het de stap homo-hetero niet kan maken blijft het hangen in de homoseksuele fase. Vrijen met een van het andere geslacht staat hem of haar tegen. Tot zover de seroloog. En dat is de laatste woord. Ontwikkelingsstoring, afwijking of ziekte doven drijven, die we terughoorden in het kamerverhuur-interview van de kardinaal. En u kent het antwoord van de homo-bezoeking: hij discrimineert. Het is alsof een huisarts mijn bloeddruk te laag vindt en ik me ga verdedigen door te stellen dat mijn bloeddruk normaal is en de normwaarden van de arts effectie. Het is alsof een psychiater zijn cliënt neurotisch noemt en de cliënt de dokter een proces aandoet wegens discriminatie. Of de bewoner van een inrichting die zichzelf gezond voelt en de buitenwereld gek noemt en diens gevolge zijn inbevoeringstelling vrijheidsberoving vindt. Wie geeft hem ongelijk? Naar mijn weten is dit conflict nooit grondig uitgevochten: de ene partij spreekt van een ontwikkelingsstoring, de andere spreekt van een gezonde variant. Iemand anders zijn een afwijking noemen wordt ervaren als discriminerend. De eerste partij zegt: 'Omdat uw afwijking niet te veranderen is, daarom bent u nog niet gezond'. De tweede: 'Uw norm is gebaseerd op neuzen tellen; als de meerderheid er doet noemt u zo doen normaal en als de minderheid dus doet noemt u zo doen abnormaal'. Het zal mij benieuwen hoe de aanhangers van de ontwikkelingsstoring ook verzoend zullen raken met de vanzelfsprekende homowereld zoals die de laatste jaren is gegroeid. Laten we de rechter die dit op zijn bordje krijgt maar sterkte toewensen.

SGP BOOS: 'Boekje over relaties is bedroevend'

De Staatkundig Gereformeerde partij (SGP) wil dat een voorlichtingsboekje dat door het ministerie van WVC wordt uitgegeven, niet meer wordt verspreid. In het boekje, 'Waar zie je me voor aan', bedoeld voor jongeren van veertien tot achttien jaar, vertellen jongeren over hun relaties met ouders, vrienden en vriendinnen. SGP-fractie voorzitter Van der Vlies heeft hierover schriftelijke vragen gesteld aan de ministers van wvc en van sociale zaken. De SGP, een streng-christelijke partij, vindt dat jongeren "een eenzijdig beeld wordt voorgedragen". Strekking en taalgebruik bevallen de SGP helemaal niet: "Het is bedroevend en ergelijk om te zien welke voorlichting het ministerie van WVC jongeren van 14 tot 18 jaar aanbiedt."

Er is in het boekje ook een lijst opgenomen van organisaties die zich met relatievormen bezighouden. Ook daarover is de SGP boos, omdat "bijbelse gezins- en huwelijksethiek slechts als negatief worden afgeschilderd, en het bestaan van organisaties die vanuit bijbels uitgangspunt hulp verlenen wordt verzwegen." De partij is verontwaardigd dat (anti-abortus-) verenigingen als de Vereniging tot Bescherming van het Ongeboren Kind niet in de adressenlijst zijn opgenomen.

Incestboekje: portret dader tekenen

Par 10

Eén op de twintig meisjes wordt seksueel misbruikt, voor jongens ligt dat getal veel lager: twee op de honderd. Volgens onderzoeken ligt de gemiddelde leeftijd waarop seksueel misbruik begint rond de negen à tien jaar. Reden waarom er nu juist voor die groep een lesboekje is uitgekomen. Het is deze week aan Amsterdamse scholen en schoolbesturen toegezonden. Met het boekje 'Voorlichting over seksueel misbruik aan kinderen' willen de samenstellers leerkrachten van de bovenbouw van de basisschool stimuleren om in de klas voorlichting over incest te geven.

Het boek geeft achtergrondinformatie over incest en er staan vier lessen in. Twee van de lessen zijn verhalen over twee meisjes, Kim en

Sanne, die door familieleden seksueel worden misbruikt. Bij elk verhaal horen vragen die na het voorlezen aan de leerlingen gesteld kunnen worden. De leerkracht kan de leerlingen ook opdrachten geven naar aanleiding van het verhaal, hen bijvoorbeeld een brief aan Kim laten schrijven of de dader laten tekenen. Bij dit laatste blijkt dat bijna alle kinderen dan een opvallend origineel type tekenen. Dat geeft de leerkracht weer de gelegenheid om de 'kinderlokkermijthe' te ontzenuwen. Want, zeggen de samenstellers, meestal is de dader juist een 'lieve' bekende.

In het boek wordt ook ingegaan op signalen die kinderen kunnen geven als ze met incest te maken krijgen. Een plotselinge verandering

van het gedrag wordt als sterkste signaal genoemd, een kind dat opeens heel stil en teruggetrokken wordt of zich juist extra stoer gaat gedragen. Ook overdreven schrikreacties als ze aangerakt worden kunnen op incest wijzen. Een leerkracht die het vermoeden heeft dat een kind seksueel wordt misbruikt, krijgt het advies om het niet 'apart te nemen in een kamertje' maar het na te laten blijven om te helpen met een klusje. Het kind hoeft dan de leerkracht tijdens het praten niet steeds aan te kijken. In alle gevallen wordt aangeraden om contact op te nemen met een Bureau Vertrouwensartsen inzake Kinder mishandeling of de Vereniging tegen Kinder mishandeling. Achterin het boek staan belangrijke adressen en titels van boeken over incest.

Deze tekening staat op het affiche die bij het boek over incest hoort.

Aandacht voor incest in onderwijs bepleit

NRC 16-2

Door onze Amsterdamse redactie

AMSTERDAM, 16 febr. — De gemeente Amsterdam wil dat leerkrachten van basisscholen het op school ook hebben over het seksuele misbruik van kinderen. Hiertoe hebben alle leerkrachten de brochure 'het taboe in de klas' toegezonden gekregen. De brochure is een samenvatting van het boekje 'Voorlichting over seksueel misbruik aan kinderen' door Monique Hoogakker en Mieke Klijn, dat alle Amsterdamse schoolbesturen hebben ontvangen.

Op 27 maart organiseert het gemeentelijk bureau coördinatie vrouwenemancipatie voor leerkrachten een conferentie over seksuele kindermishandeling.

Behalve enkele verhalen waarin ervaringen van kinderen worden beschreven, bevat de brochure ook richtlijnen voor klasgesprekken, schrijfopdrachten en rollenspelen. Verder worden de mogelijke gevolgen voor het kind besproken en wordt er aandacht besteed aan de 'signalen' van kinderen die seksueel worden misbruikt. Ook wordt beschreven hoe een leerkracht kan reageren wanneer hij te maken krijgt met een kind dat dergelijke ervaringen heeft.

'We hopen dat leerkrachten het niet gemakkelijk zullen gaan vinden om voorlichting over seksueel misbruik te geven', zeggen de schrijfsters in een toelichting waarin zij er van uit gaan dat de

voorlichting soms ook negatieve gevolgen kan hebben. De schrijfsters vinden dat kinderen niet huisverig moeten worden voor lichamelijk contact, zoals bijvoorbeeld knuffelen en aaien. Ook geven zij voorbeelden van voorlichting waardoor betrokken kinderen eerder zullen zwijgen dan praten. Als de onderwijzer zich sterk beschuldigend uitlaat over de daders, kan een kind uit loyaliteitsgevoelens besluiten dat zwijgen beter is. Leerkrachten kunnen ook moeite hebben met praten over regelmatige verkrachting door de vader. Wanneer zij in hun voorlichting dan spreken over 'ongewenste intimiteiten' worden grovere vormen van misbruik opnieuw ontkend en taboe verklaard, aldus de schrijfsters.

Algemeen Dagblad
12.02.1987

Zelfbevrediging geen ziekte meer

MOSKOU (AFP) — Masturbatie vormt geen taboe meer in de Sowjet-pers. Voor het eerst heeft een arts zich positief uitgelaten over dit 'normaal lichamelijk mechanisme.'

Het artikel in het maandblad Zdoroffje (Gezondheid) is een kleine revolutie in een land waar een precieze beschrijving van het seksuele leven, als pornografie wordt beschouwd — een vergrijp waarop een strenge straf staat.

De arts A. Zacharof schrijft dat 'onanisme noch een ziekte, noch een smerige en schandelijke daad is, zoals veel ouders hun kinderen willen doen geloven.'

'Zelfbevrediging is geen ziekte (als tenminste de persoon geestelijk in orde is) maar een voorbijgaande gewoonte die eigen is aan de meeste jongens en meisjes tussen 12 en 18 jaar, in de periode van seksuele rijping. Masturbatie is geen ziekte en brengt geen schade toe,' aldus de arts.

Actieve sportbeoefening kan helpen om de behoefte te overwinnen, zo voegt hij eraan toe.

Folder over incest voor basisschool

Par 16

Op veel scholen zal het afgelopen jaar seksueel misbruik ter sprake zijn gekomen. Omdat er voor de basisschool over dit onderwerp nauwelijks bruikbare informatie is, heeft de gemeente een brochure voor hen over dit onderwerp uitgebracht: 'Het taboe in de klas'.

Eén op de twintig meisjes en één op de honderd jongens in Nederland worden op een of andere manier seksueel misbruikt, zo is uit onderzoek gebleken. Eén op de vijftig meisjes heeft met seksueel misbruik door haar vader te maken. Maar van al die incest-gevallen komt maar een klein deel naar buiten. De slachtoffers durven vaak niets te zeggen, ze dragen een groot, loodzwaar geheim mee. Behalve de lichamelijke schade die kan worden aangericht, is er ook een enorme psychische schade, die het hele verdere leven kan duren. Omdat een onderwijzer iemand is die buiten het gezin staat, maar met wie een kind toch elke dag te maken heeft, kan die een soort vertrouwenspersoon worden. Het gebeurt daarom wel dat kinderen juist op school de eerste signalen geven dat ze met een probleem worstelen. In het geval van incest is het heel moeilijk voor een leerkracht goed te reageren, of die signalen te begrijpen. De nu uitgebrachte brochure verwijst daarom naar een boekje dat alle scholen toegestuurd hebben gekregen, 'Voorlichting over seksueel misbruik aan kinderen'. Verder wordt een oproep gedaan naar de conferentie te komen die op 27 maart speciaal voor leerkrachten wordt gehouden.

'Jonge Rus mag masturberen'

Par 11

Masturberen mag tegenwoordig in Rusland, maar wel voor je achttienste, heeft een Russische dokter gezegd in een medisch blad. Dokter Zacharov zegt in het blad Zdorovije (gezondheid): 'Masturbatie is een voorbijgaande gewoonte eigen aan jongens en meisjes van twaalf tot achttien jaar, in de periode van hun seksuele rijping,' schrijft hij. 'Geen ziekte en ook geen smerige en schandelijke daad, zoals veel ouders in de Sovjet Unie hun kinderen laten geloven.'

De angst die bij de Russen schijnt te bestaan, dat je er gek van zou worden of een lichamelijke afwijking van zou krijgen, neemt hij ook weg in zijn artikel: 'Er bestaat geen enkel verband tussen.'

Ouders moeten hun kinderen niet straffen of uitlachen, als ze merken dat hun kinderen het bij zich zelf doen, is de raad van dokter Zacharov. 'De kinderen zouden er een complex van kunnen krijgen.' Als 'troost' zegt hij dat het eens ophoudt. 'En mocht dat niet lukken, dan kan een interessant beroep of het actief beoefenen van een sport helpen bij het overwinnen van de behoefte om te masturberen,' zegt de arts.

'Schuimpjespolitie? Bikkelhard is het'

Gretha Kostwinder verlaat Utrechtse kinder- en zedenpolitie

door Gerie de Jong

UTRECHT - Zelf nog verrast over haar aanstelling vertelde ze thuis dat ze een baan had. Haar ouders reageerden verheugd. Tot ze hoorden dat ze bij de politie ging werken. „Wat?“, riep haar vader, „ga jij heulen met de vijand?“

Gretha Kostwinder, 38, chef van de kinder- en zedenpolitie en de sociale afdeling in Utrecht, weet nog precies dat ze die morgen uit bed werd gebeld met de mededeling dat ze als waarnemend chef op de kinder- en zedenafdeling was aangenomen. „Donders, ik? Hoe krijgen ze dat voor mekaar?“, vroeg ze zich toen af.

Met haar kandidaats-pedagogiek en een bijna afgeronde studie rechten op zak, had ze gesolliciteerd naar die baan. Ja, ze was zeer geïnteresseerd in het politie-apparaat, had ze op het sollicitatiegesprek gezegd. Maar in werkelijkheid had ze nooit één gedachte aan de politie besteed. Tijdens de daarop volgende psychologische test moest ze trentjes rangeren. Die dingen moesten in de remise belanden. Ze kwamen er alleen nooit aan.

In 1975 kwam de Groningse Gretha Kostwinder in dienst van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie. In 1981 volgde ze Anneke Visser op als chef en over enkele dagen, op 16 februari, wordt ze districtschef van bureau Overvecht, waar ze aan

negentig mensen leiding gaat geven. „Ik weet nog niets van de algemene politiedienst, dus ik ga eerst maar eens kijken hoe het gaat. Meelopen met de ploegen en zo. Kijk, ik wil geen chef zijn van negentig mensen zonder te weten wat ze doen, waar ze tegen aan lopen, wat hun problemen zijn. Ik moet weten wat er in de praktijk aan de hand is, anders kan ik niet werken.“

'Vreselijk vervelend'

Kostwinder begon haar politieloopbaan met een aanvullende opleiding van twee jaar op de politieacademie, waar ze met groot genoegen de deur voor de laatste keer achter zich dicht sloeg. „Het was er heel schools en ik moest alles uit mijn kop leren. Vreselijk vervelend.“

Gretha Kostwinder hakte daarna nogal aan tegen haar baan bij de kinder- en zedenpolitie vanwege alle kritiek op die afdeling. De rest van het politieapparaat vond de cheffin Anneke Visser een vrouw met wie niet viel samen te werken, die zich bovendien liet tutoyeren en die dagelijks ochtendbesprekingen met haar personeel hield.

Kostwinder: „Ik kon al gauw prima met haar overweg en haar ideeën bevielen mij. Al zat iedereen af te wachten wanneer we ruzie zouden krijgen en de schuifwand tussen onze bureaus dicht zou gaan.“

Het grootste verschil zat echter in het beleid. Op de kinder- en zedenafdeling werden en worden veel zaken geseponeerd. Men zag meer

heil in het bekijken van achtergronden van crimineel gedrag en het zoeken naar oorzaken daarvan, dan in een zaak strafrechtelijk te vervolgen. Zo ontstonden de eerste contacten met het JAC (Jongerenadviescentrum). Een linkse club, waarmee je toch niet ging samenwerken, zo vond de rest van de politie tien jaar geleden. Inmiddels zijn de ideeën binnen de politie sterk veranderd, meent Kostwinder. „Nu zegt de korpsleiding: „Julie beleid is zo goed, dat eigenlijk het hele korps zo zou moeten werken.“

Vrouwenbeweging

In navolging van Visser heeft ook Kostwinder een nauw contact met de dertig mensen op haar afdeling. Betrokkenheid en een grote kennis van zaken vindt ze voor haar functie een eerste vereiste. „Als ik niet weet welke achtergronden en oorzaken een rol spelen bij incest, als ik geen inlevingsvermogen heb, als ik me niet verdiep in zedenproblematiek, in alloctonen en in wat kinderen motiveert om strafbare feiten te plegen, dan kan ik hier niet werken.“

Dat heeft tot gevolg dat we nauw samenwerken met andere groepen.

Er zijn meer kanten aan een zaak dan strafrechtelijk. Ik heb zodoende veel van de vrouwenbeweging geleerd. Samenwerking klinkt heel logisch, maar voor de politie is het nog geen traditie.“

Het samenwerken met anderen loopt echter als een rode draad door het beleid van de kinder- en

zedenpolitie heen. Het betekent niet alleen een uitwisseling van informatie, maar het relativert ook eigen denkbeelden, is Kostwinder ervaring. „Je krijgt bij de politie met zaken te maken waarvan je denkt: hoe kan dat in godsnaam gebeuren.“

Dat levert een vertekend beeld op van de samenleving. Het wordt heel negatief, omdat je steeds met negatieve dingen bezig bent. Groepen van buitenaf corrigeren zo'n beeld.

Ik wil me zo breed mogelijk oriënteren om een enge visie te voorkomen. Zeker omdat ik bij de politie zit, die alles met macht te maken heeft.“

Blanke manencultuur

Het is een grote misvatting om te denken dat Kostwinder's afdeling de naam 'schuimpjespolitie' verdient, zegt ze. Aarranging, verkrachting, incest en kindermishandeling zijn bikkelharde zaken. Het blijkt dat haar afdeling het hoogste percentage overspannen mensen telt.

„Vroeger haalden ze het weleens in hun hoofd emotioneel zwakke en labiele mensen naar onze afdeling te sturen. Zo van: daar hebben ze het nog wel.“

De het christelijke-blanke manencultuur. Die typering heeft Gretha Kostwinder ooit bedacht voor de politie. Kostwinder heeft binnen die cultuur nu een hoge functie. Toch heeft ze vreemd genoeg nooit het gevoel gehad minder geaccepteerd te zijn, of meerte

moeten presteren dan een man. Al heeft ze zich nooit de kaas van het brood laten eten. Om die functie te bereiken, heeft ze nobit een bewust-strategie gevolgd. Dat doet ze wel als ze een ander beleid wil voeren. „Ik zoek dan steunpunten binnen en buiten de organisatie, mensen die kennis van zaken hebben en tevens op dezelfde beleidslijn zitten. Die gebruik ik om mijn ideeën erdoor te krijgen.“

Zoals vrouwen op hoge functies, heeft ook Gretha Kostwinder geen gezin om voor te zorgen. Overigens heeft ze geen concessies hoeven doen, omdat ze nooit kinderen heeft willen hebben. „Ik zou er ook niet aan moeten denken om naast de werk nog een gezin te hebben.“

Inmiddels al ruim twaalf jaar bij de politie, heeft Gretha Kostwinder zich nooit bewust met haar loopbaanplanning beziggehouden. Op het gevaar af de vrouwenbeweging over zich heen te krijgen, komt ze met de overtuiging dat vrouwen minder carrièrgericht zijn dan mannen.

„Mannen stippelen dat helemaal uit, gaan er helemaal in op. Vrouwen kiezen eerder voor werk dat ze leuk vinden. Een voordeel daarvan is dat je vrijer bent om dingen te doen die niet helemaal in het beleid passen. Je bent minder bang om vijanden te maken. Ik snap niet hoe jullie dat durven“, hoorden Anneke Visser en ik vaak van een collega als we weer eens botsten. We zijn

boos“, zeiden we dan. Samen durf den wij een heleboel.“

ME

Onder aandrang van de korpsleiding vertrekt ze binnenkort naar het bureau Overvecht. Niet dat ze daarmee promotie maakt, maar dat zal haar een zorg zijn. Waar het om gaat is, zo weet ze, dat ze haar ideeën over de werkwijze van de politie probeert gestalte te geven op haar nieuwe plek. Haar opvolger bij de kinder- en zedenpolitie wordt commissaris Wieger Doeven. Een man die zeker niet vanuit carrière-oogpunt op die post terechtkomt, vertelt Kostwinder er meteen bij.

Als voorzitter van de werkgroep emancipatiebeleid in het Utrechtse korps heeft ze gemerkt dat vrouwen in lagere rangen meer problemen hebben met mannen dan vrouwen in hogere functies. „Ik ben daar alert op. Als in Overvecht iemand onbeschoft is tegen een vrouwelijke collega, dan zeg ik tegen haar: Hé, hoe vind je dat, wat ga je hier aan doen?“

Kostwinder vindt dat er meer vrouwen bij de politie moeten komen, omdat ze het vak net zo goed kunnen uitoefenen als mannen. En kom bij haar niet met de ME aanzetten. Daar heeft ze schoon genoeg van.

„Van mij hoeven vrouwen niet bij de ME. Ik zou het zelf ook niet doen. Er zijn nu eenmaal verschillen tussen mannen en vrouwen. Als vrouwen zelf in de voorste linies willen staan om de keien op te vangen, O.K. Maar ik word donders als vrouwen alleen bij de politie geaccepteerd worden als ze deelnemen aan de ME. Vrouwen zijn ontzettend waardevol, omdat ze vaak een andere benadering van werk hebben, op een andere manier conflicten oplossen en sfeergevoeliger zijn. Zet mensen op de plekken waar ze het beste zijn. Daar bereik je tenslotte het meeste mee.“

Mr. Gretha Kostwinder: 'Ik ben niet milder geworden'

In november 1985 diende minister Korthals Altes een voorstel in om seks met kinderen ouder dan twaalf jaar niet meer strafbaar te stellen. Zijn voorstel was gebaseerd op de bevindingen van een commissie onder leiding van professor Melai die er jaren aan had gewerkt. Het CDA had grote bezwaren en ook binnen de VVD en de PvdA bleken tegenstanders te zitten. De minister verklaarde ijlings van zijn voorstel geen halszaak te willen maken. Het COC heeft onlangs een voorstel gedaan om het huidige verbod te versoepelen. Het verbod zou gehandhaafd moeten blijven tenzij de jongere zelf het contact heeft gezocht en het in stand heeft gehouden. In bijgaand gesprek legt dr. W. Wolters uit waarom hij een fel voorstander is van de bestaande wet. Hoe wordt er bij de politie over gedacht?

In Zwolle spreekt mevrouw Goudbeek van de kinder- en zedenpolitie van een beleid 'nieuwe stijl'. Toen er een moeder op het bureau kwam die er bezwaar tegen maakte dat haar vijftienjarige dochter met een eenentwintigjarige jongen naar bed ging zei ze: 'Moet dat nu echt, die aangifte?'. Maar het moest wel uitgezocht worden want er was een aangifte. 'Ik merkte dat die jongen en het meisje smoorverliefd waren. Er was niets van dwang. Wat konden we doen? Er is verbaal opge maakt en aan justitie doorgestuurd. Ik heb er niets meer van gehoord, het zal wel geseponeerd zijn.' Zij heeft niet het idee dat pedofilie (in de praktijk vrijwel altijd oudere mannen die op heel jonge jongens vallen) toeneemt. Nu en dan is er een melding dat een 'kinderlokker' is signaleerd. Er ontstaat dan een paniekeractie in de buurt. Was het alleen maar een gerucht of meer? Dat valt niet altijd uit te maken.

Echte gevallen van pedofilie zijn in Zwolle (middelgrote provinciestad) zeldzaam. Meestal gaat het dan om een man die met zijn auto indruk maakte op het kind en het meenam naar een hotelkamer. Daar wordt wel een zaak van gemaakt. 'Maar we hebben hier ook een geval gehad van een jongen van vijftien die smoorverliefd was op een gescheiden vrouw van dertig met twee kinderen. We hebben met ze gepraat. De ouders van die jongen zaten met een geweldig probleem. We hebben met ze gepraat maar er was geen breekijzer groot genoeg om ze uit elkaar te krijgen. Je kon er wel van uitgaan dat er seks was, maar wat konden we doen?'

In Utrecht sprak ik met mr. Gretha Kostwinder, chef van de kinder- en zedenpolitie, waar ze twaalf jaar werkte en deze week afscheid nam. De ouders, vertelt ze, vormen de hoofdbron van de meldingen. Het klassieke verhaal is dat het kind iets heeft verteld over een vreemde meneer die iets heeft laten zien of met zijn vingers in het broekje is geweest. Soms ook constateren ouders een irritatie aan de bips. Ze schat dat er per jaar negentig tot honderd meldingen zijn van exhibitonisten, 'de minst erge vorm van seksueel afwijkend gedrag'. De cijfers over 1986: twee aangiften van gemeenschap van ouderen met kinderen tussen de twaalf en de zestien. Eenendertig aangiften van ontucht met kinderen beneden de zestien. Twaalf aangiften van ontucht met eigen kind of stiefkind en 117 aangiften van schennispleging. In totaal, aangiften van verkrachting en aanrandingen meegerekend, 317 aangiften. 'Gretha Kostwinder: 'Nee, ik ben niet milder geworden na die twaalf jaar. Ik vind ook niet dat alles altijd

Mr. Gretha Kostwinder (Foto: Hans van den Bogaard)

strafrechtelijk afgehandeld moet worden. Mijn stelling is: eerst zoveel mogelijk feiten boven tafel, dan pas kunnen we zien wat de beste hulpverlening is. Er bestaat hier een vaste groep van ongeveer tien pedofielen die we kennen. Daar hebben we contact mee, die zijn ook open en ontkennen ook niet. We kijken heel goed hoe het contact is ontstaan, hoe oud het kind is en wat voor soort ontucht bedreven is. En we gaan vooral ook na: is er sprake geweest van chantage. Ik vind pedofilie een moeilijke zaak. Ik ben er nogal wisselend in, maar niet milder. Ik heb door mijn politie-ogen toch te veel dingen gezien die echt niet goed zijn. Het moet strafbaar blijven. Dat

betekent niet dat het altijd tot strafvervolgning moet leiden. Ik zeg daar wel direct bij: wat wij hier zien zijn de zaken waarin het helemaal fout is gelopen. Wat we niet zien zijn de gevallen waarin het in perfecte harmonie is verlopen, even aangenaam dat die bestaan. Wat ik hier krijg heeft dan ook niets te maken met gelijkwaardigheid van kind en oudere. Het zijn toch de kinderen die van de pedofiel alles mochten wat hun thuis onthouden werd. Cadeautjes krijgen en gezellig samen naar de Efteling. Ja hoor, bijna iedere pedofiel is erg aardig maar je krijgt dan wel dat zo'n kind denkt: voor wat, hoort wat. Zo zien we het hier keer op keer. En wat we ook altijd zien is dat zo'n kind wordt gezegd dat hij het thuis niet mag vertellen. De keerzijde ken ik ook. Het kind krijgt veel genegenheid die het thuis ontbeert. Wat ik ook heel belangrijk vind is de vraag of er sprake is van een afhankelijkke situatie. De groepsleider dus in een tehuis. Dat is ook niet goed. Ik heb wel eens gemerkt dat pedofielen het zo mooi kunnen verkopen dat je zelf denkt: ik heb vroeger wat gemist. Mijn beleid was erop gericht: hoe richt je de minste schade aan. Ouders zijn des duivels als ze het merken. Opa en oma worden ingeschakeld. Iedereen stelt de meest verschrikkelijke straffen voor. Dan krijgt het soms een emotionele lading die voor het kind veel negatiever is dan nodig was. Waar ik echt beroerd van word is het kleine groepje pedofielen die het nergens anders over hebben dan over seks. Dat wordt echt vervelend. Altijd over lijven, benen, pie-meltje. Dat stoort me enorm. Dat heeft ook niks meer met een relatie met een kind te maken. Dat is alleen maar om de seks.

PEDOFILIE

EN VERANTWOORDELIJKHEID

Het is een bekend mechanisme, dat mensen zich afsluiten voor die dingen waar ze bang voor zijn en vervolgens verwachten dat niemand het onderwerp aanroert. Zo ontstaan taboes en wee je gebeente als je het zwijgen doorbreekt. Taboes doen zich bij uitstek voor op het terrein van de seksualiteit. Men heeft hierbij altijd al ambivalente gevoelens gehad, maar er gebeuren op dit gebied soms dingen, die men absoluut niet wenst te zien. Toch zijn in de afgelopen jaren meerdere seksuele misstanden bespreekbaar geworden.

Zo hebben slachtoffers van 'incest' bijvoorbeeld zelf de aandacht gevestigd op het op grote schaal seksueel misbruik maken van kinderen binnen gezinnen, waarbij op de meest grove wijze macht en vertrouwen worden misbruikt. Een veel minder besproken onderwerp is dat van de pedofilie, waarbij soms sprake kan zijn van meer liefdevolle seksuele relaties tussen volwassenen en kinderen buiten gezinsverband.

Met volwassen mensen, die zich erotisch en seksueel aangetrokken voelen tot kinderen, weten we kennelijk geen raad. We keuren het fenomeen dus moreel af en laten het verder maar liever onbespreekbaar. Doordat je een verschijnsel negeert, is het echter nog niet verdwenen, integendeel, door het te negeren laat je mensen, die met zo'n eigenschap zijn behept en de betrokken kinderen in de kou staan. Daarmee ontnemen je jezelf de kans hen te helpen om op een goede manier met zichzelf en de ander om te gaan. Het kan bijna niet anders of dat moet leiden tot isolement en vereenzaming van hen die het betreft en diens gevolge soms tot verkeerde daden. Dat laatste is dan weer aanleiding tot het opleggen van straf en daarmee heeft de samenleving zich er opnieuw van afgemaakt.

Het is niet makkelijk om een zo omstreden verschijnsel als pedofilie aan een eerlijke beschouwing te onderwerpen. Pas dan, wanneer je echt durft

te kijken zonder afkeer en vooringenomenheid naar wat er werkelijk aan de hand is, zul je misschien enige invloed kunnen hebben op die gedragingen, die voor niemand acceptabel zijn.

Identificatie

Ook ik zou uit mezelf zonder verzoek daartoe* nooit op het idee zijn gekomen om een artikel te schrijven over zo'n netelig onderwerp als pedofilie. Afinitieit met een sociaal verschijnsel ontstaat nu een keer doordat men zich met enig aspect ervan kan identificeren. Zoals Abel Herzberg dat uitdrukt: sociale problemen komen niet tot ons door de deur van ons vertrek, maar langs andere weg, door de spiegel.

Door mijn werk bij de zedenpolitie kom ik met verscheidene ingrijpende problematieken in aanraking, zoals allerlei vormen van seksueel geweld ten aanzien van vrouwen en kinderen, dwang en geweld binnen de prostitutiewereld, potenrammerij etc. Het is niet moeilijk om je met de betrokken slachtoffers te identificeren en je mede verantwoordelijk te voelen voor een doeltreffende bestrijding van dat geweld. Het toegebrachte leed is duidelijk en de daad is zonder meer werpelijk. Bij pedofiele relaties tussen volwassenen en kinderen is dat niet altijd zonneklaar en dat veroorzaakt soms een zekere verlegenheid.

Die ambivalentie heeft er bij mij in ieder geval toe bijge-

dragen, dat het onderwerp pedofilie wat op de achtergrond is geraakt en gedurende de laatste jaren minder aandacht heeft gehad. Ik realiseer me nu, dat dat van invloed is op de kwaliteit van het werk van onderzoekers. Bij het doorlezen van processen-verbaal om daaruit informatie te putten over pedofilie, ontdekte ik tweeërlei. De processen-verbaal bevatten slechts gegevens over de gepleegde feiten en niet over gevoelens en beleving van de betrokkenen en bijna alle verdachten hadden een ontkenende verklaring afgelegd. Dat laatste is nauwelijks verbazingwekkend. Het is bij een zo zaakgerichte benadering voor pedofielen waarschijnlijk moeilijk om zichzelf daarin te herkennen.

Zo werd ook mij de spiegel voorgehouden. En die ontdekking is voor mij samen met de verwachting die anderen van mij bleken te hebben in dit opzicht, voldoende motivatie om mij nadrukkelijker in het onderwerp pedofilie te verdiepen en dit artikel te schrijven.

Etiket

Pedofilie, het woord alleen brengt al een zekere verwarring teweeg. Het is een soort verzamelnaam voor alles waar we geen raad mee weten, dat varieert van de meest ziekelijke excessen tot onschuldige liefkozingsen.

Door het gebruik van zo'n etiket worden ook door betrokkenen als positief ervaren pe-

dofiele relaties verdacht gemaakt en gecriminaliseerd. Zo'n woord roept gevoelens van afkeer en veroordeling op bij buitenstaanders en schulden schaaftgevoelens bij betrokkenen. Beide partijen zijn daardoor niet meer vrij om zich ten aanzien van het verschijnsel te kunnen uiten.

Een ander nadeel van het woord pedofilie is dat het een enorm emotionele lading heeft en dat daardoor één aspect van de persoonlijkheid van de betrokken mensen een veel te zwaar accent krijgt, waardoor alle andere facetten als het ware wegvallen. Dat geeft een vertekend beeld en heeft ongetwijfeld een uiterst negatief effect op hen die het aangaat. Zo worden deze mensen onvoldoende in hun waarde gelaten en geïsoleerd. Wie te maken krijgt met pedofielen zal daar terdege rekening mee dienen te houden en van geval tot geval moeten bekijken wat er precies aan de hand is. Wellicht is het verstandiger om zo'n verwarring-stichtend woord maar helemaal te vermijden.

Beeld bij politie

Voor zover mij bekend zijn het uitsluitend mannen, die bij de politie als pedofiel zijn geregistreerd en betreft hun voorkeur meestal jongetjes. Ze komen voort uit alle maatschappelijke lagen, van kapper tot kapitein.

In de schaarse literatuur, die er over pedofilie in Nederland bestaat, wordt melding gemaakt van pedofiele relaties tussen volwassenen en kinderen, die door beide partijen als zinvol worden ervaren. Vermoedelijk zijn die contacten eerder uitzondering dan regel, omdat het onwaarschijnlijk lijkt dat zij op grote schaal maatschappelijk worden aanvaard waardoor de relaties positief kunnen worden beleefd. De politie komt dat soort positieve relaties in ieder geval niet tegen. Pas als er problemen zijn, wordt de politie er in gemengd, hetzij door het betrokken kind en diens ouders, hetzij door derden, bijvoorbeeld buurtgenoten of scholen.

In het ergste geval is er dan sprake van geweld, intimi-

datie, machtsmisbruik of verleiding. Het komt echter ook voor dat kinderen het op zichzelf tedere contact fijn vinden en dan de seksuele kant ervan maar op de koop toenemen of als legere prestatie voor de geboden gezelligheid menen te moeten toestaan. Soms vinden ze het ook spannend. Vaak lopen kinderen met schuldgevoelens rond, omdat ze weten, dat hun ouders dat seksuele contact zullen afkeuren. Sommige kinderen raken in verwarring omdat ze er niet over mogen praten tegen hun ouders, waardoor zij van hen vervreemden. Dat betekent levens, dat ze bij problemen met dat contact alleen nog terecht kunnen bij de pedofiel zelf met wie ze de relatie hebben.

Het is bijna niet te vermijden, dat er altijd wel enige pressie uitgaat van factoren als overwicht, leeftijdsverschil, gezags- en machtsverhoudingen. Ook al wil de pedofiel geen schade aan het kind toebrengen, hij merkt het veelal niet als hij de grenzen van het kind overschrijft.

Bij de meer weerbare kinderen, d.w.z. kinderen met begripvolle en verstandige ouders, zal dat niet zo snel gebeuren, omdat die zelf meestal hun grenzen wel kunnen aangeven. Het valt echter bij de politie op

dat in dit soort zaken vaak minder weerbare kinderen zijn betrokken, verwaarloosde kinderen, zwakbegaafde en moeilijk opvoedbare kinderen. Voor een beetje aandacht kun je van alles met ze doen. Met een peppertje zijn ze te lijmen. En sommige kinderen hebben al ontdekt dat er munt valt te slaan uit contacten met pedofielen. Nog even en de commercie zal zich ook hiervan meester maken.

Kind en seksualiteit

Kinderen zijn door hun natuurlijke openheid en spontaniteit dikwijls in staat om op een onwapenende manier door de afweer en angst van geremde grote mensen heen te breken. Ze maken makkelijk contact, zijn onbevangen, nieuwsgierig, vol vertrouwen en zitten lekker in hun vel. Ze hoeven nog geen

terrein af te bakenen en overbruggen zo gemakkelijk de kloof naar volwassenen.

Ze zijn ook heel goed in staat om lichamelijk hun gevoelens uit te drukken. Ze leggen vertrouwelijk een hand op je knie, komen eens lekker tegen je aan zitten om de warmte van je lijf te voelen, willen naast je aan tafel zitten en door je naar bed worden gebracht, om op een ander moment weer helemaal in hun eigen spel op te gaan alsof je er niet meer bent. Dat is ook de kern van de aantrekkingskracht, die een pedofiel voor een kind ervaart.

Op een gegeven moment ontdekken kinderen het eigen lichaam en het verschil tussen de seksen. Ze doen seksspelletjes met andere kinderen en proberen hun grenzen uit. Wie echter deze groeiprocessen verwart met seksualiteit van volwassenen, vergist zich. Daar is een kind nog niet aan toe. De betekenis die door volwassenen aan seksualiteit wordt gegeven en de daarbij behorende emoties, worden door kinderen niet begrepen, die kunnen ze niet beheersen. Daarmee mag je ze dus ook niet belasten, anders ga je voorbij aan hun geestelijke ontwikkeling. Kinderen trekken zich onmiddellijk terug op de eigen stellingen als ze iets niet aan kunnen. Dat moet kunnen, anders wor-

den ze geestelijk verkracht, misvormd nog voordat ze de kans krijgen om te groeien en hun eigen mogelijkheden te ontdekken.

Je mag een kind bijvoorbeeld ook niet opzadelen met de zinloosheid van je bestaan. Verdriet kan een kind begrijpen, dat is herkenbaar, maar niet de intensiteit van de daarbij behorende gevoelens. Je mag kinderen nooit de bodem laten zien. Eenzaamheid kunnen ze begrijpen, volwassen seks niet; ze weten niet waar dat een begin van is. Om dan nog maar te zwijgen over de tol die kinderen betalen, wanneer die seksuele gedragingen plaatsvinden in een sfeer van stiekemheid. Wie echt van kinderen houdt, respecteert hun behoefte om zich op hun eigen manier en in hun eigen tempo te ontplooiën en die zoekt een vorm om uiting te geven aan zijn liefde, die stimuleert en kinderen niet blokkeert in hun groei-proces.

De pedofiele geaardheid

Ieder mens heeft van nature behoefte aan contact en aan ontplooiing van zijn mogelijkheden. Die contactbehoefte kan echter danig worden gefrustreerd en talenten kunnen ongebruikt blijven liggen, waardoor ze nooit tot wasdom ko-

men. Zo valt bij pedofielen op, dat ze vrijwel geen echte vrienden onder leeftijdgenoten hebben, maar wel verticale relaties aankunnen, dat wil zeggen met jongere en soms ook oudere mensen. Bij deze laatsten is de behoefte om hun territorium af te bakenen minder groot.

Om op een harmonische manier uit te kunnen groeien heeft een mens naast eigen mogelijkheden de hulp van andere mensen nodig en een cultuur waarin hij de ruimte krijgt. Aangleg en milieu zijn bepalend voor ieders ontwikkeling. Beide factoren zijn echter zo met elkaar verweven, dat de grens nooit meer te trekken is tussen datgene wat aangeboren is en dat wat verworven is. Zo is het dus ook niet duidelijk waardoor een verschijnsel als pedofilie kon ontstaan. Genetisch zijn er echter tot nog toe geen bijzondere kenmerken ontdekt, zo heb ik me laten vertellen. Dat zou doen veronderstellen dat oorzaken misschien eerder in opvoeding en milieu zouden moeten worden gezocht en dat door betrokkenen met steun van anderen getracht zou kunnen worden om de grenzen van hun mogelijkheden nog iets te verleggen.

Dat neemt echter niet weg dat pedofielen door een enkel facet in hun persoonlijkheid ernstig zijn gehandicapt

omdat juist dat facet maatschappelijk niet aanvaard wordt en bovendien de mogelijkheid ontbreekt om hun seksuele verlangens om te zetten in daden. De ons omringende cultuur maakt het er voor de pedofiel niet gemakkelijker op. Waar enerzijds de verzorging van gevoelens ernstig wordt verwaarloosd en de zelfbeziinning op een laag pitje staat, bestaat er anderzijds een soort dwang om al je impulsen direct te bevredigen, in dit geval zoiets als 'seks moet en wel onmiddellijk als je daar behoefte aan hebt, onthouding is niet goed voor een mens. Als je daar anders over denkt, ben je niet bevrijd'.

Toch zal ook aan pedofielen duidelijk moeten worden gemaakt, dat wat hun seksuele verlangens betreft kinderen voor hen verboden gebied zijn. Hoe ook iemands geaardheid mag zijn, het ontslaat hem nooit van zijn verantwoordelijkheid. Een mens is niet verantwoordelijk voor zijn gevoelens, maar wel voor hoe hij daarmee omgaat. Die verantwoordelijkheid is misschien nog wel het meest fundamentele gegeven, dat de mens tot mens maakt. Daarvan worden pedofielen niet uitgezonderd. Gelukkig kunnen veel mensen, als ze dat willen, doorgroeien naar andere aanwezige mogelijkheden en daarmee

oorspronkelijke behoeften (enigszins) terugdringen. Dat vereist realiteitszin en veel oefening. Liefde laat zich niet vangen in slechts één uitdrukingsvorm.

Strafrecht

Seksuele contacten tussen volwassenen en jongeren onder 16 jaar zijn in Nederland strafbaar gesteld. Desondanks bestaat er ten aanzien van pedofielen met seksuele contacten een zeer mild vervolgingsbeleid. Je zou kunnen stellen, dat het strafrecht op dit punt met de nodige nuancering wordt toegepast.

Nu binnenkort herziening van de zedelijkheidswetgeving in het parlement aan de orde komt, zijn er groeperingen, die erop aandringen, dat het huidige verbod op seksuele contacten met jongeren tussen 12 en 16 jaar wordt genuanceerd door er strafuitsluitingsgronden aan toe te voegen. De strafuitsluitingsgronden zouden dan betrekking moeten hebben op situaties, waarbij het machtsverschil tussen volwassenen en jongeren gering is en de jongeren zonder daartoe gedwongen te zijn met het contact hebben ingestemd. Gedacht wordt hierbij aan pedofiele en homoseksuele contacten en niet aan incest. Dit wordt beargumenteerd met

'Mensgerichte aanpak is nu beleid voor het gehele korps'

(Door Henny de Vos)

UTRECHT — Toen ze in '81 de leiding over de Utrechtse kinder- en zedenpolitie overnam van Anneke Visser, zei Gretha Kostwinder de 'lijn-Visser', met als belangrijkste kenmerk de mensgerichte aanpak, door te willen trekken. Na ruim vijf jaar chefschap zegt ze in haar opzet te zijn geslaagd. „Het beleid heeft dezelfde lijnen gevolgd”.

Hoewel ze van een 'lijn-Kostwinder' niet wil horen, ontkent ze niet dat haar persoonlijkheid invloed op de afdeling heeft gehad. „Natuurlijk. Ik ben een heel ander mens dan Anneke. Ik ben directer, minder filosofisch en uitgesproken duidelijk — soms te duidelijk, op het botte af. Ik ben niet iemand die voorzichtig reageert. Ik kan, spontaan, heel kwaad worden. Signaleer ik een probleem, dan benader ik dat pragmatisch, gevoelsmatig soms. Nooit met zulke uitvoerige overwegingen. Ik geloof dat dat het meest kenmerkend aan mijn manier van werken is. Dat ik 'n pragmaticus ben”.

Negatief oordeel

De nu zeventien rechercheurs tellende afdeling kinder- en zedenpolitie (KZP) werd in de periode-Visser en in de begin van het bewind-Kostwinder met de nodige argwaan door de rest van het Utrechtse korps bekeken. „We waren een vreemde eend in de bijt. Er werd over deze afdeling, vaak zonder al te veel ver-

In het kader van de job-rotation bij de Utrechtse politie, waarbij werknemers op vrijwillige basis van functie veranderen, werd mr Gretha Kostwinder (38), alweer enige tijd geleden, de vraag gesteld of ze de leiding over de kinder- en zedenpolitie wilde rullen voor die over het bureau Kaap Hoorn dreef. Na enige aarzeling, de nodige druk van bovenaf en het vervullen van twee door haar gestelde voorwaarden (omtrent haar opvolging en de toekomst van de kinderpolitie), stemde de hoofdinspecteur in met de verhuizing van het centrum van Utrecht naar de buitenwijk Overvecht. Daar begint ze de zestiende van deze maand in haar nieuwe functie. Een overstap die ze „best spannend” vindt.

stand van zaken, een negatief oordeel geveld. Dat maakte ook onderdeel uit van de groeps-cultuur. Op de KZP werkten geen echte politiemensen, leerde iedere nieuwkomer. We zouden de verdachten maar naar huis sturen en de meeste zaken willen seponeren”.

„Dat beeld is nu veranderd. Er is een beter begrip over onze werkwijze, mede omdat we de laatste vier-vijf jaar meer met de algemene politiedienst (APD) hebben samengewerkt. Dat heeft ons uit het isolement, dat logisch was vanwege de kleine afdeling met een specifieke aanpak, gehaald. Verder is die 'mensgerichte aanpak' één van de items in het beleid voor het gehele korps geworden”.

Vorig jaar leek het einde van de afdeling KZP nabij. In het kader van de integratie van politietaken, dreigde opheffing. Een steeds sterkere geruchtestroom leidde tot berichten in de krant en diverse instellingen op sociaal-maatschappelijk terrein uitte hun verontrusting. „Die bui is over”, zegt Kostwinder geruststellend. „Ik heb er ook nooit aan getwijfeld of hij moest overdriven. Maar er is hard aan gewerkt, dat wel. Het heeft veel

energie gekost duidelijk te maken wat onze werkwijze, ons beleid, ons belang is en is geweest. Er zijn korpsen waar de afdeling gesneeuwd is, in Groningen bijvoorbeeld, maar hier wordt over opheffen gelukkig niet meer gedacht”.

Een dwingende voorwaarde voor haar overgang naar de Kaap Hoorn dreef was dat Gretha Kostwinder wil blijven meeprenen en -beslissen over de manier van integreren. Ze heeft zo haar ideeën over welke taken kunnen worden gedeeld met de APD en wil zeker niet van haar afdeling weg met het gevoel, of het verwijt, dat ze het zinkende schip verlaat.

Samenwerking

„Samenwerking met de APD is er al heel lang, zij het dat de misdrijven steeds hier bleven. Het horen van een slachtoffer en het verhoren van een dader moet ook op deze afdeling blijven. Zo iets moet centraal en goed geregeld zijn. Dat mag niet veranderen. Niet iedereen kan het en niet iedereen hoeft zich er in te verdiepen”. Het huiskamerproject in de gedoogzone aan de Europalaan noemt ze een voorbeeld van hoe integratie zou

kunnen. „Dat begeleiden we politieel samen met bureau Marco Pololaan. Niet dat we tegelijkertijd op bezoek gaan, maar we weten het wel van elkaar en er is overleg”.

Kostwinder is van mening dat zedenzaken, kindermishandeling, weglööp-problematiek, incest en echte misdrijven bij de KZP moeten blijven. „De discussie gaat nu over de eenvoudige criminaliteit. Maar een uitkomst over wat nu wel, of wat nu niet met de APD samen kan worden gedaan, is er niet”.

Jeugdcriminaliteit

In vijf jaar zag Kostwinder de maatschappij veranderen. „Toch is het gek. We hebben hier in Utrecht nog niet te maken met ernstige jeugdcriminaliteit, zoals ze die in Rotterdam of Amsterdam kennen. In de periode dat ik hier werk, heb ik maar twee keer een moord door een minderjarige meegemaakt. Daarvan was er ook nog één per ongeluk, dus doodslag. Verder hebben we maar drie heroine-verslaafden, als ik de heroine-prostituées niet meereken, van onder de achttien rondlopen. Niemand gelooft me als ik dat zeg, maar het is echt zo. Maar heb je het over openlijke geweldpleging naar personen toe, tja, dat is toegenomen”.

„Preventie na repressie”, karakteriseert mr Kostwinder het werk van de KZP. „Willen we meer doen, dan moeten de hulpbronnen worden aangeboord. We kunnen nauwelijks zonder de hulpverleningsinstanties. Zou het JAC er bijvoorbeeld niet zijn, dan zouden wij de problematiek van de weglöpers niet aankunnen”. Ze is tevreden over de samen-

werking. „Wij oefenen invloed op hen uit en andersom is dat ook het geval, zeer zeker. Wij leren daar van. Van een enge politievisie is geen sprake, juist omdat we met die instanties samenwerken”.

Tippelen

Eén van de meest spraakmakende zaken in de periode-Kostwinder was een nieuwe plek voor tippelende prostituées nadat de situatie op de Asch van Wijckskade onhoudbaar was geworden. „Ik noem nooit meer drie locaties”, bezweert ze. „Toen ik als opvolgers de Maliebaan, het Moreelsepark en de Europalaan noemde, vielen er drie buurten over me heen”. Ze staat nog steeds op het standpunt, dat de Europalaan geen ideale plek is. „Te ver van de binnenstad, te kort op de snelweg. Het loopt er niet slecht, maar dat is voornamelijk te danken aan het huiskamerproject. Dat voorziet in een behoefte. Zonder was het niet gelukt”. Kostwinder ziet in het Moreelsepark de beste plaats.

Met gepaste tevredenheid noemt ze het aangiftebeleid in verkrachtingszaken. „Het percentage aangiften is nog steeds het hoogste in Nederland”. Met eenzelfde tevredenheid blikt ze terug op de manier van werken op de afdeling. „Er wordt hier, door de bank genomen, op een nette manier gewerkt. Waarbij ik niet zou willen beweren dat er nooit iets gebeurt. Een rechercheur mag denken: die vent zal ik krijgen. Dat is de motivatie voor het politiewerk. Als hij de verdachte op het moment dat we hem hebben, maar correct behandelt. Dat gebeurt dan ook gewoon. Er wordt niet meer ge-gaacht: ik ben politiemans en goed en dat is de verdachte en slecht. Op het moment dat die vent binnen is, voelt een rechercheur zich in in een verdachte”.

Opvolging

Gretha Kostwinder wordt opgevolgd als hoofd van de KZP door commissaris W. Doeve. Toen zij het vaandel van Visser overnam, noemde ze het een bijzonder groot voordeel dat ze al op de afdeling werkte. Doeve deed dat niet. „Hij begint met een achterstand, inderdaad. Maar de afdeling op zich is zo goed ingeschoten op de problematiek, dat hij gauw goed ingevoerd zal zijn”.

Vooruitblikkend op de Kaap Hoorn dreef zegt ze: „Ik zal eerst met alle ploegen meelopen, zodat ik weet waar ik over praat. Ik kan niet werken op een afdeling waarvan ik de werkwijze niet ken”.

„Het is een uitdaging. Ik moet het vak van baas van zo'n bureau nog helemaal leren. Ik zal voor een isolement moeten waken. Hier heb je contacten met de recherche, de vreemdelingendienst. Je praat met de mensen van de andere afdelingen in de kantine. Op de Kaap Hoorn dreef zitten alleen de honderd mensen van je eigen afdeling”.

PEDOFILIE EN VERANTWOORDELIJKHEID

een beroep op een eigen keus en verantwoordelijkheid van jongeren om seksuele relaties aan te gaan of af te wijzen. De wilsvrijheid van jongeren in dit verband zou beschermd moeten worden.

Mijns inziens worden de zaken hier omgedraaid. Niet de wilsvrijheid van jongeren is in het geding, maar de verantwoordelijkheid van de volwassen partner. Voor alle duidelijkheid lijkt het mij beter om het verbod onverkort te handhaven en de wet genuanceerd toe te passen. Geen rechter zal het in zijn hoofd halen om bij vrijwillig aangegane contacten bij min of meer gelijkwaardige partners en een gering leeftijdsverschil (bijvoorbeeld 15 en 17 jaar oud) de oudste te veroordelen, voor zover dat soort zaken al tot een proces-verbaal leiden. Volwassenen zullen zich echter van hun verantwoordelijkheid jegens jongeren bewust dienen te zijn, ook als die jongeren zelf seksueel wervend gedrag vertonen. De strafwet kan hierbij voor pedofielen ook een steun in de rug zijn. Het is maar net van welke kant je het bekijkt.

Openheid

Wanneer men ontdekt pedofiel te zijn, is men meestal gedoemd in alle eenzaamheid met dat probleem te worstelen. De onvermijdelijk daarmee gepaard gaande gevoelens zijn bijna overal onbespreekbaar, zelfs binnen de hulpverlening. Gelukkig zijn daarop enige goede uitzonderingen. Het doorbreken van die eenzaamheid zou

preventief en curatief kunnen werken. Daarin heeft de samenleving haar eigen verantwoordelijkheid. En het wordt hoog tijd, dat zij zich die verantwoordelijkheid bewust wordt. Een tweetal tragische voorbeelden staat mij hierbij voor de geest.

Het eerste geval betreft een groepsleider in een tehuis voor moeilijk opvoedbare jongens. Hij was de enige, die nog invloed kon uitoefenen op een aantal moeilijke jongens, waarvan iedereen vermoedde dat hij er ook seksuele contacten mee onderhield. Aangezien de directie niet verantwoordelijk wilde zijn voor die seksuele contacten, maar ook geen alternatief wist voor de betrokken

jongens, werd de groepsleider met de jongens in een flat buiten de inrichting geplaatst zonder dat er met één woord werd gerept over het seksuele aspect. Mede omdat het probleem onbespreekbaar was, liep de situatie toen geheel uit de hand.

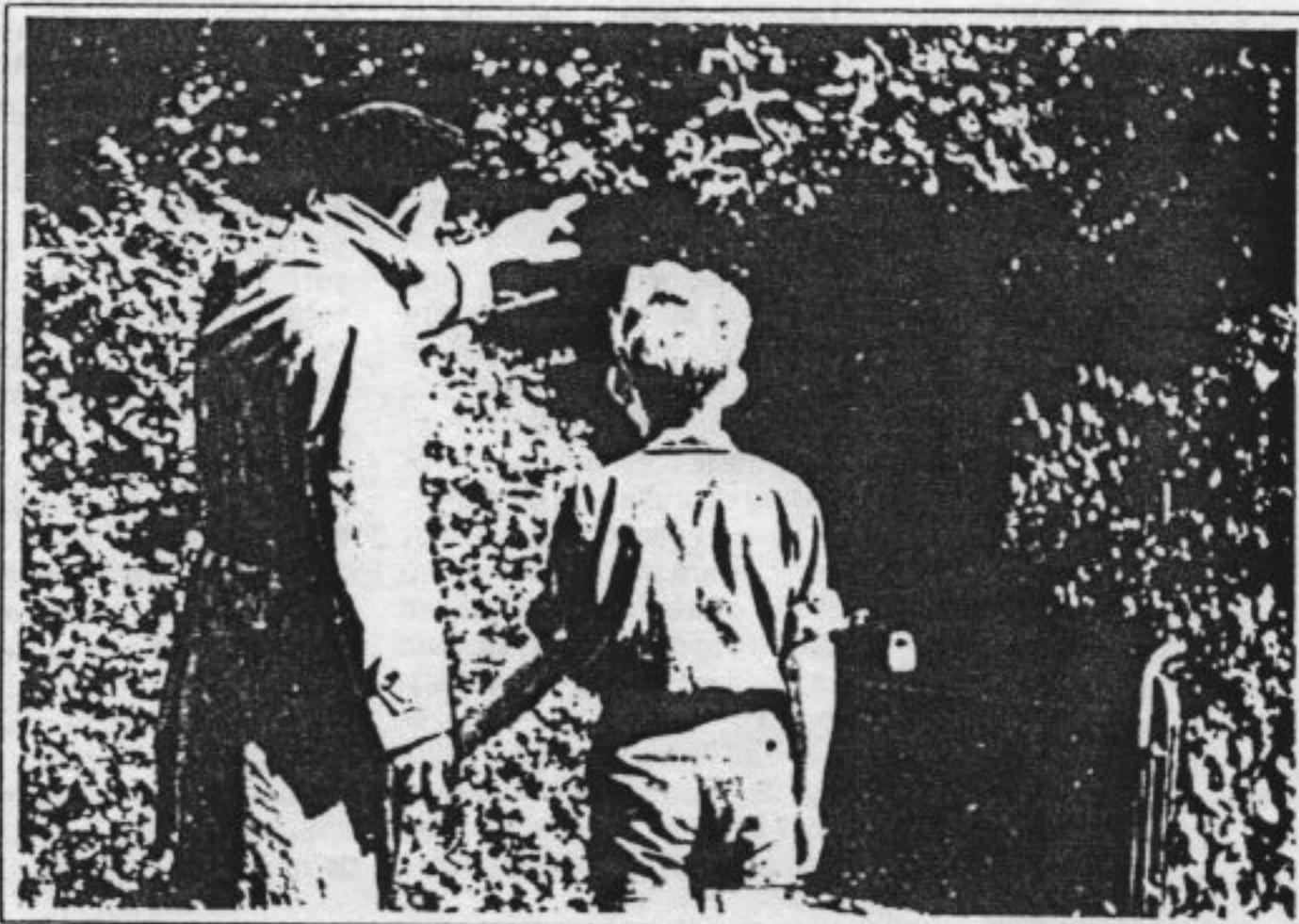
Het tweede geval betreft een hoge ambtenaar, die gedurende zijn hele loopbaan met inzet van al zijn krachten voor veel jongeren op de bres heeft gestaan. Toen ontdekt werd, dat hij met een aantal jongens ook seksuele contacten onderhield, werd hij, overigens terecht, op staande voet ontslagen. De vraag komt bij mij op, of niet veel narigheid voorkomen had kunnen worden, als het

probleem waarmee die man ongetwijfeld heeft geworsteld, met collega's besproken had kunnen worden.

Uit eigen ervaring weet ik hoe groot de behoefte bij veel pedofielen is om te kunnen praten over hun seksuele voorkeur en hoe dankbaar men is, als je bereid bent dat gesprek in alle openheid aan te gaan.

Iedereen, die met pedofielen in contact komt, kan daar in een heel wezenlijke rol vervullen.

Niet alleen de pedofielen hebben het nodig om een luisterend oor te vinden, maar ook kinderen moeten over hun ervaringen kunnen praten om er op een goede manier mee te leren omgaan.

GRENZEN

'Ik erger me aan dat geromantiseerde beeld dat door de pedofilie-lobby wordt opgehangen'

Psycholoog dr. W. Wolters vindt seks vrijlaten boven de twaalf funest

Moet het verbod op seks met kinderen onder de zestien in het strafrecht blijven staan? Het COC staat versoepeling van het verbod voor, de psycholoog Wolters denkt daar anders over, en mensen bij de politie die er in hun werk mee te maken hebben wéér anders. Is seks tussen volwassenen en jongeren een ramp, of een dichterlijk verhaal? Dr. Wolters: 'Een jongen van twaalf die tot fellatio wordt gedwongen, daar denk ik helemaal niet zo licht over.'

Igor Cornelissen

Hij heeft, zegt hij, soms geen zin meer in die discussie over pedofilie en de vraag of het uit het strafrecht moet worden gehaald. Morgen moet hij weer optreden als gastdocent aan de recherschool in Zutphen. Hetzelfde verhaal voor de zoveelste keer. Incest, verkrachtingen, aanrandingen en een beetje pedofilie. Soms denkt hij wel eens: ze gaan hun gang maar. Maar de praktijk is anders, want dr. W.H.G. Wolters is als psycholoog verbonden aan de psychosociale afdeling van het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht. Soms ziet hij vijf nieuwe gevallen per week. Vijf nieuwe rampen. Als crisisopvang krijgt hij ze voor zijn bureau. Zijn hoofdstelling: pedofilie, seks met kinderen, is niet goed. En al denkt hij zeer genuanceerd over het effect van straf: verbod op seks met kinderen onder de zestien moet in het strafrecht blijven staan.

Het zal morgen, voorspelt Wolters, op een discussie uitlopen. De politie vormt ook geen gesloten front van tegenstanders meer. Er zullen zeker jonge politiemannen zijn die zeggen dat ze er toch wat anders tegenaan kijken.

'Natuurlijk zijn er pedofielen die lief en aardig met kinderen omgaan. Ik zal de laatste zijn om dat te ontkennen. Met sommigen heb ik lang gesproken. Zo'n man kan zijn verliefdheid op een jongen van zes heel mooi beschrijven, ontroerend soms. Mij gaat het erom dat je een grens moet blijven trekken. Het COC wil nu als compromis de grens van zestien jaar in het strafrecht handhaven maar een uitzondering maken voor jongeren tussen de 12 en 16 die zo'n contact actie en vrijwillig aangaan. Dat is in feite een legalisering. Voor de goegemeente is het dan toch genormaliseerd. Dan wordt het toch gezien als een normale variant van seksueel gedrag voor jongeren tussen de twaalf en zestien.'

Voor mij staat het ook vast dat zo'n normalisering gaat uitstralen naar kinderen onder de twaalf jaar. U moet zich eens realiseren wat dat in de maatschappij betekent als kinderen van twaalf, dertien en veertien zogenaamd zelf kunnen uitmaken of ze met een oudere een verhouding gaan beginnen. Dan heb je dus een dertienjarige jongen die mag vrijen met wie hij wil. De ouders van die jongen kunnen hem dan toch moeilijk verbieden om 's nachts om twee uur naar de disco te gaan. Seks was altijd het summum van volwassen gedrag. Het was het sluitstuk. Als je een kind van dertien daarin volledig vrijlaat, dan komt hij op één lijn te staan met zijn opvoeders. Die hebben dan niets meer te vertellen. Als je kijkt naar de chaos die nu al

bestaat in het kinder- en jeugdland, ik zie dat toch dagelijks, de geweldige problemen waar de ouders nu al geen raad meer mee weten. Als je kijkt naar de duizenden weglopers per jaar... 't Is heel mooi praten dat de overheid en de samenleving voor de kinderen moeten opkomen, ja een toelage krijgen ze van achthonderd gulden, maar voor de rest laat de overheid ze creperen en in de goot draaien. Ik heb het nu over kinderen in het algemeen. Als je kinderen onder de zestien vrijlaat in het nemen van dergelijke belangrijke beslissingen dan ondermijnt je de positie van de ouders, waar ik als psycholoog groot belang aan hecht, nog verder. Dan krijgen we een hele wonderlijke situatie. Ik zie helemaal niet dat kinderen van twaalf, dertien en veertien, uitzonderingen daargelaten, in staat zijn dergelijke belangrijke beslissingen te nemen. Hoe kan een jongetje van dertien een besluit nemen over een relatie met een man van 57 waarbij hij dan is aangewezen op seksueel contact in de vorm van masturbatie en fellatio? Nou, wat moet ik daarmee? Daar hoef ik toch geen psycholoog voor te zijn. Veel volwassen vrouwen vinden fellatio al helemaal niet leuk.

Seks door jongeren? Prima. Seksuele experimenten? Prima. Maar dan wel het liefst onder en met elkaar en wel volgens hun eigen ritme en hun timing en met hun eigen repertoire.

Het COC zegt: we zijn tegen misbruik. Maar hoe wil je dat misbruik definiëren? Vrijwilligheid? Hoe gaat dat? Ik ken dat argument wel: volgens de bestaande wet is een jongen van negentien die het met een meisje van vijftien doet strafbaar. Maar daar gaat het helemaal niet om. Er is toch niemand die daar iets tegen wil doen. Dat wordt alleen als afleidingsmanoeuvre gebruikt. We weten allemaal verdomd goed waar we het over hebben: het gaat om de jongere kinderen van twaalf, dertien en veertien met mannen en vrouwen (ja, die zijn er ook) van boven de vijftien.

Begrijp u mij goed: ik beweer helemaal niet dat een jongen van twaalf die met een oudere man heeft gemasturbeerd daar de rest van zijn leven geestelijke littekens aan overhoudt. Maar een jongen van twaalf die tot fellatio wordt gedwongen, daar denk ik helemaal niet zo licht over. We weten toch dat de gewone burger die niet bevoorrecht is door hoger onderwijs nauwelijks durft te praten tegen een gewone arts of psycholoog. Hoe moeten die mensen dan de weg vinden in die wirwar van dat hele justitiële apparaat om daar te gaan aantonen, want daar gaat het om, om te gaan aantonen dat hun kind seksueel misbruikt is? Dat is toch de zaak volkomen op zijn kop zetten?'

Wolters vindt in het algemeen, zoals gezegd, seks met kinderen tussen de twaalf en zestien 'beschadigend voor hun ontwikkeling'. De pedofiel, schetst hij, vult meestal een vacuüm op. Het kind, het slachtoffer in zijn opvattingen, komt vrijwel altijd uit een gezin dat ontworteld is of waarin aan het

kind weinig liefde of geen aandacht wordt gegeven. Het kan ook zijn dat het kind binnen zijn leeftijdsgroep in een isolement verkeert. Het zijn kwetsbare kinderen. 'Waar ik me aan erger is dat geromantiseerde beeld dat door de pedofilie-lobby wordt opgehangen. Dat verhaal over de diepe liefde en de vriendschap op een hoger plan. Het rose lintje dat eromheen wordt gehangen. De schaduwkanten, daar komen ze niet mee en die zien wij: de promiscuïteit, het vaak wisselen van partner, het geld dat soms een rol speelt, de aan porno verwante activiteiten, de groepssex. Dat komt eigenlijk nooit aan de orde.'

Ik heb vooral met de praktijk te maken. Wat we hier in Utrecht de laatste jaren nogal veel zien zijn jongetjes die van huis zijn weggegaan. Die overnachten dan bij een pedofiel, trekken zo'n man af en krijgen daar vijftiengulden voor. De politie in Utrecht doet er weinig meer aan, het gebeurt zo vaak... Moet je nu zo'n man straffen? Ik weet het niet. Ik denk dat straf in de meeste gevallen niet veel helpt. Maar dat is toch wat anders dan zeggen: we

gaan het in de wet open gooien.

Ik krijg hier veel gevallen van incest.

Naar mijn mening is er, al ontkent Korthals Altes dat, de laatste jaren een agressiever vervolgingsbeleid. Dat is ongetwijfeld gekomen doordat de vrouwenbeweging aan de bel getrokken heeft. In een groot aantal gevallen is dat terecht, al zeg ik, vanuit de praktijk ook weer, dat het de vraag is of dat veel helpt. Dan zouden we nu aan de andere kant pedofilie vrij laten. Dat is toch een tegenstelling? Pedofilie is in mijn ogen seksueel misbruik maken van een kind omdat jongeren meestal nog in verwarring zijn. Het is een belansverstoring in de machtsverhouding. Sommigen vinden dat ik het te zwaar zie. De sociaalpsycholoog Sandfoort is een voorstander van pedofilie. Hij heeft er over geschreven. Dat is zijn goed recht. Maar als hij dan een jongetje laat zeggen dat hij het wel fijn, leuk en goed vond met die oudere man, dan zegt mij dat niets. Er komen vreemde, nare argumenten in het spel. Een voorstander van pedofilie heeft tegenstanders betiteld als rechts, behoudend, CDA en katholiek. Dat vind ik heel onzinnelijk. Dat betekent dus dat je progressief bent als je er voor bent.

Ik wil nog wel eens benadrukken dat ik aan de daad zelf niet zo zwaar til. Het

gaat mij meer om de vraag of je de adolescent, dat jonge kind, mag inbouwen in een leef- en behoeft patroon van die volwassene - en dan zeg ik nee. Wat betekent het voor een kind emotioneel en sociaal als hij een weekende met een man van vijftig of zestig op stap gaat? Hij mag dan mee in een grote auto, uit de ijskast net zoveel frisdrank halen als hij wil, dat is natuurlijk heel fijn voor zo'n kind, maar hoe werkt dat later uit? Daar wil ik wel graag een antwoord op.'

Seks vrij laten boven de twaalf jaar is funest, vindt Wolters. 'Dan krijg je dus dat iemand tegen ouders kan zeggen: ik ga met je kind op stap en als je het niet goed vindt moet jij maar aantonen dat het slecht voor het kind is. De ouders hebben, dat blijft mijn opvatting, de verantwoordelijkheid voor de kinderen. De samenleving wordt zo hard, zo onverschillig. Als je niet een paar mensen hebt in je inner circle die nog een beetje voor je opkomen, dan ben je als kind aan de goden overgeleverd. Ik idealiseer het gezin helemaal niet, maar als er nog iets is dat voor de kinderen opkomt, dan is dat het gezin en zeker niet de samenleving. De kinderen die ik onderzoek, zijn vaak al afgebrand. Als ze in aanraking zijn gekomen met een pedofiel, is dat omdat ze denken: pakken wat ik pakken kan. Ik heb het dus niet over jongensliefde, knapen van achttien, zestien of vijftien jaar. Ik heb het over jonge kinderen van 12, 13, 10, 11, 9, 8 en 7. Want dat laatste zie ik toenemen. Ik speel niet met cijfers, er is onvoldoende materiaal over, maar ik heb hier al ouders gehad die wat gedaan hadden met kinderen van twee en drie jaar en die dat verdedigden door te zeggen dat ze gelezen hadden dat seks met kinderen iets heel moois is. Ik weet wel dat het COC die grens van twaalf jaar wil aanhouden, maar die uitstraling zal beslist ook naar beneden die grens gaan.

Het is met pedofilie net als met incest: de daad zelf, de gebeurtenis wordt te vaak uit zijn context gelicht. Mij gaat het om de omstandigheden en dan zie ik te vaak een gebrek aan normen bij de ouders. De vragen voor hulpverleners zijn: hoe ga je met anderen om? Hoe misbruik je anderen? Heb je wel zorg voor je kinderen? Geef je je kinderen eigen ruimte? Wat draag je bij? Wat investeer je? Die hele context van relatiestoornissen, verwaarlozing, onderdrukking - binnen dat patroon kan incest, kindermishandeling en pedofilie ontstaan. Dat wordt te vaak vergeeten of eenvoudigweg niet onderzocht. Bij het afwikkelen van die zaken moeten politie en justitie veel vaker psychologen en psychiaters inschakelen. De samenwerking tussen justitie en geestelijke volksgezondheid komt op gang, maar dat gaat veel te langzaam.'

Ik zeg tot slot dat het adres van het COC aan de minister en de Tweede Kamer toch een respectabel aantal onderkeners telt met indrukwekkende namen.

Wolters antwoordt dat hij daar niet zo zwaar aan tilt. 'Er staan ook vrienden van mij onder hoor, met een heb ik gisteravond nog gedineerd. Maar er staan er ook onder van wie ik zeg: die hebben nog nooit een kind gezien. En katholieke priesters staan er ook onder. Dan zeg ik: die kunnen daar maar beter helemaal niet over praten. Begrijp u mij niet verkeerd hoor: ik ben van katholieke huize, en nog steeds gelovig. Maar ik praat wel vanuit de praktijk, en die ziet er anders uit dan een dicht rijk verhaal over pedofiele verhoudingen.'

'De emoties moeten aan de orde komen'

Door onze redacteur
FRITS GROENEVELD

BILTHOVEN, 23 febr. — „Ik hoorde en zag het in het Journaal van 8 uur. Het had een shock-effect op me: niet-werkbare woede dat mensen zoiets uithalen, dat zij zo gevoelsgestoord of misschien sadistisch kunnen zijn”.

We hebben het over het nieuws over een 10-jarig meisje uit Laren (NH) dat twaalf dagen door ontvoerders (vastgebonden aan een bed met een nylonkoord van niet meer dan een halve meter) op een bovenkamertje is vastgehouden, maar dr. W.H.G. Wolters, hoofd van de psycho-sociale afdeling van het Wilhelmina-kinderziekenhuis in Utrecht, wil daar ondanks zijn woede niet verder over spreken.

Wel wil hij nog kwijt dat hij het „erg knap en erg goed” van de Hilversumse en Larense politie vindt dat die het onderzoek in de ontvoeringszaak van begin tot eind geheim heeft kunnen houden, vooral omdat publicaties over de zaak vóór de afloop daarvan en voor de psychische gezondheid van de betrokkenen erg belastend hadden kunnen zijn.

Dr. Wolters, die zich zowel wetenschappelijk als in de praktijk uitvoerig bezighoudt met de verwerking bij kinderen en adolescenten van traumatische ervaringen, stelt zo'n langdurige ontvoering van een jong kind („die in Nederland gelukkig niet veel voorkomen”) op één lijn met gevallen van verkrachting, pogingen tot kinderdood of situaties waarin kinderen zoals bij brand en verkeersongevallen, plotseling met de dood worden geconfronteerd. Hij hanteert daarvoor de term posttraumatische stressreacties.

Verlamming

Wolters: „Vaak lijkt het er op het eerste gezicht op dat er niets aan de hand is; dat zo'n kind of

jonge volwassene het voorval geestelijk ongedeed te boven komt, maar als je wat langer kijkt, zie je dikwijls een soort verlamming; bevroren gevoelens en een haast mechanische manier van reageren. Of een kind tegen zo'n trauma is opgewassen, hangt natuurlijk ook af van de eigen reserves,

van de persoonlijke uitrusting en van de kwaliteit van het gezin waaruit het komt”.

Hoofdvraag, aldus de klinisch psycholoog Wolters thuis in Bilt-hoven, is hoe groot de angst is, hoe gebarricadeerd zo'n kind is, hoe zijn lichamelijke toestand is

en vooral ook hoe nadien de omgeving reageert. Vooral in de Verenigde Staten wordt daarnaar tegenwoordig veel onderzoek gedaan. Psycho-traumastudies zijn daar zeer in ontwikkeling, vooral ook omdat „in de Amerikaanse samenleving grootscheeps geweld veel meer aan de orde van de dag is dan hier, maar aan de andere kant hebben wij in Europa en in Nederland ook de nodige ervaring met trauma-behandeling. Bijvoorbeeld met oorlogsvervolgden en tweede generatie oorlogsslachtoffers”.

Wolters vindt het vooral van belang dat aan kinderen die zoiets meemaakt, snel wordt uitgelegd wat er nadien nog met hen kan gebeuren. „Het moet hanteerbaar worden gemaakt”, zegt hij. „Net als met koorts moet men weten hoe ermee om te gaan. Kinderen kunnen weer gaan bedplassen, kunnen ontzettend veel gaan eten, kunnen achter iedere boom hun bedreiger zien staan. Zulke reacties zijn vrij 'normaal', maar men moet weten dat die kunnen ontstaan; dat er nachtmerries en repetitieve dromen kunnen optreden, waarbij bepaalde aspecten van het gebeurde telkens opnieuw naar voren komen.

De angst kan zo groot zijn dat geprobeerd wordt die angst en andere gevoelsbelevingen helemaal uit te schakelen. En dat moet nu juist niet. Er moet een therapie voor die kinderen én voor de getroffen ouders zijn waarin op den duur „na een paar sessies de emoties weer aan de orde en naar boven kunnen komen”.

Hoe en hoe snel moet zo'n getraumatiseerd kind weer naar school terug?

„Na zo'n gebeurtenis hebben mensen de neiging om bij elkaar — in de familiekring — weg te kruipen, maar die kinderen moeten toch snel weer naar school. Daarom moeten sleutelfiguren in de omgeving worden ingescha-

keld: de huisarts en de schoolleiding. De school heeft dan de professionele steun van psychologen nodig. Er zal met de leraren en met de kinderen in de klas gesproken moeten worden. Aan de ene kant moet er verteld worden wat er gebeurd is, maar aan de andere kant moet er ook op worden gelet dat de privacy van de betrokkenen wordt gerespecteerd. De nieuwsgierigheid en opdringerigheid zijn vaak buitengewoon groot. Dus: aan de ene kant begeleiden en informeren en aan de andere kant ook met rust laten”.

Fantasieën

Kunt U in het algemeen iets zeggen hoe de slachtoffers zich tijdens zulke gewelddadige situaties houden?

„Het komt voor dat kinderen zich in zo'n toestand heel rustig houden, dat zich een soort instinctieve paralyse van hen meester maakt, die een beschermende werking heeft, maar dat zij ondertussen in stilte druk fantaseren hoe zij als held, als politiemans of als bevrijder zouden optreden. En juist die gevoelens kunnen na de gebeurtenis terugkeren en een heftige rol gaan spelen. Het is dan zaak dat de ouders, die ook héél wat hebben meegemaakt, dichtbij hun kind kunnen staan, maar ook weer niet zo dicht dat zij zich helemaal met hem identificeren, waardoor er geen ruimte meer overblijft voor hun emoties en woede”.

Maar blijven ze dan toch levenslang met hun verwonding zitten?

„Nee, dat hoeft niet per se. De therapie die kinderen met zulke trauma's krijgen, moet erop gericht zijn, dat het gebeurde geen dominante factor in hun leven wordt, maar dat zij ermee leren leven. Dat wat gebeurd is, is niet meer dan een biografisch gegeven in hun levensgeschiedenis”.

ding. Daarmee wil hij de suggestie wekken, dat seksuele dwang binnen pedofiele relaties veelvuldiger zou komen. Het door ons gewraakte VN-artikel echter is een reactie op het adres van het COC. Daarin wordt voorgesteld strafuitsluitingsgronden in de wet op te nemen, juist bij die seksuele contacten tussen kinderen en volwassenen waarbij geen sprake is van dwang, misbruik of overmacht.

Wolters stelt, dat het COC-voorstel een legalisering inhoudt van die erotische contacten tussen volwassenen en kinderen waarbij het kind actief en vrijwillig instemt. Een onjuiste voorstelling van zaken. Ook in het COC-voorstel blijven deze contacten vervolgbaar. Het is aan de rechter om uit te maken of de vrijwillige medewerking van het kind aanleiding is voor strafuitsluiting. Aan het huidige opsporings- en vervolgingsbeleid zal in de praktijk niet veel veranderen. Onze vereniging is dan ook helemaal niet zo gelukkig met het COC-compromis. Wij zijn van mening, dat intieme, erotische contacten tussen mensen — ongeacht hun leeftijd — op zich nooit strafbaar horen te zijn. Seksualiteit is een grondrecht van ieder mens. Wie daarop inbreuk maakt door dwang, geweld of anderszins overwicht hoort strafbaar te zijn. Niet omdat er sprake was van seksuele handelingen, maar omdat er dwang plaatsvond.

'Pedofilie, seks met kinderen, is niet goed', zegt Wolters, zonder direkt aan te geven waarom niet. Heeft hij daar serieus onderzoek naar gedaan? Later komt duidelijker naar voren wat deze psycholoog bedoelt: 'Seks was altijd het summum van volwassen gedrag. Het was het sluitstuk. Als je een kind van 13 daarin volledig vrijlaat, dan komt hij op één lijn te staan met zijn opvoeders. Die hebben dan niets meer te vertellen'. Later: 'Als je kinderen onder de zestienvrij laat in het nemen van dergelijke beslissingen, dan ondermijnt je de positie van de ouders'. Wolters' moraal is dus dat seks een volwassen-recht is, maar kennelijk ook een machtsmiddel in de opvoeding. Sta je je kind toe een (seksuele) relatie aan te gaan met een volwassene van buiten het gezin, dan ben je je macht als ouder kwijt! Is dit onwetenschappelijke nonsens of is dit een poging de publieke opinie te beïnvloeden?

Kinderen van 13 of 14 kunnen geen belangrijke beslissingen nemen? Een blik in de geschiedenis leert ons wel anders. Kinderen van die leeftijd bleken in staat landen te besturen, te kunnen beslissen over leven of dood. Kinderen die een pedofiele relatie aangaan worden te vroeg wijs, bedoelt Wolters dus als hij zegt: 'Seks met kinderen tussen de twaalf en zestien is beschadigend voor hun ontwikkeling'. Kinderen die bij een pedofiel terecht komen, komen volgens hem (uit eigen onderzoek?) vrijwel altijd uit een gezin dat ontwor-teld is, of waarin het weinig liefde of geen aandacht wordt gegeven. (Kwetsbare kinderen.) Men zou zeggen 'fijn dat er mensen zijn, die deze kinderen wel kunnen opvangen en liefhebben'. Maar nee hoor, alle vooroordelen worden uit de kast getoverd om maar aan-nemelijk te maken hoe erg het ook voor deze kinderen is, om in de handen van een pedofiel te geraken. (Promiscuïteit; porno; groepsseks; seks voor geld).

In feite heeft dr. Wolters heel goed begrepen waar het bij het 'maatschappelijk probleem pedofilie' om draait: pedofilie ondergraaft het traditionele opvoedingssysteem, waarin de ouders/opvoeders het in feite voor het zeggen hebben; de kinderen rechtenloos zijn. Door kinderen een gelijkwaardige positie (aan die van volwassenen) te geven — ook wettelijk — wordt de positie van het gezin, hoeksteen van de maatschappij, ondermijnd. Kerk en Staat zijn daarbij niet gebaat.

Heer Wolters idealiseert het gezin niet, maar uit alles blijkt dat zijn enig goede opvoedingsmiddel gestalte vindt in het hechte (katholieke?) gezinnetje, met liefhebbende doch strenge ouders. Hetzelfde gezin dat zo vaak een bron van ellende is gebleken voor vele jongeren, juist omdat er zo vaak misbruik van gezag en macht gemaakt wordt door ouders/opvoeders. Uit eigen praktijk moet kinderspecialist Wolters weten, dat (seksuele) kindermishandeling binnen het gezin een veel groter probleem is dan pedofilie, wat hij en passant wel daarmee op een lijn stelt.

Amsterdam, BENJAMIN ROELOFSMA, (voorzitter, Vereniging Martijn)

Pedofilie 1 VN 21-2

De door Igor Cornelissen (VN, 7-2-'87) aan het woord gelaten dr. Wolters en mr. Kostwinder hebben altijd behoord tot de meest onverzorgelijke tegenstanders van decriminalisering van seksuele contacten beneden 16 jaar. Dat VN deze mensen interviewt is geen punt. De manier waarop het COC-voorstel voor een compromis over deze strafbaarstelling in het artikel wordt behandeld is echter een misser, of kwade opzet. Het stelt ons teur dat VN ons niet in staat heeft gesteld, volgens het principe van hoor en wederhoor, in het artikel zelf op alle aantijgingen te reageren.

De discussie over die strafbaarstelling is al jaren verziekt. Daaraan is niet alleen dr. Wolters schuldig. Maar voor de goede lezer maakt Wolters in zijn interview precies duidelijk waardoor de discussie is verziekt: verdachtmakingen, misleiding, halve waarheden en hele leugens. Verdachtmaking van ondergetekenaars van het COC-voorstel: Wolters praat vanuit de praktijk, zij behoren tot een romantiserende 'pedolobby'. Misleiding: decriminalisering zou de ouderlijke macht ondermijnen. Halve en hele onwaarheden: het COC-voorstel zou seks boven 12 jaar 'vrijlaten', de schaduwkanten van seks met jongeren zouden 'eigenlijk nooit' aan de orde komen (staan de media er niet al jaren bol van?).

Ontwerpen van een wetsvoorstel op dit terrein vereist een afweging tussen het recht van jongeren op eigen seksualiteitsbeleving en dat op bescherming tegen seksueel misbruik. Het COC heeft met zijn voorstel geprobeerd de discussie in zulverder vaarwater te krijgen door een voorstel te presenteren dat tegengestelde opvattingen kan overbruggen. Zelfs aan Wolters' bezwaar is tegemoet gekomen: het seksuele contact is niet pas strafbaar als wordt bewezen dat het kind is misbruikt; het voorstel is juist dat het contact strafbaar is, tenzij aannemelijk kan worden gemaakt dat er niet van misbruik sprake is. Specifieke gevallen, waarin de jongere er zelf blij van geeft aan het seksuele contact toe te zijn. Waar een compromis wordt gezocht vallen vaak de meer extreme vleugels af: zo Wolters, maar ook de Vereniging van pedofielen 'Martijn', die heeft ge-

weigert te tekenen. Ons met een romantiserende pedolobby op één hoop te gooien is daarom misplaatst. Wel zullen we erop blijven wijzen dat er, behalve seksueel misbruik, ook positieve ervaringen bestaan. Is niet juist Wolters ongenueanceerd door zulke ervaringen te negeren? Blijkens de respons op ons voorstel hebben wij deskundigen met soms sterk uiteenlopende opvattingen op één noemer gebracht (ja, er waren twee priesters bij, die zeker hun mond niet zullen houden). Onze poging tot verzoening was aan dr. Wolters niet besteed. Men kan slechts hopen dat hij op deze wijze hen die meer genuanceerd denken van zich vervreemdt.

Amsterdam, TJEERD VAN RIJ (Landelijk bestuur COC)

Pedofilie 2

Wij willen reageren op het artikel over 'Seks met kinderen onder de 15'. In de eerste plaats vinden wij het vreemd dat hiervoor alleen dr. W. Wolters, mevrouw Goudbeek en mr. G. Kostwinder zijn geïnterviewd, allen personen die door hun beroep vrijwel uitsluitend met de negatieve kanten van kindersex worden geconfronteerd. Ter vergelijking: wanneer iemand een artikel zou schrijven over seks van en met vrouwen en daarbij alleen gebruik maakt van de ervaringen van vrouwen in een 'Blijf-van-mijn-lifhuis', zou de teneur kunnen zijn dat de

meeste heteroseksuele mannen vrouwen seksueel misbruiken. In werkelijkheid is dat natuurlijk niet zo. Dr. Wolters doet een aantal uitspraken die op zijn zachtst gezegd misleidend zijn. Hij zegt tegen de inhoud van de COC-voorstellen te zijn, omdat hij niet licht denkt over 'een jongen van twaalf die tot fellatio wordt gedwongen'. Ook wij — leden van de werkgroep pedofilie — denken daar niet licht over, omdat er in dit geval sprake is van aanranding, seksueel misbruik. Juist in de petitie van het COC wordt heel duidelijk aangegeven dat dit soort contacten nadrukkelijk strafbaar dient te blijven. Overigens komt seksueel misbruik van kinderen — daarover zijn alle deskundigen het wel eens — meestal voor binnen de sfeer van het gezin. Het pleidooi van dr. Wolters voor een sterker ouder-

lijk gezag — in de trant van 'wat vader doet is altijd goed' — is zeker niet altijd in het belang van slachtoffers van seksueel geweld binnen het gezin. Wij vinden dat kinderen moeten worden opgevoed tot weerbaarheid binnen en buiten het gezin, ook bij het aangaan dan wel afwijzen van intieme relaties.

Amsterdam, A. DE JONGH (NVSH, werkgroep pedofilie)

Pedofilie 3

Dr. Wolters stelt (VN, 7-2-'87) dat jongeren vanuit een verstoorde gezinssituatie contacten aangaan met pedofielen. De contacten waarmee hij in zijn praktijk te maken krijgt acht hij schadelijk (hoewel hij nergens aangeeft in welke zin en in welke mate) voor de ontwikkeling van de jongeren. Op grond van zijn bemoelenis met crisissituaties vormt hij een oordeel over alle pedofiele relaties. Hij wijst pedofilie af. Dat is een rare manier van generaliseren. Hij wijst toch ook het gezin niet af terwijl hij zelf stelt dat hij altijd met in elkaar gestorte gezinnen te maken krijgt. Integendeel, hij merkt op: „...maar als er nog iets is dat voor de kinderen opkomt, dan is dat het gezin...” maar dat is nou net niet wat hij in zijn eigen praktijk ziet.

Tegen beter weten in met het gezin als hoeksteen komen aandragen, op Simonistaanse wijze een mening geven over pedofielen (het zijn mensen die hulp en steun verdienen, maar hun sexualiteit niet mogen verwerkelijken); dat roept toch met recht en reden het beeld op van 'rechts, behoudend, CDA en katholiek'. In tegenstelling tot Wolters acht ik een dergelijke gevolgtrekking niet onzinnelijk. Onzinnelijk is wel de discussie over pedofilie voeren in het kader van 'voor' en 'tegen'. Met betrekking tot elk contact, elke intimiteit, zou 'gewenst' of 'ongewenst' een beter uitgangspunt zijn.

Aalsmeer, J. BERGMAMP

Pedofilie 4

De Utrechtse kinderspsycholoog dr. W. Wolters doet uitspraken, die ons de haren te berge doet rijzen. 'Een jongen van twaalf die tot fellatio wordt gedwongen, daar denk ik helemaal niet zo licht over', zegt Wolters in de inlei-

'Weglooper loopt voor alles weg'

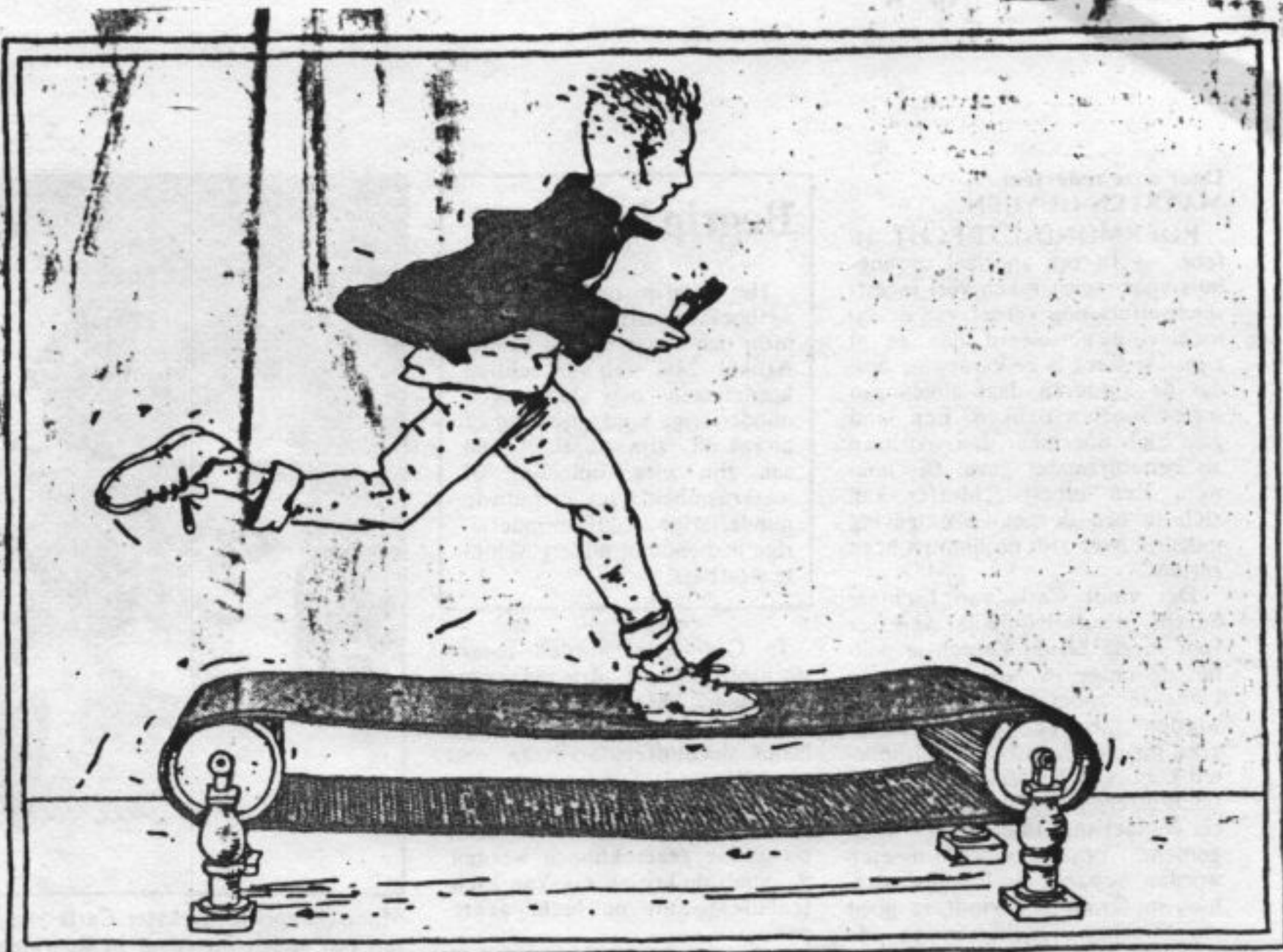
Par 9-2

Eenmaal weglooper, altijd weglooper. Dat, zegt de Arnhemse onderzoeker Balthazar Beke (24), is gebleken na het jarenlange onderzoek dat hij heeft gedaan naar het weglopen van jongeren. Balthazar Beke, die al vaak de 'weglooperprofessor' wordt genoemd, vindt dat zelf een nogal opzienbarende conclusie.

Vooraf bij de alternatieve hulpverleners (het JAC) verwacht hij heftige discussies, want daar wordt de weglooper meestal op zijn woord geloofd. Beke: "Het JAC kiest altijd de kant van de jongere. Als die komt vertellen dat het thuis waar hij zat klote van de bok is, zegt het JAC: 'We plaatsen je wel ergens anders'. Maar dat helpt nou juist niet. Want ook daar loopt hij of zij weer weg. Ze zie je veel kinderen de fuik ingaan: een tocht langs diverse tehuizen, totdat ze tenslotte eindigen in een tehuis met een intensieve controle. Bij de JAC's wordt daar al over gepraat, om vooral verder te kijken dan de jongere

zelf. Ook de ouders en de tehuisleiding moet je bij de zaken betrekken, is er al eens gezegd. Uit mijn onderzoek blijkt dat dat ook inderdaad beter is."

Eerder onderzocht Beke met een collega wie er weglopen. Dat bleken vooral jongens en meisjes van 15 en 16 jaar te zijn (jongens evenveel als meisjes). Van de 10.000 kinderen in kinderbeschermingshuizen gaan er jaarlijks 2500 vandoor. Omdat ze vrij willen zijn, ruzie hebben in het tehuis, of met heimwee zitten. Daarna ging Beke na wie die weglooper nou precies is. "Een randgroepjongere, die thuis nooit warmte heeft gekend, niet goed kan opschieten met zijn vrienden, het slecht doet op school, en daarom altijd moeilijk doet. Het zijn gewoon altijd jongens en meisjes die niet met anderen kunnen omgaan. En als ze dan in een tehuis terecht komen beginnen de problemen al weer meteen, omdat ze verwachten met de leiding net zoveel rot-

JOEP BERTRAMS

zool te hebben als vroeger thuis. Op die manier krijg je een soort wisselwerking: de jongere gedraagt zich net als bij zijn ouders, en dat leidt er toe dat de leiding hem vervelend vindt, en steeds harder gaat straffen. De jongere zegt dan weer: zie je wel, mij moeten ze hebben."

Dus, is Beke's tweede conclusie: "De leiders doen het vaak verkeerd. Die vinden de weglopers maar nare figuren, met wie je altijd ruzie hebt, en ze hebben niet goed in de gaten dat je zo van

kwaad tot erger komt. Ze moeten juist proberen de spiraal te doorbreken. Weglopers hebben geleerd nogal alleen en zelfstandig te zijn, iemand die banden met ze wil aanknopen stoten ze af. Als je dat nou maar in de gaten hebt, kan je proberen een goede relatie op te bouwen op een andere manier. En dat zou de jongeren zelf uiteindelijk enorm helpen: ze komen niet na een eindelose ellende in strenge tehuizen terecht, en als ze leren goed met anderen om te gaan hebben ze er later heel veel aan. Uit een Amerikaans onder-

zoek is namelijk gebleken dat weglopers later als ze volwassen zijn ook niet goed met mensen kunnen opschieten, vaak worden ontslagen en vaak echtscheiden, ze blijven vluchtgedrag vertonen."

Balthazar Beke promoveert donderdag aan de Nijmeegse katholieke universiteit tot doctor in de sociale wetenschappen op zijn proefschrift over het weglopen van minderjarigen uit kinderbeschermingshuizen.

HANS LEHR

NIEUWE REGELS PLEEGZORG Brinkman wil JAC buitenspel zetten

Par 13

Minister Brinkman (WVC) wil per 1 april een paar belangrijke veranderingen doorvoeren in de pleegzorg. Hij eist onder meer in het vervolg vooraf toestemming voor plaatsing van kinderen bij een pleeggezin. En hij wil nieuwe voorwaarden invoeren voor de erkenning van instellingen die zich met die plaatsingen bezig te houden. De veranderingen worden gezien als een omweggetje om toch te bezuinigen op de pleeghulp, terwijl de Tweede Kamer juist had bedongen dat dat voorlopig niet zou gebeuren. Tegen die beschuldiging moet minister Brinkman zich woensdag in de Kamer verdedigen. Brinkman is niet altijd even gemakkelijk te begrijpen. De ene week wil hij niets meer te maken hebben met leuke of interessante zaken, zoals een openluchtmuseum of het buurt- en clubhuiswerk. De week daarop blijkt hij zich plotseling veel meer dan vroeger met dit of dat te gaan bemoeien. Nu dus de pleegzorg. Persoonlijke interesse van de minister? Heeft hij iets leuks bedacht voor de jongeren die - noodgedwongen maar op papier 'vrijwillig' - bij andere mensen gaan wonen? Niks daarvan.

De pleegzorg wordt Brinkman veel te duur. Daarom probeert hij in te grijpen. De Tweede Kamer zal dat niet toestaan voordat een onderzoek is afgesloten dat antwoord geeft op vragen als waarom het aantal plaatsingen twee jaar geleden plotseling sterk steeg en om wat voor jongeren het nu eigenlijk gaat. De meeste politieke partijen vinden pleegzorg zo gek nog niet, zeker nu in tehuizen en internaten minder bedden beschikbaar zijn.

Opvallend aan de nieuwe regeling die de minister heeft bedacht, is dat de alternatieve hulpverlening, zoals het Jongeren Advies Centrum (JAC), zich niet langer kan bemoeien met de vrijwillige plaatsingen in pleeggezinnen. Dat recht wordt gegeven aan instellingen als het Regionaal Instituut voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG). Hoogstens drie instellingen per regio en die moeten ruim ervaring hebben met plaatsingen. Alleen als het om een crisis gaat

mag de jongere direct worden ondergebracht in een pleeggezin. In andere gevallen moet de minister (zeg maar één van zijn ambtenaren) vooraf toestemming geven. Maar zelfs in een crisis ben je niet zeker van hulp: zo'n snelle plaatsing wordt maar voor hooguit twee weken betaald. Voor het vervolg moet ook weer officieel goedkeuring komen uit Rijswijk. Op die manier zal de minister ook proberen het aantal plaatsingen te beperken. En het maximum ligt vast en zeker lager dan het huidige aantal van 4400. Hieruit kan tegelijk weer een ander probleem voortkomen. Justitie zal in principe altijd kunnen rekenen op plaatsen. En die zijn steeds meer nodig. Dus als er dan een maximum voor de hele pleegzorg geldt, zullen er voor de vrijwillige plaatsingen al gauw veel te weinig adressen overblijven.

Opvallend aan de nieuwe regeling is verder dat de ouders altijd zullen worden betrokken bij de hulpverlening. Volgens het JAC kan dat lang niet altijd, is het soms zelfs aan te raden om het juist niet te doen.

Zoals gezegd, de Tweede Kamer wil voorlopig niet bezuinigen op deze hulp en daarom gaat men volgende week woensdag met de minister praten over zijn plannetje.

HARM VAN DEN BERG

Minder geld voor pleegzorg

(Van onze politieke redactie) Par 7
DEN HAAG - VVD-staatssecretaris Dees (WVC) stelt dit jaar minder geld voor pleegzorg beschikbaar dan noodzakelijk is. Die bezuiniging wordt volgend jaar nog sterker doorgezet. Dit blijkt uit het financieel overzicht voor de jeugdhulpverlening dat Dees gisteren aan de Tweede Kamer heeft gestuurd. De staatssecretaris wil het aantal plaatsen op ongeveer 3700 houden, terwijl nu reeds zo'n 4500 kinderen zijn geplaatst. Als gevolg hiervan zou de begroting voor 1987 van het ministerie van WVC op dit onderdeel met 8,5 miljoen gulden worden overschreden. De staatssecretaris wil niet verder gaan dan 3 miljoen extra toe te kennen, hetgeen neerkomt op een vermindering van het aantal plaatsen met zo'n 500 (een pleegkind 'kost' rond de tienduizend gulden per jaar - RED.). De maatregelen die

de staatssecretaris wil nemen komen neer op een vermindering van het aantal instanties dat bij de plaatsing is betrokken en op het instellen van een maximum per provincie. Volgend jaar volgt nog eens een bezuiniging van ruim 3 miljoen gulden, waarmee Dees weer terug hoopt te zijn op het peil van 1985. In dat jaar ontstond groot rumoer over dit onderwerp. Toenmalig staatssecretaris Van der Reijden was er achter gekomen dat veel meer kinderen in pleeggezinnen waren geplaatst dan zijn begroting toestond. Een van de oorzaken was de forse bezuiniging op kindertehuizen. Van der Reijden stuurde een brandbrief naar de provincies om te bereiken dat het aantal plaatsingen weer zou worden verlaagd. De Tweede Kamer stak hier eensgezind een stokje voor en vroeg eerst een onderzoek naar de oorzaken.

Speciale opvanghuizen voor incest isoleren de slachtoffers

NRC 16-2

Door onze redacteur
MAARTEN HUYGEN

ROERMOND/UTRECHT, 16 febr. — In een speciaal opvanghuis voor incest raken veel incestslachtoffers nog verder van de samenleving geïsoleerd dan ze al zijn. De sfeer is er loodzwaar omdat de kinderen daar alleen aan incest moeten denken. Een kind gaat zich nog meer dan voorheen als een bijzonder geval beschouwen. Een incestslachtoffer kan zich in een dergelijke omgeving moeilijk over zijn problemen heen zetten.

Dat vindt Carla van Lichtenburcht, maatschappelijk werkster voor incest bij de Utrechtse politie, de enige in Nederland. „De kinderen moeten weer gewoon worden”, zegt ze. Zij vindt dat er geen nieuwe incesthuizen bij moeten komen in Nederland maar dat slachtoffers van gedwongen seksueel contact met familieleden in algemene opvanghuizen moeten worden behandeld. Een incestslachtoffer in Groningen vindt ze goed om ervaring met dit eeuwenoude maar sinds kort in de openbaarheid gekomen maatschappelijke probleem op te doen, maar ze verzet zich tegen plannen tot snelle uitbreiding.

Het landelijk steunpunt voor residentiële opvang probeert ten minste drie nieuwe incesthuizen op te zetten, in Den Haag, Rotterdam en Alkmaar. Aanstane donderdag zullen deze drie instellingen besluiten of er bij het Nederlands comité voor kinderprijszeggels een subsidie-aanvraag zal worden ingediend.

Begrip incest

Het begrip incest in het wetboek van strafrecht omvat meer dan alleen bloedschande. Artikel 249 stelt ontuchtige handelingen met het eigen minderjarige kind, stiefkind of pleegkind, zijn pupil of een aan zijn zorg, opleiding of waakzaamheid toevertrouwde minderjarige of zijn minderjarige bediende of ondergeschikte strafbaar.

In Groningen worden incestslachtoffers voor drie maanden opgevangen. Mevrouw B. Mijlof, incestcoördinatrice voor WVC, hoopt slachtoffers voortaan voor een half jaar te kunnen accommoderen. Uit ervaring is haar gebleken dat de slachtoffers het beste bij elkaar gezet kunnen worden. Zij vindt de kritiek van Van Lichtenburcht „uit de lucht gegrepen”.

Mode-uiting

Volgens Van Lichtenburcht lopen de oprichters van nieuwe incesthuizen „als blinde schapen achter één visie op de hulpverlening aan”. „Er wordt niet meer getoetst of het wel gezond is voor kinderen maar men volgt een mode-uiting”, zegt ze.

„Straks krijgen we nog speciale tehuizen voor aanranding en verkrachting. Waar blijf je dan? In een tijd van bezuinigingen kun je

Maatschappelijk werkster Carla van Lichtenburcht (links) en directrice van een meisjesinternaat in Roermond E. Nieskens. (Foto NRC Handelsblad/ Leo van Velzen)

beter sociale werkers trainen op de juiste opvangtechnieken. Als er speciale incesthuizen zijn, krijgen de algemene opvanginstellingen een zekere gemakzucht. Als iemand met een scala van moeilijkheden bij die instellingen aankomt, gaat bij de term „incest” meteen een lampje branden. Hup naar het incesthuis.

Wat maakt incest zo speciaal dat het van alle andere proble-

men gescheiden moet worden?

„Ik ben zelf medeoprichtster voor een zelfhulpgroep voor incest. Uiteindelijk heb ik die groep verlaten. Zo'n groep heeft een beperkte visie: We zijn allemaal slachtoffers en we zijn allemaal één. Zo'n groep is erg eng. Je isoleert je emotioneel nog verder van andere mensen en je komt er nooit meer van het etiket incest af. Hebben die mensen wel zoveel gemeenschappelijk? Alsof die

mensen alleen tot incest teruggebracht kunnen worden, terwijl ze zoveel andere kanten hebben.

„Je krijgt ook polarisatie tussen reguliere hulpverleners en de zelfhulp. De zelfhulpgroepen vinden dat de hulpverleners het zelf meegemaakt moeten hebben om erover mee te praten. Ik vind dat leden van zelfhulpgroepen alleen kunnen helpen als ze hun eigen probleem verwerkt hebben en als ze professionele kennis hebben.”

Van Lichtenburchts visie verschilt van de kijk van radicale feministen die incestplegers direct in de gevangenis willen zetten. Zij ziet de gevangenis als een laatste middel als niets anders helpt. Incestplegers die uit de gevangenis komen, beginnen meestal weer opnieuw. Van Lichtenburcht ziet meer in de Amerikaanse benadering waar politie, justitie en hulpverlening samenwerken om tot de voor het gezin beste oplossing te komen. Justitie moet door dreiging met gevangenisstraf druk uitoefenen op plegers van incest om naar de hulpverlening te gaan.

Relatie

In een tehuis in Palo Alto (Californië) worden zowel beide ouders als de dochter toegelaten. „Eerst ligt het accent op de moeder-dochterrelatie, dan op de relatie tussen de ouders en ten slotte houdt men zich bezig met de vader-dochterrelatie. Veel gezinnen zijn op die manier hersteld. In Nederland is de hulpverlening zo vrijblijvend”, zegt ze.

Merouw E. Nieskens, directri-

ce van een meisjesinternaat in Roermond, zegt dat 60 tot 70 procent van de internen met incest te maken hebben gehad. De internatemeisjes werden boos toen ze op de televisie zagen hoe slachtoffers in het inceststehuis met kriet op het bord woede tegen hun vaders uitten. „Mijn vader is niet zo slecht”, zeiden ze.

Nieskens: „Een grote groep meisjes heeft de aanrakingen door hun vader ook als positief ervaren. Als de kinderen het over de rug kriebelen van hun vaders fijn hebben gevonden, moeten ze daar van de hulpverlener een schuldgevoel over hebben. Ik wil ook dat ze ja kunnen zeggen tegenover hun seksuele gevoelens. Als de vader als schoft wordt neergezet, werkt dat taboevergroterend. De vader zal nog meer druk uitoefenen op het kind. 'Als jij je bek opendoet, maak ik je kapot', zal hij zeggen.”

Een meisje wiens vader voor incest de gevangenis indraait, wordt dubbel gestraft volgens Nieskens. „Ze voelt zich verantwoordelijk voor het hele gezin: moeder ongelukkig, vader in de gevangenis. Jonge kinderen, die graag willen praten, durven niet te praten. Ze weten niet wat de gevolgen zijn. Sommige meisjes schrijven de officier van justitie met het verzoek om de zaak in te trekken, omdat ze medelijden met hun vader hebben gekregen. In zo'n inceststehuis zitten de slachtoffers elkaar voortdurend te begrijpen. Bepaald gedrag wordt niet gecorrigeerd. Bij een algemeen opvangtehuis hebben de meisjes meer kritiek op el-

kaar. Dan zegt een meisje gewoon tegen de ander: je moet je niet zo hoerig kleden.”

Maatschappelijk werkster Van Lichtenburcht: „Bij de inceststehuis worden tippelaarsters niet opgenomen. Terwijl meisjes die op jonge leeftijd hoer worden, vaak met incest te maken hebben gehad. Op jonge leeftijd leren ze zich al seksueel wervend te gedragen.”

Alle standen

Volgens Van Lichtenburcht en Nieskens hebben een op de tien meisjes en een op de honderd jongens met incest te maken gehad. Het komt in alle rangen en standen voor. Nog veel incestslachtoffers durven hun wederwaardigheden aan niemand te vertellen. De enorme publiciteitsgolf heeft veel kinderen die met dit oude probleem worstelen over de drempel geholpen maar ze kan ook een averechts effect hebben. Van Lichtenburcht: „Als je nu 'incest' noemt, gaat iedereen medelijdend kijken. Zo word je soms tot zwijgen gedwongen.”

Zij krijgt nu nog vaak telefoontjes van huilende vrouwen van zeventig die over hun onverwerkte incest vertellen. Ze krijgen na elke lezing die ze geeft twee à drie mensen op zich af die over hun gedwongen seksueel contact met familieleden vertellen.

Nieskens: „We moeten voorkomen dat de meisjes door hun eigen ervaringen niet opnieuw hun eigen toekomstige kinderen beschadigen.”

Kinderrechtswinkel was hard nodig in Utrecht

„Een advocaat heeft nooit tijd voor kinderen”

(Van een onzer verslaggeefsters)

UTRECHT — Je kunt niet door de politie opgehaald worden als je niet naar je moeder wilt”, vertelt één van de vrijwilligers. Kort geleden kwam een dertienjarige jongen met die vraag naar de kinderrechtswinkel.

Zijn ouders zijn gescheiden, hij woont bij zijn vader, en de rechter heeft een omgangsregeling vastgesteld, waarin staat dat zijn vader hem één keer per week de gelegenheid moet geven naar zijn moeder te gaan. „Dat betekent dat die vader verplicht is om die jongen te sturen, maar dat zegt helemaal niet dat die jongen ook inderdaad moet gaan. Hij mag ook buiten gaan spelen.”

De kinderrechtswinkel in Utrecht is nu een maand open, en er zijn vijftien kinderen langs geweest met vragen. Dat lijkt nog niet zo veel. Petra van Luijn, advocate: „Wij vinden van wel, want er hangen nog op lang niet alle scholen affiches. Dus een hoop kinderen weten nog niet eens van ons bestaan af.”

De rechtswinkel is bedoeld voor iedereen van 21 jaar of jonger. Je kunt met alle mogelijke vragen over je rechten en plichten bij de 'winkel' terecht. Als je vindt dat je ten onrechte geweigerd bent bij de examens bijvoorbeeld, of als je niet met je ouders mee terug wilt naar Turkije, of als je niet wilt trouwen met de jongen die je ouders voor je hebben uitgezocht. Je hoeft je naam niet te zeggen, en je ouders komen er ook niets van te weten als je dat niet wilt.

Volgens Ruud Vermeulen, was Utrecht hard aan een kinderrechtswinkel toe. Ruud: „Een gewone advocaat heeft geen tijd om allemaal dingen voor kinderen uit te zoeken. Hij krijgt daar ook niet voor betaald, dus je moet het dan meer als een hobby zien. Als je dan niet weet waar je iets

UN 07.02.14

moet zoeken, zeg je al gauw tegen dat kind: 'probeer het maar ergens anders'. Bij de Kinderrechtswinkel heeft iedereen wel de tijd voor kinderen.”

Petra van Luijn: „Wij kiesen altijd voor het kind. Dat kan dan wel eens een bot-sing geven met de ouders, maar dat is niet erg. Bij alle andere instanties kunnen ouders terecht.”

De Kinderrechtswinkel houdt spreekuur op woensdagmiddag, tussen twee en vijf uur. Je kunt dan ook bellen met je vragen. Op andere dagen krijg je een bandje te horen. Je kunt dan bijvoorbeeld een nummer inspreken waar je gebeld kan worden (bij een vriend of vriendin bijvoorbeeld), of zeggen wanneer je terugbeld. Adres: F.C. Dondersstraat 1, Utrecht, tel: 030-717883.

LANGSKOMEN OP HET SPREEKUR bij de kinderrechtswinkel kan elke woensdagmiddag. Het is gratis. Achter de tafel zit Ruud Vermeulen, advocaat.

'Kinderen waren er weer eens niet bij'

Waarheid 4.02.87

In 1979, het jaar van het kind, werd het Komitee Kindervuist opgericht. Kinderen en volwassenen zouden samen pogingen doen om verbetering te brengen in de maatschappelijke positie van kinderen. Sindsdien heeft de Kindervuist actie gevoerd op een veelheid van terreinen, waaronder kindermishandeling. We vroegen Kindervuist om een reactie op het symposium en de voorstellen die daar dinsdag werden gedaan.

„Hoewel het symposium toch over kinderen gaat, blijkt het toch weer typisch een gezelschapsspel voor volwassenen te zijn. Dit soort bijeenkomsten worden altijd tijdens de schooluren belegd. Je kunt als kind wel heel weinig rechten laten gelden als je wilt meepraten over je eigen onderwerpen.” Desgevraagd zegt iemand van de Kindervuist hierover: „Volgens ons landelijke bestuur zouden er kinderen op het symposium aanwezig en actief betrokken moeten zijn. Nu blijven de problemen, waar kinderen mee te maken hebben, toch weer een zaak waar volwassenen over beslissen.

Omdat de betrokkenheid van kinderen helemaal niet is gerealiseerd — of zelfs maar mogelijk maakt — hebben we geen afgevaardigde naar het symposium gestuurd.”

„Kindermishandeling”, zo meent Kindervuist, „zou veel meer verboden moeten worden. Maar dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Praten over kindermishandeling is nog steeds taboe en de drempel die de slachtoffers over moeten stappen om opvang of aandacht te krijgen, hetzij bij kennissen, hetzij bij instanties als de Vereniging tegen Kindermishandeling, is hoog.”

„Veel vormen van mishandeling, met name subtiele vormen daarvan, zijn aan de buitenkant niet te zien. Eigenlijk is alleen lichamelijk letsel relatief gemakkelijk te constateren. Veel voorkomend is mishandeling op school, en thuis zijn het ontzeggen van maaltijden en het naar de slaapkamer sturen van kinderen veel gebruikte methodes.”

„Seksuele mishandeling is maar slechts één aspect van het hele probleem. Prestatiedwang is een van de grootste achterliggende oorzaken”, aldus een woordvoerder van de Kindervuist.

Adressen

Hieronder volgt een lijst van belangrijke adressen inzake kindermishandeling en belangen van kinderen.

- Vereniging tegen Kindermishandeling, Laan van Cattenburg 72 in Den Haag, telefoon 070-507011.
- Werkgroep tegen seksuele kindermishandeling binnen het gezin. Herengracht 65 2 hoog in Amsterdam. Telefonisch te bereiken op maandagavond van 8 tot 10 uur en op woensdag en vrijdag tussen 1 en 4 uur 's middags onder nummer 020-222117.
- Kinderen die mishandeld zijn kunnen dit melden bij Kindertelefoon 020-224455.

Andere voorzieningen zijn:

- het JAC (Jongerenadviescentrum), Amstel 30, telefoon 020-242949.
- Kinderrechtswinkel, Brouwersgracht 44. Telefonisch te bereiken op woensdag en zaterdagmiddag tussen 2 en 5 uur onder nummer 020-260067.
- Kindervuist, Nieuwe Gracht 6 (Gammagebouw), Utrecht. Telefoon 030-334314, vanaf volgende week 030-316770 van maandag tot en met vrijdag, behalve woensdag.

Politici dringen aan op meer voorlichting

Wh 4-2

Veel politieke steun mag professor Doek voor zijn dinsdag gedane suggestie over een verbod op het slaan van kinderen door ouders voorlopig waarschijnlijk niet verwachten. Een snelle rondgang langs de verschillende politieke partijen (waarbij CDA en D66 voor commentaar niet bereikbaar waren) leert, dat de diverse Kamerleden niet direct warm lopen voor een dergelijk verbod. Dat wil overigens niet zeggen dat zij dat slaan als opvoedingsmethode erg zien zitten. Alleen Dijkstal (VVD) wou wel kwijt dat hij „de gezonde klap op de billen” vooralsnog niet wil missen.

„Niet meer slaan vind ik een veel te ongedifferentieerde maatregel,” zegt Dijkstal. „Een gezonde klap op de billen heeft ons immers allemaal meegeholpen om groot te worden zonder dat er daarbij nou direct sprake was van kindermishandeling. Bovendien heb je bij een dergelijke wetgeving natuurlijk onmiddellijk te maken met allerlei uitvoeringsproblemen. Hoe kom je er dan achter of er wordt geslagen en hoe moet je dat dan vervolgen?”

Ook Aad Kosto van de Partij van de Arbeid twijfelt aan de praktische uitvoerbaarheid van een dergelijke maatregel. „Kijk, slaan is wat mij betreft onder alle omstandigheden een strafbaar feit. Mijns inziens valt het slaan van kinderen door ouders dus ook nu al onder het strafrecht. Lijfstraffen door wie dan ook beschouw ik als een ongeoorloofd middel. Naar mijn idee is de bestaande wetgeving dan ook in principe toereikend, maar mocht dat niet zo zijn, dan zijn er wellicht aanvullende maatregelen nodig. Met de teneur van het betoog van professor Doek ben ik het overigens wel eens, maar ik voorzie gigantische uitvoerings-

problemen en er is niets zo ondermijnd dan een wetsregel die in de praktijk niet gehandhaafd kan worden. Bovendien moet je je natuurlijk wel afvragen of kinderen er wel echt bij gebaat zijn als de ouders inderdaad gestraft worden voor de tikken die ze hebben uitgedeeld.”

Ook bij de beide radicaal-linkse fracties in de Tweede Kamer bestaan in eerste instantie twijfels over de voorstellen van professor Doek. „De vraag wordt dan waar je de grens legt,” zegt Peter Lankhorst van de PPR. „En natuurlijk vooral hoe je dat dan moet gaan bewijzen. Met het strafrecht moet je zuinig zijn en ik zou oplossingen voor het probleem van de kindermishandeling dan ook liever in een andere richting zoeken.” Lankhorst wordt daarin bijgevallen door Annelies Schutte, fractiemedewerkster van de PSP, die vreesst, dat het opnemen van het slaan van kinderen door ouders in het strafrecht de kindermishandeling juist meer in de taboesfeer zal brengen dan nu al het geval is. „Ouders zien dat slaan vaak zelf als

een probleem, maar durven er eigenlijk niet over te praten. Als ze dat wel tijdig zouden doen, zou escalatie wellicht in veel gevallen kunnen worden voorkomen. Daarom ben ik er voor zoveel mogelijk te doen, dat kindermishandeling uit de taboesfeer komt. En dan lijkt strafbaar stellen van het slaan door ouders mij geen goed middel.”

Zowel Schutte als Lankhorst zien wat dat betreft veel meer in het versterken van de positie van de bureaus van vertrouwensartsen. Die bureaus hebben de afgelopen jaren duidelijk gemaakt, hoeveel er op het gebied van de kindermishandeling in Nederland eigenlijk aan de hand is, maar ontberen vaak de middelen daar veel aan te doen. „Het topje van de ijsberg is daarmee zichtbaar geworden,” aldus Lankhorst, die wat dat betreft wel iets voelt voor een meldingsplicht voor met name artsen of andere hulpverleners die met kindermishandeling in aanraking komen.

Maar ook tegenover die meldingsplicht bestaan bij de meeste politici veel aarzelingen. Kosto: „Zo'n meldingsplicht beoogt waarschijnlijk het instituut vertrouwensartsen een wettelijke basis te geven, maar toch rijzen er ook dan veel vragen. Wie moet er melden en wat gebeurt er als die meldingsplicht om de een of de andere reden wordt verzaakt. Ik vind die suggestie de moeite van het bestuderen waard, maar het heeft zijn voor en zijn tegen.”

De VVD'er Dijkstal is tegen een meldingsplicht en wil niet verder gaan dan te wijzen op „een zekere verantwoordelijkheid voor iedere burger”. Enigszins zuinigjes laat hij tenslotte weten, dat er vooral meer voorlichting omtrent kindermishandeling zou moeten komen. „Maar of dat ook een kwestie van meer geld is, weet ik nog niet. Wellicht kunnen we het oplossen door hier en daar wat te verschuiven.”

'Ouders mogen hun kinderen niet meer slaan'

Waarheid 4. 02. 87

„Leerkrachten, jeugdtrainers en leiders in tehuisen moeten met hun handen van kinderen afblijven. Moeten ouders dat niet? Volwassenen vinden het niet normaal als ze geslagen worden. Ouders vinden het ook niet normaal als zij door hun kinderen worden geslagen, maar als je ze vraagt, hoe ze dat hun kinderen dan willen afleren, zeggen ze: door het een tik te geven.”

Met deze bespiegeling introduceerde de Amsterdamse hoogleraar jeugdrecht J. Doek dinsdag een voorstel waarbij het slaan van ouders tegen hun kinderen wettelijk zou moeten worden verboden.

„Mensen zijn er niet om geslagen te worden. En kinderen zijn ook mensen”, aldus Doek die zijn voorstel te berde bracht op een symposium tegen kindermishandeling dat dinsdag in Amsterdam was georganiseerd door de Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM). Hoewel Doek toegaf, dat er aan de invoering van een dergelijke wettelijke maatregel veel haken en ogen zitten, wil hij met zijn voorstel vooral de discussie over het gebruik van geweld in opvoedingssituaties op gang brengen. Doek sprak wat dat betreft van een taboesfeer rond kindermishandeling binnen het gezin.

Zweden

In Zweden is sinds 1979 een dergelijke wettelijke regeling van kracht. Die regeling verbiedt ouders hun

„Wie niet luisteren wil, moet het maar voelen”

Professor Doek op symposium

kinderen lichamelijk te straffen, te mishandelen of op een andere manier vernederend te behandelen. Over de effecten van die maatregel is tot nu toe echter maar weinig bekend. Vol-

gens Doek is er in Zweden vooralsnog geen sprake van een afname van het aantal ernstige vormen van kindermishandeling, maar begint wel „de corrigerende tik” langzaam maar zeker aan populariteit in te boeten. Doek verwacht in de toekomst echter wel degelijk ook een effect op de aantallen gevallen van ernstige kindermishandeling. „Slaan in de opvoeding kan min of meer als een voedingsbodem voor ernstiger excessen worden beschouwd”, aldus de hoogleraar.

Op het symposium kwamen verder vooral twee andere „wapens” in de bestrijding van kindermishandeling aan de orde. Daarbij ging het vooral om de vraag, of er ook in Nederland een meldingsplicht moet komen, zoals die al jaren in de Verenigde

Staten bestaat. Die meldingsplicht die vooral hulpverleners in allerlei situaties waarin zij met mishandelde kinderen in aanraking komen zou moeten gelden, moet er vooral voor zorgen dat de schaal waarop in Nederland kinderen worden mishandeld beter in beeld komt.

Op dit moment worden er in Nederland jaarlijks zo'n 3000 gevallen van kindermishandeling geregistreerd. De meest voorzichtige schattingen over het werkelijke aantal kinderen dat jaarlijks aan ernstige mishandeling bloot staat, belopen meermalen dat aantal en variëren van tien- tot vijftienduizend. Gevalen van kindermishandeling worden in Nederland gemeld bij de bureaus van vertrouwensartsen waarvan er inmiddels tien in Nederland zijn.

Kindermishandeling grotendeels onbekend

Het is waarschijnlijk geen toeval dat met de groeiende stroom gevallen van incest, nu ook een discussie op gang komt over het wettelijk verbod op het slaan van kinderen. Beide zijn aan te merken als vormen van (kinder)mishandeling binnen het gezin en het is laatstgenoemde institu-

tie wier traditionele beslotenheid steeds meer ter discussie komt te staan. Het aanpakken van misstanden binnen het gezin is dan ook in de eerste plaats een kwestie van een mentaliteitsverandering, reden waarom de discussie nog wel even zal duren.

Wh 4-2

Taboe

De oorzaken van dergelijke toestanden zijn in de eerste plaats de ouders. Wanneer die zelf in hun jeugd vaak geslagen zijn zullen ze eerder geneigd zijn hun eigen kinderen ook hard te behandelen. De hulpverlening is geneigd de zijde van de zwakste partij, het kind, te kiezen, mishandelende ouders laten zich natuurlijk ook niet van hun sterkste kant zien. In kringen van hulpverleners wordt dan ook eveneens gepleit voor een zachte aanpak en is men verdeeld over Doeks voorstel. Ouders die zich bedreigd voelen zullen misschien eerder averechts reageren en daarmee is men nog verder van huis.

Ook Doek realiseert zich dat. „Het mag bij een verbod op het slaan van kinderen niet zo zijn dat achter elk raam een politieagent ligt te loeren.

Belangrijk is dat het slaan van kinderen geen vanzelfsprekendheid is. Het moet uit de taboesfeer”, aldus de hoogleraar.

Met dit laatste sluit hij aan bij zijn eerdere opmerking dat het in de eerste plaats om een mentaliteitsverandering gaat, een herziening van de verhouding maatschappij-gezin. Het laatste woord daarover is nog lang niet gezegd.

Jaarlijks worden in ons land bij de tien daarvoor bestaande bureau's vertrouwensartsen drieduizend gevallen van kindermishandeling gemeld, schattingen omtrent het werkelijke aantal mishandelde kinderen liggen rond de tienduizend. De deze week door professor Doek geopperde suggestie om een wettelijk verbod op het slaan van kinderen in te stellen, is mogelijk een eerste stap in de richting van een minder vrijblijvende houding van de samenleving ten aanzien van misstanden in het gezin.

Maar voordat dat traditionele bolwerk wat meer openheid toestaat zal er wel enige tijd verstrijken, iets wat professor Doek zich ook realiseert.

„Het uitbannen van kindermishandeling vergt ingrijpende maatschappelijke veranderingen, maar een ommekeer van maatschappelijke verhoudingen is niet haalbaar in Nederland. Mensen willen geleidelijke ver-

anderingen en die mogen niet te dramatisch ingrijpen in het directe leven van de mensen. De overheid als zedenmeester wordt maar moeilijk geaccepteerd. Daarom is niet alleen het aantal en de kwaliteit van de voorzieningen van belang bij kindermishandeling, maar vooral ook een mentaliteitsverandering van de mensen.”

Het is dan ook de vraag of het opnemen van een wettelijk verbod op het slaan van kinderen (zoals in Zweden in 1979 gebeurde) een einde zal maken aan die zeer frequente praktijk. Een dergelijk wetsartikel zou vooral een andere toon van de maatschappij tegenover het gezin laten horen. In het licht van de veranderingen die de laatste jaren zijn opgetreden in het opvoedingspatroon is dat een begrijpelijke tendens. Steeds meer ouders doen hun kinderen naar de crèche, gezinsleden brengen veel minder tijd met elkaar door dan lang gebruikelijk is geweest. De vrijblijvende houding van gezinsleden tegenover elkaar veronderstelt andere machtsverhoudingen dan vroeger gebruikelijk en een grotere openheid van het gezin naar buiten toe. Dat is waarschijnlijk een van de redenen waarom incest en kindermishandeling nu meer een maatschappelijk dan een gezinsprobleem aan het worden zijn.

Ouders slaan kinderen juist niet uit onmacht

Waarheid 4. 02. 87

Kindermishandeling is geen kwestie van ouderlijke onmacht zoals nog wel eens wordt beweerd, maar ontstaat juist vaak door het tegendeel daarvan. De machteloosheid van kinderen is als oorzaak van kindermishandeling minstens van zo groot belang. Het is de bijna onbeperkte macht van ouders over hun kinderen die de ruimte voor geweldsuitoefening tegen het kroost zo groot maakt. Aldus de onderzoekers E. Verhellen en P. Arteel in een van de artikelen uit de bundel „Geweld tegen kinderen” die voorafgaand aan het symposium van dinsdag over kindermishandeling werd gepresenteerd.

Geweld tegen kinderen wordt pas sinds enkele tientallen jaren als kindermishandeling benoemd en besproken. Niet eerder dan in het midden van de twintigste eeuw werd, vanuit de geneeskunde, melding gemaakt van verdachte lichamelijke letsels bij kinderen, waarvan de oorzaak niet zo direct duidelijk was. Nog veel later, in 1962, verschaftte de kinderarts C. H. Kempe duidelijkheid over dat soort letsels door te spreken van het „battered-childsyndroom” het „mishandelde-kindsyndroom”.

Toen Kempe het begrip „battered-child syndrome” introduceerde ging hij nog uitsluitend uit van lichamelijke mishandeling. Gaandeweg werd het begrip echter uitgebreid met psychische mishandeling. Nog recenter, vanaf het begin van de tachtiger jaren, kwam daar de aandacht voor seksuele kindermishandeling bij. Het begrip kindermishandeling staat nu voor het lichamenlijk en/of psychisch en/of seksueel mishandelen van kinderen, waaronder ook het verwaarlozen van kinderen verstaan moet worden.

Behalve dat het begrip kindermishandeling de laatste jaren verruimd is, wordt er sinds een paar jaar ook

meer aandacht besteed aan kindermishandeling die zich buiten het gezin voordoet. De invoering van de term „institutionele kindermishandeling” — mishandeling of verwaarlozing van kinderen in scholen, ziekenhuizen en andere instellingen — vormt een voorlopig laatste uitbreiding van het algemene begrip kindermishandeling.

Wat betreft de oorzaak van kindermishandeling waarschuwen Verhellen en Arteel voor elke vorm van generaliseren. Niet zelden wordt volgens hen de verkeerde indruk gewekt dat kindermishandeling enkel zou voorkomen in zeer bijzondere omstandigheden door zeer speciale mensen bij speciale kinderen.

Gelijkheid

Die late introductie van de problematiek rond kindermishandeling heeft volgens Verhellen en Arteel veel te maken met de historische ontwikkeling van de positie van kinderen waarbij zij onder meer in navolging van de Franse filosoof Foucault ingaan op het beeld dat volwassenen in de diverse periodes van kinderen hadden.

In het oude Griekenland bestond er een verschil tussen de wereld van het kind en die van de volwassene. Voor de middeleeuwse mens echter was de kindertijd echte, niet meer dan een zeer korte en onbelangrijke overgangperiode. Zodra het kind geen constante verzorging meer nodig had, werd het op alle vlakken opgenomen in de wereld van de volwassenen. Het begrip „kind” bestond eigenlijk niet.

In de achttiende eeuw ging dat veranderen. Onder invloed van het toenemende geloof in de macht van de rede, ontstond een volledig nieuw mens- en maatschappijbeeld. Centraal hierin stond de opvatting dat de mens vrij is. De nieuwe maatschappelijke organisatie moest op basis van gelijkheid deze vrijheid garanderen. Dit gelijkheidsideaal werd al vrij snel tot een gelijkheidsnorm. Elk verschil dat onverenigbaar was met de eis tot gelijkheid werd aanleiding tot het creëren van een duidelijk afgebakende categorie, waarbinnen dan weer wel aan de opgelegde gelijkheid kon worden voldaan.

Zo ontstond onder meer de categorie „kind”, ook vanuit de redenering dat kinderen de in het vooruitzicht gestelde „verlichte” maatschappij vorm zouden moeten geven. Zij dienden opgevoed te worden om, middels de rede, alles te leren vermijden wat onvrij en dus ongelukkig maakt. Het kind werd nu gezien als een wezen met een eigen aard dat in eerste instantie niet opgewassen is tegen het leven.

Het onmondig verklaren van het kind had fundamentele gevolgen. Onder andere ontstond hierdoor een toenemende acceptatie van handelingen van volwassenen tegenover hun kinderen. Want terwijl met de algemene invoering van de Code Napoleon het gebruik van geweld een monopolie van de overheid werd, werd het recht op tuchting en kastijding van kinderen uitdrukkelijk toebedeeld aan de ouders. In de loop van de twintigste eeuw werden daar wel enige beperkingen aan opgelegd, onder meer in het kader van de wetgeving op kinder- en jeugdbescherming, maar het principe zelf bleef gehandhaafd. Pas in de tweede helft van deze eeuw en slechts in een paar (Scandinavische) landen werd het gebruik van lichamenlijk en psychisch geweld door ouders of opvoeders tegen hun kinderen niet alleen niet meer getolereerd, maar zelfs uitdrukkelijk bij wet verboden. Alleen vanuit deze historisch gegroeide maatschappelijke positie kan volgens de schrijvers dan wel begrepen worden waarom onze cultuur zich nogal wat kan veroorloven ten aanzien van haar kinderen.

Onze samenleving vindt veel zaken belangrijker dan het lichamenlijk en geestelijk welzijn van kinderen, gezien de traagheid waarmee wettelijke maatregelen tot stand komen om preventie en behandeling van kindermishandeling te stimuleren. Het gebruik van geweld door ouders jegens hun kinderen is nog steeds een wettelijk recht van ouders. Daarnaast zijn er legio situaties die voor kinderen even benard zijn, maar waarvan de hachelijkheid meestal verdoezeld of zelfs ontkend wordt. Waar er dan toch niet aan voorbijgegaan kan worden doet men moeite om het gebeuren te isoleren en te individualiseren teneinde de maatschappelijke verantwoordelijkheid te ontlopen.

Men denkt in dat verband bijvoorbeeld aan het verkeer. Het aantal gedode en ernstige gewonde kinderen bij verkeersongevallen is onverenigbaar hoog ten opzichte van de cijfers voor volwassenen. Ook de rechteloosheid van kinderen in het geval van echtscheiding van de ouders is daar een duidelijk voorbeeld van. In de visie van de schrijvers moet het fundamenteel wijzigen van de waarden en normen, van de rechten van kinderen, en van de sociale, economische en politieke structuur van de samenleving centraal staan in de strijd tegen kindermishandeling. Want zowel de illegale als de gelegaliseerde vormen van kindermishandeling zijn niet meer dan consequente gevolgen van de onderdrukkende maatschappelijke realiteit.

E. Verhellen, P. Arteel: De maatschappelijke context van kindermishandeling. In: Geweld tegen kinderen. Opstellen over preventie van en hulpverlening bij kindermishandeling, onder redactie van Rom Haanstra, Klaas Kooijman, Peter Schoof. Vereniging tegen Kindermishandeling, Den Haag 1987.

Aan deze pagina's werkten mee Toof Brader, Emile Bruns, Steven van Galen, Nonja Meintser en Anneke Teunissen

Kinderen staan machteloos tegenover hun ouders: de nationale babyverkiezing, Amsterdam 1985

Professor Doek: slaan moet verboden worden in de wet

Scholieren: onzin soms hebben we 't gewoon verdiend!

(Van een onzer verslaggeefsters)
UTRECHT — „Ouders mogen hun kinderen nooit slaan.” Als het aan professor Doek lag, dan stond er allang zo'n zinnetje in het Nederlandse wetboek. De professor vindt dat kinderen niet geslagen mogen worden. Onderwijzers mogen dat niet, ouders zou dat ook verboden moeten worden, vindt hij. Doek schreef dat in een pas verschenen boek over kindermishandeling.

„Onzin”, vinden Eugenie Sluijk, Badia Akoudad en Reggie Winterdal. Ze zitten alledrie in groep 7 van de Mattheus-basisschool in Utrecht. En alledrie hebben ze weleens een pak slaag gehad van hun ouders. „Soms moet je voor straf op je kamer zitten, maar dat vind ik niet zo erg. Dan zit je gewoon. Slaan is erger”, vindt Eugenie. Klasgenoot Meke Moussa is het met haar eens. „Ze moeten soms wel slaan, anders doe je iets wat niet mag en er gebeurt niks, dus dan ga je gewoon door.” „Maar ze mogen niet hard slaan”, vindt Edwin Geljtenbeek „niet dat je helemaal onder de blauwe plekken zit, want dat is mishandeling.” De meeste ouders hebben er een hekel aan om

hun kinderen te slaan. Dat doe je alleen maar als je echt niks anders meer weet. Het is eigenlijk een teken van zwakte: laten zien dat je sterker bent.

Jillis vindt dat alleen je ouders je mogen slaan. „Mijn moeder is gescheiden en heeft een vriend. Die heeft niet het recht om me te slaan, want hij is niet m'n echte vader.”

Straffen is nodig, vinden ze allemaal. En de hele avond niet naar de televisie mogen kijken is erger dan op je kamer moeten eten of niet buiten mogen spelen. Edwin daarover: „Als ik met afwassen een bord heb laten vallen dan mag ik soms voor straf geen t.v. kijken. Meestal maak ik het dan expres weer goed aan het begin van de avond, zodat ik 's avonds toch mag kijken.”

GGZ - GAZET

mishandeling

Op 3 februari jl. werd onder grote belangstelling in het Amsterdamse Orthopedagogisch Instituut tien jaar na het eerste symposium het tweede symposium over preventie en hulpverlening bij kindermishandeling gehouden. De organisatie van deze bijeenkomst beruiste bij de Vereniging tegen Kindermishandeling en K & O, vereniging voor jeugd welzijnswerk.

Op deze dag reikte de voorzitter van de Vereniging tegen Kindermishandeling, prof. dr. J.E. Doek, het eerste exemplaar van het 300 pagina's tellende boek 'Geweld tegen kinderen' uit aan de directeur-generaal voor Volksgezondheid, de heer J. van Londen. Van RIAGG-zijde hebben de psychologen L.F. Pothaar en H. Tiekens (jeugd afdeling RIAGG Zuid/Nieuw-West) een bijdrage geleverd aan deze bundel.

Enkele dagen voor dit symposium hadden wij een gesprek met Klaas Kooijman, studierepresentant van de Vereniging tegen Kindermishandeling, over enkele ontwikkelingen in de afgelopen tien jaar. „Er is nog steeds toenemende aandacht voor dit onderwerp op alle niveaus”, zegt Klaas. „De afgelopen 4/5 jaar geldt dat in het bijzonder voor seksuele mishandeling. Er zijn nu meer hulpverleningsvormen dan voorheen. Er is meer voorlichting aan kinderen en er is een enorme toename van het aantal meldingen van kindermishandeling”. Andere ontwikkelingen zijn dat de voorlichting van de Vereniging (aan beroepsgroepen, opleidingen en het grote publiek) behoorlijk is geprofessionaliseerd en er heel veel literatuur is verschenen. Met de RIAGGs heeft de Vereniging nog weinig contacten. „Dat wordt nu iets beter”, aldus Klaas Kooijman. „Bij ons neemt de deskundige voorlichting toe, dus hebben wij de RIAGGs ook meer te bieden in de toekomst”. Hij doet hierbij op gedetailleerde Amerikaanse beschrijvingen over hulpverlening die ook voor de RIAGGs bruikbaar kunnen zijn. Wel treft hem, meer dan bij de eerstelijnsdisciplines, bij de RIAGGs de houding aan van 'we kennen het wel'. Hoe deskundig de RIAGGs nu echt zijn, kan hij vanuit zijn ervaring niet beoordelen.

KLAAS KOOIJMAN FOTO: JAN FASTERMAN

De Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM)

De VKM werd in 1970 opgericht door enkele particulieren die zich realiseerden dat er geen voorzieningen waren op het terrein van de kindermishandeling. De eerste twee jaar van haar bestaan was de vereniging ook een meldingspost voor kindermishandeling, een rol die later overgenomen werd door de BVA's (Bureau's Vertrouwensartsen). De VKM richt zich nu op het verstrekken van voorlichting en het stimuleren van hulpverlening aan mishandelde kinderen. Men krijgt subsidie voor personeel en huisvestingskosten (de vereniging heeft een kantoor in Den Haag waar een staf van 7 partitimers werkt). De VKM kent 12 regionale voorlichtingsteams, waarin ongeveer 40 vrijwillige voorlichters actief zijn. Ook beschikt de VKM over een grote bibliotheek met literatuur vanuit veel invalshoeken (medisch, juridisch, sociaal), en geeft de vereniging eens per twee jaar een literatuuroverzicht uit, en tal van brochures en boekjes. Nadere informatie: VKM, Laan Copes van Cattenburch 72, Den Haag, tel. 070-507011.

Cijfers

Naast alle belangstelling voor en informatie over kindermishandeling vindt hij dat er nog te weinig onderzoek geschiedt naar kindermishandeling en dat er voor Nederland nog te weinig representatieve gegevens zijn.

De laatste registratiecijfers over kindermishandeling van de meldingspunten - de Bureau's Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling (BVA's) - dateren uit 1983. Deze bureaus kregen in dat jaar 4.332 klachten tegenover 3.029 in 1980 (een toename van ruim 40%). Hiervan waren 3.179 meldingen van kindermishandeling. Uiteindelijk stelde men 2.619 gevallen van mishandeling/verwaarlozing vast tegenover 1.643 in 1980 (een toename van bijna 60%).

Onder de mishandelde kinderen was een oververtegenwoordiging van jonge kinderen tot 9 jaar en werden vanaf de leeftijd van 12 jaar vooral meisjes gemeld als slachtoffer.

We citeren hieronder uitvoerig een persbericht van het ministerie van WVC over de aard van de mishandeling en over de hulpverlening.

„Wat de aard van de mishandeling betreft is het aantal meldingen van seksueel misbruik bijna verdrievoudigd, 68 in 1980 en 189 in 1983. Van het totaal aantal mishandelde meisjes (1.344) werd 12 procent seksueel misbruikt, tegenover 2 procent van het totaal aantal mishandelde jongens. Seksueel misbruik werd vooral gemeld door de huisarts en de niet mishandelende ouder. Van het totaal aantal mishandelde kinderen werd in de leeftijdsgroep 15-17-jarigen ruim een kwart seksueel misbruikt. Verder bleek emotionele (psychische) mishandeling vrijwel even frequent te worden genoemd als lichamelijke mishandeling.”

Voorts bleken in het verslagjaar na evaluatie niet minder dan 14 kinderen als gevolg van toegebrachte mishandeling te zijn overleden. Voorzover bekend bleek psychisch letsel als gevolg van mishandeling in 1983 ten opzichte van 1980 bijna te zijn

verdubbeld. Voor 1.844 kinderen (70%) werd door de BVA's een hulpverleningsinstelling ingeschakeld. Dit betrof voornamelijk de somatische gezondheidszorg. De geestelijke gezondheidszorg verleende vooral hulp aan het gezin en minder aan het kind. De problematiek waarmee gezinnen met kindermishandeling te kampen hebben, zijn vooral relatieproblemen (48%) gevolgd door alcoholmisbruik (20%). Het is opmerkelijk dat de ambulante geestelijke gezondheidszorg voor wat betreft de hulpverlening na de melding belangrijker lijkt te worden. Deze had zelfs het grootste aandeel in de hulp aan mishandelde kinderen in de leeftijdsgroep 15-17 jaar. Het valt te verwachten dat met het onderbrengen van de BVA's in een landelijke stichting, waaraan nu na de overdracht van de BVA's van het ministerie van Justitie naar het ministerie van WVC per 1-1-1986 - wordt gewerkt, de BVA's als regionale meldpost inzake kindermishandeling een nog belangrijker plaats in het hulpverleningscircuit zullen gaan innemen.

■ Dick Arendshorst

'Nog geen veertien dagen werkte ik op het Medisch Kleuterdagverblijf of ik zag zo'n kind als Elly. Het bewoog op dezelfde manier - het onderlijf op slot - ik herkende het meteen.

Ik heb mijn aantekeningen erbij gezocht die ik negentien jaar en zes verhuizingen met me mee heb genomen. Het beeld klopte precies. Toch heb ik nog lang met mijn vermoedens rondgelopen. Ik durfde het niet te rapporteren, het leek me zo absurd bij zo'n jong kind!

Aan het woord is Francine Lamers, psychomotorisch therapeute en orthopedagoge. Het onderwerp: seksuele kindermishandeling.

De Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling (VSK)

Na een oproep in het maandblad *Opzij* in oktober 1981 werd in juni 1982 door een aantal vrouwen met incestervaring de VSK opgericht die momenteel over ongeveer 650 leden beschikt (onder wie ook enkele mannen met incestervaringen).

Het doel van de vereniging is het steunen en opvangen van (jonge) vrouwen met incestervaringen, het doorbreken van het taboe rond seksuele kindermishandeling en ook informatieverstrekking aan

en begeleiding van hulpverleningsinstanties. De VSK kent ook regionale werkgroepen en geeft voorlichting aan hulpverleners, politie, scholen enz. Over de periode 1981-1985 heeft de VSK een jarenboek 'Het zwijgen doorbroken' uitgegeven, te bestellen door overmaking van f 15,- (inkl. porto) op giro 2425087 t.n.v. VSK, Postbus 133, 5280 AC Breda. Het landelijke telefoonnummer is: 05116-3924.

Francine Lamers over seksueel misbruikte kinderen: Ze zijn getroffen in hun lijf, precies hun belangrijkste uitdrukkingmiddel

Negentien jaar geleden werkte Francine Lamers als gymnast bij een meisjesinrichting van de kinderbewaking; het één na laatste station voor Zetten en Rekken. Daar zag zij Elly, die met haar onderlijf op slot liep, die haar heupen nauwelijks bewoog en haar bovenbenen altijd strak tegen elkaar klemde. Ze wilde nooit gymmen, kon niet hardlopen, laat staan dat ze ook maar iets weg had van 13 à 14 jaar zo eigen is. Elly bleek niet de enige te zijn. Er waren meer 'vieze meiden' die het met hun vader hadden gedaan. Toen we weekend-pleegouders werden van zo'n meisje - ze had haar stiefvader verleid, zo dacht

Medisch Kleuterdagverblijf (MKD) ging werken. Daar komen kinderen in de leeftijd van anderhalf tot zes jaar, waarvan de opvoeding en ontwikkeling niet best wil lukken. Thuis gaat het niet tussen de ouders en het kind, ambulante hulp is te licht gebleven. De M van het MKD is overigens zo 'medisch' als die van het MOF.

gebleken dat in 16% van de gemelde gevallen het seksueel misbruik was begonnen vóór het zesde jaar.

Dat zijn beduidend hogere percentages dan in ons land werden gevonden door Ensink & Albach (1983), die in hun onderzoek bij slechts 3% van de incestgevallen vaststelde dat het misbruik begon op plaatsvoord tussen het derde en zesde levensjaar. Volgens Francine Lamers stijgt in Nederland het percentage incest-aanmeldingen van hele jonge kinderen, en hoewel het meestal om meisjes gaat, schijnen vooral de aanmeldingen van jongetjes toe te nemen. Op het MKD waar Francine Lamers werkt, zijn inmiddels alle medewerkers zeer alert op de signalen die wijzen op seksueel misbruik.

'Een fysiek mishandeld kind duikt weg als je te dicht in de buurt komt; die arm gaat ogenblikkelijk voor het hoofd. Het heeft vaak blauwe plekken en altijd veel 'ongelukjes'. Kinderen die seksueel misbruikt worden sluiten zich af voor contact, ze zijn angstig als je hun buik, benen of bips aanraakt, ze zitten als op spelden wanneer je te dicht bij ze komt. Als ze lopen houden ze vaak hun billen en bovenbenen stijf tegen elkaar. Op hun rug liggen durven ze niet.

Bij de hele kleintjes zie je angst-reakties bij het omdoen van een schone luiertje, bij het verkleeden of de bips afvegen. Er zijn kinderen die helemaal niet durven te plassen.

De Bureaus Vertrouwensartsen (BVA's)

De BVA's fungeren als meldpost voor kindermishandeling, verza- melen gegevens, verstrekken adviezen over hulpverlening en behartigen de nazorg van gevallen

Adressen en telefoonnummers BVA's	Postbus	1077 AD	020 - 649091
Amsterdam	6800 AL	Postbus 467	085 - 229071
Arnhem	4800 GB	Postbus 7095	076 - 146323
Breda	2508 CP	Postbus 85927	070 - 606078
Den Haag	9700 AC	Postbus 145	050 - 232003
Groningen	8901 BP	Postbus 840	058 - 133393
Leeuwarden	6200 AA	Postbus 46	043 - 214772
Maastricht	3000 CM	Postbus 2525	010 - 4128110
Rotterdam	3508 SB	Postbus 14042	030 - 516098
Utrecht	8000 AK	Postbus 418	038 - 220800
Zwolle			

Ongelukjes

Dat er ook met zulke hele kleine kinderen incest wordt gepleegd is een gedachte die men liever terzijde schuift. Toch is er op het MKD in Haarlem waar Francine Lamers werkzaam is, de laatste vijf jaar bij zeker dertien kinderen onder de zes jaar seksueel misbruik vastgesteld, terwijl bij geen van deze kinderen tijdens de intake vermoedens in die richting bestonden.

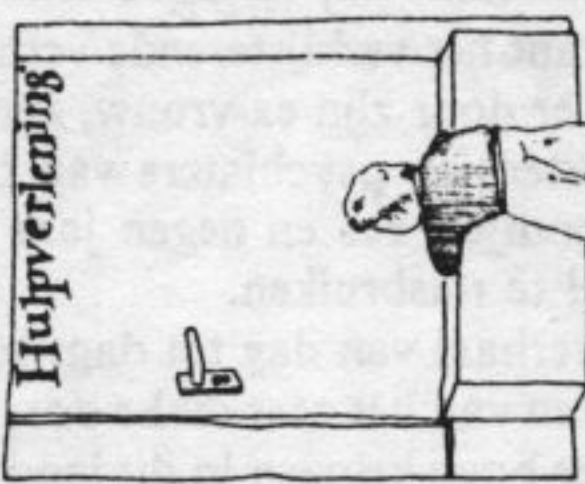
Onderzoek in het Londense Hospital for Sick Children wees uit dat bij 27,2% van de kinderen die werden opgenomen wegens seksueel misbruik, dit misbruik begonnen was vóór het vijfde jaar. Uit Amerikaans onderzoek is

Geweld tegen kinderen

De bundel 'Geweld tegen kinderen' bevat (19) opstellen over preventie en hulpverlening bij kindermishandeling. De inhoud is onder te verdelen in vier thema's. Achtergronden en zienswijzen, enkele specifieke actuele vraagstukken, preventie, hulpverlening en behandeling.

Het boek versijnt in februari en kost f 39,50. Distributie: Stichting voor het Kind, Emmastraat 38, 1075 HW Amsterdam. Uitgever: VKM, Den Haag. ISBN 90 7054 811 9.

Hulpverlening

De psychomotorische therapie die Francine Lamers in de loop der jaren heeft ontwikkeld voor hele kleine kinderen verdient een bredere belangstelling en bekendheid. Ook bij de RIAGGs.

Een van de dingen die Francine Lamers graag zou zien ingevoerd is dat bij ieder kind met gedragsproblemen standaard wordt gekeken naar eventueel seksueel misbruik; haar ervaring op het MKD leert dat heel jonge kinderen en jongetjes daar niet van gevrijwaard blijven.

Een niet onbelangrijke drempel in de hulpverlening van de RIAGGs ligt in hun filosofie, zo meent Francine Lamers. 'De klient moet gemotiveerd zijn om hulp te krijgen. Nou, laat ik één ding zeggen, ouders van incestkinderen zijn nooit gemotiveerd, daar moet je zelf achter aan.'

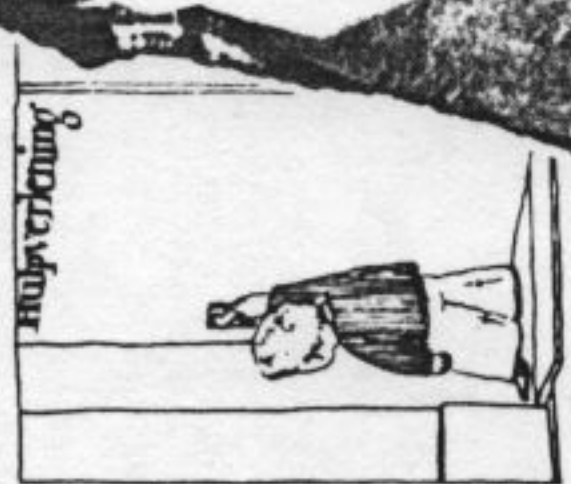

De dader van het misdrijf gaat meestal vrijuit. Tenzij iemand hem wil aangeven. En daarmee wordt meteen de ambivalente houding van de moeder geraakt. Een ambivalentie die voortkomt uit angst omdat ze exact weet wie de baas is in huis of wel uit een verlamdende paniek omdat ze zelf vroeger in een vergelijkbare situatie verkeerde en dat nooit verwerkt heeft.

'Opvallend in het spel met de kegels', zegt Francine Lamers, 'is dat het altijd over de vader gaat, hij is lief of hij is stout, maar het draait om hem. De moeder is de grote afwezige, ze komt gewoon niet voor'.

De strategie die door het MKD wordt gevolgd wanneer er een ernstig vermoeden van incest wordt vastgesteld is:

Vertrouwensarts en Raad voor de Kinderbescherming verwittigen.

Grote afwezig

Een vraag die zich natuurlijk meteen opdringt is wat er gebeurt met deze kinderen. Zijn de medewerkers van het MKD in staat om de incest te stoppen, of nemen de ouders meteen het (vrijwillig geplaatste) kind van het dagver- blijf af?

Francine Lamers is daar niet al te optimistisch over. Slechts in een minderheid van de incestsituaties blijkt er - nadat medewerkers de ouders de wacht hadden aangezegd - een ontwikkeling ten goede waar te nemen. In nogal wat gevallen was er maar één uitweg: het kind (tijdelijk) uit huis plaat- sen.

de ouders van het serieuze vermoeden om de hoogte brengen en de wacht aanzeggen. Wordt het kind dan van het dagverblijf afgehaald, of treedt er geen verbetering op dan komen de Vertrouwensarts en de Raad voor de Kinderbescherming in actie. Verbodt er dan nog niets, dan wordt het kind uit huis gehaald. Evenals haar Amerikaanse collega's onderschrijft Francine Lamers de opvatting dat (psychomotorische) therapie het meeste effect zal sorteren wanneer er aan de incest-situatie een eind is gekomen. 'Maar dat betekent niet dat pas met therapie begonnen kan worden als de situatie veranderd is. Juist in een periode waarin in het gezin veel gaat veranderen, als het misbruik opbaar wordt, heeft het kind extra ondersteuning nodig.'

De psychomotorische therapie die Francine Lamers in de loop der jaren heeft ontwikkeld voor hele kleine kinderen verdient een bredere belangstelling en bekendheid. Ook bij de RIAGGs.

Een van de dingen die Francine Lamers graag zou zien ingevoerd is dat bij ieder kind met gedragsproblemen standaard wordt gekeken naar eventueel seksueel misbruik; haar ervaring op het MKD leert dat heel jonge kinderen en jongetjes daar niet van gevrijwaard blijven.

Een niet onbelangrijke drempel in de hulpverlening van de RIAGGs ligt in hun filosofie, zo meent Francine Lamers. 'De klient moet gemotiveerd zijn om hulp te krijgen. Nou, laat ik één ding zeggen, ouders van incestkinderen zijn nooit gemotiveerd, daar moet je zelf achter aan.'

Michajna Langeklaan

INCEST IN VLAANDEREN

DM 20-4-86

MAANDAG in deze krant het verbijsterende verhaal van Notaris X, een man die er door zijn ex-vrouw, zijn kinderen en verschillende dokters en psychiaters van beschuldigd wordt zijn twee zoontjes, zes en negen jaar oud, te mishandelen en seksueel te misbruiken.

De Morgen brengt het verhaal van dag tot dag. Met citaten uit de vele dokumenten van het zeer dikke dossier. Met de vraag in hoeverre zeer hoge kringen in dit land invloed kunnen uitoefenen op de onafhankelijke derde macht. En met het antwoord op die vraag. <<<<<<<<

De affaire van notaris X en zijn zonen Wim en Jan. Een schokkend, hallucinant verhaal.

ANTWERPEN.- Minstens 350 mensen hebben gisterenmiddag gevolg gegeven aan de oproep van het "Komitee Wim en Jan" en aan het Antwerpse gerechtsgebouw een stille protestactie gehouden. Het Komitee wil daarmee van de bevoegde magistratuur "verantwoording" afdwingen over de wijze waarop het gerecht te werk ging en gaat in de incestzaak van Notaris X.

HET "Komitee Wim en Jan" is in juni jl. gestart via een oproep tot de HUMO-lezers, na de eerste publikaties in dit weekblad. Ook in deze krant verscheen een oproep van het Komitee. Er ontstond snel een kern van een tiental personen (vooral vrouwen), die gekonfronteerd werden met een stroom van brieven met steunbetuigingen en vragen om actie.

Zoals bekend werd de geruchtmakende zaak in gang gezet door de beschuldigingen van de moeder, bevestigd door diverse experts, dat haar kinderen Wim

en Jan seksueel misbruikt worden door hun vader, een Antwerps notaris. De kinderen werden na een echtscheidingsprocedure door het Antwerpse gerecht aan de vader toegewezen, wat via de publikaties in Humo en nadien De Morgen voor de nodige opschudding zorgde.

"280 brieven kregen we tot nog toe, en al die mensen hebben we opgeroepen om vandaag hier aanwezig te zijn", zei gisteren een woordvoester van het komitee. Ze vond de opkomst veel groter dan ze ooit gehoopt had, "wat bewijst dat deze zaak bij

heel veel mensen beroering heeft verwekt".

"In tegenstelling met wat in de Argus-uitzending over de 'zaak X' werd gezegd zijn wij helemaal geen volkstribunaal, dat erop uit is om notaris X te lynchen. Van alle brieven die we kregen zijn er misschien drie met echte wraakgedachtes. Het gaat overigens niet in de eerste plaats om die persoon, maar wel om het feit dat wij vinden dat het gerecht hier zware steken laat vallen. Uit de brieven die we kregen blijkt duidelijk dat dit geen alleenstaand geval is. Gerechtelijke

dwalingen, corruptie en machtsbeïnvloeding vinden wij een reëel gevaar voor onze democratie."

Het komitee wil nu van de drie aangestelde deskundigen (kinderpsychiaters) en van de bevoegde magistratuur "verantwoording en eerlijke konklusies" afdwingen. Daarom zal het voortaan elke woensdag om 13 uur een stil protest komen uiten voor het Antwerpse gerechtshof, "tot de zaak in het reine getrokken is". De driehonderdvijftig deelnemers gisteren, onder wie ook toneelactrice Dora Van der Groen, hielden het inderdaad rustig en stil: er werd eerst een sit-in op de trappen van het "justitiepaleis" gehouden, nadien vormden ze een mensenketen rondom het bele gebouw. Er waren geen incidenten. 07 5-10-86 (MR)

Notaris X ontknoping nabij [DE NIEUWE GAZET (lib.) 2 FEBRUARI 1987.]

Onderzoek en verslagen ondermijnen aanklacht

Het pas beëindigde onderzoek in de zaak van de Antwerpse notaris X heeft een bom van gegevens aan het licht gebracht die er met keiharde zekerheid zouden op wijzen, dat de gruwelverhalen over fysieke en seksuele kindermishandeling zijn gegroeid uit een ziekelijke fantasie, op onbegrijpelijke wijze gesteund door eenzijdige verslagen van misleide experts en opgeschroefd en gekleurd door sommige media die door hun publikaties een ware heksenjacht hebben ontketend. De rapporten van de gerechtsdeskundigen en de verhoren zouden verpletterend zijn voor de notarisvrouw en allen die de vader van de zogeheten kinderen «Wim» en «Jan» van incest beschuldigen.

Over de precieze resultaten van de pas afgesloten onderzoeken te Antwerpen en te Mechelen, wil men in gerechtelijke kringen nog niet in detail treden, maar alle partijen hebben toch al wel inzage gekregen van de omvangrijke dossiers die straks voor eindvordering naar de raadcarners moeten.

Uit sommige reacties is nu al duidelijk waar te nemen, dat er van

vervolgingen tegen de notaris nog maar moeilijk sprake kan zijn.

Afwachten in ieder geval tot welke beslissing de raadkamer te Antwerpen, op 17 februari, e.k. zal komen.

Nooit geweld

Als er van enige kindermishandeling sprake zou kunnen zijn, dan zijn het alleen de ongeveer veertig

grondige lichamelijke onderzoeken die de kinderen gedurende drie jaar hebben moeten ondergaan van de medische raadsliden, die door de moeder werden aangesteld, zo zou blijken uit het indrukwekkende verslag van de drie Antwerpse kinderartsen-psychiaters van het Algemeen Kinderziekenhuis. Dat was op zijn minst psychologische en emotionele mishandeling, nog

opgevoerd door de steun die de moeder van buitenuit kreeg, aldus het rapport.

De drie experts van het A.K.Z. hebben de notariskinderen, die door de gebeurtenissen en de ondergaane onderzoeken in erge mate onder stress verkeerden, gedurende maanden onderzocht en verzorgd en alle drie zijn ze eensgezind tot het besluit gekomen, dat er nooit enig geweld op de kinderen werd gepleegd.

Voor de medische onderzoeken die de moeder de kinderen liet ondergaan, bestond er volgens de deskundigen dan ook geen enkele reden.

A. JANSSENS

(Lees verder blz. 12)

Onderzoek in zaak Notaris X

VERVOLG VAN
BLADZIJDE 1

De blauwe plekken op de benen van de kinderen werden veroorzaakt door een valpartij. Dat hebben de jongens, eens alle druk van hen was afgenomen, spontaan toegegeven, zoals ze overigens ook na enige tijd verklaarden dat al de -stoute en vieze- verhalen die over hun vader werden verteld, hen door andere werden voorgezegd en bijgevolg niet met de waarheid stroken.

Uit het onderzoek is gebleken dat de moeder tijdens een bezoek aan haar kinderen en in bijzijn van een sociale verpleegster er zelfs niet kon aan weerstaan de kinderen nog verder te -induceren-, zoals dat in gerechtelijke termen heet.

Attesten als dolken

De deskundigen zijn naar verluidt niet mals voor de medische aanpak na de reeks klachten door de moeder.

De medische en psychiatrische attesten die werden afgeleverd waren opvallend eenzijdig en de vraag wordt gesteld of het in een dergelijke situatie wel tot de opdracht van de geneeskunde behoort medische getuigschriften af te leveren die daarna als dolken kunnen worden aangewend.

De kinderartsen vragen zich ook af waar in een zaak als deze de hulpverleners zijn gebleven die elkaar in Vlaanderen in de weg beginnen te lopen, waar de fundamentele hulp is gebleven die men de twistende ouders en hun hierdoor getroffen kinderen had kunnen bieden.

Door opvang, dialoog, voorzichtigheid en gezond verstand had veel leed kunnen voorkomen worden, maar daar hebben de geraadpleegde mensen met nochtans een stevige reputatie zich niet veel van aangetrokken, zo zou er in het verslag zwart op wit te lezen staan.

Het is op grond van dit verslag dat de Antwerpse jeugdrechtsbank einde 1986, besloot het hoedrecht verder toe te wijzen aan de vader, dat de kinderen psychotherapeutisch moeten begeleid worden en ze voorlopig geen contact meer mogen hebben met de moeder en haar ouders tot het bewijs geleverd is, dat de vrouw via psychiatrische begeleiding daartoe weer in staat is.

De moeder ging tegen deze beslissing in beroep en volgende vrijdag wordt de zaak behandeld.

2 FEBRUARI 1987 - "DE NIEUWE GAZET" (lib.)

Wim en Jan

Het ziet er naar uit dat de zaak van Notaris X nog wel even aansleept. Vermoedelijk tot groot ongenoegen van vele insiders in het gerechtshof.

Volgens verschillende dag- en weekbladen is het allemaal een linkse 'hetze' of fel overdreven. Als ik het gerecht mag geloven, is alles verdraaid, overdreven, niet bewezen, etc.

Je krijgt dus sperma in je anus door van de trap te vallen? En die foto's van de blessures, in Humo en De Morgen afgebeeld en genomen door een deurwaarder, daar is natuurlijk mee geknoeid! En de artsen en professoren, die attesten schrijven? Kortom, is er nog recht in België of glijden we af naar een Engeland à la Thatcher of erger nog,

De uitspraak zal vermoedelijk nog in beraad worden gehouden.

Op 17 februari, verhuist het dossier betreffende het gerechtelijk onderzoek dan naar de Antwerpse raadkamer die zich moet uitspreken over een al dan niet invervolgingstelling van de notaris.

Tijdens voornoemd gerechtelijk onderzoek waarvan de expertises slechts een onderdeel uitmaken, werden ook de betrokken partijen nog eens extra aan de tand gevoeld. De vaststellingen zouden zeker niet in het voordeel van de notarisvrouw uitvallen.

Bedenkingen worden gemaakt en vragen gesteld over de rol van de Mechelse deurwaarder die de vaststellingen deed over de blauwe plekken op de benen van de kinderen en erbij was toen de beruchte tekeningen werden gemaakt. Zoals eerder gemeld hebben -Wim- en -Jan- intussen toegegeven dat ze hierbij een handje werden geholpen...

Processen op komst

Komt er geen proces tegen de notaris dan komen er heel zeker de eerder al aangekondigde processen tegen sommige media, een aantal journalisten en vermoedelijk zelfs een ook tegen een psychiater-professor, allemaal wegens laster en smaad.

De reeks wordt geopend door de Antwerpse magistraten van de derde kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen, die in 1984, tot het besluit kwam dat de incestbeschuldigingen tegen de notaris ongegrond waren en die later het hoedrecht aan de notaris toevertrouwden.

In het weekblad -Humo- en het dagblad -De Morgen- werd de beslissing van het Hof sterk aangevochten en was er sprake van complot, onderdrukzetting, kortom van een alles behalve serene rechtspraak. Maar daar bleef het niet bij.

Voorzitter mevr. Alice De Man, de raadsleden Alex Van Coppenolle, Jos Van Nuffel en advocaat-generaal E. Rigaux werden daarbij over de hekel gehaald. Zelfs hun privé-leven werd er met onjuistheden bijgesleurd.

De magistraten voelden zich zodanig door het slijk gesleurd dat ze besloten alle betrokkenen wegens laster en eeroof voor de burgerlijke rechtbank te dagvaarden. Ze kregen daar onlangs de toelating voor van het ministerie van Justitie en de gerechtelijke overheid.

Het uitzonderlijke klachtendossier werd overgemaakt aan mr. Hugo Van Eecke, gewezen stafhouder bij de Vlaamse balie te

naar een zoveelste Chili of Zaire?

Of zou het toch waar zijn dat 'der Herr Notar' zo machtig is? Mogelijk machtiger dan VDB, die nu weer in dat wapenschaandaal van Iran betrokken is. Voordien was hij al een genie, tenminste wat fiscale fraude betreft, en toch werd hij toegejuicht in de Senaat. Begrijpe wie kan! De miljarden voor Landsverdediging zullen er ook wel komen, ten koste van stempelgeld, pensioenen en onderwijs.

Naam en adres bij de redactie bekend
"DE MORGEN" - 24/2
1987.

Brussel. De raadsman gelast vandaag maandag een deurwaarder om het nodige te doen.

De dagvaardingen voor -De Morgen- en -Humo- en een aantal journalisten om voor de burgerlijke rechtbank te Brussel te verschijnen, zijn dus onderweg. Nadat de zaak is ingeleid zal een pleitdatum worden bepaald.

Naar verluidt zouden nog andere magistraten overwegen het voorbeeld te volgen.

Nog een proces

De Mechelse gerechtelijke officier Carlo Lagae die, destijds opdracht kreeg om de notaris en zijn twee kinderen te bewaken en over zijn bevindingen verslag uit te brengen, kreeg in voornoemde media ook een slechte beurt. De man was naar het heette omgekocht. Zoals bekend was het verslag van de officier van enorm belang voor het onderzoek.

Nadat de kinderen terug aan de moeder waren afgeleverd, was deze voor de zoveelste maal onmiddellijk klacht gaan indienen tegen haar man omdat er opnieuw

mishandelingen waren gebeurd. Ze liep hiermee in de val, want de gerechtelijke officier was de ganse dag geen duimbreed van de kinderen geweken.

Prof. Pycke die voordien door de notarisvrouw en familie was geraadpleegd, diende klacht in tegen de man wegens een valse verklaring.

Het onderzoek heeft inmiddels uitgewezen dat de officier niets anders dan zijn plicht heeft gedaan. De raadkamer van Mechelen, zal zich eerstdaags uitspreken in deze zaak. De officier is van plan de professor daarna voor de correctionele rechtbank te dagvaarden wegens eeroof.

Intussen heeft hij ook genoemde bladen en medewerkers voor de burgerlijke rechtbank te Brussel gedagvaard wegens laster en eeroof. Zijn advocaat mr. Jef Van den Heuvel heeft op zijn beurt een deurwaarder met de dagvaarding gelast.

Binnenkort volgen de dagvaardingen die notaris X overweegt te bezorgen -aan allen die hem, zijn kinderen en familie zo zwaar getroffen hebben-!

Incest in Vlaanderen mag

OF TOCH NIET?

De lezers van Vlaamse kranten hebben het wellicht gemerkt. Zaterdag 7 februari was iedereen het bij hoge uitzondering over één ding eens: de dag voordien had het Antwerpse Jeugdhof voor een doorbraak gezorgd in de zaak Notaris X. Die collectieve euforie had alles te maken met de beslissing van het Hof om de moeder van Wim en Jan opnieuw een veertien-daags bezoekrecht toe te kennen. Wellicht nog belangrijker is het feit dat het Jeugdhof het dossier naar zich toegetrokken heeft. Waardoor Wim en Jan *de facto* onttrokken worden aan de bevoegdheid van de al achttien maanden juridisch vogelpik spelende jeugdrechter Marguerite De Wit. Tegen een overweldigende en nooit ontcrachte bewijslast in, oordeelde De Wit op 4 december dat er geen sprake was geweest van incest en mishandeling en vertrouwde ze het hoedrecht toe aan notaris X, zonder bezoekrecht voor de moeder. Het Jeugdhof heeft nu geoordeeld dat dit volkomen ten onrechte was. Bovendien werd de moeder van Wim en Jan door De Wit verwezen naar een psychotherapeut; ook die eis werd in de prullamand gegooid. Zonder dat het met zoveel woorden werd gezegd, werd jeugdrechter De Wit uitgerangeerd.

Tot grote verrassing van alle partijen pakte procureur-generaal Six uit met het voorstel de zaak bij het Jeugdhof te bevriezen, de moeder bezoekrecht toe te kennen en de hele zaak nog enkele weken te bekijken. Doen zich geen Nieuwe feiten voor, dan zou het bezoekrecht van de moeder vanaf 20 maart nog worden uitgebreid. Zowel Notaris X als de moeder van Wim en Jan gingen met deze voorlopige regeling akkoord, zodat de advocaten hun pleidooien tot de volgende zitting uitstelden.

Ook over een ander punt heerste er eensgezindheid onder de magistraten en de advocaten: de pers en met name Humo en De Morgen hebben met hun berichtgeving over deze zaak een serene rechtspraak in het gedrang gebracht. Het kwam er zowaar op neer dat Humo en De Morgen verantwoordelijk worden gesteld voor de opeenstapeling van blunders van de Antwerpse magistratuur, terwijl wij die blunders alleen maar hebben aangeklaagd. De advocaat van notaris X, Flor Baatsens, deed

er nog een schepje bovenop door te vragen dat het Hof de toekenning van het bezoekrecht aan de moeder zou koppelen aan *schrijfverbod* voor Humo en De Morgen. Op deze vraag naar tensuur kon en wou het Hof uiteraard niet ingaan. Maar het schetst wel de mentaliteit van de vrager.

Onder vrienden

Inmiddels heeft de ingrijpende tussenkomst van procureur-generaal Six in elk geval de verdienste dat de hele zaak *gedramatiseerd* wordt en het belang van de kinderen opnieuw vanonder het stof wordt gehaald. Eindelijk staat de rechtspraak in deze zaak daarmee terug op het juiste spoor.

De vraag is nu hoe de zaak ten gronde zal worden behandeld. Dinsdag 17 februari is daarbij een cruciale datum: op die dag zal de Raadkamer op basis van het door onderzoeksrechter Walter De Smedt samengestelde straf-dossier beslissen of Notaris X ja dan nee zal worden vervolgd. De kans dat het tot een proces komt is klein; in Antwerpen is het immers een publiek geheim dat de onderzoeksrechter van bij de aanvang van het onderzoek al uitba-zuinde dat de incestverhalen verzonnen waren. Dit strafonderzoek tegen Notaris X is nochtans gestart op basis van *nieuwe* beschuldigingen van kindermishandeling, die gestaafd werden met foto's genomen door een gerechtsdeurwaarder, en met verklaringen van een kinderarts.

Toen de raadkamer op 27 januari de incest-zaak een eerste keer behandelde, vroeg het Openbaar Ministerie al om seponering. Als de Raadkamer op dit verzoek ingaat, wordt de Notaris buiten vervolging gesteld, en kan alleen nog beroep worden aangetekend bij de Kamer van Inbeschuldigingstelling.

Volgens De Nieuwe Gazet heeft Notaris X het dossier van onderzoeksrechter De Smedt al kunnen inkijken en bevat het een aantal elementen die er op zouden kunnen wijzen dat de moeder van Wim en Jan haar kinderen door middel van *suggestie* de gruwelijke verhalen van incest en mishandeling heeft opgedrongen. Welke die elementen zijn weten we niet. Wel weten we dat het dossier de verklaringen bevat van alle deskundi-

gen die tot nog toe verklaarden dat ze voor *honderd procent* overtuigd zijn dat de incest wel degelijk gepleegd werd.

Echt of vals?

Het dossier bevat ook een tot dusver niet geciteerd Amerikaans document, een studie van *The American Academy of Child Psychiatry*. Professor Arthur Green geeft daarin een overzichtstabel van 16 criteria waarmee kan worden nagegaan of een incestklacht vals is of niet. Beantwoordt de klacht aan de eerste acht criteria, dan slaat ze op echt gebeurde feiten; beantwoordt ze aan een tweede reeks van acht criteria, dan is de klacht verzonnen. We geven ze hier op een rijtje: in *echte* gevallen van incest is er dikwijls sprake van laattijdige melding en tegenstrijdige verklaringen van de kinderen en/of intrekking ervan. De onthullingen ontlokken zware emoties bij de kinderen. Ze gebruiken een taal die aangepast is aan hun leeftijd. De kinderen zijn weigerachtig om met derden over de mishandeling te spreken. In aanwezigheid van de vader zijn ze angstig en gespannen. Het kind zal de beschuldiging zelden staande houden bij confrontatie met de vader, zelfs in aanwezigheid van de moeder. De moeder heeft geen geestelijke afwijkingen. Er zijn uitwendige tekens van lichamelijke en seksuele mishandelingen.

De klachten van Wim en Jan beantwoorden *volledig* aan deze criteria.

Bij "valse" klachten van incest worden de beschuldigingen zeer vlot en spontaan verteld. De onthullingen worden gebracht op een koele, bijna afstandelijke manier. De kinderen gebruiken de terminologie van volwassenaars. De kinderen uiten de beschuldigingen alleen in aanwezigheid van de moeder en worden geregeld angespoord verder te gaan door een blik of een teken van de moeder. De kinderen zijn opvallend rustig in aanwezigheid van de vader. De kinderen beschuldigen bij een confrontatie hun vader. De moeder is opvallend paranoïde of vertoont andere psycho-patologische kenmerken. Tenslotte zijn er ook geen uitwendige tekens van seksuele mishandeling. Wim en Jan beantwoorden aan *geen enkele* van deze criteria.

Hopelijk treedt de Raadkamer nu dinsdag even wijs op als het Jeugdhof.

Leo De Haes en
Hugo Gijssels.

78-2-07 NJ/N

Politie-interesse voor 'onthullingen' rond Elton

LONDEN — De Britse politie heeft in verband met een onderzoek aan de boulevardkrant Sun in Londen gevraagd om bijzonderheden over haar berichten dat rockster Elton John betrokken is geweest bij een seks- en drugsaffaire.

De 39-jarige John, die in Australië vertoef, heeft de be-

richten heftig tegengesproken. Woensdag spanden de advocaten van de popmuzicus een geding wegens smaad aan tegen de Sun, die donderdag padere onthullingen deed. Volgens het blad is er seksueel verkeer met jeugdige schandknepen geweest ten huize van Billy Gaff, oud-manager van rockzanger Rod Stewart.

Man pleegde ontucht met kinderen 'voor de grap'

(Van een onzer verslaggevers)
UTRECHT — De 63-jarige J.B. uit Nieuwegein hoorde door officier van justitie mr. A.C. Maan wegens ontucht met kinderen van drie en vijf jaar een voorwaardelijke gevangenisstraf tegen zich eisen van drie maanden.

De man was op 15 juli 1986 op een kinderspeelplaats te Nieuwegein twee jonge meisjes tegengekomen. „Zij waren net teruggekomen van vakantie en lieten mij hun bruine ruggen zien. Als contrast toonden zij ook hun witte billen. Toen draaiden zij zich om en zeiden: wij zijn meisjes. Voor de grap opende ik toen mijn gup en zei: en ik ben een jongetje”, aldus de verdachte.

„Maar u bent geen vijf jaar meer en had beter moeten weten”, zei de voorzitter van de rechtbank mr. Th. Clarenbeek. De rechter hield hem voor dat hij al eerder wegens dit soort 'grappen' met de politie in aanraking was geweest.

In een psychiatrisch rapport concludeerde een arts dat de man de zaak bagattelliseert. „Dat klopt wel”, vond de verdachte. Volgens de psychiater kwamen dit soort delicten voort uit de grote eenzaamheid van de man. De arts sprak zelfs van „een onaanvaardbaar leven in een sociaal isolement”. Op de zitting vertelde de raadsman opeens dat de man nu een vriendin heeft en daar zelfs mee sa-

menwoont. De rechter toonde zich verrast: „De hele zitting praten we over uw problemen en dan toert uw advocaat plotseling een vriendin tevoorschijn. Wat vreemd dat u daar zelf niet mee komt”. De man zei dat hij dat even vergeten was.

Begeleiden

Officier van justitie, mr. A.C. Maan, zag geen reden om een onvoorwaardelijke gevangenisstraf te eisen. Volgens hem was er geen sprake van kans op escalatie. Hij vroeg wel de man als bijzondere voorwaarde op te leggen dat hij zich laat begeleiden door de reclasserings-

De rechtbank doet uitspraak op 19 februari.

Man bekennt ontucht met geestelijk gehandicapte kinderen

WERKENDAM — De 63-jarige chauffeur N. de W. uit Tienhoven heeft bekend dat hij vijf geestelijk gehandicapte meisjes jarenlang in zijn busje seksueel heeft misbruikt.

De man vervoerde zijn passagiers vanuit Werkendam, Woudrichem en Nieuwendijk naar het dagverblijf De Haarstraat in Gorcum. Zowel op de heen- als op de terugweg pleegde de chauffeur ontucht. Hij deed dat terwijl het busje op afgelegen polderwegen stond geparkeerd.

De zaak is lange tijd onopgemerkt gebleven, doordat de meisjes nauwelijks in staat zijn zich te uiten. Toen een meisje haar ouders over de seksuele handelingen vertelde, was een telefoontje naar De W. voldoende om hem tot een bekentenis te brengen.

De schadelijke gevolgen voor de kinderen zijn niet te overzien, zeggen de ouders.

Volgens wachmeester M. Bergsma van de rijkspolitie in Werkendam kon de chauffeur niet langer dan vier dagen worden vastgehouden. „We moesten hem met pijn in het hart loslaten, de wet bood ons geen andere mogelijkheid”, aldus Bergsma.

Dobbelnummer 20-1-87

Meisjes van 13 aantrekkelijk voor mannen

Van onze Justitieverslaggever
GRONINGEN — „Meisjes van dertien kunnen een grote aantrekkingskracht uitoefenen op mannen. Paul van Vliet heeft er een liedje over gemaakt en Nabokov schreef er een boek over.” Zo begon de Groninger advocaat mr. J.D. Meerburg gisteren zijn pleidooi voor de 28-jarige Kees P. uit Groningen. Deze moest zich voor de Groninger rechtbank verantwoorden voor het plegen van seksuele handelingen met een vroeger buurmeisje dat toen 12 jaar oud was.

De aantrekkingskracht was wederzijds, zei Meerburg. Het meisje schreef de verdachte in die periode ook liefdesbriefjes. De raadsman zag in dat feit een verzachtende omstandigheid. Officier van Justitie mr. C.A. van der Burg eiste een gevangenisstraf van drie maanden, maar hij verzette zich niet tegen het aanbod van dienstverlening dat de raadsman deed. De rechtbank legde de man daarop 100 uren werkstraf op.

De verdachte heeft na zijn daad nogal wat last gehad van bedreigingen door de ouders van het meisje. Hij is enkele malen op straat uitgescholden voor 'vuile kinderverkrachter'.

87.02.10 UN

Bepijp ontucht wordt opgeheft!

Eis 18 maanden, waarvan 6 voorwaardelijk

Emmer moeder verdacht van ontucht met zoon

Van een onzer verslaggevers
ASSEN — „Voor mij is het allemaal een lachertje. Die jongen is niet in orde, hij zou nagekeken moeten worden.” Met deze reactie wees de 43-jarige M.E.K. uit Emmen de verklaring van haar zoon van de hand, waaruit bleek dat zij eind 1984 met haar toen 14-jarige zoon ontucht zou hebben gepleegd. De moeder, die al eerder veroordeeld is wegens ontucht, toen met haar minderjarige dochter, hield gisteren echter voor de rechtbank in Assen staande dat ze onschuldig is.

Eind 1984 liep de zoon weg bij zijn pleegfamilie en klopte aan bij zijn moeder. Nadat hij enkele maanden later terugkeerde constateerden de pleegouders dat de jongen veranderd was. Bij

stukjes en beetjes kwam de oorzaak boven water: tijdens het verblijf bij zijn moeder waren er veelvuldige dingen gebeurd. Zij verklaarde de jongen dat zijn moeder hem tot seksuele handelingen gedwongen had. Ook zou de vrouw gemeenschap hebben gehad met haar vriend waar haar zoon bij was.

De vriend van de moeder, de 40-jarige H.G. uit Emmen, stond ook terecht. Naast de openlijke gemeenschap verweet officier van Justitie mr. J. Münzbrock G. dat hij het pleeggezin van het slachtoffer heeft bedreigd. Zo zou de vriend per telefoon hebben laten weten dat hij 'de keet wel even zou komen opblazen'. Deze bedreiging trof het gezin des te meer omdat G. inderdaad met springstoffen overweg kan en zelfs een vergunning heeft voor het gebruik van dynamiet.

De officier van Justitie hechte veel geloof aan de verklaring van de zoon. Niet alleen vanwege de vele details die er in vermeld worden, maar ook omdat de psychiater die de jongen begeleidt voor de betrouwbaarheid van de verklaring instaat. Hij eiste een gevangenisstraf van 18 maanden, waarvan zes maanden voorwaardelijk tegen de moeder en acht maanden, waarvan drie voorwaardelijk tegen haar vriend.

De raadsman van moeder K., mr. S.J. Cats, was van mening dat zijn cliënte moest worden vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. „Het is de verklaring van de zoon tegen die van de moeder”, aldus mr. Cats, die in wraak de reden zag voor de beschuldiging van het slachtoffer. De moeder zou hebben geweigerd om de zoon op nieuw in huis te nemen, waarna hij zijn belastende verklaring aflegde.

Uitspraak over dertien dagen.

Man bekennt ontucht met eigen kind en vier stiefkinderen

Van onze verslaggever
HOORN — Een veertigjarige man uit Hoorn heeft bekend in 1986 met vijf kinderen van vijf tot acht jaar ontucht te hebben gepleegd. Een van de vijf was een eigen kind, de vier andere waren kinderen van drie vrouwen met wie de man opeenvolgende relaties onderhield.

De man is begin februari aangehouden na een klacht van een van de moeders. De raadkamer van de rechtbank in Haarlem heeft de voorlopige hechtenis van de verdachte geschorst, wat betekent dat de man voorlopig op vrije voeten is. Maar aan de schorsing van de gevangenhouding heeft de rechtbank voorwaarden verbonden. Als de man zich daar niet aan houdt, kan hij onmiddellijk, zonder tussenkomst van een officier van justitie, weer gevangen gezet worden.

Het Openbaar Ministerie had de rechtbank gevraagd de gevangenhouding te verlengen omdat er vrees voor herhaling bestaat. Formeel heeft de rechtbank die wens van het Openbaar Ministerie gehonoreerd en de gevangenhouding verlengd, maar in een afwijking van het algemeen belang tegen de particuliere belangen van de verdachte besloten de man vrij te laten. Schorsing van de gevangenhouding onder het stellen van voorwaarden is geen ongebruikelijke procedure.

Officier van justitie mr. P. Brillman vermoedt dat een belangrijke rol heeft gespeeld in de beslissing van de rechtbank het feit dat de man inmiddels is verhuisd. „Dat geknoei met minderjarigen speelde zich af in een heel beperkte kring. Het gaat echt niet om een man die het eerste het beste kind in de bosjes sleurt. De man werkt al twintig jaar bij dezelfde baas en langere gevangenhouding zou hem zijn baan kunnen kosten. Dat heeft wellicht voor de rechtbank meegewogen”, aldus Brillman.

'Ze brachten m'n hoofd op hol'
Eis 12 maanden wegens ontucht

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — „Ik heb er spijt van. Ze ben ik helemaal niet, maar die meisjes hadden mijn kop op hol gebracht. Zij hebben het er zelf naar gemaakt”. Dit zei de 45-jarige G. van der H. uit Utrecht voor de rechtbank. De man stond terecht wegens valse gemeenschap met een meisje van tien jaar. Officier van Justitie, mr. H.J. Donker, eiste tegen hem een gevangenisstraf van 12 maanden waarvan zes maanden voorwaardelijk.

De man vertelde op de zitting dat op 22 november 1986 twee meisjes waren langsgekomen om televisie te kijken. „Ze gingen naar boven naar mijn slaapkamer om het nieuwe tapijt te bekijken. Ik zei dat ze naar beneden moesten komen, maar ze kwamen niet. 'Kom ons maar halen', riepen ze. Toen ik boven kwam lag het ene meisje geheel ontkleed op bed”, aldus de verdachte.

De voorzitter van de rechtbank, mr. Th. Clarenbeek hield de man voor dat de verklaringen van de meisjes heel anders luiden. „Volgens hen hebt u dat meisje uitgekleed”. „Dat is niet waar, ik vertel de waarheid en zij niet”, zei de verdachte.

De rechter hield hem de conclusie van een psychiatrisch rapport voor: „Vanwege gebeurte-

nissen in uw jeugd kan het slechts in licht verminderde mate worden toegerekend”.

De officier, mr. H.J. Donker, geloofde niet dat de meisjes het initiatief hadden genomen. „De verklaringen van de meisjes stikt het van het woord 'moest'. Ze moesten dit en ze moesten dat. Het is duidelijk het initiatief geweest van een 45-jarige. Sex kan alleen in een duidelijk gelijkwaardige menselijke relatie. Daar was hiervan geen sprake. De meisjes deden het duidelijk onder druk”. Mr. Donker zei het vreemd te vinden dat de man een 'kapotje' mee naar boven had genomen. „Dat doe je niet als je niets van plan bent”.

Volgens zijn raadsman had de verdachte het gedrag van de meisjes als uitdagend ervaren. „Maar hij heeft spijt van het gebeuren en vraagt zich af hoe het gekomen is”. De advocaat hield de rechters voor dat de man jarenlang zijn zieke moeder heeft verzorgd waardoor hij geen vaste relaties kon aangaan. „Een alternatieve straf is goed voor hem. Het geeft hem de kans om terug te komen in de maatschappij”, aldus de raadsman die de kans op herhaling zeer gering achtte.

De rechtbank doet uitspraak op 24 februari.

UN 20-1-87

Ontucht met jongens

EINDHOVEN — In Eindhoven is een 64-jarige man aangehouden, verdacht ontucht te hebben gepleegd met jongens. De verdachte ontkent; hij zou volgens de politie jarenlang een relatie hebben onderhouden met twee geestelijk minder begaafde broers die nu 16 en 20 jaar zijn. Het is niet uitgesloten, dat er nog meer slachtoffers zijn.

N^v/h N. 11-2 1-87

Protest OM tegen vrijlating verdachte

(Van een onzer verslaggevers) **HOORN** — De 40-jarige J.H. uit Hoorn heeft bekend dat hij in 1986 met vijf kinderen van vijf tot acht jaar ontucht heeft gepleegd. De man, die gisteren is vrijgelaten, had seksuele omgang met vier stiefkinderen en een eigen kind, zowel jonges als meisjes. Hij onderhield ten tijde van de delicten relaties met de drie moeders van de kinderen. Hij werd aan het begin van de maand aangehouden na een klacht van één van hen. H.'s voorlopige hechtenis werd gisteren tegen de zin van de officier van justitie door de raadkamer van

de Alkmaarse rechtbank geschorst. Volgens officier van justitie mr P. Brilman hebben daarbij het dreigende verlies van H.'s 'niet onbelangrijke baan' en 'strikte privé-omstandigheden' een rol gespeeld. De raadkamer toonde zich gevoelig voor het argument dat de man op zijn werk moeilijk gemist kan worden (de werkgever dreigde iemand anders aan te nemen) en acht het gevaar voor herhaling minder groot dan het openbaar ministerie, onder meer omdat de man inmiddels is verhuurd. Bovendien beschouwt de raadkamer de man niet als een bedreiging voor derden.

Man veroordeeld tot celstraf wegens ontucht

(Van een onzer verslaggevers) **UTRECHT** — De Utrechtse rechtbank veroordeelde een 18-jarige inwoner van Bunschoten wegens ontucht met een vijfjarig jongetje tot een gevangenisstraf van zes maanden waarvan drie maanden voorwaardelijk. De man moet zich tevens onder toezicht stellen van de reclassering. De eis van de officier van justitie was een geheel voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden.

De man had op 10 augustus 1986 op een eilandje in het natuurgebied bij Boornsterhem het jongetje ontmoet. Hij had hem de boesjes ingelokt en ontucht met hem bedreven. De verdachte vertelde spijt te hebben van zijn gedrag.

UN 87-02-25

ONTUCHT

Bijna twee jaar geleden deed justitie met een forse politiemacht een inval in een Rotterdamse woongroep. Er waren verdenkingen van ontucht met kinderen en het vermoeden dat er kinderporno werd geproduceerd. De hoogleraar seksuologie prof. dr J. Frenken onderzocht het geval. Zijn rapport geeft een beeld van de vage grenzen tussen ontucht met minderjarigen en een verantwoorde seksuele voorlichting in een voor velen afwijkende opvoeding. De conclusie rechtvaardigt de indruk over de zware ingreep van justitie: overheidsterreur.

Justitie liep met inval in woongroep als olifant door de porseleinkast

DE INVAL VAN JUSTITIE bij de Rotterdamse woongroep bijna twee jaar geleden is een grote miskleun van het Rotterdamse parket geweest. Die indruk bestond al vrij algemeen, maar lezing van het gisteren vrijgegeven deskundigenrapport van de hoogleraar seksuologie prof. dr J. Frenken neemt elke twijfel over dat oordeel weg.

Justitie viel op vrijdag 26 april 1985 de woongroep binnen met enkele tientallen agenten. Zes volwassen leden van de groep, een man en vijf vrouwen, werden gearresteerd. Zes kinderen werden van de kleuter- en lagere school gehaald, door de politie verhoord en gedurende enkele weken in een kindertehuis geplaatst. Pas een week en een kort geding later mochten de ouders een bezoek brengen aan de kinderen.

De motivatie: ernstige verdenking dat de volwassen leden van de groep ontucht hebben gepleegd met de kinderen en het vermoeden dat er kinderporno werd geproduceerd. De basis: de verklaring van een getuige die informatie uit tweede hand had en een anoniem telefoongesprek dat bij de woongroep binnenkwam en door de politie is afgeluisterd.

Het rapport van Frenken — hij is tevens verbonden aan het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek — is interessant. Niet alleen omdat eruit blijkt dat justitie als een olifant de porseleinkast is binnengestapt, maar ook omdat het een kijkje geeft in het grensgebied tussen ontucht met minderjarigen en normale liefde tussen ouders en hun kinderen.

Frenken maakte zijn „Rapport omtrent een onderzoek naar de gevolgen van de opvoedingsmethode, met name de seksuele voorlichting en betrokkenheid, toegepast op kinderen van een woongroep te Rotterdam” in opdracht van de rechter-commissaris. Tot vrijdag was het rapport „onder de rechter”.

Hoger beroep

De woongroep tekende vorig jaar bezwaar aan tegen de dagvaarding van justitie. De raadkamer van de rechtbank schrapte op 2 juni vijf van de zeven tenlastegelegde feiten. Over de twee overgebleven feiten diende vrijdag het hoger beroep voor het gerechtshof in Den Haag. De onderbezetting van het hof liet eerdere behandeling niet toe.

Laten we beginnen met het enige dat in de dagvaarding van justitie is overgebleven na het verhoren van ouders en kinderen en het doorspitten van getuigenverslagen, brieven, foto's, dagboeken en videobanden: dochtertje en zontje houden even (een halve minuut) de penis van de vader vast en het zontje is gedurende enkele seconden met zijn penis in of tegen de vagina van zijn moeder geweest. Gebeurt tijdens vakanties.

Frenken: „De verdachten hebben ons inziens adequaat gereageerd op de nieuwsgierigheid van de kinderen. De handelingen vonden plaats in een aannemelijke pedagogische context, hoe afwijkend die seksuele opvoeding ook is in de ogen van de meeste Nederlanders.

Typisch voor opvoedingshandelen is dat het in principe openbaar is voor de gezinsleden en bespreekbaar tussen de ouders en kinderen onderling. Dat bleek hier het geval. Juist afgedwongen geheimhouding over seksuele gebeurtenissen tussen de volwassene en het kind maakt ze on-pedagogisch en is schadelijk voor het kind: het geeft angst- en

schuldgevoelens over het participeren (meedoen, red).”

„De handelingen (...) passen ons inziens bij de psycho-seksuele ontwikkeling van het zontje en het dochtertje, zoals die plaatsvond in een permissieve (vrije, red) seksuele opvoedingscontext. De handelingen waren kort van duur. (...) Zodra de kinderen hun belangstelling verloren, na een halve minuut, hielden ze ermee op en werden ze niet gedwongen door te gaan. De handelingen zijn weliswaar pedagogisch grensverleggend maar niet grensoverschrijdend.”

Belasting

Frenken stelt dat vroege seksuele ervaringen een zekere seksuele bewustwording oproepen „die tot verhoogde interesse in seksualiteit en meer geseksualiseerd gedrag kan leiden”. Volgens Frenken is dat niet per se een negatief effect. Hij wijst op een Amerikaans onderzoek over seksueel actieve kinderen in vrije communes, die seksualiteit „interessant en een bron van plezier” noemen, maar nauwelijks een onderwerp van „grote zorg”.

Toch kan het enige belasting voor de kinderen in de woongroep vormen „als zij, door te vertellen over hun ervaringen aan leeftijdgenootjes, afgewezen worden door hun vriendjes en vriendinnetjes op school die dit maar raar vinden of afkeuren”. Frenken noemt als voorbeeld dat een kind op school tegen een zontje uit de woongroep na de perspublicaties van twee jaar geleden zei: „Jij hebt met je moeder geneukt.” Ouders dienen met deze bijkomende effecten rekening te houden, zegt de hoogleraar.

Justitie kwam aanvankelijk tot twi-
tig gevallen van „ontucht”. Maar daarbij is dan ook een zeer ruime definitie gehanteerd. Uit Frenkens rapport blijkt dat het bijvoorbeeld ging om medische handelingen: een zontje kreeg zelf voor een schrale voorhud; een moeder raakte de vagina van haar dochtertje bij de behandeling van wormpjes.

Wat is ontucht? Frenken: „Wij spreken van ontucht met een minderjarige door een oudere of volwassene als:
● de jongere niet de vrijheid heeft seksuele handelingen niet te plegen of te dulden,

- de handelingen niet passen bij het psycho-seksuele ontwikkelingsstadium van het kind of de jongere,
- de handelingen van de oudere of volwassene gericht zijn op de eigen lustbevrediging met voorbijgaan aan de belangen van de jongere,
- de handelingen van de oudere of volwassene geen aannemelijk medisch of pedagogisch doel dienen.”

„Gevalen waar deze vier voorwaarden duidelijk afwezig zijn, noemen we geen ontucht. Tussen beide extremen is een grijs middengebied waarin de overgang ligt tussen ontucht en niet ontucht; in dat gebied wordt aan een of meer van de criteria niet of niet helemaal voldaan. Sommigen zullen in die gevallen wel van strafbare ontucht spreken, anderen niet. Het geval van de Rotterdamse woongroep ligt ons inziens in dit grijze middengebied van de definitie, waarbij wij zelf sterk naar het wit tenderen: geen ontucht.”

Anti-autoritair

Frenken geeft voor die conclusie vier redenen:

- Hoewel in de verklaringen van de kinderen niets is te vinden over de dwang, overreding of misleiding, blijft het mogelijk dat de kinderen niet het gevoel hadden „nee” te kunnen zeggen. De kans daarop is volgens Frenken overigens klein gezien de anti-autoritaire opvoeding die de woongroep voorstaat.
- De seksuele handelingen met de kinderen passen bij hun psycho-seksuele ontwikkelingsniveau. Het ging om dingen als „eens kijken, eens vasthouden, eens voelen, eens ervaren hoe 't voelt”. De ouders waren daarbij redelijk passief.
- Naar zijn indruk was er geen sprake van het ongevraagd lijfelijk opdringen aan kinderen van een volwassen seksualiteit. De handelingen waren niet gericht op het verkrijgen van lustgevoelens en orgasme van de volwassene.
- Uit de verhalen van de kinderen en de ouders blijkt dat de handelingen plaatsvonden met de bedoeling van knuffelen, geborgenheid bieden, spel, bevestigen van positieve lichaamsbeleving en nieuwsgierigheid beantwoorden.

Frenkens eindconclusie: de kans op

schadelijke gevolgen van de seksuele opvoeding is nagenoeg uitgesloten. Hij geeft wel een waarschuwing: „We kunnen niet spreken van grove pedagogische onzorgvuldigheid, maar eerder van een niet kunnen inschatten van de reikwijdte van de gewraakte seksuele handelingen. Niemand kan dat. Ouders kunnen beter te voorzichtig zijn dan te rigouze hun goedbedoelde ideeën opdringen aan hun kinderen, omdat we alle subtiele effecten daarvan nog niet precies kennen vanuit de gedragswetenschap.”

Traumatiserend

De hoogleraar gaat nog kort in op de algehele opvoedings situatie in de woongroep. Hij schrijft onder meer dat het niet mag worden uitgesloten dat „het soms sekte-achtige karakter van de woongroep met zijn geslotenheid naar buiten toe, zijn verbod op vrije communicatie van de leden van de woongroep met anders-denkenenden, de dwangmatige aspecten van de gehanteerde groepsregels (Frenken doelt onder meer op het verplicht verbreken van de huwe-

lijksrelaties en de pogingen om de banden tussen de kinderen en hun natuurlijke ouders te relativiseren, red) traumatiserend kan zijn geweest voor groepsleden die zich niet aan die druk hebben kunnen onttrekken.”

„Het gaat hier echter om volwassen mensen met een merendeels hoog opleidingsniveau, waarvan verwacht kan worden dat zij kunnen beslissen over hun leven en ook andere keuzen hadden kunnen maken dan zich jarenlang te laten indoctrineren door de Baas, zoals zij de bewuste man noemen.”

Frenken heeft geen duidelijke aanwijzingen gevonden dat het groepsklimaat schadelijk is voor de kinderen, hoewel sommige getuigen hun bezorgdheid hebben geuit. „Daar staat tegenover dat kinderen in het algemeen altijd wel iets merken van, en reageren op de spanningen tussen hun ouders. (...) Moge de opvoedingsideologie van de woongroep democratisch en anti-autoritair zijn, het is in het belang van de kinderen dat ook de machtsverhoudingen tussen de volwassenen gedecentraliseerd worden.”

De laatste opmerkingen van Frenken hebben geen strafrechtelijk, maar een moralistisch karakter. Hij gaat die beoordeling geven. Justitie is echter fout geweest met de poging de opvoeding van de woongroep en alles wat daarmee samenhangt in het openbaar aan de kaak te stellen.

De leden hebben ongevraagd veel publiciteit, vaak van een zeer intiem karakter, over zich heen gekregen. Het zou best kunnen dat de kinderen daar meer schade van hebben opgelopen dan van de door justitie gelaakte feiten. Zeker met de wetenschap dat de kinderen gedurende de eerste weken in het kindertehuis niet wisten wat er eigenlijk aan de hand was.

In dat licht bezien past alleen de typering die de NVSH en het COC na de inval gaven: overheidsterreur. Zij noemden het verontrustend „dat ontvoering en ingrijpend verhoren van kinderen door de politie blijkbaar aanvaardbaar worden geacht zodra het gaat om een andere samenlevingsvorm dan het traditionele gezin”.

EDIE PETERS

Jongeren zijn traditioneler dan verondersteld

Van onze verslaggeefster STEFFIE KOUTERS

AMSTERDAM — Jongeren zijn lang niet zo dynamisch als vaak wordt gezegd. Heel veel jongeren willen trouwen, kinderen krijgen, een baan en verder zo min mogelijk opvallen. Maar juist deze groep wordt bij de beoordeling van de leefwereld van jongeren vaak over het hoofd gezien.

Het onderzoek „Jeugd '87, lifestyle van jongeren” geeft een aardige nuancing op het algemene beeld dat bestaat van jongeren. „Een goed baantje”, was het weinig woeste toekomstverlangen dat veel van de medewerkers van het instituut voor marktinformatie Inter-View noteerden bij huis-aan-huis-gesprekken met jongeren van 12 tot en met 24 jaar. De medewerkers hebben

1021 „geslaagde gesprekken” van gemiddeld anderhalf uur gevoerd voor het onderzoek.

Jeugd '87 is een van de weinige onderzoeken naar de levensstijl van jongeren. Met als achtergrond dat de traditionele indelingen naar geslacht en leeftijd niet langer een compleet beeld opleveren van de jeugd in de zogenoemde „confetti-maatschappij” waarin de draden kleurrijk maar onontwarbaar door elkaar lopen. Vooral reclamebureaus kampen met het probleem dat het steeds lastiger wordt doelgroepen te bereiken. Vooral de jeugd is daarin een moeilijk te traceren groep.

Leesvoer

De ene jongere is absoluut de andere niet, zo blijkt ook uit het filmpje „Jeugd 87” dat tijdens de presentatie van het onderzoek werd vertoond. Op de vraag aan jongeren van zeer divers plimage

wat ze zoal lezen, kwamen heel uiteenlopende antwoorden. Dat reclamemakers het moeilijk hebben, is begrijpelijk als twee meisjes van ongeveer dezelfde leeftijd respectievelijk „Russische literatuur” en „romannetjes” opgeven als hun voornaamste leesvoer. Waar het meeste geld aan opgaat? Uitgaan. Of kleren kopen. Een meisje: „De kat. En mijn stuff.” De poes ligt inderdaad zeer tevreden te snorren op haar schoot.

Jongerenland is al een stuk overzichtelijker als de jeugd wordt ingedeeld per groep. Als er naar zo'n groep wordt gevraagd, komen de meningen van de jongeren eindelijk eens een keer overeen; ze antwoorden allemaal met: „Ik? Ik hoor niet bij een groep!” Toch is het de onderzoekers gelukt jongeren in vijf „waardentypes” in te delen. Sommige groepen overlappen elkaar, zodat het totaal aan procenten de honderd overtreft.

Het burgerlijke type scoort het hoogst. 39 procent van de Nederlandse jongeren hoort bij een groep die heel graag wil trouwen, kinderen wil krijgen en daarbij ook nog hoopt op een gelukkig huwelijksleven. Ze staan afwijzend tegenover verruining van de seksuele moraal. De burgerlijken zijn tegen vrijen met meerdere partners en vinden dat je niet voor je achttiende met iemand naar bed mag gaan. En: misdadigers mogen harder worden gestraft.

De autonomen zijn de tweede groep in omvang met dertig procent. Autonome jongeren vinden het belangrijk dat ze zelf kunnen uitmaken wat wel en niet mag, dat ze niet aan regels zijn gebonden en dat ze een leuk leventje hebben. Samenwonenden, jongeren met los/vaste verkering en jongeren zonder verkering scoren hoog op autonomie. Het is een groep die dan ook voor verruining van de seksuele normen is.

Vijftien procent van de jongeren behoort tot het maatschappij-kritische type. Ze willen zich inzetten voor het verdelen van de macht, het nivelleren van inkomsten en voortgaande democratisering en inspraak. Vooral hogeropgeleiden behoren tot deze groep.

Er zijn net zo veel, vijftien procent, carrière- en consumptiegerichte jongeren. Hun kenmerk is dat ze carrière willen maken om een luxe leventje te kunnen leiden. Ze zijn sterk voor verruining van de seksuele normen. Onder dit type vallen voornamelijk scholieren.

Iets minder dan tien procent van de jongeren is „ik-gericht”. Dit type is bezig met persoonlijke ontplooiing, aandacht voor zichzelf, het meemaken van nieuwe dingen en genieten van sex.

Een onderzoek naar de levensstijl van jongeren is natuurlijk meer dan ze keurig indelen in groepen. Opvallend is de relatie die wordt gelegd tussen popmuziek en politiek. 73 Procent van de jongeren antwoordt met „ja” op de vraag of ze zouden gaan stemmen als er morgen verkiezingen waren voor de Tweede Kamer. De CDA-aanhang (26 procent) is iets kleiner dan de PvdA (29 procent).

Uit het onderzoek blijkt echter dat jongeren zich onmiskenbaar voelen aangesproken tot politiek activisme buiten de gangbare parlementaire wegen om. Ongeveer dertig procent heeft wel eens meegedaan aan een demonstratie, staking, bezetting of handtekeningenactie.

Er is echter nog een vorm voor jongeren om politiek actief te zijn. Via popmuziek met een politieke boodschap. Slechts 33 procent is het niet eens met de stelling „popmuziek wijst me meer op de problemen van de wereld dan de Nederlandse politiek”. 28 Procent is het hier zonder meer mee eens. „Wellicht gaat het hier om een onbenullige vorm van politieke interesse die weinig aandacht verdient”, zeggen de onderzoekers. „Wellicht tonen deze cijfers echter weer eens aan dat bepaalde groepen jongeren zijn uitgekeken op de parlementaire democratie.”

Madonna

Jongeren zijn betrekkelijk somber over de toekomst, het jaar 2035. Een paar voorbeelden: 77 procent verwacht dat de natuur meer verpest zal zijn dan nu, 38 procent denkt dat de werkloosheid hoger zal zijn en 38 procent verwacht een energiecrisis en grondstofschaarste. Slechts zeven procent denkt dat de mensen in 2035 gelukkiger zijn dan nu. Er zijn ook positieve toekomstverwachtingen. Vrijwel niemand denkt dat de mensheid zal sterven aan Aids. 71 procent denkt dat tegen die tijd kanker en Aids te genezen zijn.

Maar de belangrijkste vraag blijft natuurlijk welke partij het meest favoriet is. En wie kan dat anders zijn dan *femme fatale* Madonna?

SEK

COC en seks onder de 16

Al jaren lang houdt het COC zich bezig met kwesties rond „de zedelijkheid”. En dan gaat het er meestal over welke leeftijd je het wel of niet mag doen. De eerste vijf en twintig jaar werd de zedelijkheid gericht op het afschaffen van artikel 248bis van het Wetboek van Strafrecht. Dat was het artikel dat seksuele omgang van mensen van hetzelfde geslacht van boven de een en twintig met mensen van onder de een en twintig verbodde. In de tijd dat dat artikel in de wet stond was het COC erg betrokken bij wetgeving over pedoseksualiteit. Mensen van boven de 21 konden zelfs geen lid worden van het COC.

Aan het eind van de jaren 60, wordt het vervolgingsbeleid van de politie in ieder geval in de grote steden wat soepeler. Er wordt zelfs toegestaan dat er sociëteiten komen voor jonge homoseksuelen. In die sociëteiten is de leeftijds grens meestal gesteld tussen de 16 en 25 jaar. Amsterdam krijgt zijn „Zoes”, in Rotterdam verrijst „Apollo” en later komen er ook in Utrecht en Den Haag sociëteiten waar meerder- en minderjarigen van hetzelfde geslacht met elkaar een drankje kunnen drinken en een dansje kunnen maken. Het COC houdt zich officieel afzijdig, maar informeel zijn er wel contacten. Benno Premela durft het zelfs aan om in de huiskamer van de COC-sociëteit een afvaardiging van de mensen van „Zoes” te ontvangen.

Vanuit het COC wordt regelmatig aangedrongen op afschaffing van dat artikel 248bis. Het bestuur wendt zich tot leden van de Eerste en Tweede Kamer en „sleutelfiguren” in de samenleving om hen te bewegen ook te pleiten voor afschaffing. Diverse ministers van Justitie worden benaderd. Het is echter niet het COC dat tot slot ook nog een demonstratie op het Binnenhof organiseert (op 21 november 1969), maar de Federatie van Studenten werkgroepen Homoseksualiteit samen met het Jeugd- en Jongeren centrum Ruimte (waar Zoes en Apollo gevestigd zijn). Het COC heeft de hele actie echter wel betaald. In de Telegraaf wordt zelfs vermeld hoeveel de actie heeft gekost: f. 900,-.

Compromis

Achttien jaar later, op 15 januari 1987, is het COC wel officieel op het Binnenhof. Niet voor een demonstratie, maar wel voor een persconferentie. Het kostte dit maal ook geen f. 900,-, maar f. 234,-. Ook dit keer ging het weer om „de zedelijkheid”, om de vraag of mensen van een bepaalde leeftijd wel of geen recht hebben op de eigen seksualiteit. Op de persconferentie is verteld dat het COC even daarvoor bij de Minister van Justitie Korthals Altes op bezoek was om hem een compromisvoorstel voor te leggen over de artikelen in het Wetboek van Strafrecht die betrekking hebben op seks met minderjarigen. In de vorige SEK (blz. 10-12) staat uitvoerig beschreven waar het om gaat. Het komt er op neer dat het COC vindt dat seks met en tussen kinderen van 12 tot 16 jaar niet strafbaar meer zou moeten zijn. Het voorstel dat Korthals Altes in november 1985 had gedaan heeft dan ook de instemming van het COC. Maar het is ondertussen wel duidelijk geworden

dat dat recht op zelfbeschikking geen haalbare kaart is.

Het COC heeft daarom het initiatief genomen om uit de impasse te komen. We hebben een compromisvoorstel gemaakt dat er op neerkomt dat seksueel contact met minderjarigen in het Wetboek van Strafrecht blijft staan. Er moet dan echter wel aan worden toegevoegd dat in bepaalde gevallen het verbod niet van toepassing is. Je kunt daarbij denken aan situaties waarin de jongere in kwestie het contact zelf zocht, of een actieve rol speelde in het onderhouden ervan of als er bijvoorbeeld geen sprake is van een groot machtsverschil tussen de twee partners.

De minister was duidelijk ingenomen met het initiatief van het COC. Hij zei aan Tjeerd van Rij (Landelijk bestuur), Jan Schuijjer (bestuurscommissie wetgeving) en Willemien Ruygrok (beleidsmedewerker) het initiatief als een steun in de rug te ervaren en meende dat het zeker een rol in de discussie in het kabinet zou spelen. Tussen de regels door werd

ook duidelijk dat de minister zijn oorspronkelijke voorstel nog steeds het beste vond. Hij was erg verbaasd dat het indertijd zo slecht door de pers en de publieke opinie ontvangen was. Een paar jaar daarvoor had de commissie-Melai immers een voorstel op tafel gelegd dat veel verder ging, maar dat lang zoveel kritiek niet had gekregen. Korthals Altes gaf ons echter onomwonden te verstaan dat hij rekening had te houden met die publieke opinie en dat er in het kabinet nog eens goed over gepraat zou gaan worden. Hij verwachtte dat hij tussen nu en begin april wel met een wetsvoorstel naar de Kamer zou komen.

Brede steun

Het compromisvoorstel van het COC is ondertekend door een omvangrijke gezelschap mensen, voor- en tegenstanders van werkelijke liberalisering. We hebben er weer voor gekozen om „sleutelfiguren” in de samenleving te laten uitspreken dat ook zij vinden dat op dit punt de wetgeving aangepast moet worden aan de praktijk. Ed Brongersma, oud-lid van de Eerste Kamer voor de Partij van de Arbeid en de voorvechter voor een liberalere wetgeving staat er onder, evenals de eerder genoemde hoogleraar Melai. De oud-Procureur-Generaal van de Hoge Raad Langemeijer heeft getekend en de feministe Hedy d'Ancona.

Opvallend afwezig was de opvolger van het Landelijk Beraad van de chefs Jeugdpolitie. Dat landelijk beraad had namelijk in 1982 commentaar geleverd op het eindrapport van de commissie Melai waarin voorstellen werden gedaan voor

een oplossing die erg veel lijken op het compromisvoorstel van het COC. In dat commentaar staat onder meer: „De tekst van het (wets)artikel zal dusdanig verwoord moeten worden, dat hierin een belangenaafweging tot uitdrukking wordt gebracht, dat wil zeggen er is sprake van strafbaarheid, tenzij het seksuele contact met de volledige instemming van de minderjarige plaatsvindt. De seksuele handeling is strafbaar tenzij met de nodige zorgvuldigheid ten aanzien van de jeugdige is gehandeld.” Precies dus wat het COC nu ook wil.

Martijn

Ook Martijn heeft het COC-compromisvoorstel niet ondersteund. Martijn komt op voor de erkenning van seksualiteit van jeugdigen en voor het buiten de strafsfeer brengen van relaties tussen jeugdigen onderling en tussen jeugdigen en volwassenen. In een brief aan minister en parlement zegt Martijn dat 't voorstel van het COC bij de strafbaarheid van contacten met minderjarigen de seksuele handeling teveel centraal wordt gesteld. In plaats daarvan had het compromisvoorstel „de inbreuk op het persoonlijke beschikingsrecht of de persoonlijke levenssfeer” tot criterium moeten nemen voor de strafbepaling. Nu dat niet gebeurt is, blijft seksualiteit in de criminale sfeer hangen. Ook in het opsporingsbeleid zal ten principale niets veranderen. Martijn suggereert „Zeden en Straffen”, de gezamenlijke nota van de NVSH en het COC van enkele jaren geleden, bij de beoordeling van de komende wetsvoorstellen in overweging te willen nemen, omdat ook in die nota de wederrechtelijke dwang als uitgangspunt werd genomen.

De minister was duidelijk onder de indruk van het feit dat het COC erin geslaagd was zoveel mensen uit zoveel richtingen onder het voorstel te krijgen. Hij vond het wel jammer dat er niet meer mensen met een CDA-achtergrond onder stonden. Het blijft een CDA-VVD-kabinet. (Willemien Ruygrok)

Dr R. TIELMAN (41) uit Vianen is benoemd tot bijzonder hoogleraar in de sociale en culturele aspecten van het humanisme aan de faculteit der sociale wetenschappen van de Rijksuniversiteit in Utrecht. Tielman werkte sinds 1971 als wetenschappelijk medewerker bij deze faculteit. Hij is voorzitter van het Humanistisch Verbond en van de Interfacultaire Werkgroep Homostudies van de Utrechtse universiteit. Tielman volgt prof. dr A. Wichers op, die met emeritaat is gegaan.

VK 20-2

In het kort nog even over de relatie op IVF, ofwel reageerbuisbevruchting. IVF is een technische 'oplossing' voor onvruchtbaarheid met grote risico's voor de vrouw en een kleine kans op succes. De techniek versterkt de moederschaps-ideologie en legt de nadruk op biologisch ouderschap. Hij kan leiden tot een grotere controle op vruchtbaarheid en voortplanting, en tot eugenetica. IVF heft onvruchtbaarheid niet op, maar omzeilt haar. Aan alle oorzaken ervan wordt intussen niets gedaan, terwijl deze voor een groot deel gezocht moeten worden in fout medisch ingrijpen. Het komt er dus op neer, dat veel geld gestoken wordt in een techniek die nog in een vroeg stadium verkeert, die hoge risico's en lage succespercentages heeft. Dit is een politieke keuze, die wat ons betreft omstreden is. Zo'n keuze staat bovendien in schrik contrast met de enorme bezuinigingen op medische basisvoorzieningen. Staatssecretaris Dees moet in de komende jaren 600 miljoen bezuinigen. Het gevolg is: meer eigen risico, eigen bijdragen, een kleiner ziektefondspakket enzovoorts.

Offensief voor een ander ouderschap

SEK

Recht

Als je vraagtekens zet bij IVF, krijg je meestal de tegenwerping: het is toch prima als orgewenst kinderloze vrouwen door IVF toch zwanger worden? Zou je dat dan willen verbieden? Anders geformuleerd: Heeft iedere individuele vrouw recht op een kind?

Je kunt vaststellen, dat met IVF een heleboel onderzoek, geld, moeite en vaak ook ellende gestopt wordt in het realiseren van de wens naar een 'eigen' kind. Aan die wens wordt kennelijk zwaar getild, door de betrokken ouders en door de maatschappij. Alle televisieprogramma's, Libelles en Margrietzen maken één ding ontzettend duidelijk: dat er diepe emoties spelen bij de (eigen) kinderwens.

Die emoties zeggen iets over de positie van de biologische ouders, en over de functie van een 'eigen' kind. Voor biologische ouders is een kind een onvervroombaar bezit, en voor veel vrouwen is het een levensvervulling. Moederschap brengt kennelijk het geluk dat een andere levensinvulling niet kan geven. Het moederschap is klaarblijkelijk nog steeds een centraal aspect van de vrouwelijke identiteit. [1] Alleen daaruit laat zich de hevige nood verklaren van vrouwen die geen kinderen kunnen krijgen, en de inzet waarmee aan die nood tegemoet wordt gekomen. Je kunt je afvragen, wat de gevolgen zijn voor IVF-kinderen van het feit dat hun ouders zo hevig in de weer zijn geweest om hen te krijgen. Mogen deze kinderen hun ouders niet nóg minder teleurstellen dan andere kinderen dat mogen? [1]

Moederband

Het gaat in deze kwestie dus niet om moederschap in de sociale betekenis van het woord, maar om biologisch moederschap. Volgens de gangbare opvattingen is de band tussen kind en biologische moeder uniek, en kwalitatief het beste. Alle andere relaties zijn hooguit 'best belangrijk', maar anderen kunnen het kind niet dát geven wat de biologische moeder te bieden heeft.

Wij vinden de opvatting dat een vrouw alleen met een genetisch en biologisch 'eigen' kind zo'n hechte band opbouwt een klap in het gezicht van adoptief ouders, pleegouders, tweede moeders en vaders na scheidingen, van mee-moeders en woongroepouders. De mythe van de ex-

In de SEK van september schreeven Jannette van Beuningen en Evellen Eshuis over nieuwe donorplantingstechnieken en de gevolgen voor potten. Naar aanleiding van reageerbuisbevruchting (IVF) speelt opnieuw de discussie: voor wie zijn zulke technieken bestemd, en wie maakt dat uit? In het klein: van de regel voor IVF: inzien andere donorplantingstechnieken. Bijvoorbeeld KI voor alleenstaande en lesbische vrouwen: teruggedraaid te worden. Heten moeten zich die nu deze discussie be-moeten, van de stelling van de kinderfotografie in het vorige artikel. In dit artikel plaatsen wij een voorbeeld van een officieel voor advies uit te brengen uit de familie of het biologische ouderschap.

clusiviteit van deze moeder-kind relatie is ook een pijnlijke confrontatie voor kinderen die om wat voor reden dan ook niet in een gezin opgroeien: uit huis geplaatste kinderen, (half)wezen, kinderen van lesbische vrouwen etc. Onze conclusie is: IVF versterkt de ideologie dat het moederschap de levensvervulling voor vrouwen is, en de ideologie dat een 'eigen' kind het hoogste goed is. Zo'n ideologie marginaliseert mensen zonder kinderen, pot-

ten, flickers, hetero's die voor ander-mans kinderen zorgen, adoptief- en pleegouders.

Potten

Het recht op KI, met zaad van een anonieme donor, bestaat inmiddels ook voor potten en alleenstaande heterovrouwen. Dat recht is bevochten. Wij zouden geen enkele reden kunnen bedenken om bij IVF

andere criteria te hanteren. Onze mening is: wij hebben veel bedenkingen bij IVF, maar als de techniek wordt toegepast, dan zien wij geen reden om lesbische en/of alleenstaande vrouwen daarvan uit te sluiten.

Door de mogelijkheid van IVF laait echter de discussie op voor wie deze nieuwe verworvenheid wel en niet bestemd is. Opnieuw worden alleenstaande en lesbische vrouwen in eerste instantie uitgesloten. Bovendien gebeurt er nog iets vervelends: de klok dreigt tegelijk teruggedraaid te worden voor KI. De Gezondheidsraad kwam onlangs met zijn advies over nieuwe voortplantingstechnieken. Daarin stelde hij voor KI en IVF voor alleenstaande en lesbische vrouwen toe te staan, mits zij een vaderfiguur in de omgeving hebben. Een 'man in de kast' als het ware. Hiermee wordt het zelfstandig moederschap bemoeilijkt of onmogelijk gemaakt. Nog even afgezien van de consequenties die zo'n regelmatige vaderfiguur voor je eventuele bijstandsuitkering zou hebben! Maar daar gaat de Gezondheidsraad niet over...

Voor potten lijkt het van belang om de voorwaarden voor zelfstandig moederschap die nu veroverd zijn, te behouden. Dus: recht op een anonieme donor, bij KI en IVF. Voor IVF moet dat recht er nog komen. Ook moet op dit terrein gelijke behandeling nog veroverd worden: voor alleenstaanden zit KI niet in het ziektefonds, voor gehuwden wel. In de tweede plaats is het in het belang van potten dat de gezinsideologie -de opvatting dat een kind het beste af is met één vader en één moeder van verschillende sekse- afgebroken wordt. In de praktijk gebeurt dat al op vele manieren: kinderen die door meer mensen tegelijk worden opgevoed, kinderen in woongroepen, bij potten- of flickerstellen, van gescheiden ouders of alleenstaande vrouwen.

De Vereniging voor Reageerbuisbevruchting bestaat al. Wordt het geen tijd voor een tegenoffensief, bijvoorbeeld in de vorm van een Actiegroep Ontaarde Moeders (M/V)?

Het vaderschap

In het begin van deze eeuw vochten vrouwen ervoor, dat de verwekkers van buitenechtelijke kinderen gedwongen werden bij te dragen in het onderhoud

van die kinderen. Het was de strijd van ongehuvde moeders, die met de nek aangekeken werden, en in hun eentje moesten opdraaien voor de gevolgen van een ongewenste zwangerschap. Die strijd was moeilijk, omdat de verwekker niet zelden een keurige burgervader was, die men deze schande niet kon aandoen. De situatie nu is omgekeerd: bewust zelfstandige moeders moeten eerder moeite doen om zich een vader voor haar kinderen van het lijf te houden. Het gaat hier ook niet om ongewenste, maar juist om gewenste kinderen. De vaderschapskwestie wordt bovendien niet gesteld door de vrouwen die het aangaat, maar door degenen die dat alleen moedern niet zien zitten. Op verschillende manieren wordt zo een vaderfiguur opgedrongen.

In de eerste plaats gebeurt dat door de maatschappelijke druk die op zelfstandig moederende vrouwen wordt uitgeoefend. Als je als alleenstaande of lesbische vrouw een kind wilt, moet je behoorlijk wat vragen beantwoorden of trotseren. In de tweede plaats dreigen er juridische maatregelen, in het kader van Europese richtlijnen, die donors van sperma meer zeggenschap geven over de met hun zaad verwekte kinderen, tegen de wil van de vrouw in. Als zulke Europese richtlijnen doorgevoerd worden, is het de vraag of anonieme donor-schap nog wel mogelijk blijft.

In de Verenigde Staten is het al voorgekomen, dat een donor een omgangsregeling heeft afgedwongen. In Zweden heeft men de anonimiteit van donors afgeschaft, met het argument dat kinderen -op latere leeftijd- moeten kunnen weten wie hun biologische vader is. Het

gevolg is overigens, dat negen van de tien klinieken heeft moeten sluiten, omdat zich geen donors meer melden! In Nederland heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan, die een verwekker recht gaf op een gezinsleven, en dus op een omgangsregeling. [2] Hypokriet is, dat deze kwestie rond al of niet anonieme donor-schap niet speelt bij (gehuvde) heterostellen van wie de man onvruchtbaar is. Als een gehuvde vrouw een KI-behandeling krijgt, wordt er niet gepraat over rechten van de donor, en of het kind moet weten wie haar/zijn biologische vader is. Het wordt kinderen vaak niet eens verteld dat zij door KI verwekt zijn. Verder is er nog iets anders merkwaardig. Vrouwen zijn al eeuwen gewend om kinderen vrijwel alleen groot te brengen. Maar zodra vrouwen écht alleen (willen) moederen, is het vertrouwen in hen net zo klein als het patriarchaat groot is. Als vrouwen de zorg voor kinderen met hun man of vriend willen delen, kost dat vaak de grootste moeite, of krijgen ze het niet eens aan de orde. Als vrouwen met elkaar of alleen de zorg voor kinderen op zich nemen, meent iedereen zich er mee te kunnen bemoeien en weet men zeker dat dat niet goed is voor een kind. Want het kind heeft toch recht op een vader?

Doorsnee

Heeft een kind recht op een vader? Liever dan deze vraag zouden wij een andere willen stellen. Wat voor vaders wenssen wij een kind toe? Is het doorsnee vaderschap zo goed voor een kind? Het is wat afgezaagd, maar daarom niet minder waar: de cijfers over incest blijken nog steeds ernstiger te zijn dan men vermoedde: in tien procent van de gezinnen is er waarschijnlijk sprake

van. (Overigens bijna exclusief door mannen.) Mensen wij kinderen toe: afwezige vaders, omdat de doorsnee werkweek nog steeds 38 uur is, en voor een beetje carrière 60 uur? Een vaderfiguur wordt nodig geacht voor de identificatie van jongetjes. Met wat voor mannen moeten zij zich identificeren, met buitenshuis werkende mannen, of met mannen die zelf koken? Met schreeuwende of slaande buurmannen, of met aardige ooms? Met stoere neefjes of opgemaakte nichten? Met verzorgde echtgenoten of elkaar verzorgende bedgenoten? Met stoeiende mannen of met koesterende mannen? Dit is geen pleidooi voor verplicht alternatief vaderschap. Wij denken van vrouwen die zelfstandig, samen of met meer moeders, heel goed nagedacht hebben over hun keuze, juist omdat het voor hen geen vanzelfsprekendheid is. De bezorgdheid over het kind dat later wanhopig op zoek gaat naar haar/zijn biologische wortels, heeft vooral te maken met de afwijzing van zelfstandig moederschap. Laat die bezorgdheid zich eens richten op de dagelijkse praktijk van het vaderschap! De strategie van potten in kwesties van voortplanting moet er ons inziens op gericht zijn zoveel mogelijk ruimte te creëren voor zoveel mogelijk manieren

om voor kinderen te zorgen. Voorwaarden scheppen dus voor zelfstandig moederen, maar ook voor het moederen met meer mensen. Vrouwen hebben met vrouwengezondheidscentra, bewust ongehuvd moederschap en zelfinseminatie het heft in eigen hand genomen. En dat zal ook nu ons antwoord moeten zijn op dreigende inperkingen: eisen stellen, voorwaarden scheppen en zelf gaan doen. Eisen zijn daarbij:
- recht op een anonieme donor voor alle vrouwen die daarom vragen;

- KI in het ziektefonds of via de AWBZ-verzorging, voor elke vrouw zonder onderscheid;
- een campagne voor meer donorzaad zodat de wachtlijsten bij de klinieken opgeheven kunnen worden;
- voorkomen dat (on)bekende donors of verwekkers zeggenschap krijgen over de verwekte kinderen, zonder dat de vrouw om wie het gaat dat wil;
- selectie voor IVF alleen op medische gronden;
- kosten van IVF moeten voor alle vrouwen op gelijke wijze vergoed worden.

Ouders

Daarnaast is het belangrijk de moederschapsideologie te blijven kritiseren, en alternatieven te propageren en praktiseren. Dat de meeste ouders voor hun biologisch en genetisch 'eigen' kind zorgen, wil niet zeggen dat de zorg voor kinderen aan biologisch verwante personen is voorbehouden. Juffen, oma's en buurvrouwen zijn er altijd geweest. Maar structureel de zorg op je nemen voor een kind dat je niet zelf gebaard of verwekt hebt, sociaal ouderschap dus, is nog een uitzondering. Het wordt je niet gemakkelijk gemaakt om kinderen te adopteren: alleen stabiele (= vijf jaar samenwonende) heterorelaties komen daarvoor in aanmerking. Sommige pleegcentrales accepteren alleenstaanden en potten- en flickerstellen als pleeggezin, andere niet. En in alle gevallen wordt deze vorm van ouderschap als tweederangs gezien: pas aan de orde als je zelf geen kinderen kunt krijgen.

Er zijn al heel wat mensen die ervaring

Maria maakt jacht op zondige leraren

hebben met sociaal ouderschap. Meemoeders en -vaders, al of niet in woon- groepen, mee-ouders van lesbische/flikkerstellen met kinderen uit een huwelijk, of door KI of ZI, niet-biologische oma's van de kinderen van een vriendin. Al deze vormen van ouderschap komen voornamelijk in het nieuws als een probleem waar deskundigen hun commentaar op moeten geven. Het zou niet gek zijn alle leuke, vrolijke, verwarrende, spannende, boeiende, ontroerende, moeilijke, boosmakende, lachwekkende en inspirerende ervaringen met sociaal ouderschap, niet-biologisch ouderschap, adoptief- en pleegouderschap eens te boek te stellen. Een bundeling voor een 'ander-ouderschap offensief'. Ook hier zijn nog wel wat juridische en financiële regelingen die getroffen zouden moeten worden:

- recht op kinderbijslag, en de uitkering voor één-oudergezin mogelijk maken voor anderen dan alleen de moeder (als er in verschillende huizen gezorgd wordt, heb je spullen dubbel nodig);
 - de mogelijkheid om in erfrechtwetties niet-biologische kinderen aan biologische gelijk te stellen. Liever nog schaffen wij als rechtgeaarde communistes het erfrecht af;
 - uitbreiding van adoptierecht naar groepen, duo's en individuen van diverse pluimage. Wat ook kan helpen is een andere vraagstelling bij onderzoek naar kinderen van homo-ouders, die minder defensief is en meer recht doet aan mogelijke verschillen. Het gezin blijft in zulke vraagstellingen, en dus in het antwoord, veelal de norm. Vaak is dan het enig mogelijke antwoord op de vraagstelling: dat kinderen van flikkers/potten 'niet afwijken van' kinderen die in een gezin opgroeien.
- Ook op het gebied van ouderschap kiezen we voor een veelkleurige samenleving!

Jeanette van Beuzekom
Evelien Eshuis

- (1) Zie ook het artikel van Trudy Knijn 'De (baar)moeder onder controle', in Jeugd en samenleving 116e jaargang, nr. 3/4-mrt./apr. 1986;
- (2) Juliette Zipper, 'Kind, kind, waar moet dat heen?' Katijf, nr. 36-apr. 1986.

De nieuwe radiopastor van de IKON, ds. P.J.C. Stolp. FOTO: Werry Gans

Ds. Stolp nieuwe radiopastor

'Ik heb het niet zo op politieke preken'

door Aldert Schipper

HILVERSUM - De nieuwe radiopastor van de IKON is ds. P.J.C. Stolp, nu nog ziekenhuispredikant in Groningen. Het IKON-bestuur heeft ds. Stolp gistermiddag benoemd.

De nieuwe radiopastor volgt ds. A.Je Klamer op, die in juni is overleden. Hans Stolp is 44 en was, alvorens ziekenhuispredikant te worden, leraar godsdienst en maatschappijleer. Hij is een liefhebber van een zorgvuldige liturgie en dat was de achtergrond van zijn overstap, als gereformeerd student aan de Vrije universiteit in Amsterdam, naar de hervormde kerk.

Dit jaar kwam Stolp met een boek, 'Als de dood vroeg komt', over de pastorale zorg rondom de dood van jonge kinderen. Hij heeft zich veel met dit onderwerp beziggehouden. Het is eigenlijk ten dele van Klamer te danken, dat Hans Stolp voor de kerk behouden is gebleven. "Hij, dominee Brussaard en pater Gottschalk hebben mij als homo aangevoeld om in de kerk te blijven en me daar vrij te ontplooiën." De nieuwe radiopastor is niet voornemens Klamers werk te veranderen. "Ik ben van plan gewoon mezelf te geven en omdat ik iemand anders ben dan Klamer, zal het werk op de duur ook wel anders worden. Maar ik ben dankbaar voor de erfenis van Klamer, vooral ook voor zijn staf en de mensen in het land."

Als predikant in het Academisch ziekenhuis in Groningen heeft Stolp al uitvoerig kennisgemaakt met de grote zorgen waar de mensen van nu mee tobben. "Het grote probleem is de eenzaamheid van de mensen," zegt Stolp. "Er is grote onmacht om contacten te leggen." Stolp heeft zojuist enkele preekbeurten voor de IKON-radio verzorgd. De telefoontjes die hij na afloop kreeg bevestigden zijn overtuiging. "Soms belden de mensen mij alleen maar op om een menselijke stem te horen, leek het wel." Bij zijn werk in Groningen werd Stolp geraakt door het verschijnsel dat de mensen vaak geblokkeerd worden door oude emoties, die zij niet hebben verwerkt. "Men wil na jaren nog praten over een starfgeval in de naaste omgeving. In mijn nieuwe werk wil ik daar ook ruimte voor geven."

"Ik wil me toeleggen op het luisteren naar mensen en hun verhaal doorgeven. Ik wil horen over lemands verbittering." Stolp noemt een voorbeeld van een man, die verbitterd was over zijn zoon, die hem te weinig opzocht. "Het was een 'rotzoon' en omdat de zoon zich zo verbitterd behandeld voelde ontstond er een spiraal van verbittering en verwijdering. Ik ben bang voor te snelle wrome woorden, maar ik geloof dat er in zulke gevallen toch een helpende hand bestaat."

Leegte

"Er is veel onverwerkt verdriet, dat gespuid moet worden. Er zijn men-

sen die als het ware in 1940 of 1960 leven en hun wereld zien instorten. Sommigen willen dood omdat de wereld waarin zij leven niet langer bestaat." Typisch voor deze tijd vindt Stolp dat de oude vormen en symbolen vaak niet meer bruikbaar zijn voor de mensen, maar dat de nieuwe nog onvoldoende gemeengoed zijn. "Daardoor ervaren mensen nu vaak een leegte, ook in de kerk. Voor sommigen is dat de oorzaak van angst. De dogma's gaan teloor, vreest men. Ik vind dat je door deze leegte moet durven heen leven om nieuwe vormen te vinden," zegt Stolp.

"Ik ben meer geïnteresseerd in de binnenkant van de mensen," beaamt de nieuwe radiopastor. "Ik heb niet erg vaak voor Zuid-Afrika gebeden in de kerk en ik heb het niet zo op politieke preken. Je houdt er een schuldgevoel van over en je blijft in de kou staan." Toch heeft Stolp in de jaren zestig ook Provo gestemd en heeft hij de nadruk op de praktische maatschappelijke consequenties van het Evangelie als een 'weldaad ervaren'. "Maar wij hebben zoveel over de derde wereld geprekeerd, dat de jonge generatie er van moet geeuwen, als we het er weer over hebben."

Het lijkt alsof hij even huivert van hetgeen hij zegt. Alsof hij zijn woorden wil terugnemen, voegt hij er aan toe: "Als je met de binnenkant van iemand begint, wordt er zoveel

Niet iedere onderwijzer is tevens zedenmeester. Het komt voor dat leerkrachten in hun klas zondigen tegen artikel 249 van het Wetboek van Strafrecht door ontucht te plegen met minderjarigen die „aan hun zorg, opleiding of waakzaamheid” zijn toevertrouwd. Ooit ondervond Maria Evers uit Leidschendam het allemaal aan den lijve, jarenlang heeft ze niet kunnen praten over haar ervaringen met sex in de klas.

Eind 1985 verbrak ze het stilzwijgen en besloot ze actie te gaan voeren tegen al te handtastelijke lesgevers. Op haar verzoek begint de Leidse Wetenschapswinkel binnenkort aan een onderzoek naar de psychologische gevolgen van intiem verkeer tussen leraren en leerlingen. „Naarmate er meer klachten op tafel komen, zal het probleem makkelijker bespreekbaar worden. Het onderwijs is daarmee gediend, want dergelijke figuren moeten zo snel mogelijk uit de leslokalen verdwijnen”.

Het Nederlandse onderwijs zou onrecht worden aangedaan, indien er met stelligheid werd beweerd dat de lessen op de middelbare scholen op grote schaal worden afgewisseld met intieme vrijpartijen tussen de schoolbanken. Verreweg de meeste leerkrachten zullen er geen moment over piekeren hun leerlingen al te vrijmoedig te benaderen. Dat doet evenwel niets af van de constatering dat de belangengroepen die zich bezighouden met de bestrijding en registratie van seksueel geweld over aanwijzingen beschikken dat sommige onderwijzers en onderwijzeressen verder gaan dan het aanmoedigende schouderklopje. Zoals bijvoorbeeld die leraar lichamelijke opvoeding uit het oosten des lands, over wie is komen vast te staan dat hij bij herhaling ontucht heeft gepleegd met vijf meisjes van 14 tot 16 jaar. En al hebben enige van die meisjes verklaard dat ze weg van hem waren, dat het „gewoon fijn bij hem was”, de bewuste leraar werd in juni veroordeeld tot de alternatieve straf om 300 uur dienst te doen bij een instelling.

„Een op de zeven klachten stamt uit het onderwijs”, luidt de nuchtere analyse van de 32-jarige Maria Evers. Persoonlijk zegt Maria Evers veertien jaar lang de naweën te hebben ondervonden van de seksuele omgang met twee leraren. Achteraf voelt ze zich het slachtoffer van een kille verkrachting. Waarbij, zo beweert ze, haar dan wel niet het mes maar wel de macht van de leraren op haar keel is gezet. Als puber van vijftien voelde ze zich thuis onbegrepen. Zoals ze het destijds beleefde, kreeg ze van de bewuste leraren de aandacht die ze van haar ouders niet kreeg. Vandaar dat ze na schoolfeestjes

bleef hangen. „Als meisje van die leeftijd denk je dat is de prijs die ik voor die aandacht moet betalen. Op het moment dat zo'n man avances begint te maken durf je geen nee te zeggen”.

„Het is niet moeilijk daarvoor een verklaring te geven”, meent haar man Frans, die haar bijstaat in het actievoeren. „Op grond van leeftijd en status heeft een leraar een machtsverwicht op de leerlinge. Menig meisje of jongen is ook bevreesd voor represailles in de vorm van lagere cijfers en moeilijke vragen op examens. Natuurlijk, het komt voor dat meisjes van een jaar of zestien verliefd raken op hun leraren. Maar dan nog mag hij niet ingaan op het gesjans en geflirt van kinderen die bezig zijn te experimenteren met hun seksualiteit.”

Het denken van Maria Evers werd tal van jaren beheerst door een diepgaand schuldgevoel. Ze stond niet open voor man en kinderen, ze voelde zich seksueel geremd, met als gevolg dat het huiselijke verkeer danig in de knoop raakte. „Pas tegen het einde van 1985 ben ik gaan inzien dat het eenvoudig belachelijk was.” Maria Evers schreef brieven aan de twee leraren, die zij ervan beschuldigt zich ooit aan haar te hebben vergrepen. Voorts voorzag ze de directeurs van de scholengemeenschappen waar de bewuste leraren thans werkzaam zijn van schriftelijke informatie. Ze deed haar verhaal voor de radio en de tv en plaatste oproepen in dagbladen, haar telefoonnummer verklaarde ze daarin tot klachtenlijn voor scholieren die zich achtervolgd voelden door hun leraren en leraressen. „Los van de hijgers en kwibussen die vieze praatjes verkochten, hebben we in totaal negentig serieuze telefoontjes gehad. Wat me vooral is opgevallen: dit probleem wordt van alle kanten met schroom benaderd. Zo gauw je het woord actie laat vallen, hangen meisjes op.”

Enige tijd geleden is Maria in contact getreden met de Leidse Wetenschapswinkel. Maria Evers is benieuwd naar de psychologische effecten die een zedendelict op school bij slachtoffers teweeg brengt. „Zolang er nog figuren voor de klas staan als die twee die mijn vrouw indertijd hebben verkracht, gaan we door met deze actie”, kondigt Frans Evers aan.

verliefd

FOL 27-2

Een interfactulaire werkgroep van studenten orthopedagogie, psychologie en geneeskunde houdt zich bezig met 'verliefdheid bij kinderen'. Daartoe wil men gaarne in contact komen met volwassenen die op hun beurt contact hebben met kinderen tot 15 jaar die in deze toestand verkeren. Bellen met 56 2310.

aangedragen, dat je daar niet bij blijft staan. Wie zichzelf gevonden heeft, vindt de ander, dat wil zeggen God in de wereld.”

